

Maandstatistiek van de bevolking

Jaargang 49 – februari 2001

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2000–2001	= 2000 tot en met 2001
2000/2001	= het gemiddelde over de jaren 2000 tot en met 2001
2000/'01	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2000 en eindigend in 2001
1990/'91–2000/'01	= boekjaar enzovoort, 1990/'91 tot en met 2000/'01

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Drs. R.L. Vellekoop
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Beheer

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 572 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2001.
Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten
Abonnementsprijs: f 225,00 (€ 102,10)
Prijs per los nummer: f 26,00 (€ 11,80)
Kengetal: B15/2001
ISSN 0024-8711

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

Artikelen

Aantal tienermoeders weer toegenomen	4
Sterfte in de jaren negentig	6
Huishoudens 1995–2000: eerste resultaten van de vernieuwde huishoudensstatistiek	10
Nieuwe huishoudensstatistiek: vergelijking met de oude statistiek	13
Weer samenwonen na scheiding of verweduwing	17
Uit huis...en dan	21
Boemerangkinderen	23
Nederland vergrijst en ontgroent. Hoe zeker is dat? Resultaten uit de bevolkingsprognose 2000–2050	24
'Repartnering': weer samenwonen na een relatieontbinding	28
Bevolkingsprognose 2000–2050: kansverdeling van de toekomstige bevolking	31
Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarge voor geboorte	36
Bevolkingsprognose 2000–2050: achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen	39
Bevolkingsprognose 2000–2050: waargenomen en toekomstige ontwikkelingen in de vruchtbaarheid	45

Jaarcijfer

Huishoudensstatistiek, 1 januari 2000	54
---------------------------------------	----

Maandcijfers november–december 2000

Stand en loop van de bevolking	61
Geboorte	76
Sterfte	76
Buitenlandse migratie	77
Administratieve correcties	79
Huwelijkssluitingen	80
Echtscheidingen	82
Wijziging van nationaliteit	83
Binnenlandse migratie	84

Inhoudsopgave februari 1996–februari 2001

86

Aantal tienermoeders weer toegenomen

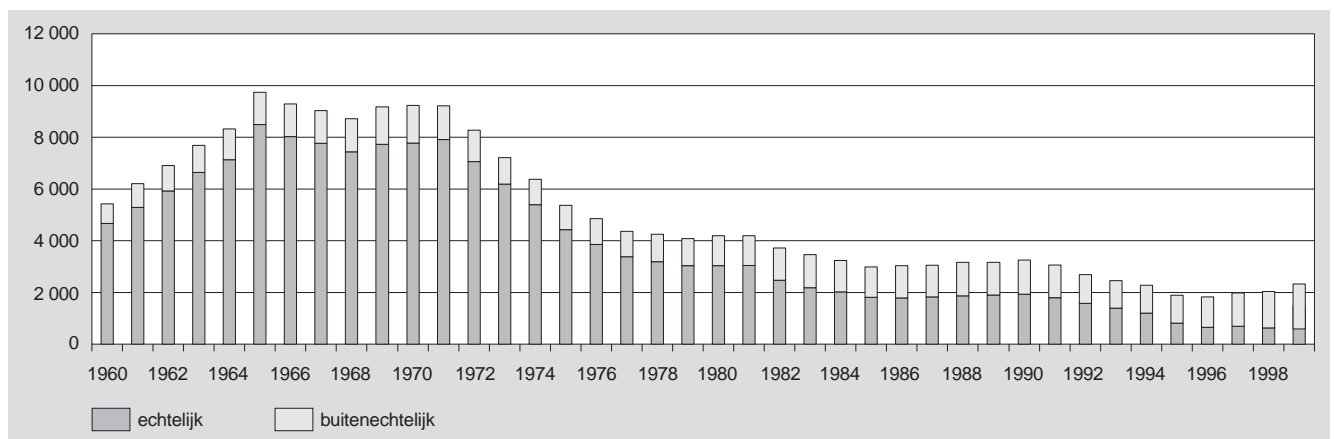
Joop Garssen en Arno Sprangers

Het aantal tienermoeders in Nederland is in de afgelopen decennia sterk gedaald. In het begin van de jaren zeventig werden jaarlijks meer dan 9 duizend kinderen geboren uit een moeder jonger dan 20 jaar. Halverwege de jaren negentig waren het er 1,9 duizend. Na 1996 is het aantal tienermoeders weer iets toegenomen, tot ruim 2,3 duizend in 1999. Deze toename is voor een belangrijk deel veroorzaakt door het grotere aantal allochtone tienermoeders. Vier op de tien tienermoeders zijn in het buitenland geboren. Van de tienermoeders die in Nederland zijn geboren heeft ruim één op de drie één of twee in het buitenland geboren ouders. De meerderheid van de tienermoeders is momenteel dus allochtoon. Binnen de Turkse en de Antilliaanse bevolkingsgroepen in Nederland komen naar verhouding de meeste tienermoeders voor.

1. Aantal tienermoeders veel lager dan twintig jaar geleden

Vanaf het begin van de jaren zeventig tot halverwege de jaren negentig is in ons land het aantal levendgeborenen met een moeder jonger dan twintig jaar sterk afgenomen (grafiek 1). Deze daling houdt onder meer verband met de toegenomen mogelijkheden om zwangerschappen te voorkomen of te beëindigen. De daling van het aantal tienermoeders was het grootst in de jaren zeventig. Had een kwart eeuw geleden bijna vier procent van de pasgeborenen kinderen in Nederland een tienermoeder, momenteel geldt dit voor ruim één procent.

1. Levendgeborenen uit vrouwen jonger dan 20 jaar naar legitimiteit

De daling van het aantal tienermoeders komt volledig voor rekening van de echtelijke geboorten en hangt samen met het afgenomen aantal 'gedwongen huwelijken'. Het aantal buitenechtelijk geboren uit tieners is inmiddels drie keer zo groot als het aantal echtelijk geboren. Het gaat in beide gevallen echter om relatief (in verhouding tot het totaal aantal geboren) kleine aantallen. In 1999 werden uit vrouwen jonger dan 20 jaar 589 echtelijke en 1 734 buitenechtelijke kinderen geboren. Het totale aantal geboren bedroeg in dat jaar ruim 200 duizend.

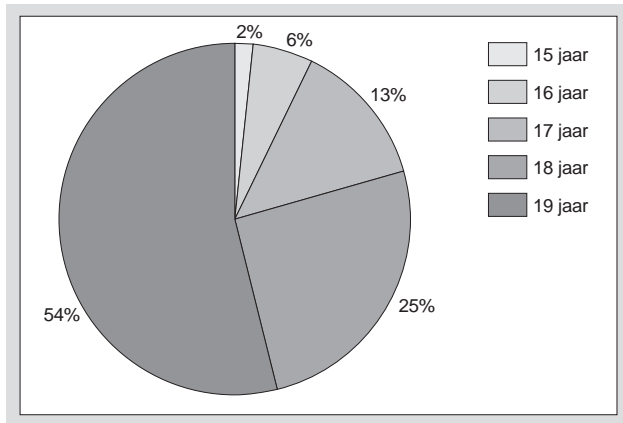
Ruim de helft van de tienermoeders (ca. 1250 in 1999) was op het moment van de geboorte 19 jaar (grafiek 2). Het aantal 18-jarigen bedroeg ca. 600. Eén op de vijf tienermoeders (bijna 500) was jonger dan 18 jaar.

2. Allochtone tienermoeders

Van de ruim 2 300 tieners die in 1999 een kind kregen waren er ruim 1 400 allochtoon¹⁾, waarvan er ca. 900 tot de eerste generatie behoorden. Het aantal tienermoeders van de tweede generatie bedroeg in 1999 ruim 500. Meer informatie over de vruchtbaarheid van allochtone vrouwen van de eerste en tweede generatie wordt gegeven in Schapendonk-Maas en Sprangers (2000).

¹⁾ Het CBS beschouwt iemand als allochtoon als ten minste één van de ouders van die persoon in het buitenland is geboren. De eerste generatie allochtonen wordt gevormd door in het buitenland geboren mannen en vrouwen met ten minste één in het buitenland geboren ouder. De tweede generatie bestaat uit in Nederland geboren mannen en vrouwen met ten minste één in het buitenland geboren ouder.

2. Levendgeborenen uit moeders jonger dan 20 jaar, naar leeftijd van de moeder

In 1999 vormden tienergeboorten onder de in Marokko geboren vrouwen bijna 2 procent van het totaal aantal geboorten in deze groep. Bij de in Turkije geboren vrouwen had 3 procent van de pasgeborenen een moeder jonger dan 20. Onder de Antilliaanse/Arubaanse bevolkingsgroep wordt het grootste aandeel tienergeboorten in de totale geboorte waargenomen (7 procent). Toch is het absolute aantal Antilliaanse tienermoeders gering. In 1999 kregen ruim 100 op de Nederlandse Antillen of op Aruba geboren tieners een kind. Dit is slechts 4 procent van het totale aantal tienermoeders in Nederland. Het aandeel van de tienermoeders onder in Suriname geboren vrouwen was in dat jaar 2 procent. Ter vergelijking: bij autochtonen is het aandeel van de tienermoeders 0,6 procent. Het aantal tienermoeders uit andere herkomstlanden is nog vrij klein, maar vertoont in het geval van sommige asielzoekerslanden wel een stijgende lijn. Zo waren in 1999 ruim zestig tienermoeders afkomstig uit Somalië. Het aantal uit China afkomstige tienermoeders bedroeg bijna honderd.

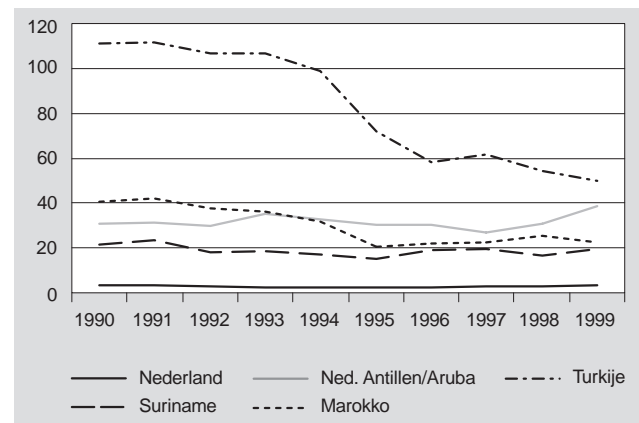
Het aandeel van tienergeboorten is onder meer afhankelijk van de leeftijdsopbouw van de desbetreffende bevolkingsgroep. Omdat de leeftijdsopbouw voor de verschillende geboortelanden sterk verschilt is in *grafiek 3* het aantal tienermoeders per duizend van de bevolking in de desbetreffende leeftijdsgroep vergeleken.

Het aantal Turkse tienermoeders is naar verhouding groter dan dat voor de andere allochtone groepen. Halverwege de jaren negentig heeft echter een daling plaatsgevonden. De relatief hoge vruchtbaarheid onder Turkse tieners weerspiegelt het feit dat Turkse vrouwen relatief vroeg trouwen en een gezin vormen. Ook de vruchtbaarheid van Marokkaanse tieners is in de eerste helft van de jaren negentig afgenomen.

Tweede generatie

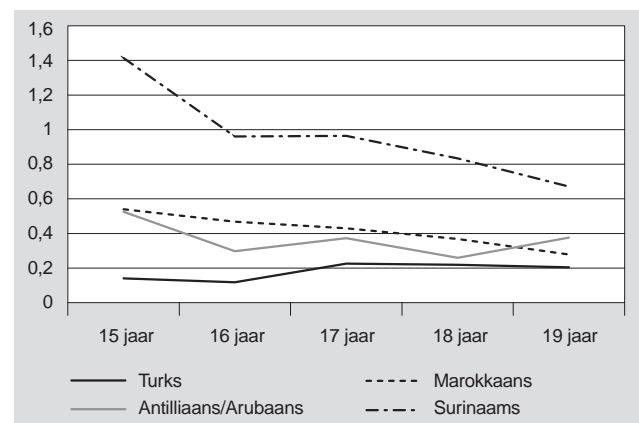
De aantallen Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse tienermoeders van de tweede generatie bedroegen in 1999 ieder minder dan honderd. Ongeveer 150 Surinaamse tieners kregen een kind. In *grafiek 4* is de verhouding van het aantal tienermoeders (per 1 000) van de tweede generatie ten opzichte van de eerste generatie weergegeven.

3. Levendgeborenen uit vrouwen van 15–19 jaar, per 1 000 vrouwen van 15–19 naar geboorteland van de moeder

Uit *grafiek 4* blijkt dat de vruchtbaarheid van de tweede generatie teenagers – met uitzondering van de jongste Surinaamse meisjes – beduidend lager is dan die van de eerste generatie. Het aantal Turkse tienermoeders (per duizend) van de tweede generatie is ongeveer een vijfde van het aantal tienermoeders van de eerste generatie.

4. Levendgeborenen per 1 000 vrouwen, tweede generatie ten opzichte van eerste generatie (1995–1999)

Literatuur

Helma Schapendonk-Maas en Arno Sprangers, 2000, Krijgen allochtone vrouwen van de tweede generatie minder kinderen dan hun moeders? Maandstatistiek van de bevolking, oktober, blz. 17–24.

Sterfte in de jaren negentig

R.F.J. Tas

De levensverwachting bij de geboorte voor mannen is opgelopen van 73,8 jaar in 1990 naar 75,3 jaar in 1999. Voor vrouwen was de ontwikkeling minder gunstig. De levensverwachting bij de geboorte nam tussen 1990 en 1999 met slechts 0,3 jaar toe tot 80,4 jaar in 1999. Het verschil in levensverwachting bij de geboorte tussen mannen en vrouwen is dus (verder) gedaald. De gunstige ontwikkeling van de levensverwachting bij de geboorte komt vooral voor rekening van de verminderde sterfterisico's in de leeftijdsklassen 0 tot 5,5 en 50,5 tot 80,5 jaar. Voor de hoogste leeftijden is zelfs sprake van een stijging van de sterftetekansen.

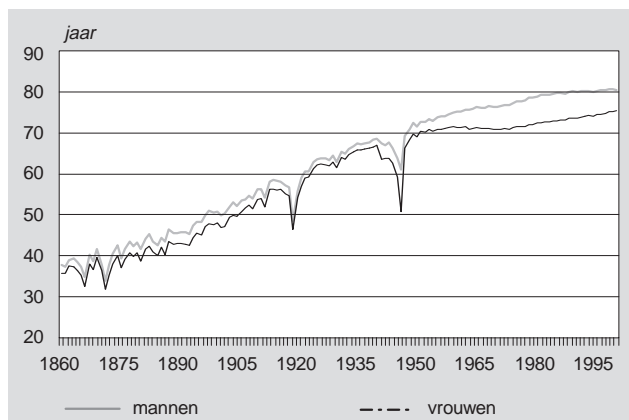
1. Inleiding

In dit artikel wordt aan de hand van een beschrijving van veranderingen in de sterfte in de jaren negentig ten opzichte van de jaren tachtig een beschrijving gegeven van trends in de sterfte en mogelijke verklaringen hiervoor. Hierbij wordt onder meer gebruik gemaakt van de leeftijdsspecifieke sterftequotiënten en de met behulp van de overlevingstafels daaruit af te leiden grootheden zoals de overlevingscurve, het aantal overledenen en de levensverwachting. Voor een uitvoerige beschrijving van de berekeningsmethode van de overlevingstafels wordt kortheidshalve verwezen naar Tas (1987, blz. 11–17). Het voordeel van het gebruik van de overlevingstafels is dat de resultaten niet worden beïnvloed door verschillen in de omvang van opeenvolgende leeftijdsgroepen die het resultaat zijn van ontwikkelingen in de geboorte, sterfte en migratie in voorgaande jaren.

2. Levensverwachting

De levensverwachting van mannen en vrouwen is de laatste jaren verder gestegen. De levensverwachting bij de geboorte van mannen nam toe van 73,8 jaar in 1990 tot 75,3 jaar in 1999, die van vrouwen van 80,1 tot 80,4 jaar. Door de minder gunstige ontwikkeling bij de vrouwen is het verschil in levensverwachting bij de geboorte tussen mannen en vrouwen verder teruggelopen. In 1999 bedroeg het verschil nog 5,1 jaar tegen 6,3 jaar in 1990.

1. Levensverwachting bij de geboorte naar geslacht volgens de periode-overlevingstafels

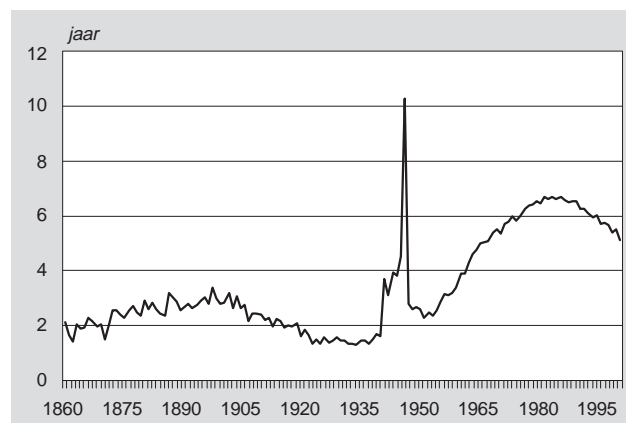

De levensverwachting bij de geboorte laat al sinds 1860 een vrijwel monotone stijging zien (grafiek 1). In 1860 was er sprake van een levensverwachting bij de geboorte van slechts 35,8 jaar voor een jongen en 37,9 jaar voor een meisje, minder dan de helft van

de huidige waarden. De stijging werd over het geheel genomen slechts viermaal onderbroken, te weten in 1866 (als gevolg van veel sterfte door de cholera), 1871 (pokken), 1918 (Spaanse griep) en 1945 (honger, besmettelijke ziekten enz.). Vooral de grote invloed die is uitgegaan van de laatste twee op de levensverwachting bij de geboorte valt hierbij op.

De verlenging van de gemiddelde levensduur tot 80,4 jaar voor de vrouwen en 75,3 jaar voor de mannen in 1999 is niet in de eerste plaats veroorzaakt doordat de sterfterisico's op hogere leeftijd zoveel kleiner zijn geworden. Veel meer effect heeft de sterke daling van de sterfterisico's in de eerste levensjaren gehad, omdat verbetering op lage leeftijden de meeste winst in levensverwachting oplevert (Tas, 1991). De verlenging van de gemiddelde levensduur is derhalve meer te danken aan de verbeterde medische zorg rondom en vlak na de geboorte en betere hygiëne en leefomstandigheden dan aan de verbeterde behandeling van ziekten waarmee men doorgaans pas op hogere leeftijd wordt geconfronteerd.

2. Verschil in levensverwachting tussen vrouwen en mannen volgens de periode-overlevingstafels

Het verschil in levensverwachting bij de geboorte tussen mannen en vrouwen fluctueert (grafiek 2). Na een aanvankelijke toename verkleinde het verschil in de jaren na 1990.

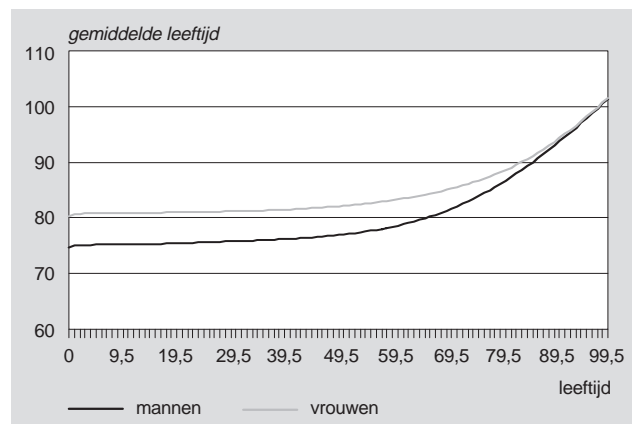
Het verschil was het kleinst in de periode 1930–1939 (1,5 jaar). Sinds de oorlog van 1940–1945 is voor mannen de verwachte levensduur veel minder sterk vooruitgegaan dan voor vrouwen. Met name in de jaren vijftig, zestig en zeventig is het verschil in levensverwachting tussen mannen en vrouwen dan ook flink toegenomen (van 2,9 tot 6,1 jaar). De vergroting van dit verschil is vooral veroorzaakt doordat de sterftcijfers van mannen op middelbare leeftijd nauwelijks verbeterden en op jongbejaarde leeftijd zelfs verslechterden. In de jaren tachtig is deze ontwikkeling tot stilstand gekomen. In dat decennium zijn de overlijdensrisico's van mannen op middelbare leeftijd juist sterker gedaald dan die van vrouwen. Het verschil in sterfte tussen de beide geslachten is dan ook kleiner geworden, van 6,6 jaar in de jaren tachtig tot 5,8 jaar in de jaren negentig.

Een van de oorzaken van het kleiner wordende verschil in de levensverwachting bij de geboorte is dat de verschillen in rookgedrag tussen mannen en vrouwen kleiner zijn geworden. Doordat grote aantallen mannen enkele tientallen jaren eerder dan vrouwen zijn gaan roken, namen longkanker en hart- en vaatziekten als doodsoorzaken onder mannen sterk toe. Daardoor ontwikkelde hun levensverwachting zich minder gunstig. Bij vrouwen doet zich de laatste jaren een duidelijke stijging voor van doodsoorza-

ken die met roken samenhangen. Meer dan de helft van het verschil in levensverwachting kan volgens diverse onderzoeken aan roken worden toegeschreven. Een kleiner wordend verschil in rookgedrag tussen mannen en vrouwen heeft op den duur dus belangrijke effecten op het sterfteverschil.

Hierbij wordt wel opgemerkt dat er vanwege fysiologische verschillen ook bij een zelfde gedragspatroon verschillen in sterfte tussen mannen en vrouwen kunnen blijven bestaan.

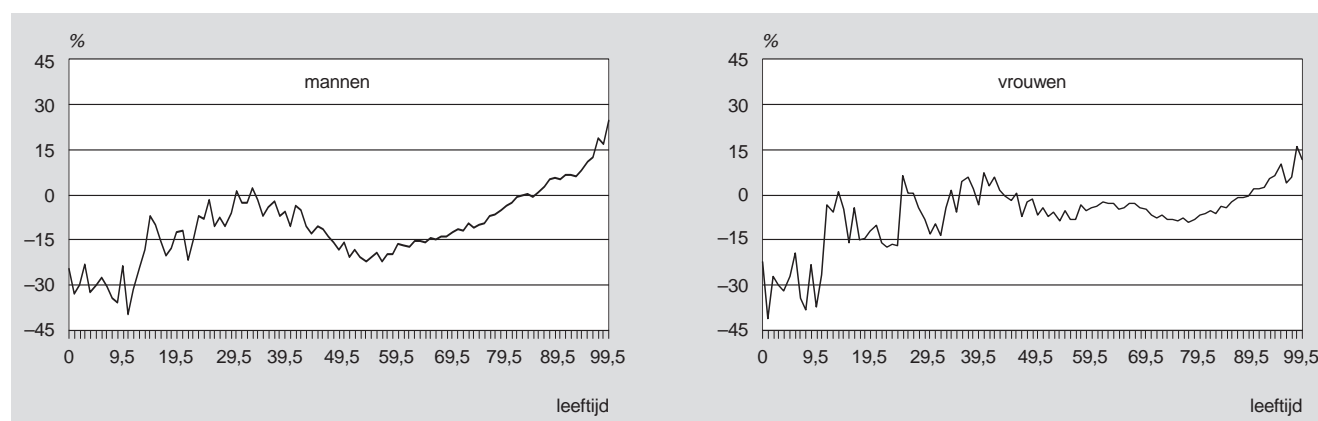
3. De te verwachten gemiddelde leeftijd bij overlijden naar geslacht en leeftijd volgens de periode-overlevingstafels van 1990–1999

Naast de levensverwachting bij de geboorte kan ook de resterende levensverwachting op andere leeftijden bepaald worden. In grafiek 3 zijn voor mannen respectievelijk vrouwen die 0, 0,5, 1,5 enzovoorts jaar oud zijn de gemiddelde leeftijden weergegeven waarop ze komen te overlijden, uitgaande van de voor 1990–1999 waargenomen sterfteverhoudingen. Deze gemiddelde leeftijden zijn verkregen door de reeds bereikte leeftijden te vermeerderen met het aantal nog te verwachten levensjaren.

In de eerste plaats blijkt dat voor de 0,5-jarigen de te verwachten leeftijd bij overlijden ten opzichte van pasgeborenen relatief sterk toeneemt. Deze toename bedraagt voor zowel jongens als meisjes 0,4 jaar. Voor personen van 0,5 tot omstreeks 49,5 jaar neemt naarmate zij ouder worden de te verwachten leeftijd bij overlijden slechts langzaam toe. Dit blijkt onder meer uit het feit dat voor een zelfde toename van de gemiddelde leeftijd bij overlijden als gedurende de eerste zes levensmaanden, mannen in de daaropvolgende leeftijden 19 jaar nodig hebben en vrouwen 22 jaar. Met het voortschrijden van de leeftijd stijgt de te verwachten leeftijd bij overlijden echter in een steeds sneller tempo. Daarnaast wordt het verschil tussen mannen en vrouwen steeds kleiner.

5. Procentuele toe- respectievelijk afname van de leeftijdsspecifieke sterftequotiënten naar geslacht in de periode 1990–1999 ten opzichte van de periode 1980–1989

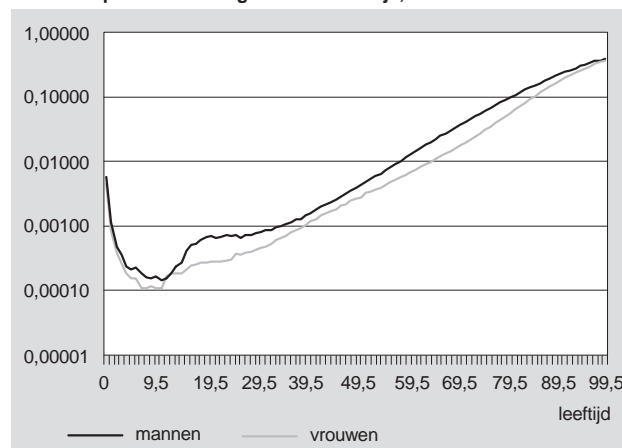

3. Sterftequotiënten

De ontwikkelingen in de levensverwachting hangen af van ontwikkelingen van de sterfterisico's op verschillende leeftijden. Uit de in grafiek 4 opgenomen leeftijdsspecifieke sterftequotiënten voor de jaren negentig blijkt dat de sterfterisico's sterk verschillen per leeftijd. Na de relatief hoge sterfterisico's voor de 0-jarigen (zuigelingensterfte) verminderen deze snel in de daaropvolgende leeftijden. Het minimum wordt bij de meisjes op 6,5-jarige leeftijd en bij de jongens op 10,5-jarige leeftijd bereikt. Vervolgens nemen de sterftequotiënten van jongens tot omstreeks leeftijd 19,5 weer toe, gevolgd door een periode van circa tien jaar waarin de quotiënten zich nauwelijks wijzigen. Voor de meisjes nemen de sterftequotiënten tussen 6,5 en 29,5 jaar langzaam toe.

Het gestegen aantal ongevallen en zelfdodingen op de tienerleeftijd speelt een rol bij de relatief hoge sterfte op deze leeftijden. Zo komt 45 procent van de totale jongenssterfte in de leeftijdsgroep 10–19 jaar in de periode 1995–1998 voor rekening van de zelfdodingen en verkeersdoden tegen 43 procent in 1990–1994. De overeenkomstige cijfers voor de meisjes bedragen 37 procent in 1995–1998 tegen 33 procent in 1990–1994 (Hoogenboezem en Van den Berg, 2000).

4. Sterftequotiënten naar geslacht en leeftijd, 1990–1999

Vanaf 30-jarige leeftijd geven de sterftequotiënten voor zowel mannen als vrouwen een bijna rechtlijnig stijgend verloop te zien. Aangezien de sterftequotiënten op een logaritmische schaal zijn weergegeven, betekent dit dat de procentuele toename van de sterftequotiënten voor elk van de opvolgende leeftijden ongeveer gelijk is.

In absolute termen blijft de stijging van het sterftequotiënt na het 29,5-ste levensjaar aanvankelijk nog gering. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat het sterftequotiënt van de 0-jarige jongens pas wordt overtroffen door dat van de 53,5-jarige mannen.

Hoewel de levensverwachting bij de geboorte de laatste decennia is gestegen, zijn niet op alle leeftijden de sterftequotiënten gedaald. *Grafiek 5* geeft aan dat voor de meeste leeftijden de sterftequotiënten voor de jaren negentig zijn gedaald ten opzichte van de jaren tachtig. De daling is het sterkst bij de lage leeftijden en is over het geheel genomen bij de mannen sterker dan bij de vrouwen. Opvallend is dat de ontwikkeling op hoge leeftijden ongunstig is en er zelfs sprake is van een toename van de sterftequotiënten. Hoogbejaarden hadden in de jaren negentig dus een grotere kans om te komen overlijden dan in de jaren tachtig. Deze ontwikkeling betekent dat de stijgende levensverwachting bij de geboorte verklaard wordt door het feit dat meer mensen oud worden en niet zozeer doordat oude mensen nog ouder worden.

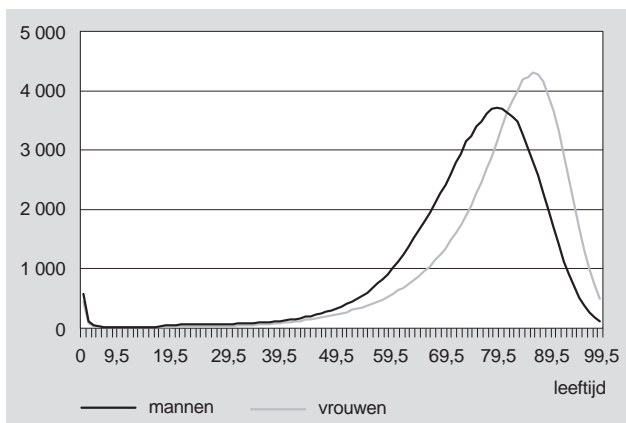
4. Overledenen

Om te zien wat de invloed is van de sterftequotiënten op het aantal mensen dat op een bepaalde leeftijd komt te overlijden zijn uitgaande van 100 duizend levendgeboren jongens respectievelijk meisjes met behulp van de (éénjarige) sterftequotiënten over de periode 1990–1999 de aantallen overledenen tussen twee opeenvolgende leeftijden berekend (*grafiek 6*).

Tot 50,5-jarige leeftijd is het aantal overledenen nog zeer klein. Voor elke leeftijd beneden 80,5 jaar is het aantal overledenen onder mannen groter dan onder vrouwen. Boven deze leeftijd geldt het omgekeerde omdat de vrouwen dan tot een grotere risicogroep behoren. In de periode-overlevingstafels van 1980–1989 lag het snijpunt één leeftijdsjaar lager.

Op 86,5-jarige leeftijd komt volgens de periode-overlevingstafels van 1990–1999 het grootste aantal vrouwen te overlijden. De sterfte is sterk geconcentreerd. Binnen het leeftijdsinterval 80,5–92,5 jaar, oftewel binnen een reeks van dertien leeftijdsjaren rond de modale leeftijd, is de helft van de totale vrouwensterfte geconcentreerd. In de tabel van 1980–1989 was hiervoor rond de één leeftijdsjaar lagere modale leeftijd hetzelfde aantal jaren nodig (79,5–91,5 jaar).

6. Overledenen naar geslacht en leeftijd, volgens de periode-overlevingstafels van 1990–1999

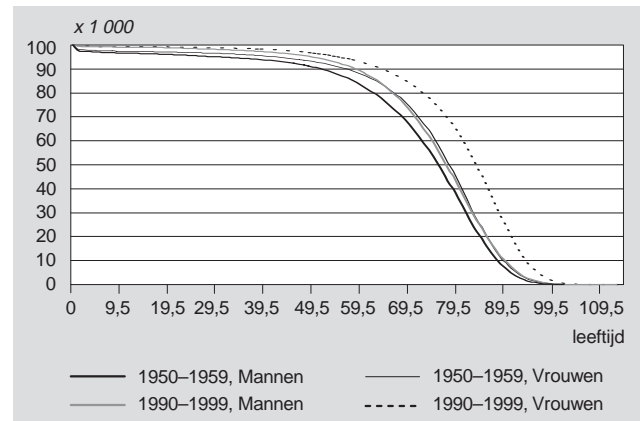
Volgens de periode-overlevingstafels van 1990–1999 bedraagt de leeftijd waarop het grootste aantal mannen komt te overlijden 79,5 jaar (78,5 jaar in 1980–1989). Dit is beduidend lager dan bij de vrouwen. De helft van de totale mannensterfte vindt plaats in een leeftijdsgebied van 15 jaar rond de modale leeftijd, te weten van 72,5–86,5 jaar (71,5–85,5 jaar in 1980–1989). De sterfte bij mannen is dus minder geconcentreerd dan bij vrouwen.

5. Overlevingscurve

Een andere manier om de ontwikkelingen in de sterftequotiënten op verschillende leeftijden te laten zien is met de overlevingscurve. Deze curve wordt bepaald door het aantal levenden per leeftijd van de periode-overlevingstafels.

Met de toename van de levensverwachting en de vermindering van de sterftequotiënten is vooral voor vrouwen de vorm van de overlevingscurve sterk veranderd (*grafiek 7*). De curven van beide geslachten voor 1990–1999 liggen vanaf de jonge leeftijden duidelijk boven de curven van 1950–1959, als gevolg van de lagere sterftequotiënten van pasgeborenen en jonge kinderen.

7. Overlevenden naar geslacht en leeftijd volgens de periode-overlevingstafels van 1950–1959 en 1990–1999

De leeftijd waarop nog de helft van de personen in leven is (op kalenderjaarbasis) volgens de periode-overlevingstafels van 1950–1959 en 1990–1999 is voor vrouwen met bijna zes jaar opgeschoven: van 76,7 naar 82,4 jaar. Bij mannen bedraagt de toename nog geen twee jaar: van 74,5 naar 76,2 jaar. Wel ligt bij hen de overlevingscurve van 1990–1999 tot voorbij leeftijd 50,5 ongeveer evenveel boven de curve van 1950–1959 als bij de vrouwen. Dit is het gevolg van de sterke vermindering van de sterftequotiënten van mannen op middelbare leeftijd.

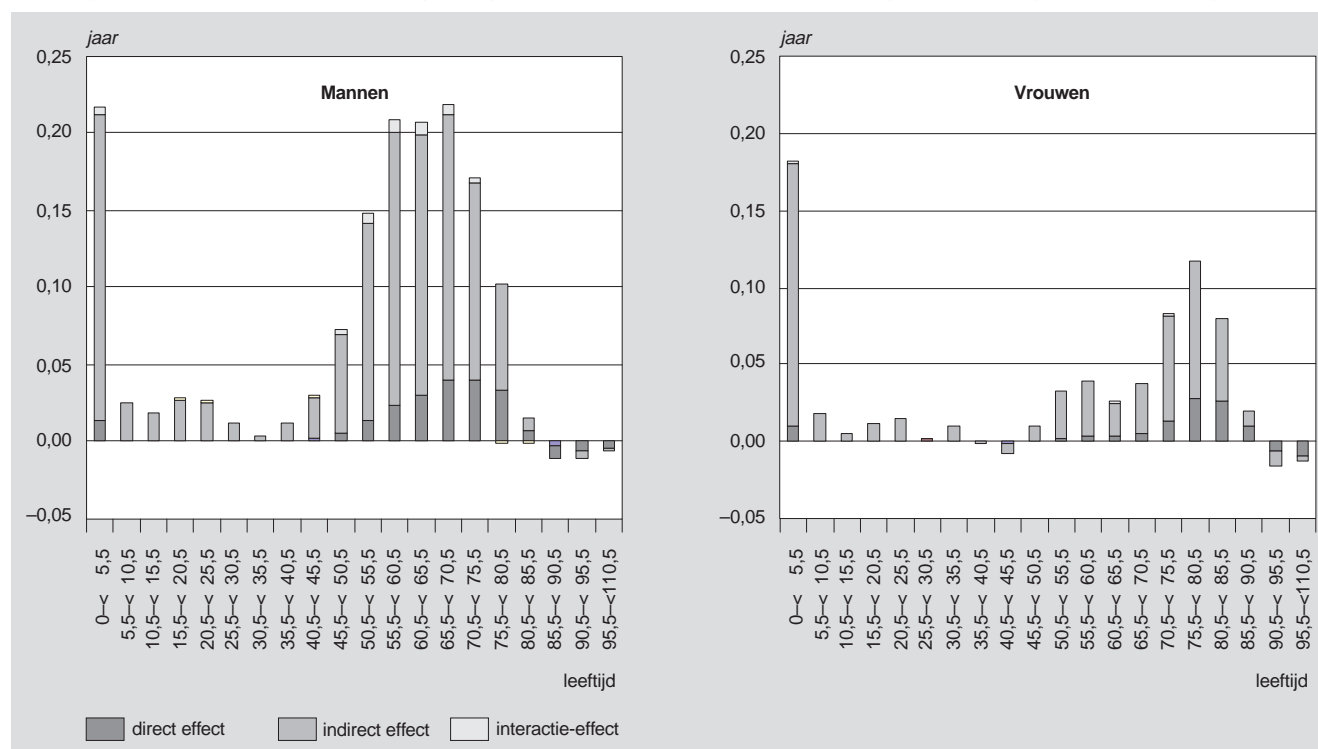
Vooral voor vrouwen daalt de curve tot op hoge leeftijd maar weinig, om vanaf zeventig jaar snel te gaan dalen. Dit wordt 'rectangularisatie' genoemd: de overlevingscurve wordt hoekiger (Van Hoorn, 1997).

6. Bijdrage van de leeftijdsspecifieke sterfte aan de levensverwachting

De ontwikkeling van de levensverwachting kan worden verklaard door de ontwikkelingen in de sterfterisico's op verschillende leeftijden. Omdat de ontwikkelingen per leeftijdsgroep verschillen (zie *grafiek 5*), verschilt ook de bijdrage aan de toegenomen levensverwachting per leeftijdsgroep. Om te zien hoe groot deze bijdrage per leeftijdsgroep is, kan een methode van Arriaga (1984) toegepast worden.

Het doel van de methode is om het totale verschil in het aantal te verwachten levensjaren vanaf een bepaalde leeftijd toe te schrijven aan verschillen per leeftijdsjaar of -groep. In dit artikel is gekozen voor leeftijdsgroepen van vijf jaar; andere keuzes zijn evenwel ook mogelijk. De bijdragen (positief of negatief) van een leeftijdsgroep aan het totale verschil in het aantal te verwachten levensjaren kan worden gesplitst in een direct en een indirect effect. Bovendien kan nog een interactie-effect worden onderscheiden. Stel dat de bijdrage van één leeftijdsgroep (bijvoorbeeld 25,5 tot 30,5 jaar) aan de verandering van de levensverwachting bij de geboorte tussen 1980–1989 en 1990–1999 voor jongens moet worden bepaald. In eerste instantie wordt verondersteld dat de verschillen tussen 1980–1989 en 1990–1999 zich beperken tot verschillen in de leeftijdsspecifieke sterftequotiënten binnen die leeftijdsgroep. Beneden leeftijd 25,5 en vanaf leeftijd 30,5 wordt

8. Bijdrage aan het verschil in levensverwachting bij de geboorte tussen 1980–1989 en 1990–1999 naar geslacht, leeftijdsgroep en soort bijdrage

N.B. Het totale verschil in levensverwachting tussen 1980–1989 en 1990–1999 bedraagt voor de mannen 1,49 jaar. Hiervan is 0,20 jaar toe te schrijven aan een direct effect, 1,25 jaar aan een indirect effect en 0,04 jaar aan een interactie-effect. Voor de vrouwen bedraagt het totale verschil 0,65 jaar (0,09 jaar direct effect, 0,56 jaar indirect effect en 0,01 jaar interactie-effect).

het sterfjepatroon van 1990–1999 gelijk aan dat van 1980–1989 verondersteld. Het verschil in geleefde jaren van de 25,5-jarigen tot leeftijd 30,5 volgens de sterftequotienten van 1980–1989 en die van 1990–1999 werkt door in de levensverwachting bij de geboorte. Dit wordt het directe effect van die leeftijdsgroep op de levensverwachting genoemd. Het directe effect wordt, evenals de hierna te bespreken effecten, uitgedrukt in jaren.

Als gevolg van de verschillen (tussen 1980–1989 en 1990–1999) in de sterftequotienten van uitsluitend de genoemde leeftijdsgroep (25,5 tot 30,5 jaar) zal het aantal overlevenden aan het einde van het leeftijdsinterval (30,5 jaar) in het algemeen ook verschillen. Een grotere groep 30,5-jarigen, vanaf die leeftijd blootgesteld aan dezelfde sterfterisico's, zal immers in totaal na de 30,5-jarige leeftijd ook meer jaren leven (per persoon is dit vanaf leeftijd 30,5 jaar uiteraard wel gelijk). Het effect van dit verschil in geleefde jaren op de levensverwachting wordt het indirecte effect van de leeftijdsgroep (hier: 25,5 tot 30,5 jaar) genoemd.

Ten slotte resteert nog het interactie-effect. Dit effect wordt in tegenstelling tot de beide voorgaande effecten niet uitsluitend bepaald door verschillen in de sterfterisico's binnen één leeftijdsgroep. Het gelijktijdig optreden van verschillen in de diverse leeftijdsgroepen veroorzaakt het interactie-effect.

De som van alle directe en indirecte effecten alsmede interactie-effecten resulteert in het totale verschil in levensverwachting.

In *grafiek 8* is voor zowel mannen als vrouwen de verandering in het aantal te verwachten levensjaren bij de geboorte tussen 1980–1989 en 1990–1999 toegedeeld aan de diverse leeftijdsgroepen. Bij de mannen kan (bij de gekozen indeling in leeftijdsgroepen) de grootste bijdrage aan de totale stijging van 1,49 jaar van de levensverwachting bij de geboorte sinds 1980–1989 worden toegeschreven aan de leeftijdsgroep 65,5 tot 70,5 jaar (0,22 jaar). Ook de twee daaraan voorafgaande leeftijdsgroepen en de groep 0 tot 5,5 jaar leveren aanzienlijke bijdragen. Bij elkaar zorgen de groepen 0 tot 5,5 en 45,5 tot 80,5 jaar voor bijna de hele stijging van de levensverwachting. Opvallend is het (geringe) negatieve effect van de leeftijdsgroep 85,5 tot 110,5 jaar. De negatieve bijdrage van zowel het directe als het indirecte effect van deze groep is hiervoor voor het overgrote deel verantwoordelijk.

Een tegengesteld teken van direct en indirect effect zou overigens worden veroorzaakt door een onregelmatige verdeling van de veranderingen van de éénjarige sterftequotienten binnen de betreffende vijfjaarsklassen. Door de gelijke tekens is hiervan echter geen sprake.

Bij de vrouwen wordt de grootste bijdrage aan de stijging van de levensverwachting sedert 1980–1989 van 0,65 jaar veroorzaakt door de leeftijdsgroep 0 tot 5,5 jaar. Bijna eenderde van de totale 'winst' kan aan de veranderingen van de sterfterisico's in deze leeftijdsgroep worden toegeschreven. Bijna een vijfde komt voor rekening van de leeftijdsgroep 75,5 tot 80,5 jaar. De voornamelijk positieve veranderingen in de andere leeftijdsgroepen blijven hier sterk bij achter.

De grafiek laat dus wederom zien dat de overlevingscurve steeds rechthoekiger wordt.

Literatuur

Arriaga, E.E., 1984, Measuring and explaining the change in life expectancies. *Demography* (21), blz. 83–96.

Hoogeboezem, J. en W.C. van den Berg, 2000, Zelfdoding in Nederland. *Maandstatistiek van de bevolking*, april 2000, blz. 11–16.

Hoorn, W.D. van, 1997, Sterfte: trends, achtergronden en prognose. *Maandstatistiek van de bevolking*, mei 1997, blz. 10–17.

Tas, R.F.J., 1987, Overlevingstafels naar geslacht en leeftijd, 1981–1985. Centraal Bureau voor de Statistiek. Den Haag: Sdu.

Tas, R.F.J., 1991, Generatie-overlevingstafels naar geslacht en leeftijd afgeleid uit waarnemingen over de periode 1860–1989. *Maandstatistiek van de bevolking*, juni 1991, blz. 15–26.

Tas, R.F.J., 1992, Overlevingstafels naar geslacht en leeftijd, 1986–1990. Centraal Bureau voor de Statistiek. Den Haag: Sdu.

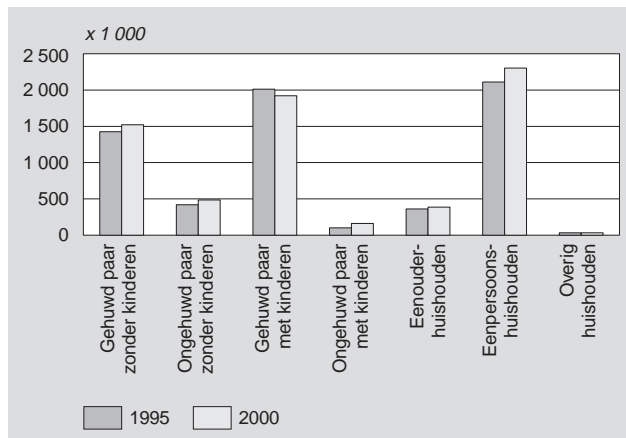
Tas, R.F.J., 1998, Overlevingstafels naar geslacht en leeftijd, 1991–1995. Centraal Bureau voor de Statistiek.

Huishoudens 1995–2000: eerste resultaten van de vernieuwde huishoudensstatistiek

Carel Harmsen

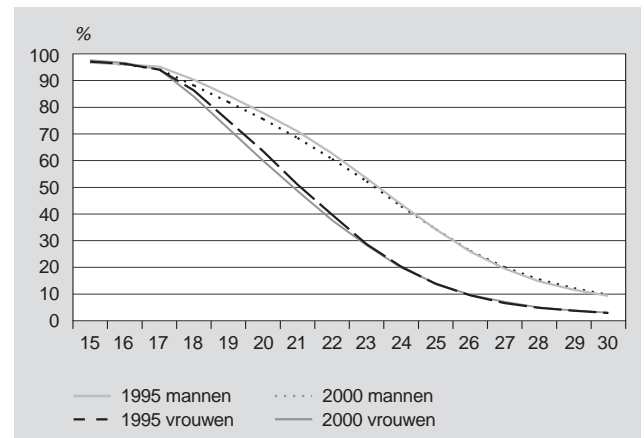
Tussen 1995 en 2000 is het aantal particuliere huishoudens gestegen van 6,5 naar 6,8 miljoen. Het aantal gehuwde en ongehuwde paren zonder (thuiswonende) kinderen is fors toegenomen (grafiek 1). Daarentegen is het aantal huishoudens met kinderen vrijwel gelijk gebleven. Het aantal gehuwde paren met kinderen daalde weliswaar maar dit wordt vrijwel volledig gecompenseerd door de stijging van het aantal ongehuwde paren met kinderen en het aantal eenouderhuishoudens. Het aantal eenpersoonshuishoudens is in de betrokken periode met ruim 190 duizend toegenomen.

1. Particuliere huishoudens naar samenstelling, 1 januari

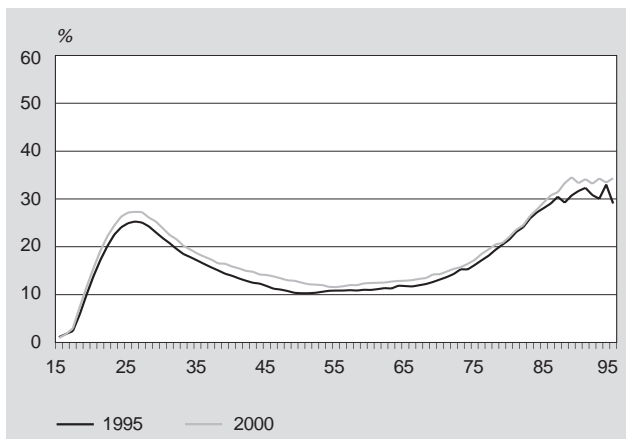
In de periode 1995–2000 zijn kinderen op iets jongere leeftijd het ouderlijk huis gaan verlaten (grafiek 2). In 1995 was de helft van de 23-jarige mannen het huis uit. Bij de vrouwen was dat op 21-jarige leeftijd het geval. Per 1 januari 2000 zijn mannen en vrouwen twee maanden jonger op het moment dat dat punt wordt bereikt. Deze ontwikkeling wordt wel toegeschreven aan de in de tweede helft van de jaren negentig aangetrokken economie. Er zijn zoveel

2. Thuiswonende kinderen naar geslacht en leeftijd, 1 januari

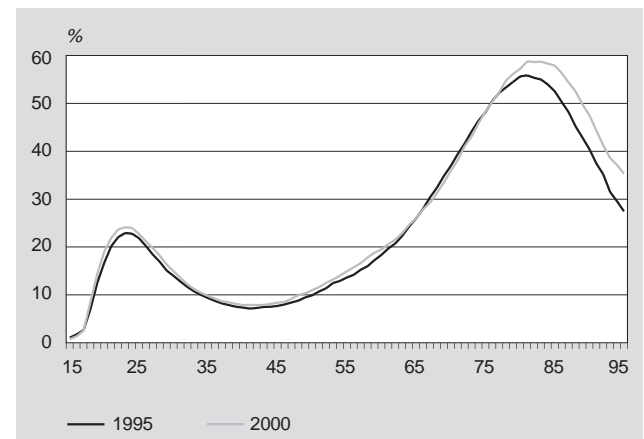
banen voor jongeren dat dit geen beletsel meer is om het huis uit te gaan. Voor een deel zal ook de toename van de allochtone component in de bevolking verantwoordelijk zijn voor deze trend. Uit nog te verschijnen onderzoek van Schapendonk-Maas blijkt dat Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen aanmerkelijk jonger zijn als ze op zich zelf gaan wonen. In 1999 was 11% van de uit huis gaande jongeren allochtoon.

3. Alleenstaande mannen naar leeftijd, 1 januari

In de periode 1995–2000 is er voor vrijwel alle leeftijden een stijging van het aandeel van de alleenstaanden. Bij mannen is deze stijging nog sterker dan bij vrouwen (grafiek 3 en 4). Rond leeftijd 25 is ongeveer een kwart van de jongeren alleenstaand. Op middelbare leeftijd daalt dat percentage tot iets boven 10 procent voor mannen en iets daaronder voor vrouwen. Boven leeftijd 45 wordt het percentage alleenstaanden onder vrouwen hoger door echtscheiding en verweduwing. Bij mannen zet die stijging van het aandeel pas rond leeftijd 65 in. Dat komt doordat gescheiden

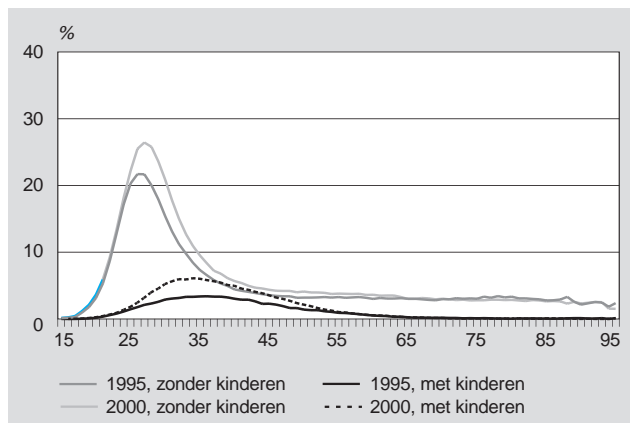
4. Alleenstaande vrouwen naar leeftijd, 1 januari

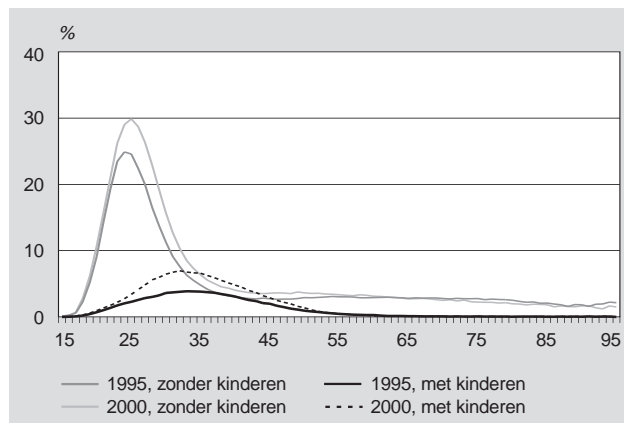
mannen vaker hertrouwen dan gescheiden vrouwen en doordat mannen minder vaak hun partner overleven dan vrouwen. Ongeveer de helft van de jongeren die op zich zelf gaan wonen vormen een eenpersoonshuishouden. Het feit dat jongeren eerder het huis uit gaan vertaalt zich in een hoger aandeel van de alleenstaanden in de leeftijdsgroep tot 25 jaar. Rond leeftijd 25 gaat ook uitstel van relatievorming een rol spelen. Het gestegen aandeel van alleenstaanden in de leeftijdsgroep 35–65 komt waarschijnlijk voor rekening van echtscheiding. Bij

een echtscheiding worden de kinderen in de meeste gevallen toegewezen aan de vrouw. De man gaat een eenpersoonshuishouden vormen en de vrouw gaat samen met de kinderen verder als eenouderhuishouden. Het aandeel alleenstaande vrouwen in die leeftijdsgroep neemt dan ook niet of nauwelijks toe. Wel stijgt het aandeel van vrouwen die aan het hoofd van een eenouderhuishouden staan.

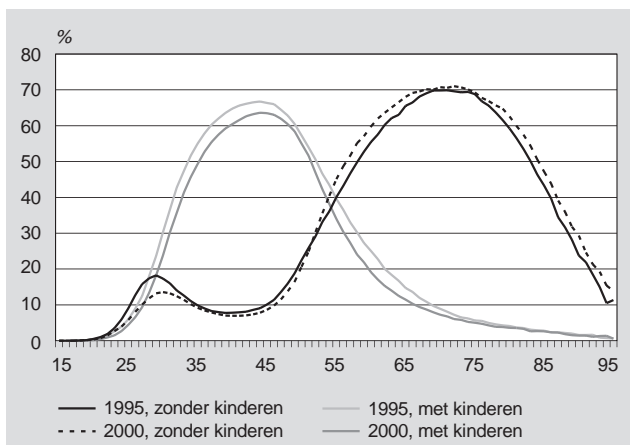
5. Ongehuwd samenwonenden, mannen zonder en met kinderen naar leeftijd, 1 januari

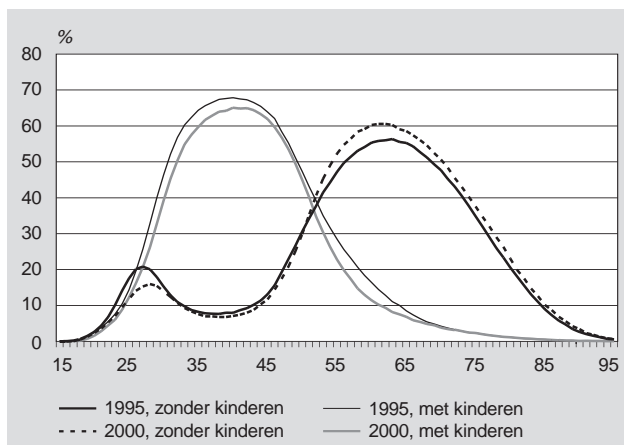
6. Ongehuwdsamenwonenden, vrouwen zonder en met kinderen naar leeftijd, 1 januari

7. Gehuwde mannen zonder en met kinderen naar leeftijd, 1 januari

8. Gehuwde vrouwen zonder en met kinderen naar leeftijd, 1 januari

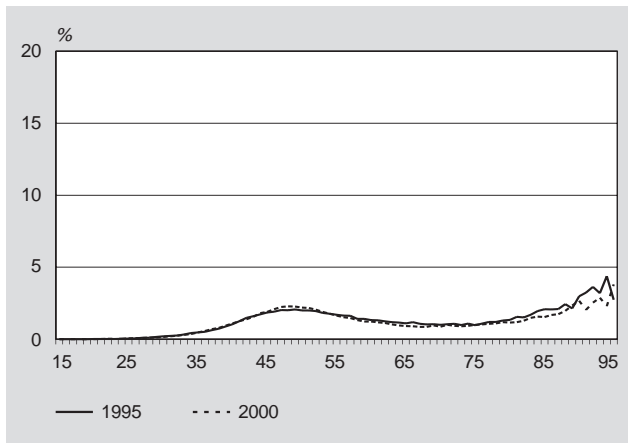
Ongehuwd samenwonen is in hoog tempo gewoon geworden onder jongeren in Nederland. Een kwart van de jongeren van 25 tot 30 jaar woont ongehuwd samen (grafiek 5 en 6). Het aantal ongehuwd samenwonenden zonder kinderen is gestegen van 419 duizend in 1995 tot 485 duizend per 1 januari 2000, een stijging met 15 procent. Het aantal ongehuwd samenwonenden met kinderen is nog relatief klein maar is in de betrokken periode wel relatief sterk gestegen, van 100 duizend naar 161 duizend. Meer en meer ongehuwde paren blijven ook na het krijgen van een kind (voorlopig) ongehuwd.

Tussen leeftijd 20 en 35 is het aandeel van gehuwde mannen en vrouwen zonder kinderen behoorlijk gedaald (grafiek 7 en 8). Beneden 31 jaar wonen meer kinderloze vrouwen samen dan er getrouwd zijn. Van de vrouwen met kinderen is wel een ruime meerderheid getrouwd.

Vanaf leeftijd 50 is het procentuele aandeel van de gehuwd samenwonenden zonder kinderen hoger dan in 1995. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt door het feit dat deze generatie die in de jaren zestig en zeventig kinderen kreeg, in die periode op steeds jongere leeftijd aan kinderen begon en tegelijkertijd steeds vaker het gezin na het krijgen van twee kinderen als voltooid beschouwde. Dat heeft tot gevolg dat deze generatie eerder uit de kinderen is. De stijging in de allerhoogste leeftijdsgroepen hangt net als bij de alleenstaanden samen met het feit dat mensen langer zelfstandig willen en kunnen of in een aantal gevallen moeten wonen.

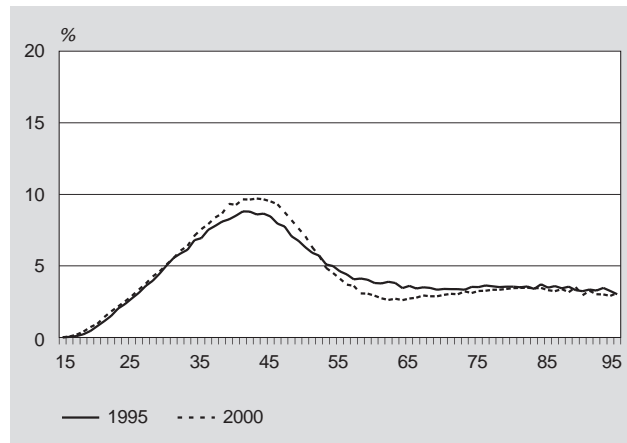
Over de hele linie is er sprake van een daling van het aandeel gehuwden met kinderen. Tot leeftijd 40 gaat dit samen met een toename van het aandeel ongehuwd samenwonenden met kinderen en in mindere mate met een toename van het aandeel alleenstaanden. Boven die leeftijd is er een relatie met de toename van het aandeel gehuwde paren zonder kinderen.

9. Eenouderhuishoudens, mannen met kinderen naar leeftijd, 1 januari

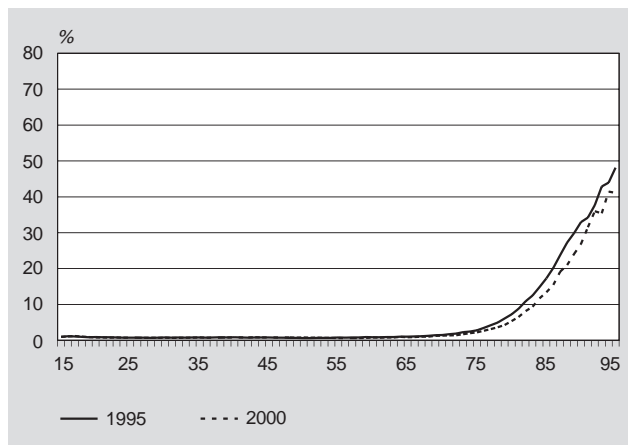
Tien procent van de 40-jarige vrouwen staat aan het hoofd van een eenouderhuishouden (grafiek 9 en 10). Het merendeel van deze huishoudens ontstaat als gevolg van echtscheiding. De afgelopen 5 jaar is dat aandeel bij die leeftijd behoorlijk gestegen. Van-

10. Eenouderhuishoudens, vrouwen met kinderen naar leeftijd, 1 januari

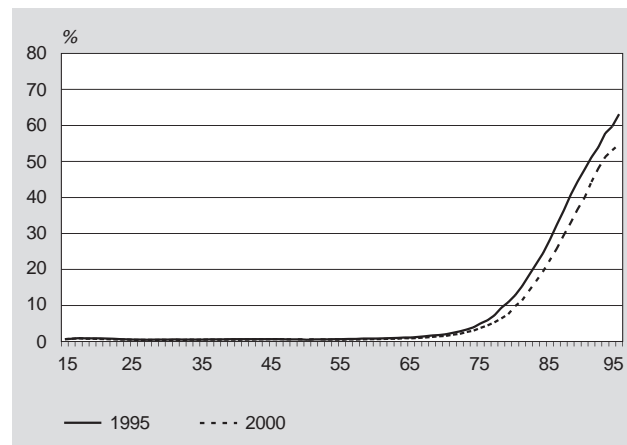
af leeftijd 50 is er juist sprake van een daling van het aandeel. Dit heeft, net als bij de gehuwden met kinderen te maken met het feit dat deze generatie eerder uit de kinderen is dan vroeger.

11. Mannen in institutionele huishoudens naar leeftijd, 1 januari

De verzorgingscapaciteit in instellingen en tehuizen is de afgelopen jaren gestaag gedaald. Begin jaren tachtig woonden er ruim 300 duizend personen in een institutioneel huishouden. Per 1 januari 2000 waren er dat nog iets meer dan 220 duizend. Vooral de capaciteit van verzorgingshuizen is gedaald. Een deel van de reductie wordt veroorzaakt doordat, anders dan vroeger, vrijwel al het personeel niet meer in de instelling zelf woont. De beschikbare capaciteit wordt, anders dan in de jaren zestig en zeventig, gereserveerd voor mensen die echt niet meer voor zich zelf kunnen

12. Vrouwen in institutionele huishoudens naar leeftijd, 1 januari

zorgen. Zo zijn bejaardenoorden weer tot verzorgingshuizen geworden. Wat overigens ook een rol zal spelen is dat de ouderen van nu meer mogelijkheden hebben om via een aangepaste woonvorm, denk aan serviceappartementen aanleunwoningen en dergelijke, als privé-persoon voor een bepaald zorgniveau te kiezen. In 1995 woonde bijna de helft van de negentigjarige vrouwen in een tehuis. In 2000 is dit gedaald tot 40 procent (grafiek 11 en 12).

Nieuwe huishoudensstatistiek: vergelijking met de oude statistiek

Carel Harmsen en Abby Israëls

In deze aflevering van de maandstatistiek van de bevolking worden de eerste resultaten gepresenteerd van de vernieuwde huishoudensstatistiek. De nieuwe huishoudensstatistiek is in belangrijke mate gebaseerd op integrale gegevens uit de GBA, terwijl de oude statistiek was gebaseerd op enquêteresultaten. Het volgens de nieuwe methode berekende aantal huishoudens op 1 januari 1999 is 41 duizend lager dan volgens de oude methode. Het aantal eenpersoonshuishoudens is 47 duizend hoger en ook het aantal huishoudens met kinderen is 83 duizend hoger. Daarentegen is het aantal meerpersoonshuishoudens zonder kinderen 163 duizend lager. Het resterende verschil komt voor rekening van het aantal 'overige' huishoudens.

1. Inleiding

Medio 1998 is begonnen met het onderzoek naar en de bouw van een op een nieuwe leest geschoeid productiesysteem voor de huishoudensstatistiek. De nieuwe huishoudensstatistiek (HS) is primair gebaseerd op integrale gegevens afkomstig uit de GBA, de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens. Tot die tijd werd de (oude) Jaarlijkse huishoudensstatistiek (JHS) gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB), waarbij de enquêteresultaten werden opgehoogd naar uit de bevolkingsstatistieken afkomstige demografische gegevens over personen. De nieuwe huishoudensstatistiek gaat primair uit van de adresbewoning zoals in de GBA is geregistreerd, en de oude JHS van de in het veld waargenomen adresbewoning en huishoudenskenmerken.

Een belangrijk pluspunt van de nieuwe methode is dat ook op microniveau consistentie bereikt wordt tussen de bevolkingsstatistiek en de huishoudensstatistiek. Dat heeft tot gevolg dat evenals bij bevolkingsstatistieken gegevens over huishoudens naar een veelheid van kenmerken gepresenteerd kunnen worden: gegevens over huishoudens op gemeentelijk niveau, allochtone huishoudens, huishoudens naar grootte, huishoudens naar samenstelling, leeftijd, geslacht, burgerlijke staat enz. Al deze gegevens kunnen consistent met de bevolkingsgegevens gepresenteerd worden. Bij de oude JHS konden deze cijfers niet geleverd worden, omdat de weging zich moest beperken tot een veel grovere indeling naar regio, leeftijd, etc. Ondanks de consistentie bij de nieuwe huishoudensstatistiek, moet men zich er wel van bewust zijn dat de gegevens bij een deel van de adressen en huishoudens de huishoudenskenmerken 'slechts' imputaties zijn, die op grond van mo-

dellen zijn bepaald. Dit betekent dat de huishoudenskenmerken op micro-niveau niet altijd juist hoeven te zijn.

De huishoudenssamenstelling is voor ruim 90 procent van de adressen uit de GBA 'eenduidig' vast te stellen. Voor de overige adressen is zowel het aantal huishoudens als de exacte samenstelling onbekend. Voor deze adressen hebben imputaties plaatsgevonden. Per adres zijn hiervoor imputatiekansen berekend op grond van een koppeling op enquêtedatum van GBA-adressen met de EBB-steekproef-adressen. De EBB levert zo informatie over de huishoudenssamenstelling op de niet-eenduidige GBA-adressen. In de interne CBS-nota's 'Vernieuwing Jaarlijkse Huishoudensstatistiek' (Israëls en Harmsen, jan. 1999) en 'Imputatiemodel voor Jaarlijkse Huishoudensstatistiek; adressen met twee niet-in-gezinsverband levende personen' (Israëls en Harmsen, juni 1999) is de werkwijze voor de nieuwe huishoudensstatistiek nader uitgewerkt.

In paragraaf 1 komen de belangrijkste verschillen tussen oude en nieuwe cijfers aan de orde. In paragraaf 3 wordt uiteengezet hoe huishoudens zijn afgeleid uit adresbewoning. Paragraaf 4 presenteert de resultaten per type adres. De laatste paragraaf trekt enkele conclusies.

2. Belangrijkste verschillen tussen oude en nieuwe cijfers

In staat 1 zijn aan de hand van gegevens per 1 januari 1999 de belangrijkste verschillen tussen de oude en nieuwe huishoudensstatistiek gepresenteerd. Kolom 1 bevat de resultaten van de oude JHS. De oude JHS geeft de stand weer per 1 juli van een jaar. Om deze cijfers vergelijkbaar te maken met die van de nieuwe huishoudensstatistiek op 1 januari 1999 is het gemiddelde aantal huishoudens genomen over de jaren 1998 en 1999. Kolom 2 bevat de resultaten voor de nieuwe huishoudensstatistiek per 1 januari 1999. Kolom 3 geeft de verschillen tussen de oude en nieuwe huishoudensstatistiek. De laatste kolom geeft aan welk percentage van de huishoudens van de nieuwe huishoudensstatistiek uit kolom 2 'hard' is, d.w.z. eenduidig uit de GBA is afgeleid.

Het totale aantal huishoudens is in de nieuwe huishoudensstatistiek 41 duizend lager. Het aantal meerpersoonshuishoudens zonder kinderen is fors lager en het aantal huishoudens met kinderen is fors hoger. Het aantal eenpersoonshuishoudens is eveneens hoger.

Staat 1
Vergelijking aantal huishoudens bij oude en nieuwe huishoudensstatistiek

Huishoudenstype	JHS 1998/1999	HS 1-1-99	Verskil HS - JHS	percentage dat eenduidig is bij HS
	x 1 000			%
Totaal aantal huishoudens	6 789	6 748	-41	87
Gehuwd paar zonder kinderen	1 590	1 504	-86	96
Gehuwd paar met kinderen	1 890	1 930	40	98
Ongehuwd paar zonder kinderen	563	486	-77	53
Ongehuwd paar met kinderen	144	148	4	69
Eenouderhuishouden	341	380	39	92
Eenpersoonshuishouden	2 208	2 255	47	80
Overig huishouden	55	45	-10	71

Globaal geldt dat in de nieuwe huishoudensstatistiek meer huishoudens met kinderen gemeten worden: in 1999 83 duizend meer. Omdat het percentage harde gegevens voor gehuwde paren met kinderen en voor eenouderhuishoudens zeer hoog is, lijkt het nieuwe cijfer een hoog realiteitsgehalte te hebben. Het gemeten aantal meerpersoonshuishoudens zonder kinderen is sterk gedaald ten opzichte van de oude JHS: 163 duizend lager. Voor ongehuwde paren zonder kinderen is het aandeel harde gegevens laag.

Al met al redelijk forse verschillen. Dat roept de vraag op waar de verschillen exact vandaan komen. Vanzelfsprekend zijn er verschillen in de bron van de gegevens, zoals eerder beschreven, die mede verantwoordelijk zijn voor de geconstateerde verschillen. Dat de nieuwe huishoudenstatistiek meer huishoudens met kinderen oplevert kan komen doordat de in een enquête waargenomen bewoning mogelijk afwijkt van de geregistreerde bewoning. Denk met name aan studenten. De GBA is de basisregistratie van persoonsgegevens in Nederland. Kwaliteitszorg is een belangrijk speerpunt van het agentschap Basisregistratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten (BPR), de organisatie die verantwoordelijk is voor het reilen en zeilen van de GBA. Eén van de manieren om kwaliteit te bereiken is koppeling met registraties van andere overheidsinstanties. De voorgenomen koppeling in 1998 van studentengegevens van de Informatie Beheer Groep met gegevens uit de GBA leidde tot een belangrijke actualisering van de adresbewoning in de GBA. Hierdoor nam het aantal als thuiswonend kind geregistreerde personen in 1998 af. De EBB heeft te kampen met een grote non-respons, hetgeen zowel de oude als de nieuwe huishoudensstatistiek nadelig beïnvloedt. Bij beide statistieken wordt voor non-respons gecorrigeerd, maar te verwachten is dat de hierdoor ontstane vertekening bij de nieuwe huishoudenstatistiek kleiner is dan bij de oude JHS.

3. Van adresbewoning naar huishoudens

Alvorens verder in te gaan op de resultaten per categorie huishoudens eerst een kort resumé van de strategie die is gevolgd bij het afleiden van huishoudens bij de nieuwe huishoudenstatistiek. Hoofdpijn van de afleiding is dat uitgaande van de adresbewoning alle adressen met een eenduidige adresbewoning rechtstreeks in de nieuwe huishoudensstatistiek instromen. Eén, als zodanig herkenbaar, gezin op één adres vormt zo per definitie één huishouden. Niet-eenduidige adressen komen in aanmerking voor imputatie. Kolom 1 van staat 2 geeft een overzicht van de GBA-adresbewoning per 1 januari 1999 op basis van de gezinsstatistiek. Deze

adressen zijn ingedeeld in eenduidige adressen (kolom 2) en niet-eenduidige adressen (kolom 3). Voor de identificatie van adressen met een eenduidige adresbewoning is gebruik gemaakt van herkenbare familierelaties tussen bewoners op een adres: gehuwde personen en hun eventuele kinderen, broers en/of zusters, inwonende grootouders en dergelijke. Ook 2 niet-in-gezinsverband levende (in het vervolg aangeduid als losse) personen die zich op dezelfde datum op een en hetzelfde adres hebben gevestigd zijn als samenwoners bestempeld en daarmee aan de eenduidig getypeerde adressen toegevoegd. Als laatste zijn adressen waarop institutionele huishoudens zijn gevestigd als eenduidig getypeerd.

De niet-eenduidige adressen zijn opgedeeld in een aantal typen adressen die voor imputatie van de huishoudenssamenstelling in aanmerking komen. Voor ieder adrestype is een apart imputatiemodel gecreëerd, waarbij de imputatiekansen variëren met een aantal achtergrondvariabelen. De volgende groepen adressen zijn onderscheiden:

- Adressen met twee losse personen. Deze adressen leiden tot samenwoners zonder kinderen en eenpersoonshuishoudens.
- Adressen met drie losse personen. Deze adressen leiden in hoofdzaak tot eenpersoonshuishoudens, een aantal samenwonenden en sporadisch tot een huishouden bestaande uit drie personen.
- Adressen met vier of meer losse personen. Deze adressen leiden eveneens in hoofdzaak tot eenpersoonshuishoudens, en daarnaast een aantal samenwonenden.
- Adressen met een eenoudergezin en een losse persoon. Deze adressen leiden hoofdzakelijk tot samenwoners met kinderen en in mindere mate tot eenouderhuishoudens met een alleenstaande. Een beperkt aantal adressen is omgevormd tot samenwonenden zonder kinderen en een overig lid van het huishouden. Het gaat hier om adressen waar de inwonende ander waarschijnlijk, op grond van leeftijdsverschil, een relatie heeft met het kind in het eenouderhuishouden. De ouder wordt in die situatie overig lid van het huishouden.
- Adressen met een gezin en een losse persoon. In het geval dat de losse persoon jonger dan 16 jaar is, is aangenomen dat deze persoon tot het huishouden behoort. Het gaat hier vermoedelijk om pleegkinderen, neefjes, nichtjes en dergelijke. Op ongeveer een op de vijf overige adressen is blijkens de koppeling met de EBB de losse persoon lid van het huishouden.
- Overige adressen. De EBB biedt voor deze adressen onvoldoende aanknopingspunten om tot een verantwoorde detaillering voor de imputatie te komen. Er is voor al deze

Staat 2
Aantal adressen naar adresbewoning per 1 januari 1999

Adrestype	Totaal		
		Eenduidige adressen*)	Niet-eenduidige adressen
	<i>x 1 000</i>		
1 persoon	1 814	1 814	
2 losse personen	548	292	255
3 losse personen	44		43
4+ losse personen	35		31
1 eenoudergezin	337	348	
1 eenoudergezin + 1 losse persoon	63		53
1 gezin met of zonder kinderen	3 369	3 453	
1 gezin met of zonder kinderen en 1 losse persoon	105		45
Institutionele huishoudens		15	
Overige adresbewoning	77		43
Totaal	6 392	5 922	470

*) Op het ouderlijk adres wonende gehuwde en gehuwd geweest zijnde kinderen die in de Totaal-kolom zijn gekwalificeerd als niet in gezinsverband levend persoon in combinatie met een gezin of een eenoudergezin zijn toegevoegd aan de gezinnen met en zonder kinderen. Om die reden kunnen aantallen in de kolom eenduidige adressen hoger zijn dan in de kolom adrestype.

adressen besloten huishoudens af te leiden op basis van de herkenbare familierelaties. Personen die geen herkenbare familierelatie hebben met andere personen op het adres worden eenpersoonshuishoudens.

- Adressen met meerdere PTT-afgiften (meervoudige adressen). Niet-eenduidige GBA-adressen die koppelen met GBR (Geografisch Basis Register)-adressen met meerdere afgiften hebben eigen imputatiesleutels gekregen. De onderscheiden typen adressen komen overeen met de voor enkelvoudige adressen onderscheiden typen. Voor de niet-eenduidige meervoudige adressen is, gezien het kleine aantal gekoppelde adressen, een vereenvoudigde set imputatiesleutels afgeleid.

4. Resultaten imputatie huishoudens per type adres

Staat 3 is een uitsplitsing van staat 1. De uiteindelijke huishoudenssamenstelling wordt nu uitgezet tegen het type adres. De aantallen in de totaal-rij komen overeen met die in de kolom 'HS' uit staat 1, waarbij gehuwde en ongehuwde paren zijn samengevoegd.

Eenpersoonshuishoudens

Tachtig procent van het aantal eenpersoonshuishoudens (1,814 miljoen van de 2,255 miljoen) is eenduidig bepaald. Het aandeel van de niet-eenduidige adressen, de groep waar de meeste onzekerheid over bestaat, is dus relatief beperkt. Ten opzichte van de oude JHS is het aantal eenpersoonshuishoudens 2,1 procent groter. Vanaf 1995, het eerste jaar van de GBA, is het aantal eenpersoonshuishoudens op eenduidige adressen met zo'n 50 duizend per jaar gestegen. De stijging van het totaal aantal eenpersoonshuishoudens van 1998 op 1999 bij de oude JHS was 20 duizend. Deze naar verhouding geringe stijging lijkt daarmee een onderschatting. Mogelijk heeft de in 1999 veranderde trekkingsmethode van steekproefadressen voor de EBB mede tot dit resultaat geleid. Het lijkt realistisch te veronderstellen dat het resultaat van de nieuwe huishoudensstatistiek met betrekking tot eenpersoonshuishoudens een goede weergave van de werkelijkheid is.

Gehuwde en ongehuwde paren zonder kinderen

Het aantal gehuwde en ongehuwde paren zonder kinderen is in de nieuwe huishoudenstatistiek 9 procent lager dan in de oude JHS. Dit verschilpercentage (absoluut is het verschil 163 duizend) wordt zowel bij de hard gemeten gehuwde paren zonder kinderen (86 duizend) als bij de op basis van imputatie getelde ongehuwd samenwonenden (77 duizend) geconstateerd.

Het aantal gehuwde paren is een hard gegeven afkomstig uit de GBA. Het al dan niet thuis wonen van kinderen is minder hard. Het is voorstelbaar dat er kinderen zijn, denk bijvoorbeeld aan uitwonende studenten, die officieel thuis wonen terwijl zij bij de EBB niet in het ouderlijk huis worden waargenomen.

Het aantal ongehuwde paren is voor een groot deel geïmputeerd. Zij wonen met name op adressen met twee losse personen. Meer dan 90 procent van de bewoners van dergelijke adressen is tot ongehuwd samenwonenden bestempeld. Het is niet waarschijnlijk dat een andere manier van imputeren tot aanmerkelijk hogere aantallen ongehuwd samenwonenden zal leiden. De enige andere categorie die mogelijk nog een aantal ongehuwd samenwonenden zou kunnen opleveren is de categorie 'overige adressen'. Gezien het grote aantal losse personen op de meeste van deze adressen, gevoegd bij het feit dat bijna de helft van deze adressen meervoudige (GBR-)adressen betreft, verwachten we geen grote aantallen ongehuwd samenwonenden op dergelijke adressen.

Adressen gehuwde en ongehuwde paren met kinderen

Het aantal gehuwde paren met kinderen is in de nieuwe huishoudensstatistiek ongeveer 5 procent hoger dan in de oude JHS (1,930 miljoen versus 1,890 miljoen). Als alleen gekeken wordt naar adressen met een eenduidige adresbewoning, dan blijken er al 1,880 miljoen adressen te zijn waar een gehuwd paar met kind(eren) woont. De overige 50 duizend adressen betreffen adressen waar naast het gehuwde paar nog anderen op het adres wonen die mogelijk ook tot het huishouden kunnen behoren. Het aantal gehuwde paren met kinderen verandert hier echter niet door. Als de adresbewoning niet in twijfel wordt getrokken dan moet de conclusie zijn dat het aantal gehuwde paren met kinderen zoals geteld uit de GBA een kwalitatief goed gegeven is. Het aantal ongehuwde paren met kinderen is in de nieuwe huishoudensstatistiek marginaal hoger dan in de oude JHS.

Eenouderhuishoudens

Het aantal adressen met eenouderhuishoudens met een eenduidige adresbewoning is met 348 duizend al hoger dan in de oude JHS. De overige ruim 30 duizend eenouderhuishoudens zijn ontstaan als gevolg van de imputatie. Ruim 10 duizend hiervan zijn afkomstig uit de imputatie van adressen waar een eenoudergezin en een losse persoon wonen. Daarnaast zijn 20 duizend eenouderhuishoudens afkomstig van de 'overige adresbewoning'. Conclusie: het aantal eenouderhuishoudens is zeker hoger dan tot nu gemeten in de EBB.

Staat 3
Aantal huishoudens per type adres

Adrestype	Type huishouden					Institutionele huishoudens	Totaal
	Eenpersoons-huishouden	Paren zonder kinderen	Paren met kinderen	Eenouder	Overig		
	<i>x 1 000</i>						
Eenduidige adressen	1 814	1 731	1 982	348	32	15	5 922
Niet-eenduidige adressen, w.v.							
2 losse personen	103	198					301
3 losse personen	54	18			9		81
4+ losse personen	97	4			3		104
1 eenoudergezin + 1 losse persoon	8	2	40	10			60
1 gezin met of zonder kinderen en 1 losse persoon	33	15	29				77
Institutionele huishoudens							
Overige adresbewoning	75	16	23	20			134
Adressen met meerdere afgiften	71	6	4	1			82
Totaal	2 255	1 991	2 078	380	45		6 748

Overige huishoudens

In de nieuwe huishoudensstatistiek is het aantal overige huishoudens zo'n 10 duizend lager dan in de oude JHS. De belangrijkste reden voor dit verschil is dat de nieuwe huishoudensstatistiek hier vrijwel alleen adressen bevat waar broers en/of zussen samenwonen, terwijl de oude JHS ook adressen waar sprake is van een opa of oma met een kleinkind kan onderscheiden.

5. Conclusie

De nieuwe wijze van produceren van de huishoudensstatistiek heeft belangrijke voordelen: de registratie is integraal, en is consistent met de bevolkingsgegevens en met gegevens over institutionele huishoudens. Een consequentie is dat de statistiek is gebaseerd op geregistreerde adresgegevens en dat de waar te nemen 'feitelijke' bewoning hiervan kan afwijken.

De oude productiewijze van de huishoudensstatistiek is gebaseerd op een steekproef waardoor gegevens alleen op hoofdlijnen consistent zijn met de bevolkingsgegevens. Er komen bovendien behoorlijke steekproeffluctuaties voor in de uitkomsten. Selectieve non-respons en een weging die niet is toegesneden op het bepalen van het aantal huishoudens zijn verder de kwaliteit van het gegeven beïnvloedende factoren.

De afleiding van huishoudens op basis van adresbewoning in de GBA levert betrekkelijk grote verschillen per deelcategorie huishoudens op. Gezien het grote aandeel adressen met een eenduidige adresbewoning en dus een verhoudingsgewijs gering aantal adressen waarvoor op basis van imputatiemodellen de huishoudenssamenstelling is geschat, zullen de uitkomsten van de nieuwe huishoudensstatistiek van goede kwaliteit zijn en is de stabiliteit van de uitkomsten groter dan voorheen.

Weer samenwonen na scheiding of verweduwing

L.T. van Huis en H. Visser

Er zijn steeds meer mannen en vrouwen die een relatie achter de rug hebben. Dit is een van de oorzaken van de sterke groei van het aantal alleenstaanden. De meerderheid van de gescheidenen blijft evenwel niet alleen wonen. In dit artikel wordt onderzocht in hoeverre mensen na een scheiding of verweduwing opnieuw gaan samenwonen. Na een scheiding krijgen mensen vaker opnieuw een partner dan na het overlijden van de huwelijkspartner. De kans op het vinden van een nieuwe partner daalt met het oplopen van de leeftijd. Het hebben van kinderen uit de vorige relatie werkt eveneens remmend op het opnieuw gaan samenwonen.

1. Inleiding

Het aantal relatieontbindingen is de laatste decennia sterk toegenomen. Tussen 1960 en 1985 is het aantal echtscheidingen gestegen van rond 5 duizend naar rond 30 duizend, waarna het aantal echtscheidingen rond dit niveau bleef schommelen. Hiermee samenhangend is ook het aantal gescheidenen sterk gestegen. De groep alleenstaanden bestaat hierdoor voor een groot deel uit mensen die eerst getrouwd zijn geweest, naast jongeren die uit het ouderlijk huis alleen zijn gaan wonen en jongeren waarvan de samenwoonrelatie stuk is gelopen. Voor het merendeel van de alleenstaanden is het alleen wonen tijdelijk en zullen ze vervolgens (weer) gaan samenwonen met een partner. Aangezien er de laatste jaren steeds meer alleenstaanden zijn met een verbroken relatie, zal de groep samenwonenden uit steeds meer mensen bestaan die niet voor de eerste keer samenwonen.

In dit artikel wordt een analyse gegeven van het opnieuw gaan samenwonen door mensen die een relatieontbinding hebben meegemaakt. Deze analyse heeft betrekking op mensen die een huwelijk achter de rug hebben. Elders in deze maandstatistiek geven Keij en Harmsen een analyse van het weer gaan samenwonen van mensen die na een (niet-huwelijkse) relatie alleen zijn komen te staan. In dit artikel wordt het weer samenwonen apart voor gescheidenen en verweduwd geanalyseerd. Het is namelijk mogelijk dat de reden van het uiteenvallen van de relatie het zoeken van een nieuwe partner beïnvloedt. Verweduwde personen zullen een fase van rouwverwerking doorlopen hetgeen remmend kan werken op het zoeken van een nieuwe partner. De reactie van gescheiden personen op het stuklopen van een relatie kan inhouden dat men snel een nieuwe partner heeft. Dit zal zeker het geval zijn als de aanwezigheid van een nieuwe partner al de reden voor de echtscheiding was. Niet alleen de psychische toestand maar ook de leeftijd waarop men zonder partner raakt kan bij het opnieuw gaan samenwonen een rol spelen. Doorgaans is men bij een scheiding jonger waardoor men sneller de neiging kan hebben opnieuw een partner te zoeken aangezien het alleenwonen door weinig mensen beschouwd wordt als een ideale leefsituatie voor een (zeer) lange periode.

2. Methode

Met de invoering van de Gemeentelijke Basisadministratie per 1 oktober 1994 is het mogelijk geworden om de leefsituatie van personen in de loop der tijd te volgen. In dit artikel is het opnieuw gaan samenwonen geanalyseerd van personen die in 1994 een echtscheiding of verweduwing hebben meegemaakt. Voor hen is gedurende de periode 1995–2000 de huishoudenssituatie (op de peildatum 1 januari) nagegaan. In geval een persoon op een peildatum gehuwd is, dan is zondermeer aangenomen dat er sprake is van een nieuwe relatie. Als een persoon een relatie aangaat

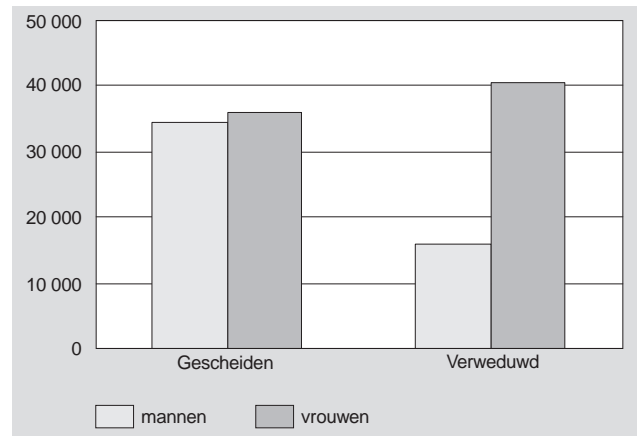
zonder te trouwen dan geeft de adressamenstelling hiervan een indicatie. Er is verondersteld dat een persoon opnieuw is gaan samenwonen als op een adres twee niet-gehuwde volwassenen voorkomen, één niet-gehuwde volwassen en één eenoudergezin wonen, danwel er twee eenoudergezinnen aanwezig zijn. Het is mogelijk dat deze veronderstelling een (lichte) overschatting geeft van het opnieuw gaan samenwonen, want ook een broer die bij zijn zus is gaan wonen wordt op deze manier als samenwoner gerekend.

3. Samenstelling van de groep gescheidenen en verweduwd

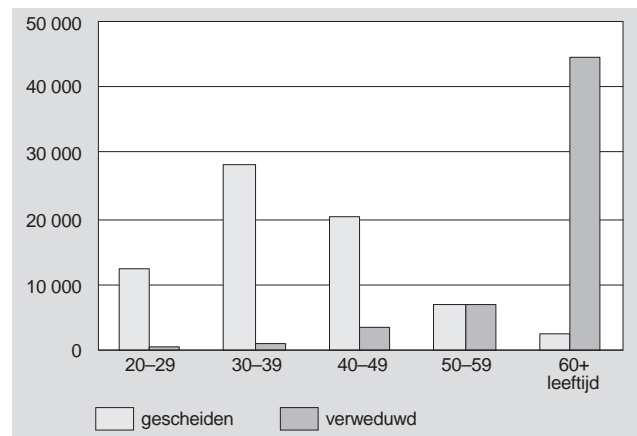
In 1994 hebben bijna 127 duizend personen een huwelijksontbinding meegemaakt. Voor meer dan de helft, ca. 70 duizend personen, gaat het om mensen die gescheiden zijn. Uit *grafiek 1* blijkt dat er veel meer vrouwen dan mannen verweduwd zijn (ongeveer 40 duizend vrouwen tegen 16 duizend mannen). Dit komt omdat vrouwen gemiddeld langer dan mannen leven, zodat in het huwelijk de man vaak als eerste komt te overlijden. Bovendien zijn vrouwen meestal met een iets oudere man getrouwd.

Scheiden overkomt iemand meestal op een jongere leeftijd dan verweduwen. In 1994 was het merendeel van de verweduwd ouder dan 60, terwijl van de gescheidenen het merendeel jonger dan 50 was (*grafiek 2*).

1. Personen die in 1994 gescheiden of verweduwd zijn

2. Personen die in 1994 gescheiden of verweduwd zijn naar leeftijd

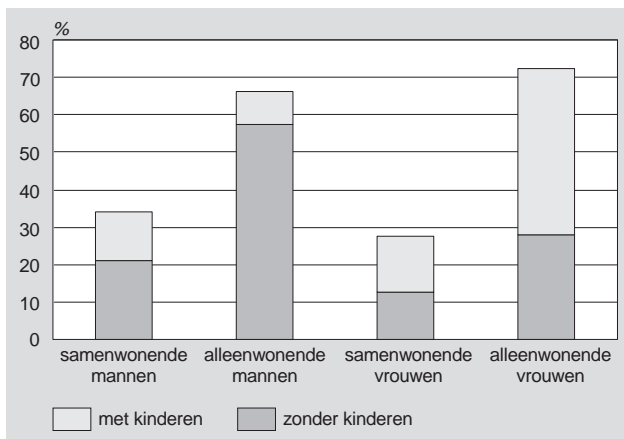
4. Snel een nieuwe relatie: samenwonend op 1 januari 1995

Van alle personen die in 1994 zijn gescheiden woont bijna een derde binnen een jaar (op 1 januari 1995) weer samen met een partner. Voor het merendeel gaat het hierbij om samenwoners zonder dat er een huwelijk aan te pas is gekomen. Dit hoge aandeel samenwoners binnen een jaar na de scheiding doet vermoeden dat een buitenechtelijke relatie aan de echtscheiding ten grondslag lag. Dit strookt met gegevens uit het Onderzoek Gezinsvorming 1998 waar één op de drie gescheidenen het hebben van een buitenechtelijke relatie door één der huwelijkspartners als belangrijkste reden voor de echtscheiding noemt (De Graaf en Steenhof, 1999).

Met een verschil van 5 procentpunten, wonen iets meer mannen dan vrouwen binnen een jaar na de scheiding samen met een partner (grafiek 3). Het verschil tussen mannen en vrouwen wordt groter indien gekeken wordt naar de aanwezigheid van kinderen. Ruim 20% van de gescheiden mannen woont binnen een jaar (weer) samen in een relatie zonder kinderen. Voor de gescheiden vrouwen ligt dit zo'n 10 procentpunten lager. Dit heeft te maken met het feit dat kinderen na een echtscheiding vaak aan de vrouw worden toegewezen. Ook kan een rol spelen dat gescheiden mannen vaker hertrouwen met nog nooit gehuwde vrouwen, die in het algemeen nog geen kinderen hebben.

Onder de gescheidenen die op 1 januari 1995 (nog) niet met een partner samenwonen is er een veel groter verschil tussen mannen en vrouwen als het gaat om de aanwezigheid van kinderen. Bijna negen op de tien niet-samenwonende mannen woont alleen en ruim één op de tien is alleenstaande ouder. Van de partnerloze vrouwen woont slechts vier op de tien alleen. Dit geslachtsverschil vormt wederom een uitdrukking van het feit dat na een echtscheiding de kinderen meestal aan de vrouw worden toegewezen.

3. In 1994 gescheiden personen naar leefsituatie op 1-1 1995

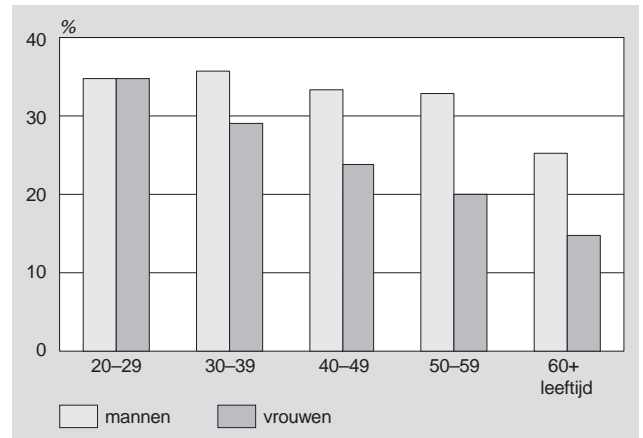

Of nu de behoefte aan een nieuwe relatie groter is op jeugdige leeftijden of dat de kansen op een nieuwe relatie beter zijn, in ieder geval daalt het percentage gescheiden personen dat snel weer samenwoont met het oplopen van de leeftijd. Het hoogste aandeel dat samenwoont binnen een jaar komt onder de twintigers voor. Voor vrouwen geldt de negatieve relatie tussen leeftijd en snel weer samenwonen in veel sterkere mate dan voor mannen. Hierdoor is in alle leeftijdsklassen het percentage dat weer samenwoont bij vrouwen lager dan bij de mannen. Alleen onder twintigers zijn de percentages hetzelfde. Voor hen geldt vaak dat er nog geen sprake is van kinderen die de relatievorming kunnen bemoeilijken.

5. Na enige tijd weer een relatie: samenwonend in de periode 1995-2000

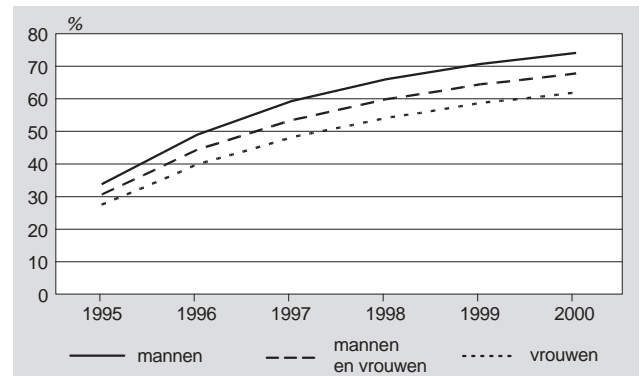
Binnen een jaar na de scheiding woont bijna eenderde weer samen. Dit aandeel loopt geleidelijk op in de tijd: binnen drie jaar na de scheiding woont meer dan de helft opnieuw samen (of heeft opnieuw samengewoond) terwijl binnen zes jaar meer dan tweederde een nieuwe relatie heeft (gehad).

4. In 1994 gescheiden personen die op 1-1 1995 samenwonen

Voor gescheiden mannen zijn de kansen op de relatemarkt niet alleen op de korte maar ook op de lange termijn beduidend beter. Op 1 januari 2000, binnen zes jaar na de scheiding, heeft rond 75% van de mannen weer opnieuw samengewoond, terwijl dit voor vrouwen ruim 10 procentpunten lager ligt (grafiek 5).

5. Samenwoonkans van in 1994 gescheiden personen¹⁾

¹⁾In 1994 gescheiden personen die op 1 januari 1995 t/m 2000 samenwonen (of opnieuw hebben samengewoond)

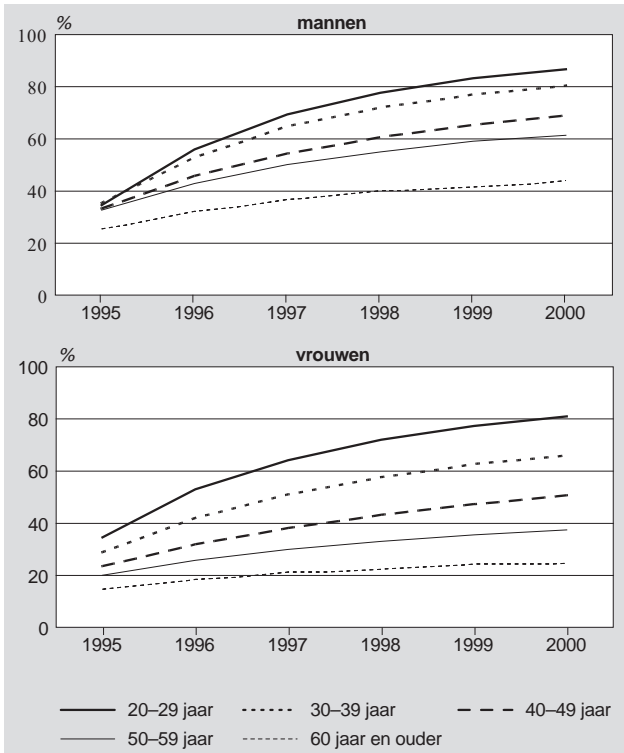
Het effect van leeftijd op de kans om opnieuw een relatie aan te gaan is niet alleen zichtbaar kort na de echtscheiding (grafiek 4) maar vooral ook enkele jaren na de scheiding. Uit grafiek 6 blijkt dat de kans om weer samen te wonen in de loop van de tijd sterker stijgt naarmate men jonger was bij de scheiding. Onder mannen die 20-29 jaar waren bij de echtscheiding stijgt het percentage dat weer samenwoont (of heeft samengewoond) van 35% (binnen) een jaar na de scheiding tot ruim 85% (binnen) zes jaar na de scheiding. Onder mannen die op 60 jarige leeftijd of nog hogere leeftijden gingen scheiden stijgt het percentage slechts van ruim 25% naar bijna 45%. Voor vrouwen geldt een soortgelijk beeld, alhoewel de samenwoonkans in het algemeen minder snel stijgt.

De snellere stijging in de tijd van de kans om opnieuw te gaan samenwonen onder degenen die relatief jong waren bij de echtscheiding vergeleken met de al wat ouderen is begrijpelijk. De jongeren waren nog vaak kinderloos bij de scheiding en aangezien ze een gezin (met kinderen) meestal als ideaal zien gaan ze waarschijnlijk snel op zoek naar een nieuwe partner. Onder de ouderen is de drang om een gezin te stichten waarschijnlijk minder groot. Vaak hebben ze bij de ex-partner al kinderen gekregen.

6. Hertrouwen

Het opnieuw gaan samenwonen kan natuurlijk betekenen dat men opnieuw gaat trouwen. Binnen een jaar na de scheiding is bijna 5% weer getrouwd (grafiek 7). Gezien het feit dat binnen één jaar

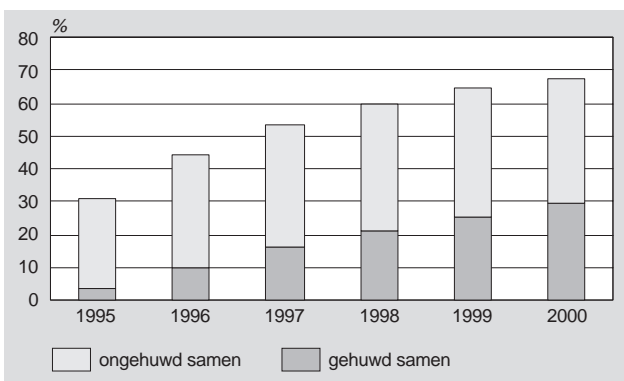
6. Samenwoonkans van in 1994 gescheiden personen naar leeftijd bij scheiding¹⁾

¹⁾ In 1994 gescheiden personen die op 1 januari 1995 t/m 2000 samenwonen (of opnieuw hebben samengewoond)

na de scheiding eenderde van de gescheidenen weer samenwoont is het duidelijk dat een snel huwelijk veel minder gebruikelijk is dan snel een nieuwe samenwoonrelatie. Na zo'n zes jaar is bijna 30% van de gescheidenen opnieuw getrouwd, terwijl bijna 40% van de gescheidenen niet-gehuwd is gaan samenwonen. Ook voor het hertrouwen geldt dat de kansen van mannen hoger zijn dan die van vrouwen (grafiek 8).

7. Samenwoonkans van in 1994 gescheiden personen naar type relatie¹⁾

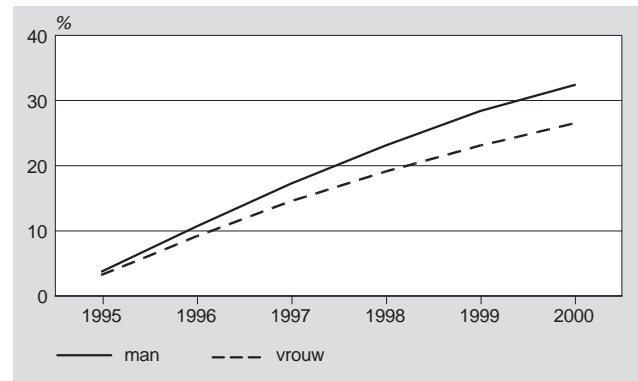

¹⁾ In 1994 gescheiden personen die op 1 januari 1995 t/m 2000 samenwonen (of opnieuw hebben samengewoond)

7. Kinderen (ver)hinderen nieuwe relatievorming

Kalmijn en De Graaf (2000) melden dat de aanwezigheid van thuiswonende kinderen de kans op het vinden van een nieuwe partner reduceert, omdat men minder activiteiten buitenshuis ontplooit. Om een indruk te krijgen hoezeer kinderen het opnieuw samenwonen belemmeren, zijn de gescheidenen op 1 januari 1995 die op dat moment niet samenwonen, onderscheiden naar de aan- of afwezigheid van kinderen (voor de personen die in 1994 zijn gescheiden is niet bekend of ze direct na de scheiding met kinderen wonen of niet). Vervolgens is de samenwoonkans bere-

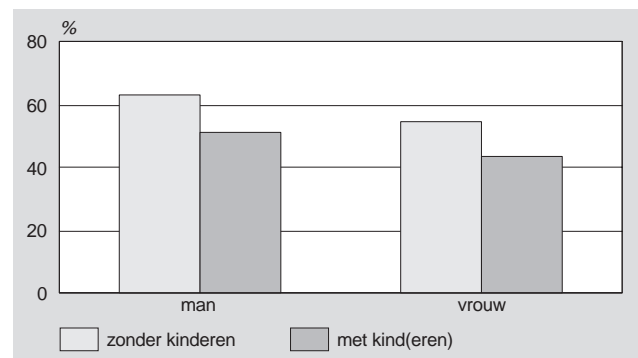
8. Hertrouwkans van in 1994 gescheiden personen¹⁾

¹⁾ In 1994 gescheiden personen die op 1 januari 1995 t/m 2000 hertrouwd zijn.

kend door na te gaan of op de peildata 1 januari 1996–2000 sprake is (geweest) van een samenwoning. Het percentage gescheiden vrouwen dat heeft samengewoond tussen 1995 en 2000 komt uit op rond 55% voor vrouwen die op 1 januari 1995 zonder kinderen woonden en op rond 45% voor vrouwen die met kinderen op hetzelfde adres woonden (grafiek 9). Het relatieverhinderend effect van kinderen geldt vrijwel even sterk voor mannen als voor vrouwen: de kans op een nieuwe relatie ligt zo'n 10 procentpunten lager als er sprake is van thuiswonende kinderen. De hogere kans van mannen om opnieuw te gaan samenwonen kan slechts ten dele verklaard worden doordat een groter gedeelte van de gescheiden vrouwen kinderen thuis hebben wonen dan van de gescheiden mannen. Het verschil in samenwoonkans tussen mannen en vrouwen wordt hierdoor echter niet volledig verklaard, want zowel onder gescheidenen die wel als niet kinderen thuis hebben wonen, ligt de kans op opnieuw samenwonen ruim 5 procentpunten hoger bij mannen dan bij vrouwen. Uunk (1999) meldt dat ook in het geval dat mannen en vrouwen in gelijke mate deelnemen aan betaalde arbeid en even vaak kinderen uit het eerste huwelijk hebben, mannen toch een grotere hertrouwkans hebben. Mogelijk hebben mannen meer mogelijkheden een nieuwe partner te ontmoeten of zijn ze misschien wat betreft emotionele steun meer aangewezen op een partner en hebben hierdoor meer behoefte aan een nieuwe partner.

9. Samenwoonkans van in 1994 gescheiden personen naar aanwezigheid van kinderen¹⁾

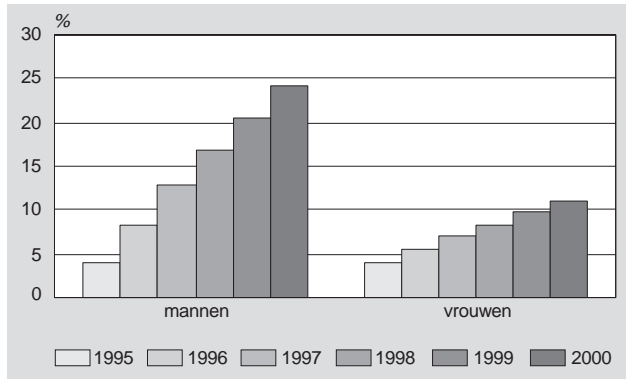
¹⁾ In 1994 gescheiden personen die in de periode 1995 t/m 2000 opnieuw hebben samengewoond naar aanwezigheid kinderen op 1-1-1995.

8. Weer samenwonen door verweduwen

De relatievorming bij verweduwen verloopt veel minder snel dan bij gescheidenen. Het aantal verweduwen dat binnen een jaar weer een relatie heeft is klein: op 1 januari 1995 woont slechts 4% van de in 1994 verweduwde personen weer samen. In de daarop volgende jaren neemt het percentage dat weer een relatie aangaat toe: binnen zes jaar na verweduwing is één op de vier mannen weer een relatie aangegaan tegen één op de tien vrouwen

(grafiek 10). Onder ouderen geldt in het algemeen dat de keuze bij het vinden van een nieuwe partner voor mannen groter is dan bij vrouwen. Niet alleen zijn er onder ouderen meer alleenstaande vrouwen dan mannen, het is ook 'gebruikelijker' dat een oudere man met een jongere vrouw een relatie aangaat dan andersom. Evenals bij gescheidenen is bij vereduwden het ongehuwd samenwonen gangbaar. Van weduwnaren die binnen zes jaar weer samenwonen (of hebben samengewoond) was er in 60% van de gevallen sprake van ongehuwd samenwonen. Bij de weduwen ligt dit aandeel rond 85%.

10. Samenwoonkans van in 1994 vereduwde personen¹⁾

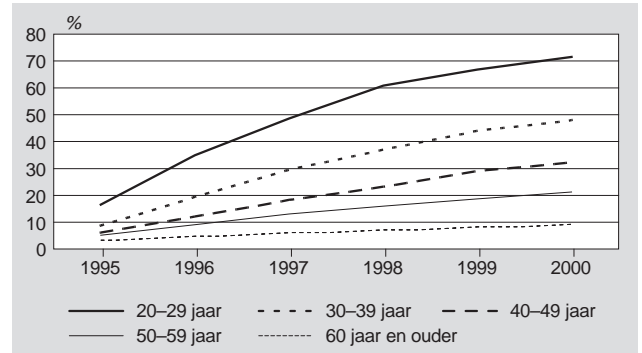
¹⁾In 1994 vereduwde personen die op 1 januari 1995 t/m 2000 samenwonen (of opnieuw hebben samengewoond)

Net als bij de gescheidenen geldt dat de leeftijd waarop de partner wegvalt het opnieuw gaan samenwonen beïnvloedt. Van de vereduwden die hun partner op 60 jarige of nog hogere leeftijd hebben verloren, gaan relatief weinigen samenwonen, namelijk minder dan 10% binnen zes jaar (grafiek 11). Onder 'jeugdige' vereduwden, die 20-29 jaar oud waren toen de partner overleed, kreeg meer dan 70% opnieuw een partner. Overigens verliezen vrij weinig mensen hun partner op jeugdige leeftijd: bij slechts 5% van de vereduwden in 1994 was de leeftijd bij vereduwing lager dan 50 jaar.

9. Kans op samenwonen lager na vereduwing dan na scheiding

Hierboven is al geconstateerd dat het opnieuw gaan samenwonen onder vereduwden minder vaak voorkomt dan onder gescheidenen. Aangezien het weer samenwonen vaker voorkomt onder jongeren dan onder ouderen was dit geen goede vergelijking, omdat vereduwden over het algemeen veel ouder zijn bij het verliezen van hun partner dan gescheidenen. Om voor dit leeftijdseffect te corrigeren is de samenwoonkans bepaald voor gescheiden en vereduwde personen die 50-59 jaar oud waren bij scheiding danwel vereduwing. Zowel bij de groep gescheidenen als vereduwden gaat het om ongeveer 7 000 personen. Binnen een jaar na de relatieontbinding zijn er grote verschillen in het opnieuw samenwonen zichtbaar tussen gescheiden en vereduwde personen. Op 1 januari 1995 woont slechts zo'n 5% van de vereduwde personen samen, tegen ruim een kwart van de gescheiden personen. Aangezien het hebben van een andere relatie in veel gevallen de echtscheiding veroorzaakte, ligt een snelle samenwoning met de nieuwe partner voor de hand. Daarentegen is vereduwing een gebeurtenis die je overkomt en niet 'gepland' is. Ook op de lange termijn liggen de kansen op opnieuw samenwonen voor geschei-

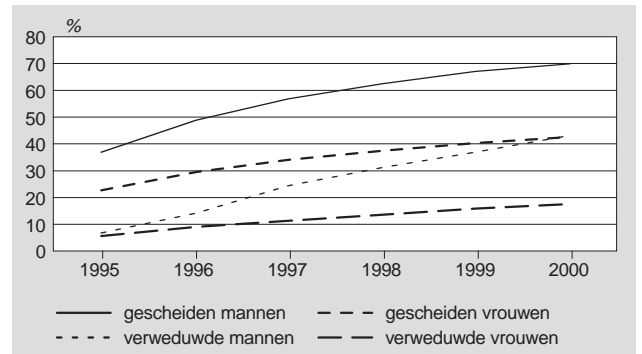
11. Samenwoonkans van in 1994 vereduwde personen naar leeftijd bij vereduwing¹⁾

¹⁾In 1994 vereduwde personen die op 1 januari 1995 t/m 2000 samenwonen (of opnieuw hebben samengewoond)

denen beduidend hoger dan voor vereduwden. Binnen zes jaar na het uiteenvallen van het huwelijk woont rond 60% van de gescheiden mannen samen (of heeft samengewoond) tegen rond 40% van de vereduwde mannen (grafiek 12). Ook voor de vrouwen komt het verschil tussen gescheidenen en vereduwden uit op rond 20 procentpunten.

12. Samenwoonkans van in 1994 gescheiden en vereduwde personen¹⁾

¹⁾In 1994 gescheiden en vereduwde personen van 50-59 jaar die op 1 januari samenwonen (of opnieuw hebben samengewoond).

Literatuur

Graaf, A. de en L. Steenhof, 1999, Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945-1979: uitkomsten van het Onderzoek Gezinsvorming 1998. Maandstatistiek van de bevolking, december 1999, blz. 21-36.

Jong, A.H. de, 2000, Caledioscoop van de moderne levensloop. Maandstatistiek van de bevolking, juni 2000, blz. 10-17.

Kalmijn, M. en P.M. de Graaf, 2000, Marriage and cohabitation after divorce in the Netherlands: competing risk analyses of social, economic, and cultural determinants. Paper presented at the conference 'Population Studies in Britain and the Netherlands', Utrecht, The Netherlands, August 31-September 1, 2000.

Uunk, W, 1999, Hertrouw in Nederland, Sociaal-demografische determinanten van gehuwd en ongehuwd samenwonen na echtscheiding. In: Mens en Maatschappij, 74, 2, blz. 99-118.

Uit huis...en dan

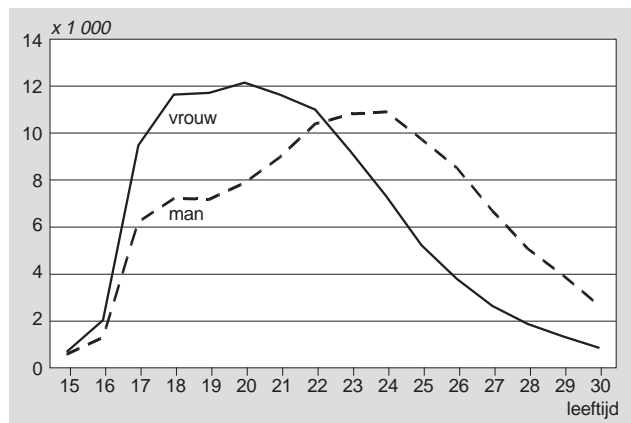
Carel Harmsen en Helma Schapendonk-Maas

In 1999 zijn 227 duizend jongeren uit huis gegaan. Door het aantal uithuisgaanders te relateren aan de nog thuiswonende bevolking per leeftijd, kunnen uithuisgaankansen worden berekend. In 1999 hadden mannen op 26-jarige leeftijd de grootste uithuisgaankans en vrouwen op 24-jarige leeftijd. Echter, het hoogste absolute aantal uithuisgaanders, lag bij mannen bij degenen die in 1999 vijftientig jaar zijn geworden en bij vrouwen bij degenen die ééntwintig zijn geworden.

1. Uit huis...

Het aantal jongeren dat uit huis gaat kan worden berekend door gebruik te maken van de structuurtellinggegevens afkomstig uit de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Door twee opeenvolgende structuurtellingen op recordniveau met elkaar te vergelijken wordt op persoonsniveau zichtbaar wie op zichzelf is gaan wonen. Teneinde te bepalen hoeveel jongeren in 1999 uit huis zijn gegaan is een vergelijking op record niveau gemaakt van personen die op 1 januari 1999 als kind bij hun ouders woonden en 1 jaar later, op 1 januari 2000 alleen of met anderen maar in elk geval niet meer als kind bij hun ouders woonden. Hieruit blijkt dat er in 1999 ongeveer 227 duizend jongeren van vijftien jaar en ouder uit huis zijn gegaan, 120 duizend mannen en 107 duizend vrouwen. De helft van de vrouwen was tussen 18 en 22 jaar, de helft van de mannen tussen 21 en 26 jaar (grafiek 1).

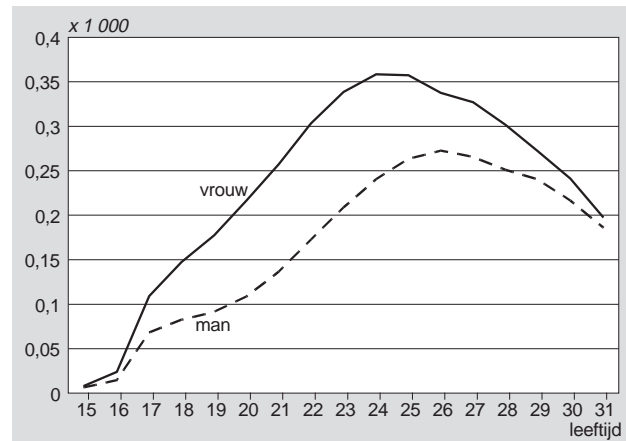
1. Aantal jongeren in 1999 uit huis gegaan naar geslacht en leeftijd op 1 januari 1999

Door het aantal jongeren dat in 1999 uit huis ging te delen door het aantal thuiswonende jongeren op 1 januari 1999 kunnen uithuisgaankansen worden berekend. Deze zijn weergegeven in grafiek 2. Uit de grafiek blijkt dat hoewel op 18-jarige leeftijd reeds veel meisjes uit huis gaan, de kans om uit huis te gaan op die leeftijd nog niet zo hoog is: ongeveer 15 procent. Op 24-jarige leeftijd is de kans veel hoger: 35 procent. Voor mannen wordt de hoogste uithuisgaankans zelfs pas op 26-jarige leeftijd bereikt. Op alle leeftijden hebben vrouwen hogere uithuisgaankansen dan

mannen. Niettemin gaan boven 23-jarige leeftijd meer mannen uit huis dan vrouwen (grafiek 1). Dit komt omdat op die leeftijden niet zo veel vrouwen meer thuiswonen en dus ondanks de hogere kansen er niet zoveel meer uit huis gaan.

2. Uithuisgaankans in 1999 naar geslacht en leeftijd op 1 januari 1999

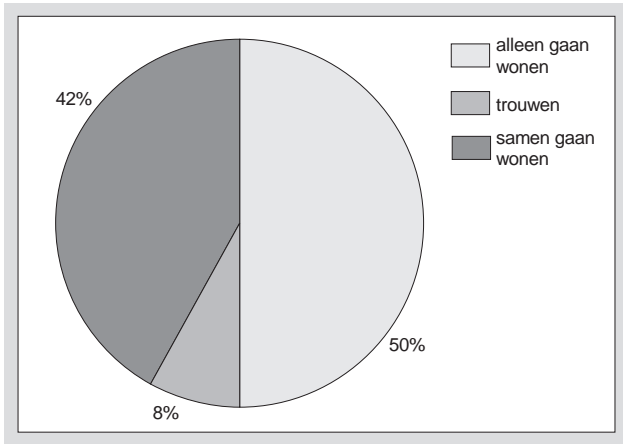
2. ... en dan

De vraag wat jongeren doen als ze uit huis gaan, valt slechts ten dele op grond van gegevens uit de GBA te beantwoorden. Uit de GBA kunnen we burgerlijke staat waarnemen en het aantal personen en gezinnen dat op één adres woont. Maar als meerdere personen op hetzelfde adres wonen en niet met elkaar getrouwd zijn of geen ouder-kindrelatie hebben, weten we niet met zekerheid om welk type huishouden het gaat. Als we naar burgerlijke staat kijken, blijkt dat 8 procent van de mensen die in 1999 uit huis zijn gegaan, direct zijn getrouwd. Verder is 24 procent alleen op een adres gaan wonen. Dit zijn evenwel niet alle alleenstaanden. Ook personen die op hetzelfde adres wonen, kunnen een éénpersoonshuishouden vormen, bijvoorbeeld studenten in één huis. Als deze worden meegeteld, wordt geschat dat de helft van de personen die in 1999 uit huis zijn gegaan alleen zijn gaan wonen. Iets minder dan een kwart van alle alleenstaanden woont op een adres met meerdere bewoners. Bij de uit huis gaande jongeren ongeveer is dat de helft. Een verklaring hiervoor is dat het hier veelal om studenten en starters op de arbeidsmarkt zal gaan, meestal mensen met een krappe beurs.

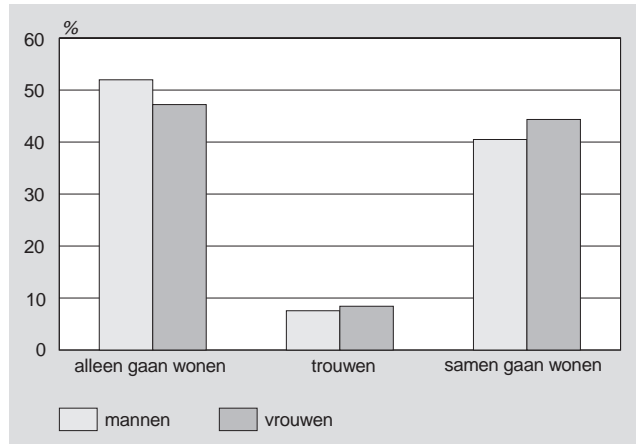
Van de ongehuwde personen die met zijn tweeën op één adres wonen, worden de meesten als samenwonend beschouwd. Dit is 42 procent van de mensen die in 1999 uit huis zijn gegaan (grafiek 3). Uit grafiek 4 blijkt dat meer mannen dan vrouwen alleen gaan wonen na het verlaten van het ouderlijk huis.

De belangrijkste verklaring hiervoor is dat er meer jongens dan meisjes worden geboren. Daardoor is het percentage samenwoners bij mannen lager dan bij vrouwen en het percentage alleenstaanden dus hoger.

3. Uit huis gaan naar huishoudensvorm

4. Huishoudensvorm naar geslacht

Boemerangkinderen

Helma Schapendonk-Maas

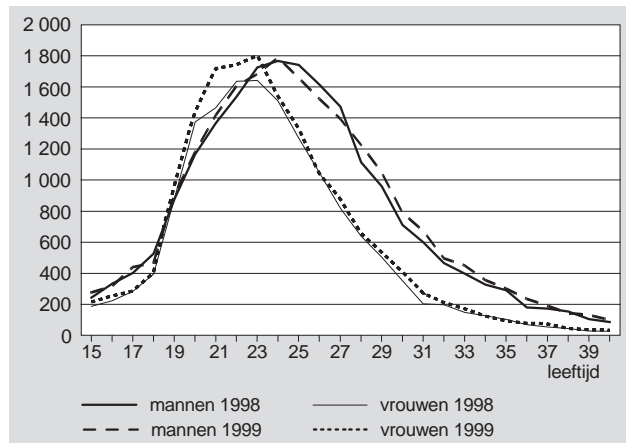
Naast de 227 duizend jongeren die in 1999 het ouderlijk huis hebben verlaten, zijn er ook zo'n 37 duizend jongeren weer teruggekeerd. Bij jongeren tussen de 18 en 24 jaar kan worden aangenomen dat in één op de vier gevallen de reden voor terugkeer het afronden of afbreken van een studie is. In één op de drie gevallen is in deze leeftijdsgroep relatie-ontbinding de oorzaak.

In 1999 zijn 37 duizend jongeren van 15 jaar en ouder die een jaar of meer daarvoor uit huis waren gegaan weer bij hun ouders gaan wonen. In 1998 waren dat er 36 duizend. In deze aantallen zijn alleen ongehuwde kinderen verdisconteerd. Kinderen die bijvoorbeeld na het verbreken van een huwelijk bij hun ouders terugkeren zijn niet in dit aantal opgenomen. Er zijn meer mannen dan vrouwen naar het ouderlijk huis teruggekeerd. De gemiddelde leeftijd van mannen die terugkeren is ongeveer twee jaar hoger dan die van vrouwen die terugkeren (grafiek 1). Dit spoot met het feit dat mannen gemiddeld eveneens zo'n twee jaar ouder zijn dan vrouwen als ze uit huis gaan. Gezien de leeftijd van de terugkeerders ligt het voor de hand een relatie te veronderstellen met studeren. De helft van de terugkeerders is namelijk tussen de 18 en 24 jaar oud. Daarvan is ongeveer één op de vier afkomstig uit één van de grootste dertien studentensteden. Dit zijn Amsterdam, Rotterdam, Leiden, Delft, Eindhoven, Tilburg, Nijmegen, Wageningen, Utrecht, Maastricht, Enschede, Groningen en Leeuwarden. Hierbij moet worden opgemerkt dat de uitwonende jongeren die in een andere plaats wonen dan waar ze studeren niet zijn inbegrepen. Na het afronden of afbreken van een studie keert menig een (tijdelijk) terug op het ouderlijk adres. Voor een ander deel spelen ook verbroken relaties een rol. Van de 18–24 jarige terugkeerders is namelijk ruim dertig procent afkomstig van een adres met twee personen. Daarentegen woonde vijftien procent alleen en was een zelfde percentage afkomstig van een adres met drie personen.

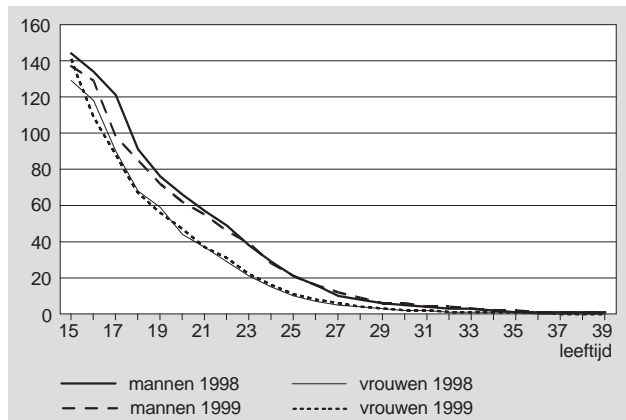
Uit grafiek 1 blijkt dat in 1999 duidelijk meer vrouwen van 20–22 jaar terugkeerden dan in 1998. Als echter rekening gehouden wordt met het aantal 19- tot en met 21-jarige vrouwen op 1 januari 1999 dat zelfstandig woont dan valt dit verschil weg (grafiek 2). De stijging van het aantal terugkeerders kan dus worden verklaard door een stijging van het aantal uitwonenden. Deze stijging is overigens geen gevolg van grotere cohorten. Zo is het aantal 20-jarige vrouwen op 1 januari 1999 slechts 1,5 procent hoger dan op 1 januari 1998 terwijl het aantal zelfstandig wonende vrouwen met ongeveer 9 procent gegroeid is. Een waarschijnlijke oorzaak is de aankondiging van de Informatie Beheer Groep (IBG) om de bij hen geregistreerde adresinformatie van studenten te vergelijken met die in de GBA (Schapendonk-Maas, 2001). Net zoals bij de vrouwen heeft deze maatregel bij de mannen ook een stijging van het aantal uitwonenden veroorzaakt. Het aantal mannen dat in 1999 terugkeerde nam evenwel niet toe. Dit komt waarschijnlijk doordat mannen steeds minder op het ouderlijk adres terugkeren na beëindiging van bijvoorbeeld relatie of studie.

De neiging om weer naar huis terug te keren daalt snel met de leeftijd. Van de 18-jarige mannen die niet meer thuiswoonden keerde in 1999 bijna 10 procent terug. Van de 22-jarigen was dit maar 5 procent (grafiek 2).

1. Aantal jongeren die weer gaan huis gaan

2. Aantal jongeren die weer naar huis gaan per 1000 niet thuiswonende jongeren naar leeftijd en geslacht

Literatuur

Schapendonk-Maas, H., 2001, Uit het ouderlijk huis 1998–2000. In: Maandstatistiek van de bevolking, januari 2001.

Nederland vergrijst en ontgroent. Hoe zeker is dat?

Resultaten uit de bevolkingsprognose 2000–2050

Maarten Alders

Nederland vergrijst in een snel tempo. Dit blijkt uit de nieuwste bevolkingsprognose van het CBS. Het aandeel 65-plussers neemt toe van 14 procent in 2000 tot 23 procent in 2040. Hoewel dit de verwachte ontwikkeling is, is deze met enige onzekerheid omgeven. Zo blijkt uit simulaties de kans tweederde te zijn dat het percentage 65-plussers in 2040 tussen 21 en 25 zal liggen. De ondergrens laat evenwel zien dat een verdergaande vergrijzing onafwendbaar is. De enige vraag die openligt is hoe sterk Nederland zal vergrijzen. De ontgroening lijkt haar langste tijd te hebben gehad. Het is zeer onwaarschijnlijk dat het aandeel jongeren in de toekomst net zo sterk zal afnemen als in de jaren zeventig en tachtig.

1. Inleiding

Nederland vergrijst en ontgroent. Dit gegeven is allang geen nieuws meer. De bevolkingsprognoses die de laatste 20 jaar door het CBS zijn opgesteld laten dit immers zien. Ook buiten de demografische wereld krijgt het onderwerp vergrijzing de laatste jaren steeds meer aandacht. Zo zijn inmiddels vele studies uitgevoerd naar bijvoorbeeld de betaalbaarheid van het sociale verzekeringsstelsel en de krapte op de arbeidsmarkt (zie onder meer CPB, 2000).

Een belangrijk aspect waar niet altijd rekening mee wordt gehouden, betreft de onzekerheidsmarge van de bevolkingsprognose. De bevolkingsprognose van het CBS beschrijft een aannemelijk geachte toekomstige ontwikkeling in de bevolkingsomvang en -samenstelling. Volgens de nieuwste prognose neemt het percentage 65-plussers toe van 14 procent in 2000 tot 23 procent in 2040 (De Jong, 2001). Bij onderzoek naar de gevolgen van de vergrijzing is het van belang te weten hoe waarschijnlijk deze ontwikkeling is. Met andere woorden hoe waarschijnlijk het is dat het percentage 65-plussers sterker stijgt dan tot 23 procent in 2040, bijvoorbeeld tot 30 procent. Of dat het juist niet verder stijgt en rond het huidige niveau blijft.

Het antwoord op deze en aanverwante vragen kan gevonden worden in de stochastische bevolkingsprognose. Naast de meest waarschijnlijk geachte ontwikkeling beschrijft de bevolkingsprognose ook de kansverdeling van de toekomstige bevolking. Deze kansverdeling is gebaseerd op veronderstellingen over de mate van onzekerheid van de toekomstige ontwikkelingen in de geboorte, sterfte en migratie (zie het artikel 'Stochastische bevolkingsprognose: belangrijkste veronderstellingen' in deze aflevering van de Maandstatistiek van de bevolking). Zo wordt onder meer verondersteld dat de kans tweederde is dat de levensverwachting bij geboorte in 2040 tussen de 76,5 en 81,7 jaar ligt voor mannen en tussen de 79,6 jaar en 84,9 jaar voor vrouwen. Met simulaties kan op basis van deze veronderstellingen een kansverdeling van de toekomstige omvang en samenstelling van de bevolking worden berekend. Uit de simulaties blijkt de kans tweederde te zijn dat Nederland in 2040 tussen de 16,4 miljoen en 19,7 miljoen inwoners telt (zie het artikel 'Bevolkingsprognose 2000–2050: kansverdeling van de toekomstige bevolking' in deze aflevering van de Maandstatistiek van de bevolking). Ook over de bevolkingssamenstelling kunnen dergelijke uitspraken gedaan worden. De kans is tweederde dat het percentage 65-plussers in 2040 tussen 21 en 25 procent ligt.

Dit artikel gaat nader in op de toekomstige ontwikkelingen in de leeftijdssamenstelling van de bevolking. Speciale aandacht is er voor de (on)waarschijnlijkheid van de toekomstige vergrijzing en ontgroening.

2. Leeftijdsopbouw

De bron van onzekerheid over toekomstige ontwikkelingen van de bevolkingssamenstelling verschilt per leeftijdsgroep. De onzekerheid voor de jongste leeftijdsgroep wordt met name bepaald door onzekerheid over de vruchtbaarheid, terwijl onzekerheid voor de oudste leeftijdsgroepen met name bepaald wordt door onzekerheid over de sterfte. Onzekerheid over de migratie speelt vooral een belangrijke rol voor de middelste leeftijdsgroepen aangezien de meeste migranten tussen de 20 en 40 jaar oud zijn. *Grafiek 1* laat de ontwikkeling in de tijd zien van de onzekerheid van de omvang van drie leeftijdsgroepen: de 0–19-jarigen, de 20–64-jarigen en de 65-plussers. Volgens de prognose neemt het aantal 65-plussers toe van 2,2 miljoen in 2000 tot 3,2 miljoen in 2020. Daarna stijgt het aantal met nog een miljoen personen verder tot 4,2 miljoen rond 2040 om vervolgens te dalen tot 3,9 miljoen in 2050. Verondersteld wordt dat de kans tweederde is dat het aantal 65-plussers in 2020 tussen de 3,1 miljoen en 3,4 miljoen ligt. De mate van onzekerheid neemt toe in de tijd. In 2040 loopt het 67%-interval van 3,7 miljoen tot 4,6 miljoen personen. Het 95%-prognose-interval is vanzelfsprekend breder. De kans is 95 procent dat het aantal 65-plussers in 2040 tussen de 3,1 miljoen en 5,0 miljoen zal liggen. Dit interval heeft weliswaar een hogere mate van waarschijnlijkheid dan het 67%-interval maar is wel minder informatief. Wat duidelijk is uit de gegevens is dat de kans zeer klein is dat het aantal 65-plussers de komende decennia niet zal toenemen. De kans is immers slechts 2,5 procent dat het aantal 65-plussers in 2040 minder dan 3,3 miljoen zal zijn. Dit zijn er nog altijd ruim een miljoen meer dan nu. De vraag is dus niet of het aantal 65-plussers zal toenemen maar in welke mate.

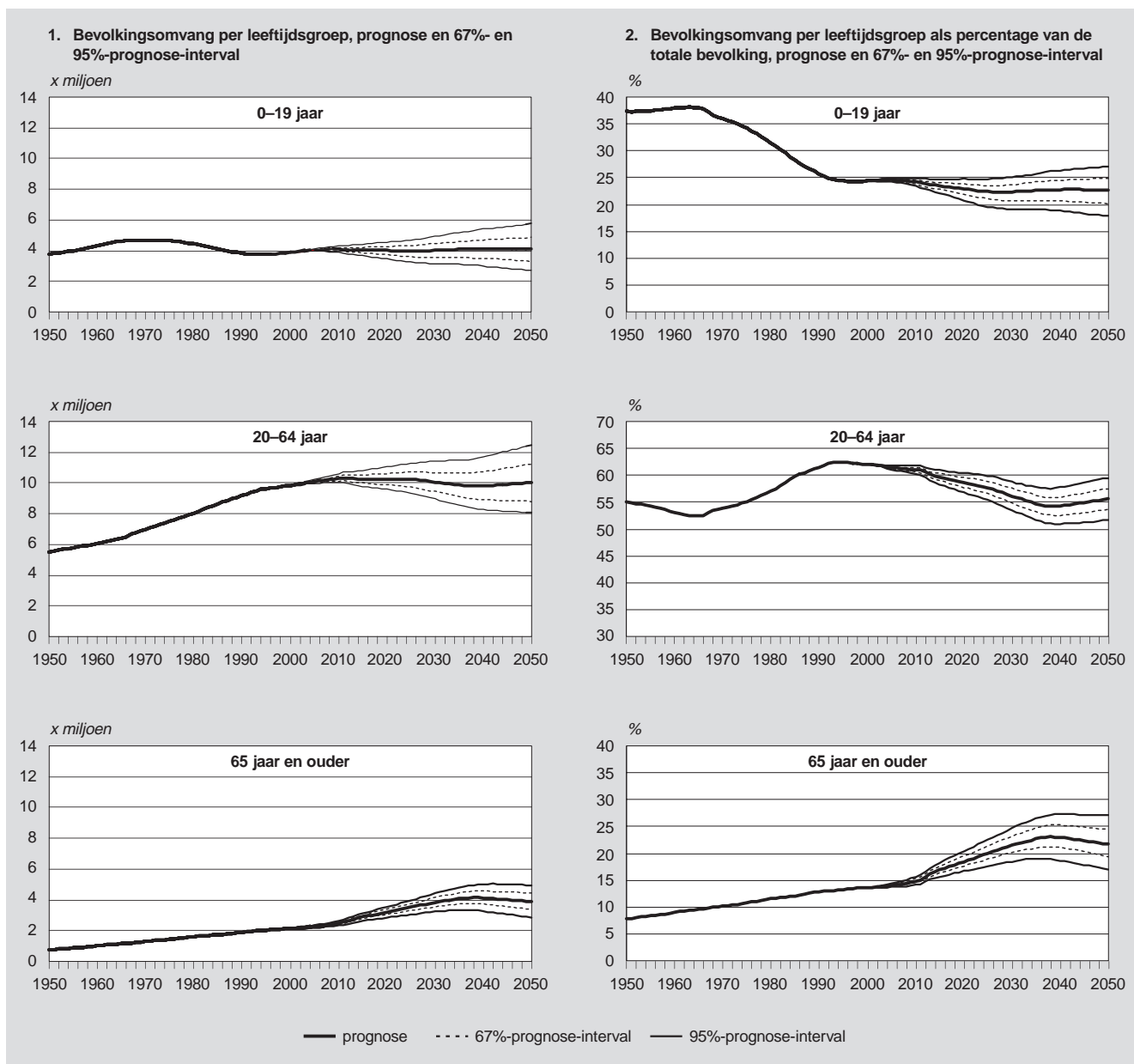
In tegenstelling tot het aantal 65-plussers zal de potentiële beroepsbevolking waarschijnlijk nauwelijks in omvang toenemen. Volgens de prognose zal het aantal 20–64-jarigen weliswaar eerst met een half miljoen personen toenemen tot 10,3 miljoen in 2010 maar vervolgens geleidelijk afnemen tot 10,0 miljoen in 2050. Het is niet waarschijnlijk dat deze leeftijdsgroep sterk in omvang toe zal nemen. In 2010 is de kans 95 procent dat het werkelijke aantal 20–64-jarigen tussen 10,0 en 10,6 miljoen zal liggen. Op het hoogtepunt van de vergrijzing, 2040, loopt het 95%-prognose-interval van 8,3 tot 11,7 miljoen.

Over een mogelijke toe- of afname van het aantal personen jonger dan twintig jaar valt met minder zekerheid iets te zeggen. Volgens de prognose fluctueert de omvang van deze leeftijdsgroep gedurende de gehele prognoseperiode rond de 4 miljoen personen. De kans is een zesde dat de omvang van deze leeftijdsgroep in 2050 kleiner is dan 3,3 miljoen personen en eveneens een zesde dat het er meer zijn dan 4,8 miljoen.

3. Vergrijzing en ontgroening

Het aantal 65-plussers zal stijgen in de toekomst. De vraag is nu of daarmee ook het aandeel 65-plussers zal toenemen. *Grafiek 2* toont het aandeel van drie leeftijdsgroepen in de totale bevolkingsomvang. De grafiek laat zowel de ontwikkelingen in het verleden als de prognose en het 67%- en 95%-prognose-interval zien.

Het percentage 0–19-jarigen daalde in de jaren zeventig en tachtig sterk van bijna 40 procent tot 25 procent. De oorzaak van deze sterke ontgroening was de sterke daling van het aantal geboorten in deze periode. De laatste jaren is het percentage 0–19-jarigen nauwelijks veranderd. Ook voor de toekomst wordt verwacht dat

Nederland niet verder zal ontgroenen. In 2050 zal naar verwachting 23 procent van de bevolking jonger dan 20 zijn. De kans dat een zelfde daling als in de jaren zeventig en tachtig zich zal voordoen is minimaal. De kans is minder dan een procent dat het percentage 0–19-jarigen lager zal zijn dan 15. Ook de kans op een sterke stijging ten opzichte van het huidige niveau is niet groot zoals de bovengrens van het 95%-interval in grafiek 2 laat zien.

Waar de ontgroening inmiddels gestagneerd is, zal de vergrijzing de komende decennia onverminderd doorzetten. Het aandeel 65-plussers is de afgelopen decennia geleidelijk aan gestegen van 8 procent kort na de oorlog tot 14 procent in 2000. Volgens de prognose zal dit percentage vooral na 2010 sterk toenemen. Het hoogtepunt wordt bereikt omstreeks 2040 als 23 procent van de bevolking 65 jaar of ouder zal zijn. De kans dat de vergrijzing zich niet zal voortzetten is minimaal. De kans is slechts 2,5 procent dat het percentage 65-plussers in 2040 lager zal zijn dan 19 procent. Dit is nog altijd een paar procentpunten meer dan momenteel. Een sterker dan verwachte stijging is ook mogelijk al zijn er wel duidelijke bovengrenzen te geven aan de mate van vergrijzing. De kans dat op het hoogtepunt van de vergrijzing in 2040 meer dan een kwart van de bevolking ouder dan 65 jaar zal zijn is slechts een zesde. De kans dat het vergrijzingspercentage meer dan 30 procent zal zijn is zelfs minder dan een procent. Na 2040 vergriest Nederland niet langer. Dit komt door de sterke daling van het aan-

tal geboorten in de jaren zeventig. Hierdoor zijn de generaties van de jaren zeventig beduidend kleiner dan de voorgaande generaties. Omdat de generaties uit de jaren zeventig rond 2040 de 65-jarige leeftijd bereiken zal het vergrijzingspercentage stagneren.

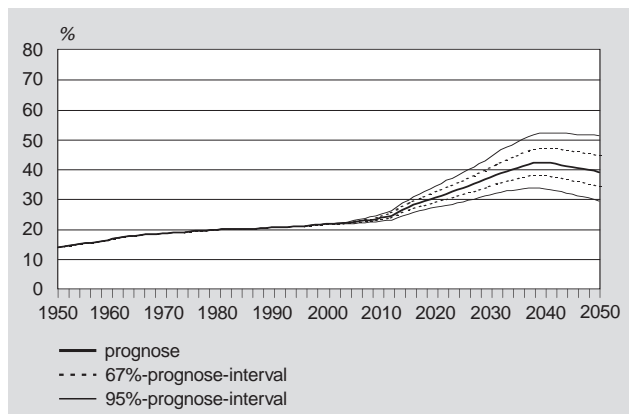
De ontwikkeling van de potentiële beroepsbevolking – de 20–64-jarigen – laat een meer fluctuerend verloop zien. In de jaren vijftig en de eerste helft van de jaren zestig daalde het aandeel 20–64-jarigen licht. Daarna steeg het aandeel snel doordat de babyboomers van kort na de oorlog zich in deze periode onder de potentiële beroepsbevolking schaarde. Onder invloed van de kleine generaties uit de jaren zeventig stagneerde deze groei vanaf de jaren negentig. Voor de komende decennia wordt weer een daling verwacht. Enerzijds neemt aan de onderkant de beroepsbevolking nauwelijks toe door gelijkblijvende aantallen 0–19-jarigen. Anderzijds krimpt zij aan de bovenkant doordat steeds meer 65-jarigen uitstromen. Het aandeel van de potentiële beroepsbevolking daalt daardoor van 62 procent in 2000 tot 54 procent in 2040. Daarna treedt herstel op en stijgt het percentage licht. Het is vrijwel zeker dat het aandeel 20–64-jarigen zal afnemen zoals blijkt uit de bovengrens van het 95%-prognose-interval. Zelfs als er meer kinderen zullen worden geboren dan verwacht of er meer migranten naar Nederland zullen komen, zal het aandeel dalen. De kans dat de potentiële beroepsbevolking uit slechts de helft

van de totale bevolking zal bestaan, is eveneens klein. De ondergrens van het 95%-prognose-interval blijft gedurende de gehele periode tot 2050 boven de 50 procent.

Groene en grijze druk

Om meer inzicht te krijgen in de gevolgen van de vergrijzing is het nuttig om te kijken naar de zogenaamde grijze druk. De grijze druk – de verhouding tussen het aantal 65-plussers en het aantal 20–64-jarigen – speelt een belangrijke rol in de discussie over de betaalbaarheid van de AOW. Veranderingen in de beroepsbevolking hangen sterk samen met de ontwikkeling van het aantal 20–64-jarigen. *Grafiek 3* laat zien dat een aanzienlijke stijging van de grijze druk onontkoombaar lijkt. Momenteel ligt de grijze druk iets onder de 22 procent. Het is zeer waarschijnlijk dat de grijze druk rond 2040 minstens 33 procent zal bedragen. De kans is immers 95 procent dat de werkelijke grijze druk in dat jaar tussen de 33 procent en 52 procent ligt. Dit betekent dat het zeer waarschijnlijk is dat er hooguit drie, en mogelijk maar twee potentieel actieven zijn tegen elke 65-plusser. Op dit moment zijn dit er nog vijf. Na 2040 lijkt de grijze druk weer af te nemen.

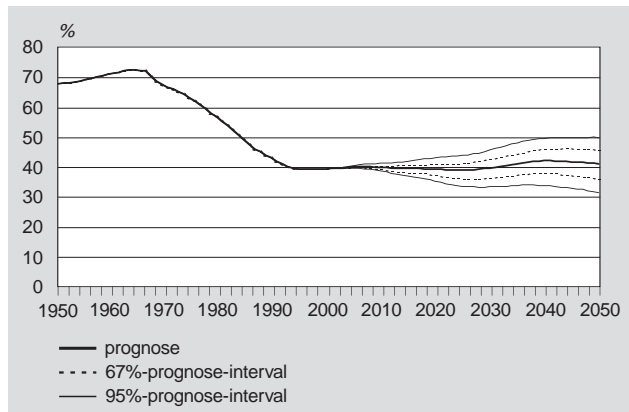
3. Grijze druk¹, prognose en 67%- en 95%-prognose-interval

¹ Aantal 65-plussers als percentage van het aantal 20-64-jarigen.

Analoog aan de grijze druk kan ook de groene druk bepaald worden: het aantal 0–19-jarigen als aandeel in het aantal 20–64-jarigen. Nog sterker dan bij het percentage 0–19-jarigen is de sterke daling van het aantal geboorten in de jaren zeventig zichtbaar. De groene druk daalde van ruim 70 procent aan het begin van de jaren zeventig tot 40 procent in de jaren negentig (*grafiek 4*). Volgens de bevolkingsprognose zal het huidige niveau de komende periode gehandhaafd blijven. Op het hoogtepunt van de vergrijzing, rond 2040, zal de groene druk met 95 procent kans tussen de 32 procent en 50 procent liggen. Dit betekent dat het zeer waarschijnlijk geacht wordt dat er per 0–19-jarige minstens twee en hoogstens drie actieven zijn.

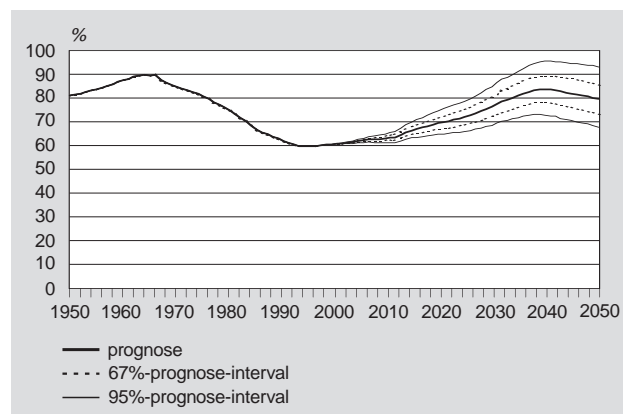
4. Groene druk¹, prognose en 67%- en 95%-prognose-interval

¹ Aantal 0-19-jarigen als percentage van het aantal 20-64-jarigen.

De totale druk op de potentiële beroepsbevolking wordt de demografische druk genoemd: het aantal 0–19-jarigen opgeteld bij het aantal 65-plussers als percentage van het aantal 20–64-jarigen. Het prognose-interval voor de demografische druk is niet hetzelfde als de optelsom van de prognose-intervallen van de grijze en de groene druk. Dit heeft te maken met het feit dat de correlatie tussen de verschillende leeftijdsgroepen niet 100% is. Een laag percentage jongeren hoeft immers niet noodzakelijk samen te gaan met een laag percentage 65-plussers. De onzekerheid over de eerste groep wordt met name bepaald door onzekerheid over geboorte, die van de tweede groep door onzekerheid over sterfte. In 2000 was de demografische druk iets meer dan 60 procent (*grafiek 5*). Volgens de prognose neemt deze druk toe tot 84 procent in 2040. De kans is aanzienlijk dat de demografische druk zal toenemen. Het 95%-prognose-interval in 2040 loopt van 73 procent tot 96 procent. Dit betekent dat de kans klein is dat er voor elke 20–64-jarige meer dan een 0–19-jarige of 65-plusser zal zijn. Opvallend is dat de bovengrens van het 67%-interval op hetzelfde niveau ligt als midden jaren zestig. Ook in die tijd was de demografische druk op de potentiële beroepsbevolking hoog, maar toen vanwege het grote aantal 0–19-jarigen.

5. Demografische druk¹, prognose en 67%- en 95%-prognose-interval

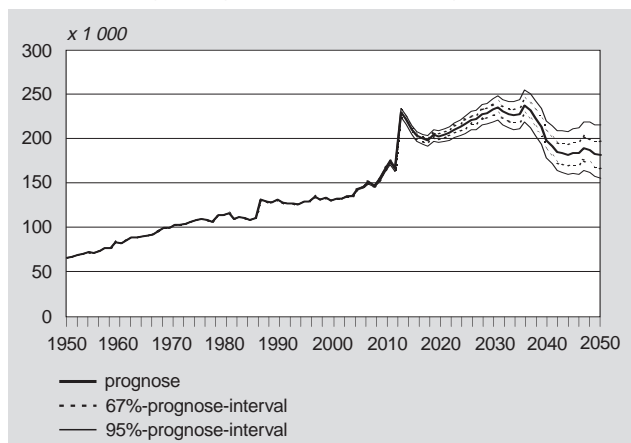
¹ Aantal 0-19-jarigen en 65-plussers als percentage van het aantal 20-64-jarigen.

4. Gevolgen van de vergrijzing

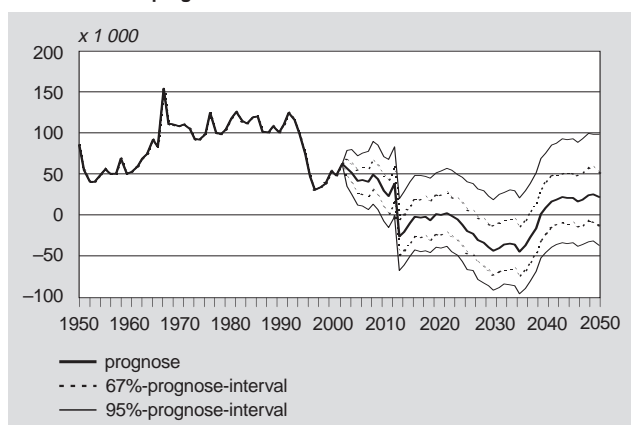
Wat betreft de ontwikkelingen in de potentiële beroepsbevolking wordt 2011 een bijzonder jaar. Dit is immers het jaar dat de babyboomers die kort na de oorlog zijn geboren de 65-jarige leeftijd bereiken (*grafiek 6*). Het aantal mensen dat de pensioengerechtigde leeftijd van 65 heeft bereikt, stijgt plotsklaps met 60 duizend tot 230 duizend personen. Het omgekeerde effect is te zien bij de toename van de potentiële beroepsbevolking. Vanaf halverwege de jaren zestig tot begin jaren negentig groeide het aantal 20–64-jarigen jaarlijks met ruim 100 duizend personen (*grafiek 7*). Daarna zakte de groei snel in tot ongeveer 50 duizend personen per jaar. Deze ontwikkeling – die een naijleffect is van de daling van het aantal geboorten in de jaren zeventig – heeft mede bijgedragen aan de gunstige ontwikkeling van de werkloosheid. De laatste jaren is de groei weer iets toegenomen mede vanwege het gestegen aantal immigranten. Naar verwachting zal de aanwas van de potentiële beroepsbevolking de komende jaren geleidelijk verminderen en in 2011 zelfs omslaan in een afname. Tot 2040 zal er geen groei meer zijn. Naar verwachting zal pas na 2040 de potentiële beroepsbevolking weer groeien in omvang. De kans dat dezelfde groeicijfers als in de jaren zestig en zeventig gehaald zullen worden, is zeer klein.

De vergrijzing van de bevolking en de afnemende groei van de potentiële beroepsbevolking hebben gevolgen op verschillende terreinen. Daarbij gaat het niet alleen om de toename van het aantal 65-plussers in verhouding tot de potentiële beroepsbevolking, die van belang is voor bijvoorbeeld de kosten van de AOW. Voor de ontwikkeling van de vraag naar zorg is vooral de toename van het aantal hoogbejaarden van belang. Ook beneden de 65

6. Aantal 65-jarigen, prognose en 67%- en 95%-prognose-interval

7. Jaarlijkse verandering van het aantal 20-64-jarigen, prognose en 67%- en 95%-prognose-interval

jaar speelt de vergrijzing een rol. De toename van het aandeel 50-plussers in de potentiële beroepsbevolking heeft consequenties voor het arbeidsaanbod. De arbeidsparticipatie van 50-plussers is immers beduidend lager dan die van jongeren. Als deze relatief lage arbeidsparticipatie ook in de toekomst blijft bestaan heeft de toename van het aandeel 50-plussers een dempend effect op de omvang van de beroepsbevolking. Bij het analyseren van de gevolgen van de vergrijzing is het van belang te weten dat een verdergaande vergrijzing van de bevolking in hoge mate waarschijnlijk is, zelfs op de lange termijn. Wat nog onzeker is, is de mate van vergrijzing al zijn hieraan wel duidelijke grenzen te geven.

Voor een volledig arbeidsmarktverhaal zijn niet alleen de demografische ontwikkelingen van belang maar vooral ontwikkelingen in de arbeidsparticipatie. De arbeidsparticipatie van vrouwen, ouderen en niet-westerse allochtonen is relatief laag. Een stijging van de arbeidsparticipatie van deze groepen leidt tot een stijging van het arbeidsaanbod, ook al neemt de omvang van de potentiële beroepsbevolking niet toe. Voor mogelijke toekomstige ontwikkelingen van de arbeidsparticipatie van met name vrouwen en ouderen en de economische consequenties hiervan wordt verwezen naar CPB (2000).

Literatuur

CPB, 2000, Ageing in the Netherlands. SDU Uitgevers, Den Haag.

Jong, A. de, 2001, Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen. Maandstatistiek van de bevolking, januari 2001, blz. 22–25.

'Repartnering': weer samenwonen na een relatieontbinding

Ingeborg Keij en Carel Harmsen

Het aantal niet-gehuwd samenwoners is in de jaren negentig sterk toegenomen. Doordat samenwoners een grotere kans op relatieontbinding hebben dan gehuwden heeft deze ontwikkeling bijgedragen aan de toename van het aantal alleenstaanden. De mate van toename hangt mede af van de snelheid waarmee ex-samenwoners een nieuwe partner vinden. De kans om weer te gaan samenwonen met een partner is afhankelijk van geslacht, leeftijd en het hebben van thuiswonende kinderen. De overgrote meerderheid van de uit elkaar gaande samenwoners woont binnen vier jaar weer samen. De groei van het aantal alleenstaanden als gevolg van relatieontbinding bestaat dus voor het grootste deel uit mensen die maar een betrekkelijk korte tijd alleen wonen.

1. Inleiding

Naast een toename van het aantal jongeren dat na het uit huis gaan eerst een tijdje alleen gaat wonen, is relatieontbinding een belangrijke oorzaak van de toename van het aantal alleenstaanden. De sterke toename van het aantal niet-gehuwd samenwoners speelt hierbij een belangrijke rol, omdat samenwoners een grotere kans hebben om uit elkaar te gaan dan gehuwden (De Graaf en Steenhof, 1999). Voor de vraag in hoeverre relatieontbinding van samenwoners tot een toename van het aantal alleenstaanden leidt is het uiteraard van belang om te meten welk deel van degenen die uit elkaar gaan alleen gaan wonen en welk deel van hen na enige tijd weer gaat samenwonen met een nieuwe partner. Dit artikel heeft tot doel deze laatste vraag te beantwoorden op grond van gegevens van de gemeentelijke basisadministratie (GBA).

Met behulp van gegevens uit de GBA kan het aantal gehuwde stellen in Nederland makkelijk worden geteld. Voor de niet-gehuwd samenwonende stellen is dit een stuk moeilijker, omdat het al dan niet samenwonen anders dan het gehuwd zijn niet rechtstreeks aan de bevolkingsadministratie valt te ontlenen. Met behulp van enkele aannames is het aantal niet-gehuwd samenwonende stellen op 1 januari 1995 geschat. Vervolgens is bepaald hoeveel samenwoonrelaties er na een jaar zijn beëindigd. Van de personen die op deze manier ex-samenwonend zijn geworden is voor vier opeenvolgende jaren gekeken of ze weer zijn gaan samenwonen. LAT-relaties kunnen niet worden waargenomen, er is dus niet bekend of ex-samenwoners zonder partner weer een nieuwe partner hebben, alleen of ze weer zijn gaan samenwonen. In de technische toelichting wordt uitgebreid ingegaan op de gemaakte aannames.

2. Samenwonen en relatieontbinding

Op basis van de GBA van 1 januari 1995 en enkele aannames is berekend dat er dat moment 461 duizend heteroseksuele samenwonende stellen waren. Daarnaast waren er nog ongeveer 50 duizend paren van gelijk geslacht. Deze laatste zijn in dit artikel buiten beschouwing gelaten. Het geschatte aantal samenwoners komt nagenoeg overeen met aantal volgens de nieuwe huishoudensstatistiek, elders in deze Maandstatistiek van de bevolking. Het verschil wordt veroorzaakt doordat de huishoudensstatistiek mede is gebaseerd op enquêteresultaten, terwijl in dit artikel alleen gebruik is gemaakt van gegevens uit de GBA. In de technische toelichting wordt uiteengezet op welke veronderstellingen de schatting van het aantal samenwoners is gebaseerd.

Van de 461 duizend samenwonende stellen is op 1 januari 1996 bij 54 duizend stellen de relatie beëindigd. De schatting van het

aantal relatieontbindingen is gebaseerd op enkele aannames die eveneens in de technische toelichting worden uiteengezet. Eerder onderzoek laat zien dat er in 1992 ongeveer 40 duizend relatieontbindingen bij samenwoners hebben plaatsgevonden (Manting, 1994). Deze schatting is gebaseerd op het Onderzoek Gezinsvorming 1993. De toename van het aantal relatieontbindingen ligt in lijn met de sterke stijging van het aantal samenwoners.

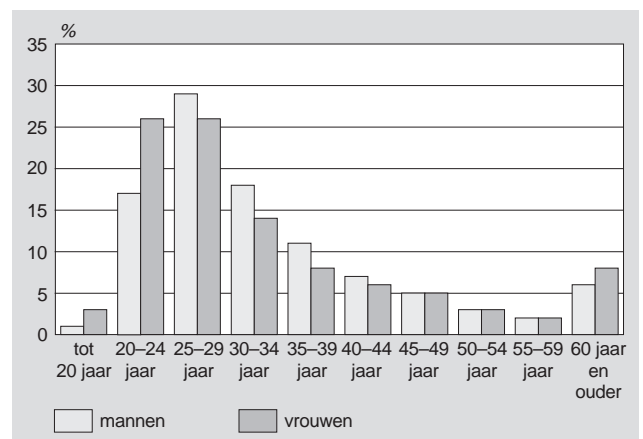
De 54 duizend relatieontbindingen leveren 87 duizend ex-samenwoners zonder partner op. Dat dit er geen 108 duizend zijn, komt doordat een deel van de personen op 1 januari 1996 al een nieuwe partner heeft en doordat een klein deel alleen is komen te staan door het overlijden of emigreren van de partner. Van de 108 duizend ex-samenwoners woont een vijfde op 1 januari 1996 alweer samen met een nieuwe partner. Voor de mannen ligt dit aandeel hoger dan voor de vrouwen, respectievelijk 22 en 17 procent. De overige 80 procent van de samenwoners van 1 januari 1995 die in dat jaar uit elkaar zijn gegaan woonde op 1 januari 1996 zonder partner. In de rest van dit artikel is onderzocht welk deel van deze personen binnen vier jaar met een nieuwe partner gaat samenwonen.

3. Ex-samenwoners zonder partner

3.1 Geslacht en leeftijd

Na het verbreken van de samenwoonrelatie is 52 procent van de ex-samenwoners zonder partner vrouw. Dit betekent dat er meer mannen direct met een nieuwe partner zijn gaan samenwonen. Bijna de helft van de ex-samenwoners zonder partner is tussen de 20-29 jaar (grafiek 1). Dit is logisch aangezien in deze leeftijdsgroep ook de meeste samenwoners voorkomen. De vrouwelijke ex-samenwoners zonder partner zijn gemiddeld ongeveer even oud als de mannelijke ex-samenwoners zonder partner. Wel zijn er relatief iets meer jonge vrouwen (18-24 jaar) en meer 60+-vrouwen, terwijl de mannen vaker dan de vrouwen in de dertig zijn. Dat er iets meer jonge vrouwen hebben samengewoond komt mogelijk doordat ze over het algemeen een relatie hebben verbroken met mannen die iets ouder zijn. En dat er iets meer 60+-vrouwen ex-samenwoner zijn wordt waarschijnlijk veroorzaakt door het overlijden van hun partner.

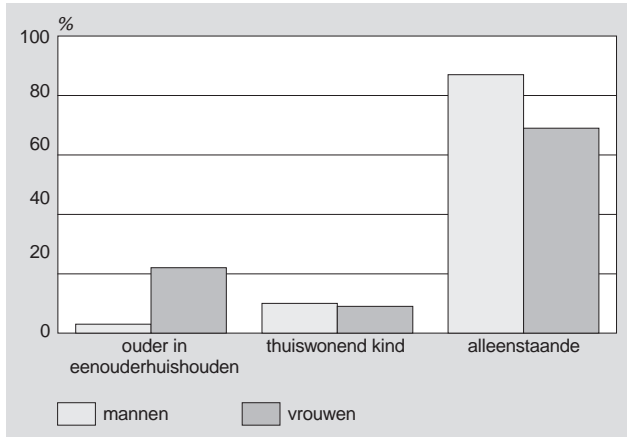
1. Ex-samenwoners zonder partner naar geslacht en leeftijdsklasse

3.2 Huishoudenspositie

Ruim driekwart van de ex-samenwoners zonder partner is alleenstaand (grafiek 2). Daarnaast is 13 procent van de ex-samenwoners zonder partner ouder in een eenouderhuishouden. De overige ex-samenwoners zonder partner zijn na het verbreken van de samenwoonrelatie weer bij hun ouder(s) gaan wonen. Ze zijn gemiddeld zo'n tien jaar jonger dan de alleenstaanden en de ouders in eenouderhuishoudens.

2. Ex-samenwoners zonder partner naar geslacht en huishoudenspositie

Er bestaan flinke verschillen in huishoudenspositie tussen de mannen en de vrouwen. Het gros van de mannen (87 procent) is alleenstaand, bij de vrouwen is dit aandeel flink kleiner (69 procent). Daarnaast is slechts 3 procent van de mannen ouder in een eenouderhuishouden, dit zal in meerderheid van de gevallen komen door het overlijden van de partner. Bij de vrouwen is ruim een vijfde ouder in een eenouderhuishouden. Na het verbreken van de relatie blijven, net als na een echtscheiding (De Jong, 2000), de kinderen in de meerderheid van de gevallen bij de moeder wonen.

4. Ooit weer samenwonend

Slechts weinig mensen prefereren het alleen wonen boven het wonen met een partner. Voor de meeste alleenstaanden is het alleen wonen dan ook slechts een tijdelijke periode in hun leven. Al blijkt uit het Onderzoek Gezinsvorming 1998 wel dat de wens alleen te blijven sterk samenhangt met leeftijd. Op 20-jarige leeftijd wil bijna niemand in de toekomst alleen blijven, van de alleenstaanden tussen de 40-49 jaar wil meer dan 50 procent alleen blijven (Van Hoorn, 2000). Deze laatste groep is echter erg klein, vijfde van de 40-49-jarigen woont namelijk samen.

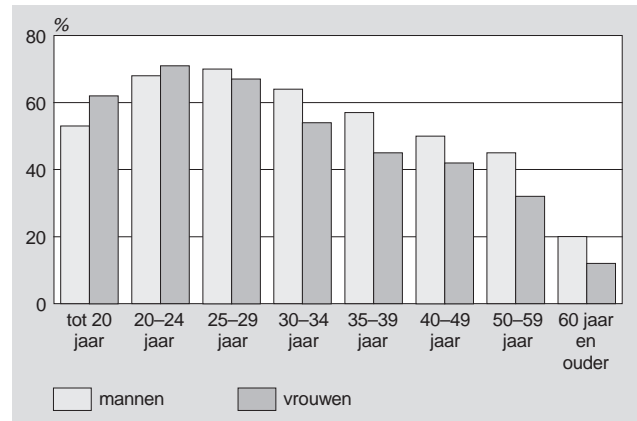
Na het verbreken van de samenwoonrelatie in 1995 is voor de 87 duizend ex-samenwoners die op 1 januari 1996 zonder partner woonden voor vier opeenvolgende jaren steeds op 1 januari nagegaan of zij weer samenwonen. Als blijkt dat ze inmiddels met een partner zijn gaan samenwonen, worden ze in de daaropvolgende jaren niet meer gecontroleerd. Er wordt dus gemeten hoeveel ex-samenwoners zonder partner ooit weer hebben samengewoond.

4.1 Geslacht en leeftijd

Na vier jaar is 60 procent van de mannen die op 1 januari 1996 na relatieontbinding zonder partner woonden weer gaan samenwonen en 56 procent van de vrouwen. Gemiddeld woont na vier jaar 58 procent van alle ex-samenwoners zonder partner weer samen. Als tevens de personen die op 1 januari 1996 al een nieuwe partner hadden worden meegeteld, blijkt dat van alle samenwoners die in 1995 uit elkaar zijn gegaan, 66 procent binnen vier jaar weer samenwonen. Voor het overgrote deel van de uit elkaar gaande samenwoners geldt dus dat ze hoogstens enkele jaren zonder partner wonen.

Als naar leeftijd wordt gekeken blijkt dat de 20-29-jarigen na vier jaar weer het meest ooit hebben samengewoond (grafiek 3). Het overgrote deel (75 à 80 procent) van de jonge mannen en vrouwen wil in de toekomst kinderen, en personen die in de toekomst kinderen willen, willen ook samenwonen met een partner (Van Hoorn, 2000). Dat de 20-29-jarigen weer het meest gaan samenwonen is dus niet verbazingwekkend.

3. Ooit weer samenwonend binnen vier jaar naar geslacht en leeftijdsklasse

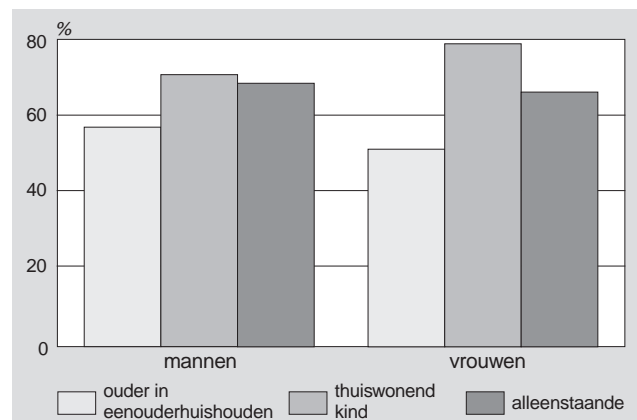
Opvallend is dat de jongste leeftijdsklasse (jonger dan 20 jaar) nog aanzienlijk minder vaak ooit weer heeft samengewoond. Ze zijn ook nog redelijk jong en kennelijk nog niet zo snel toe aan een nieuwe samenwoonrelatie. Jonge vrouwen (tot 25 jaar) blijken na vier jaar weer vaker ooit te hebben samengewoond dan jonge mannen. Uit eerder onderzoek is al gebleken dat jonge vrouwen eerder gaan samenwonen dan jonge mannen (De Graaf en Steenhof, 1999).

Bij de oudste groep ex-samenwoners zonder partner (60 jaar en ouder) heeft slechts 16 procent na vier jaar ooit weer samengewoond. Een deel van deze groep zal mogelijk bewust alleen willen blijven.

4.2 Huishoudenspositie

Personen die na het beëindigen van een relatie weer thuiswonend kind zijn geworden, hebben de grootste kans om na vier jaar ooit weer samengewoond te hebben (grafiek 4). In tweederde van de gevallen is dit zo, hierna volgen de alleenstaanden met 59 procent. Van de ouders in eenouderhuishoudens heeft na vier jaar pas weer 45 procent ooit samengewoond met een partner.

4. Ooit weer samenwonend binnen vier jaar naar geslacht en huishoudenspositie

Tussen de mannelijke en vrouwelijke alleenstaanden zijn de verschillen in weer gaan samenwonen niet groot, respectievelijk 60 en 58 procent. Bij de ouders van eenouderhuishoudens zijn de verschillen iets groter. Bij de mannen woont na vier jaar de helft

weer samen, bij de vrouwen 45 procent. Dat de vaders van eenouderhuishoudens vaker een nieuwe samenwoonrelatie beginnen dan de moeders van eenouderhuishoudens zou kunnen liggen aan de leeftijd van de kinderen. De vaders zijn gemiddeld negen jaar ouder, hun kinderen zijn dus mogelijk ook ouder en behoeven dan minder zorg. Hierdoor kunnen ze meer sociale contacten hebben. Uit onderzoek is al gebleken dat ouders van een eenouderhuishouden minder snel weer samenwonen doordat ze vanwege de zorg voor hun kinderen minder de gelegenheid hebben om potentiële partners te ontmoeten (Kalmijn en De Graaf, 2000). Een andere mogelijke oorzaak dat vaders in eenouderhuishoudens vaker weer samenwonen na vier jaar is dat zij sneller op zoek gaan naar een nieuwe partner (en moeder).

Van de weer thuiswonende meisjes is na vier jaar 69 procent ooit samen gaan wonen, van de jongens slechts 62 procent. Dit hangt samen met de leeftijd. De thuiswonende ex-samenwoners zonder partner zijn meestal jong en jonge vrouwen gaan eerder samenwonen dan jonge mannen.

4.3 Conclusie

Het blijkt dat de overgrote meerderheid van de uit elkaar gaande samenwoners binnen vier jaar weer samenwoont. Die kans is het grootst voor de 20–29-jarigen. Bijna 70 procent woont binnen 4 jaar weer samen met een nieuwe partner. Mannen en vrouwen die na de relatieontbinding een eenouderhuishouden voeren hebben naar verhouding minder snel een nieuwe partner. Minder dan de helft woont in de betrokken periode weer samen met een nieuwe partner. De groei van het aantal alleenstaanden als gevolg van relatieontbinding bestaat dus voor het grootste deel uit mensen die maar een betrekkelijk korte tijd alleen wonen.

Technische toelichting

Afbakening samenwoners

Per adres is bepaald of er twee personen wonen die niet gehuwd zijn en die geen thuiswonend kind zijn en die als plaats in het gezin niet 'man in echtpaar zonder kinderen', 'man in echtpaar met kinderen' en 'vrouw in echtpaar' hebben. Er is dus niet geselecteerd op burgerlijke staat. Het is dus mogelijk dat er een niet-gehuwd samenwonend stel is waarvan één van de twee wel gehuwd is, echter niet met diegene waarmee hij/zij samenwoont. Samenwoners die op deze manier worden gedefinieerd hoeven niet per se werkelijk samenwonend te zijn. Het kunnen ook twee personen zijn die door toeval hetzelfde adres delen. Denk aan twee studenten die samen een flat bewonen om de kosten te delen, maar die wel ieder hun eigen huishouden hebben en apart koken. Het is ook mogelijk dat twee personen wel een gezamenlijk huishouden hebben, maar toch niet gezien kunnen worden als samenwoners in de relatiesfeer, bijvoorbeeld twee broers. Het is technisch gezien onmogelijk om alleen de samenwoners te selecteren die zichzelf als 'samenwoners met een relatie' zien. Om het aantal onterechte samenwoners zoveel mogelijk te beperken, zijn enkele groepen verwijderd. De volgende beslissingen zijn genomen:

- Alleen meerderjarige personen zijn geselecteerd.
- Alleen relaties met minder dan 20 jaar leeftijdsverschil zijn geselecteerd (in navolging van het artikel over samenwoners van gelijk geslacht van Croes, 1996).
- Alleen heteroseksuele relaties zijn geselecteerd.
- Alle relaties waar de personen broer of zus zijn van elkaar zijn verwijderd.
- Alle relaties waar de personen ouder of kind zijn van elkaar zijn verwijderd.

Ten onrechte niet als samenwonend wordt gezien een samenwonend stel dat op één adres woont met een alleenstaande persoon. Dit kan leiden tot een onderschatting van het aantal samenwoners. Tevens kunnen er nu nog twee willekeurige personen op één adres als samenwoners worden gezien, zoals twee studenten van

verschillend geslacht die samen een etage delen. Dit zou kunnen leiden tot een overschatting van het aantal samenwoners.

Afbakening relatieverbreking

Van de samenwonende stellen op 1 januari 1995 is één jaar later gekeken wie er nog steeds samenwonend zijn. Deze personen worden verwijderd uit verdere analyses. Dus niet zo zeer de ex-samenwoners worden eruit gehaald, maar juist diegenen die nog samen zijn met de oude partner of diegenen die alweer een nieuwe partner hebben. Dit gebeurt door te koppelen met een bestand met adressen waarop twee personen wonen die geen van beiden thuiswonend kind zijn. De personen mogen wel getrouwd zijn. Het is tenslotte mogelijk dat samenwoners inmiddels zijn gehuwd. Personen die in 1995 zijn overleden of zijn geëmigreerd worden verwijderd. Zo blijven uiteindelijk alleen de ex-samenwoners zonder partner over.

Deze aanpak heeft nog een onvolkomenheid. Namelijk dat stellen ten onrechte als ex-samenwoners zonder partner kunnen worden bestempeld als het stel bij elkaar is gebleven maar er op hetzelfde adres één (of meer) personen bij zijn komen wonen die geen thuiswonend kind zijn. Een dergelijke situatie zal echter zo weinig voorkomen, dat de fout die hier gemaakt wordt niet groot is.

Afbakening nieuwe relatie

Er is gekeken of een ex-samenwoner weer een relatie heeft gekregen met behulp van de GBA-bestanden van 1 januari 1997, 1998, 1999 en 2000. Zodra iemand een relatie heeft gekregen is hij/zij niet verder meegenomen in de daaropvolgende jaren. Er is dus gemeten wat de kans is om weer een eerste nieuwe samenwoonrelatie te krijgen en er is dus niet gekeken of iemand na een jaar vervolgens weer alleen is en na 2 jaar weer een nieuwe relatie heeft gekregen. Er is gekoppeld met bestanden waarin per adres twee personen wonen die geen thuiswonend kind zijn. Als een alleenstaande man dus een relatie krijgt met een alleenstaande vrouw en vervolgens met haar en haar moeder gaat samenwonen op één adres, is dit niet als een samenwoonrelatie gezien. Een dergelijke situatie zal echter zo weinig voorkomen, dat de fout die hier gemaakt wordt niet groot is.

Van alle ex-samenwoners zonder partner die weer zijn gaan samenwonen is een deel weer gaan samenwonen met de vorige partner. De vraag is, of dit wel werkelijk 'repartnering' is, of dat één van de partners tijdelijk in het buitenland is geweest zonder dat de relatie verbroken is geweest.

Literatuur

Croes, M.M., 1996, Samenwoners van gelijk geslacht. In: Maandstatistiek van de bevolking, oktober 1996, blz. 24–26.

Graaf, A. de en L. Steenhof, 1999, Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945–1979: uitkomsten van het Onderzoek Gezinsvorming 1998. In: Maandstatistiek van de bevolking, december 1999, blz. 21–37.

Hoorn, Willem D. van, 2000, Glad to live alone or happier together. In: Maandstatistiek van de bevolking, februari 2000, blz. 16–23.

Jong, A.H. de, 2000, Caleidoscoop van de moderne levensloop. In: Maandstatistiek van de bevolking, juni 2000, blz. 10–17.

Kalmijn, M. en P.M. de Graaf, 2000, Remarriage and cohabitation after divorce in the Netherlands: competing risk analysis of social, economic and cultural determinants. Paper presented at the conference 'Population studies in Britain and the Netherlands, Utrecht, The Netherlands, Augustus 31–September 1, 2001.

Manting, D., Meer scheidingen dan echtscheidingen. In: Maandstatistiek van de bevolking, april 1994, blz. 6–8.

Bevolkingsprognose 2000–2050: kansverdeling van de toekomstige bevolking

Maarten Alders

Volgens de bevolkingsprognose van het CBS neemt de bevolking van Nederland toe van bijna 16 miljoen inwoners in 2000 tot ruim 18 miljoen rond 2040. Deze prognose is gebaseerd op veronderstellingen over toekomstige ontwikkelingen in de geboorte, sterfte en migratie. Het is onzeker of deze veronderstellingen juist zijn. Om deze reden zijn veronderstellingen gemaakt over de mate van onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling van geboorte, sterfte en migratie. Hiermee kan een kansverdeling van de toekomstige omvang en samenstelling van de bevolking worden opgesteld. Zo kan berekend worden dat de kans tweederde is dat het toekomstige aantal inwoners in 2040 tussen 16,4 miljoen en 19,7 miljoen zal liggen (ervan uitgaande dat de veronderstellingen over de mate van onzekerheid van geboorte, sterfte en migratie juist zijn). In dit artikel worden de belangrijkste uitkomsten gepresenteerd en wordt ingegaan op de vraag hoe de uitkomsten geïnterpreteerd moeten worden.

1. Inleiding

Onlangs heeft het CBS de nieuwe bevolkingsprognose voor de lange termijn opgesteld (De Jong, 2001a en 2001b). De prognose beschrijft de toekomstige ontwikkeling van de bevolkingsomvang en -samenstelling. Deze verwachte ontwikkeling is gebaseerd op veronderstellingen over de toekomstige geboorte, sterfte en migratie. Het is uiteraard onzeker of deze veronderstellingen juist zijn. Daarom is ook een stochastische bevolkingsprognose opgesteld. Voor deze prognose zijn veronderstellingen geformuleerd over de mate van onzekerheid van de toekomstige ontwikkelingen. In een ander artikel in deze aflevering van de Maandstatistiek van de bevolking wordt nader ingegaan op deze veronderstellingen. Zo wordt onder meer verondersteld dat de kans tweederde is dat het gemiddelde kindertal van toekomstige generaties vrouwen tussen de anderhalf en twee kinderen ligt. Op basis van dergelijke veronderstellingen kan door middel van simulaties een kansverdeling van de toekomstige omvang en leeftijdssamenstelling van de bevolking berekend worden. Zo blijkt dat van de 1 000 simulaties die zijn uitgevoerd in tweederde van de gevallen de bevolkingsomvang in 2050 tussen de 15,8 miljoen en 20,1 miljoen te liggen. Op grond hiervan wordt verondersteld dat de kans tweederde is dat het werkelijke aantal inwoners in dat jaar tussen deze grenzen ligt.

Dit artikel beschrijft de belangrijkste uitkomsten van de stochastische bevolkingsprognose. Voor informatie over de methodiek van stochastische bevolkingsprognoses wordt verwezen naar De Beer en Alders (1999).

2. Bevolkingsomvang

Volgens de bevolkingsprognose zal de bevolkingsomvang de komende decennia blijven toenemen. De maximale omvang van 18,1 miljoen inwoners zal omstreeks 2040 worden bereikt. Dit betekent dat de bevolking met 2 miljoen personen zal toenemen. Na 2040 zal de bevolkingsomvang licht afnemen tot 18 miljoen inwoners in 2050. Deze prognose is uiteraard onzeker. De bevolking kan minder sterk groeien, maar een sterkere groei is ook mogelijk. Op grond van aannames over de onzekerheid van de groei-componenten (geboorte, sterfte en migratie) kan worden berekend dat de kans tweederde is dat de werkelijke bevolkingsomvang in 2040 tussen 16,4 miljoen en 19,7 miljoen personen ligt (grafiek 1). Het

95%-prognose-interval is vanzelfsprekend breder. Zo is de kans 95 procent dat Nederland in 2040 tussen de 15,3 miljoen en 21,6 miljoen inwoners telt. Dit interval heeft dus weliswaar een hogere waarschijnlijkheid dan het 67%-interval maar is tevens minder informatief.

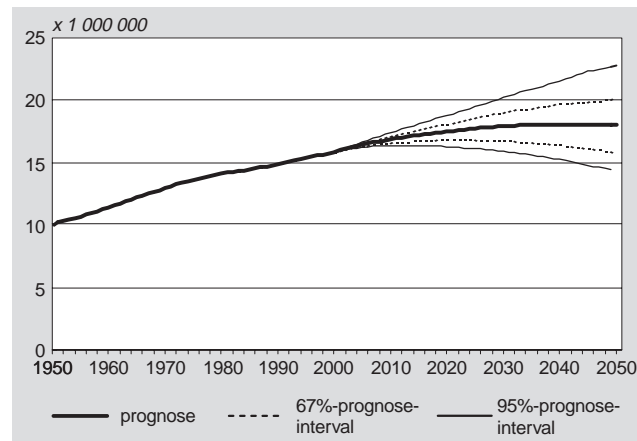
De mate van onzekerheid neemt toe in de tijd. Hoe verder weg in de tijd hoe minder zicht er immers is op de mogelijke demografische ontwikkelingen. Zo is de kans tweederde dat het aantal inwoners in 2010 tussen de 16,6 miljoen en 17,1 miljoen zal liggen. De onzekerheidsmarge voor het jaar 2040 is dus 7 maal zo groot als die voor 2010.

De toenemende onzekerheid wordt op een andere zichtbaar gemaakt in grafiek 2. Deze grafiek laat de relatieve frequentieverdelingen (op basis van 1 000 simulaties) zien van de bevolkingsomvang. De verdelingen worden steeds breder en – uiteraard – ook steeds platter. In 2010 is de kans bijna 75 procent dat de werkelijke bevolkingsomvang tussen de 16 miljoen en 17 miljoen ligt. In 2020 is de kans juist het grootst – ruim 50 procent – dat de werkelijke bevolking tussen de 17 miljoen en 18 miljoen inwoners telt. Ook in latere jaren is de kans het grootst dat Nederland tussen de 17 miljoen en 18 miljoen inwoners zal tellen. Echter de kans neemt wel af. In 2050 is deze nog maar ongeveer 20 procent. De kans dat het er tussen de 18 miljoen en 19 miljoen inwoners zullen zijn, is niet veel kleiner: 15 procent. De kans dat er in 2050 minder inwoners zullen zijn dan nu (dat wil zeggen minder dan 16 miljoen) is ongeveer 20 procent, de kans op meer dan 20 miljoen 17 procent.

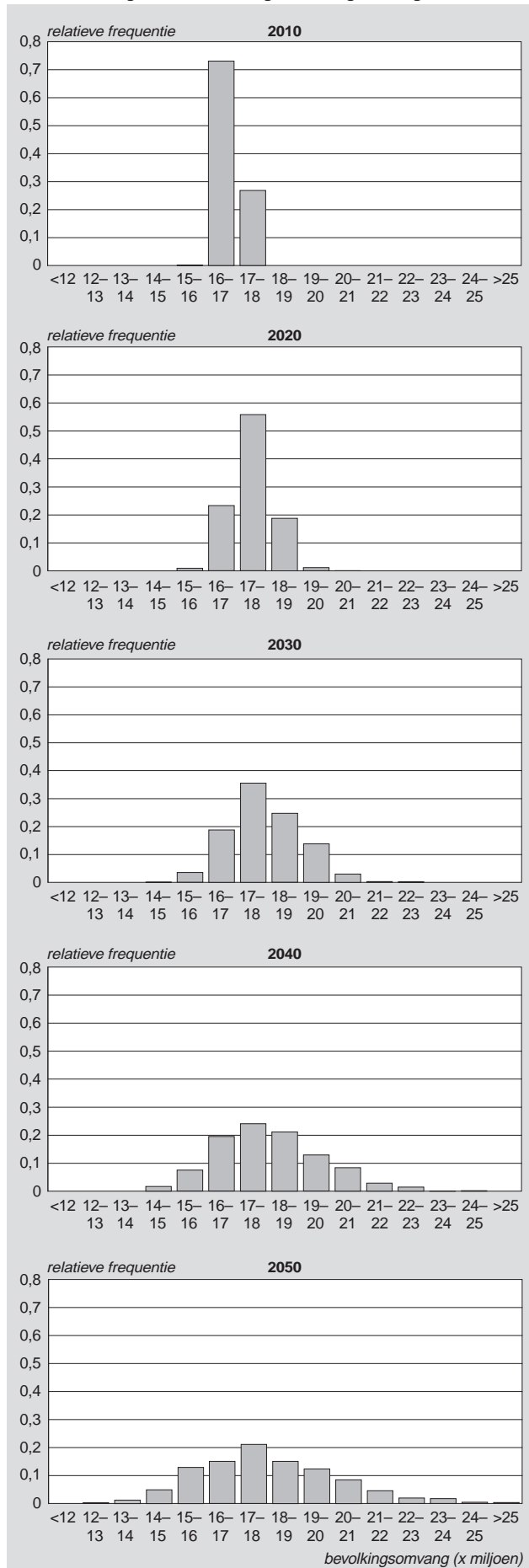
Op korte termijn is de onzekerheid over de bevolkingsomvang relatief klein omdat de bevolkingsomvang en -samenstelling voor een belangrijk deel al besloten ligt in de huidige bevolkingsstructuur. Het grootste deel van de mensen die nu in Nederland wonen zal ook in 2010 in Nederland wonen. Op de lange termijn – zeg in 2050 – is de bevolking daarentegen voor een belangrijk deel vernieuwd door geboorte, sterfte en migratie.

Grafiek 2 laat duidelijk zien dat de prognose dat het aantal inwoners in 2050 18 miljoen zal bedragen weliswaar (uitgaande van onze huidige kennis) waarschijnlijker is dan andere voorspellingen, maar niet heel veel waarschijnlijker. Bij het maken van plannen voor de lange termijn op basis van de bevolkingsprognose is het raadzaam hiermee rekening te houden.

1. Bevolkingsomvang, prognose en 67%- en 95%-prognose-interval

2. Kansverdeling van de toekomstige bevolkingsomvang

3. Bevolkingsgroei

De bevolking zal de komende decennia blijven groeien. Volgens de ondergrens van het 67%-prognose-interval zal de bevolking tot omstreeks 2025 blijven groeien (grafiek 1). Na 2025 daalt de ondergrens om pas halverwege de eeuw weer op de huidige bevolkingsomvang uit te komen. Zelfs volgens de ondergrens van het 95%-prognose-interval blijft de bevolking de eerstkomende 10 jaar groeien. Dit betekent dat de kans zeer klein geacht wordt (2,5%) dat de bevolkingsomvang over tien jaar kleiner dan die van de huidige bevolking zal zijn.

De vraag is dus niet zozeer of de bevolking zal blijven groeien maar in welke mate. De bovengrens van het 67%-prognose-interval neemt gedurende de gehele prognoseperiode toe en bereikt pas tegen 2050 de 20 miljoen. De kans dat Nederland in de toekomst meer dan 20 miljoen inwoners zal tellen, is dus klein. De bovengrens van het 95%-prognose-interval komt pas rond 2030 boven de 20 miljoen uit. Dit betekent dat de kans dat de bevolkingsomvang in dat jaar groter dan 20 miljoen is, zeer klein is (2,5%).

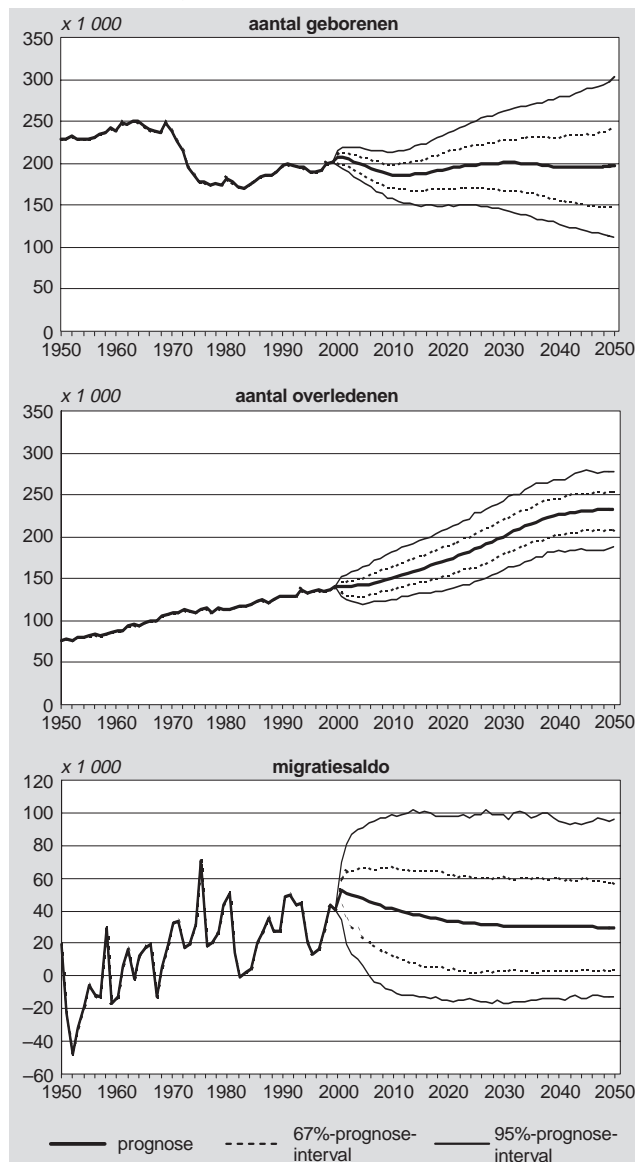
Deze ontwikkelingen komen erop neer dat de kans dat de bevolkingsomvang de komende halve eeuw in dezelfde mate zal stijgen als in de afgelopen halve eeuw zeer klein wordt geacht. In 1950 woonden er iets meer dan 10 miljoen mensen in Nederland tegen 15,9 miljoen in 2000. Dit betekent een bevolkingsgroei van bijna 6 miljoen personen in 50 jaar. De kans dat de bevolkingsomvang de komende vijftig opnieuw met 6 miljoen personen zal groeien tot bijna 21 miljoen wordt zoals gezegd zeer klein geacht. De oorzaak van deze afnemende groei is de vergrijzing van de bevolking. De jaarlijkse aantallen overledenen zullen de komende decennia sterk toenemen. De aantallen geboorten blijven daarbij achter. In de eerste plaats is het aantal mensen dat de eerste decennia van deze eeuw kinderen zal krijgen kleiner dan in de afgelopen decennia, doordat de generaties die na 1975 zijn geboren veel kleiner zijn dan de generaties die in de jaren vijftig en zestig zijn geboren. In de tweede plaats wordt het onwaarschijnlijk geacht dat het gemiddelde kindertal per vrouw sterk zal toenemen (zie het artikel 'Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarge voor geboorte' in deze aflevering van de Maandstatistiek).

Geboorte, sterfte en migratie

Niet alleen voor de bevolkingsomvang kunnen prognose-intervallen worden bepaald, maar ook voor afzonderlijke componenten van de bevolkingsgroei. Grafiek 3 laat de 67%- en 95%-prognose-intervallen zien van de jaarlijkse aantallen geboren, overledenen en migranten. Er zijn een aantal opvallende verschillen te zien. Zo neemt de onzekerheid van het aantal geboren relatief sterker toe dan die van het aantal overledenen. Dat komt doordat de onzekerheid bij de geboorte op de lange termijn uit twee componenten bestaat. In de eerste plaats is er de onzekerheid over het gemiddelde aantal kinderen dat toekomstige generaties vrouwen zullen krijgen. Ten tweede betreft het op lange termijn, zeg na 2030, kinderen die geboren worden uit ouders die op dit moment zelf nog niet geboren zijn. De onzekerheid over het aantal potentiële ouders speelt dus eveneens een rol.

De onzekerheid over het aantal overledenen neemt relatief minder sterk toe. De mensen die in de periode van nu tot 2050 zullen komen te overlijden betreffen hoofdzakelijk mensen die nu al leven. De mate van onzekerheid over het migratiesaldo neemt in vergelijking met de aantallen geboren en overledenen snel toe op de korte termijn. Op de lange termijn neemt de mate van onzekerheid juist minder snel toe. De verklaring hiervoor is dat onzekerheid over migratie voor een belangrijk deel bepaald wordt door korte-termijnfluctuaties. De jaarlijkse fluctuaties in het migratiesaldo zijn veel groter dan in het aantal geboren en het aantal overledenen. De jaarlijkse fluctuaties in het migratiesaldo zijn ook groot in vergelijking met de veranderingen op de lange termijn. Op de lange termijn wordt de mate van onzekerheid enigszins beperkt door het evenwicht tussen migratiepolitiek en migratiedruk (De Beer, 1999). Zoals grafiek 3 laat zien wordt de kans niet groot geacht dat het migratiesaldo in de toekomst negatief zal zijn.

3. Geborenen, overledenen en migratiesaldo, prognose en 67%- en 95%-prognose-intervallen

4. Leeftijdsofbouw

De mate van onzekerheid over toekomstige ontwikkelingen verschilt per leeftijdsgroep. De onzekerheid voor de jongste leeftijdsgroep wordt met name bepaald door onzekerheid over de vruchtbaarheid, terwijl onzekerheid voor de oudste leeftijdsgroepen met name bepaald wordt door onzekerheid over de sterfte. Onzekerheid over de migratie speelt vooral een belangrijke rol voor de middelste leeftijdsgroepen.

Grafiek 4 toont voor 2020 en 2050 de 67%- en 95%-prognose-intervallen. Goed te zien zijn de verschillen in de mate van onzekerheid tussen de verschillende leeftijden.

In 2020 zijn de prognose-intervallen relatief breed voor de aantallen 0–20-jarigen. Dit zijn de personen die in de prognoseperiode geboren worden. De prognose-intervallen van de aantallen 20–50-jarigen zijn naar verhouding minder breed. Het betreft hier voor een groot deel jonge mensen die aan het begin van de prognoseperiode al aanwezig waren. Omdat de kans dat ze voor het jaar 2020 overlijden zeer klein is, wordt de onzekerheid over hun aantal met name bepaald door de onzekerheid over de migratie. De onzekerheid over de aantallen 50–75-jarigen in 2020 is het kleinst. De omvang van deze leeftijdsgroep wordt immers niet beïnvloed door geboorte en nauwelijks door migratie. Bovendien speelt sterfte nog geen al te grote rol. Boven 75-jarige leeftijd blijven de prognose-intervallen weliswaar smal maar moet bedacht

worden dat het kleine groepen betreft. De relatieve marge is, zeker voor de allerhoogste leeftijden, groot.

De situatie in 2050 is anders dan in 2020. Vanzelfsprekend zijn alle prognose-intervallen breder dan in 2020, omdat de mate van onzekerheid toeneemt in de tijd. Bovendien spelen op de langere termijn verschillende ontwikkelingen door elkaar heen. Alle personen tot 50 jaar zijn in de prognoseperiode geboren. De onzekerheid over dit aantal personen wordt dus onder meer bepaald door onzekerheid over geboorte. De onzekerheid over het aantal personen jonger dan 20 jaar is echter extra groot. Het betreft hier immers voor een aanzienlijk deel personen die tijdens de prognoseperiode geboren worden uit ouders die ook tijdens de prognoseperiode geboren zijn. In tegenstelling tot in 2020 wordt de onzekerheid over het aantal 20–50-jarigen nu niet alleen bepaald door onzekerheid over migratie maar ook door die over geboorte. Op de hogere leeftijd is de onzekerheid toegenomen vanwege onzekerheid over sterfte en over de aantallen personen die in de decennia voor 2050 gemigreerd zijn.

5. Interpretatie van de uitkomsten

Een belangrijke consequentie van een stochastische prognose is dat de prognose-intervallen voor verschillende leeftijden niet zonder meer kunnen worden gesommeerd. De sommatie van de ondergrenzen van de 95%-prognose-intervallen over alle leeftijden resulteert niet in de ondergrens van het 95%-interval voor de totale bevolkingsomvang. Sommatie van de ondergrenzen levert voor 2050 een aantal van 13,4 miljoen inwoners op. De ondergrens van het 95%-prognose-interval van de bevolkingsomvang in 2050 bedraagt 14,4 miljoen. De oorzaak van dit verschil is dat de aantallen personen niet perfect gecorreleerd zijn tussen de leeftijden. Zo hangt de mate van onzekerheid van het aantal 10-jarigen in 2020 met name af van geboorte, en van het aantal 50-jarigen met name van migratie. Omdat wordt verondersteld dat vruchtbaarheid en migratie onafhankelijk zijn, zijn ook de aantallen 10- en 50-jarigen niet perfect gecorreleerd (overigens is er wel enige afhankelijkheid tussen het aantal geboorten en de immigratie: als er meer immigranten komen, worden er enkele jaren later meer kinderen geboren, omdat een deel van de immigranten in Nederland kinderen krijgen; met deze samenhang is in de berekeningen wel rekening gehouden). De niet-perfecte correlatie tussen de leeftijden wordt ook veroorzaakt doordat de correlatie in de tijd niet perfect is. Zo is vanwege jaarlijkse fluctuaties het geboortecijfer in een zeker jaar niet volledig afhankelijk van het geboortecijfer in het voorgaande jaar. De aantallen geboren tussen de opeenvolgende jaren zijn dus niet perfect gecorreleerd, en dus ook niet de verschillende leeftijdsgroepen.

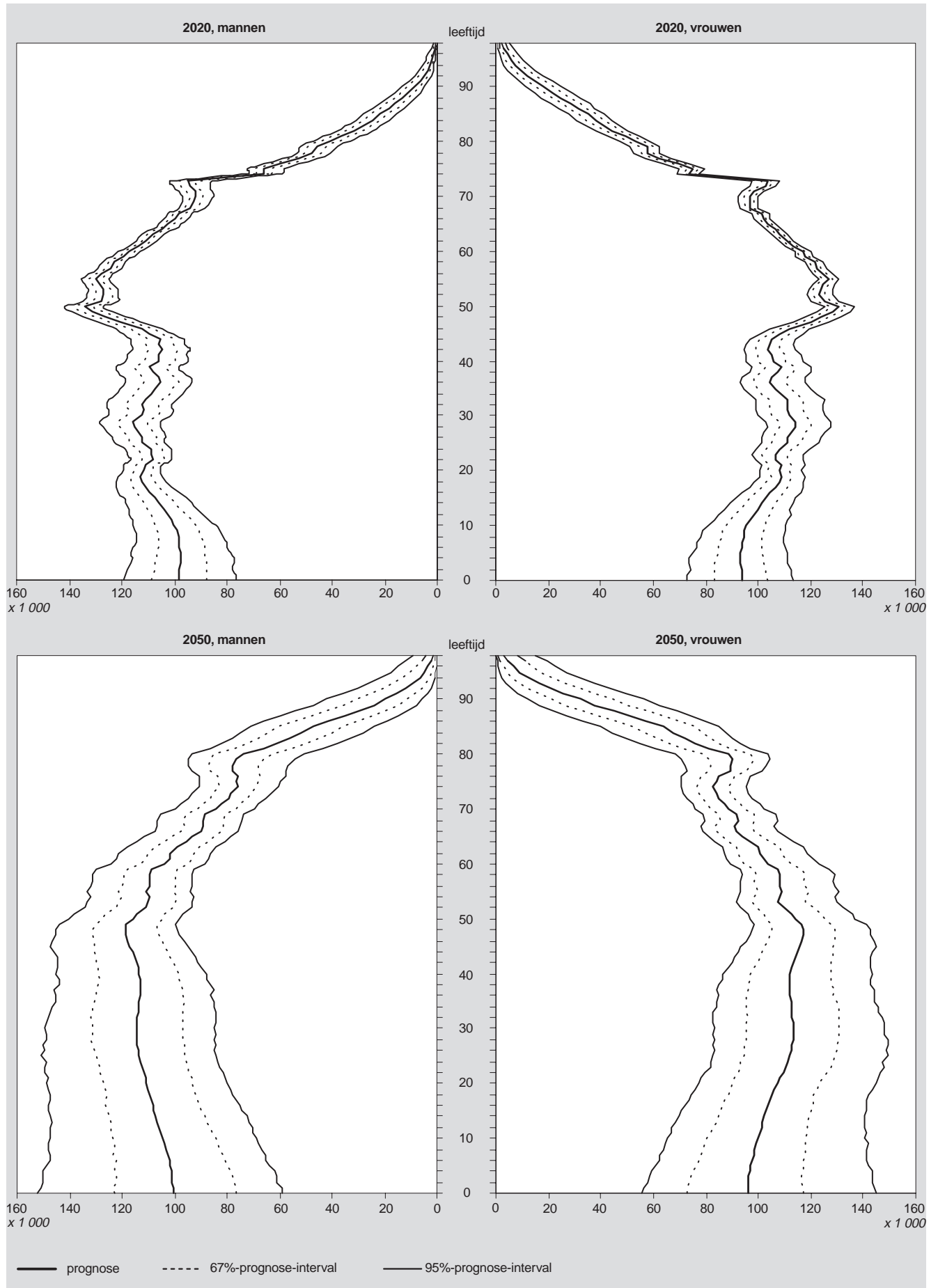
Voor het berekenen van onzekerheidsmarges van verhoudingscijfers doet iets soortgelijks zich voor. Het prognose-interval van het percentage 65-plussers kan niet berekend worden door het interval voor de totale bevolking te delen op het interval voor het aantal 65-plussers. Het interval voor het percentage zal rechtstreeks uit de simulaties berekend moeten worden.

Voor elke samengestelde leeftijdsgroep en voor elk verhoudingscijfer dient apart een prognose-interval te worden bepaald. Intervallen kunnen niet bij elkaar worden opgeteld of door elkaar worden gedeeld.

6. Conclusies

Op grond van veronderstellingen over de mate van onzekerheid van de toekomstige ontwikkeling van geboorte, sterfte en migratie kan een kansverdeling van de toekomstige omvang en leeftijdsopbouw van de bevolking worden bepaald. Uitgaande van de juistheid van die veronderstellingen blijkt dat het zeer waarschijnlijk is dat de bevolking de komende tien jaar zal groeien. De kans dat de bevolking in 2010 kleiner zal zijn dan nu is minder dan een procent. Naarmate de voorspeltermijn toeneemt, wordt de onzekerheid groter. Volgens de prognose zal de bevolking nog zo'n veertig jaar blijven groeien tot 18,1 miljoen inwoners rond 2040. Of

4. Leeftijdsopbouw, prognose en 67%- en 95%-prognose-intervallen

dit werkelijk het maximale aantal zal zijn en of het maximum rond 2040 zal worden bereikt, is onzeker. De kans dat het werkelijke aantal inwoners groter dan 18,1 miljoen zal zijn is ongeveer 50 procent. De kans dat het aantal inwoners in 2040 tussen 18 miljoen en 19 miljoen zal liggen is een op vijf, terwijl de kans een op vier is dat het aantal inwoners in 2040 boven 19 miljoen zal liggen. De kans op een inwonertal van 20 miljoen of meer is klein, 13 procent. Wel neemt die kans enigszins toe naarmate de voorspeltermijn langer is. Maar ook tegen het einde van de prognoseperiode, in 2050, is de kans dat de bevolkingsomvang groter zal zijn dan 20 miljoen minder dan 20 procent.

Wellicht ten overvloede wordt nogmaals benadrukt dat deze kansen zijn berekend op basis van veronderstellingen over de onzekerheidsmarges van de toekomstige geboorte, sterfte en migratie. Het is uiteraard onzeker of die veronderstellingen juist zijn. Aan de kansen moet dan ook geen absolute betekenis worden gegeven. De kansen hebben tot doel een indicatie te geven van de orde van grootte van de onzekerheid over de toekomstige bevolking. Een 95%-interval van het inwonertal moet niet zo worden geïnterpreteerd dat de kans precies 2,5% is dat de werkelijke bevolkingsomvang hoger dan de bovengrens van het interval zal zijn en dat de kans eveneens 2,5% is dat het werkelijke aantal inwoners onder de ondergrens zal liggen. Maar het betekent wel dat inwonertallen buiten deze grenzen aanzienlijk minder waarschijnlijk worden geacht dan aantallen tussen de grenzen.

Een consequentie van het publiceren van onzekerheidsmarges op basis van een kansverdeling is dat onzekerheidsmarges voor ver-

schillende leeftijden niet zonder meer bij elkaar kunnen worden opgeteld. Een sommatie van 67%-onzekerheidsmarges voor verschillende leeftijden leidt niet tot een 67%-onzekerheidsmarge voor de geaggregeerde leeftijdsgroep. De 67%-marge voor de totale groep zal kleiner zijn dan de som van de afzonderlijke marges. Dit betekent dat voor elke leeftijdsindeling apart marges dienen te worden bepaald.

Het is niet mogelijk om alle mogelijke intervallen voor alle denkbare leeftijdsgroepen te publiceren. Wie geïnteresseerd is in een bepaald prognose-interval kan contact opnemen met Maarten Alders, tel. (070) 337 5507, e-mail mals@cbs.nl.

Literatuur

Beer, J. de, 1999, Veronderstellingen over het toekomstige aantal asielzoekers. Maandstatistiek van de bevolking, februari 1999, blz. 8–14.

Beer, J. de en M. Alders, 1999, Stochastische bevolkingsprognose. Maandstatistiek van de bevolking, oktober 1999, blz. 10–17.

Jong, A. de, 2001a, Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen en methodiek. Maandstatistiek van de bevolking, januari 2001, blz. 17–21.

Jong, A. de, 2001b, Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen. Maandstatistiek van de bevolking, januari 2001, blz. 22–25.

Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarge voor geboorte

Maarten Alders

In de bevolkingsprognose 2000–2050 van het CBS wordt verwacht dat toekomstige generaties vrouwen gemiddeld 1,75 kinderen zullen krijgen. Dit is iets meer dan werd verwacht in de vorige prognose. Deze bijstelling is gebaseerd op resultaten uit het Onderzoek Gezinsvorming 1998 en op de laatste geboortestatistieken. Ook de veronderstellingen over de mate van onzekerheid van toekomstige ontwikkelingen in de vruchtbaarheid zijn enigszins bijgesteld. Op basis van analyses van vruchtbaarheid naar rangnummer van het kind wordt verondersteld dat de kans tweede is dat toekomstige generaties vrouwen gemiddeld tussen de 1,5 en 2,0 kinderen krijgen.

1. Inleiding

Onlangs is bevolkingsprognose 2000–2050 van het CBS gepubliceerd (De Jong, 2001a). Deze prognose is gebaseerd op veronderstellingen over toekomstige ontwikkelingen in geboorte, sterfte en migratie (De Jong, 2001b). De veronderstellingen over de geboorte betreffen het gemiddelde kindertal van toekomstige generaties vrouwen, onderscheiden naar rangnummer van het kind, en de leeftijden waarop zij deze kinderen krijgen. In vergelijking met de vorige bevolkingsprognose is het gemiddelde kindertal verhoogd van 1,70 naar 1,75 kinderen per vrouw (staat). Deze opwaartse bijstelling komt voor rekening van tweede kinderen. Volgens de nieuwe prognose krijgt 65 procent van de vrouwen ten minste twee kinderen en houdt slechts 15 procent het bij één kind. In de vorige prognose werd nog verondersteld dat 60 procent van de vrouwen een tweede kind kreeg en 20 procent slechts één kind. Deze bijstelling van de veronderstelling over het tweede kind is met name gebaseerd op resultaten uit het Onderzoek Gezinsvorming van 1998 (OG98) (zie het artikel 'Bevolkingsprognose 2000–2050: achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen' in deze aflevering in de Maandstatistiek van de bevolking). Daarnaast tonen transversale en longitudinale analyses van de geboortecijfers aan dat het proces van uitstel van geboorte zijn einde nadert. Vrouwen stellen het krijgen van het eerste kind niet langer uit. In relatie daarmee lijkt inmiddels ook het tweede kind niet verder uitgesteld te worden.

De prognose beschrijft een aannemelijk geachte ontwikkeling van de bevolking. Uiteraard is deze ontwikkeling met enige onzekerheid omgeven. Daarom is ook een kansverdeling van de toekomstige bevolking opgesteld. Deze kansverdeling is gebaseerd op de veronderstellingen over de mate van onzekerheid van toekomstige ontwikkelingen in geboorte, sterfte en migratie. In dit artikel worden veronderstellingen over de onzekerheidsmarge voor geboorte geformuleerd. Bij de vorige bevolkingsprognose zijn dergelijke veronderstellingen voor het eerst geformuleerd (De Beer en Alders, 1999). Op grond van monitoring van de vorige prognose

en de meest recente geboortestatistieken zijn deze veronderstellingen enigszins bijgesteld.

2. Monitoring

De veronderstellingen over de onzekerheid van de vruchtbaarheid zijn gebaseerd op vruchtbaarheidsontwikkelingen van generaties vrouwen. Omdat voor de lange termijn wordt verwacht dat de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers constant blijven, is het totale vruchtbaarheidscijfer (TFR) in 2050 gelijk aan het gemiddelde kindertal van vrouwen geboren rond 2020. De TFR is het gemiddelde aantal kinderen dat vrouwen zullen krijgen als de in een bepaald jaar waargenomen leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers voor een langere periode geldig zijn. Uit simulaties is gebleken dat deze gelijkheid ook geldt voor de onzekerheidsmarges. Op grond van deze overwegingen zijn in de vorige prognose intervallen geconstrueerd voor de TFR. Aan de hand van deze intervallen kan bekeken worden in hoeverre de waargenomen TFR in de afgelopen jaren overeenkomt met de prognose-intervallen.

Grafiek 1 laat zien hoe de werkelijke ontwikkeling in de TFR zich verhoudt tot de prognose van 1998. De waarneming voor 2000 betreft een raming op basis van maandcijfers tot en met juli 2000. In 1998 en 1999 werd de TFR enigszins onderschat door de prognose. De waarnemingen bleven echter wel ruim binnen het 67%-prognose-interval. De sterke stijging die voor 2000 verwacht wordt, was niet voorzien door de vorige prognose. De TFR komt waarschijnlijk zelfs iets boven de bovengrens van het 67%-interval uit, maar blijft wel ruim binnen het 95%-interval. Deze resultaten geven weinig aanleiding om de veronderstellingen over de onzekerheidsmarge voor geboorte drastisch bij te stellen. Alleen het bijstellen van de prognose van 1,70 kinderen naar 1,75 kinderen per vrouw kan leiden tot enige aanpassing.

3. Veronderstellingen over de onzekerheid van de geboorte

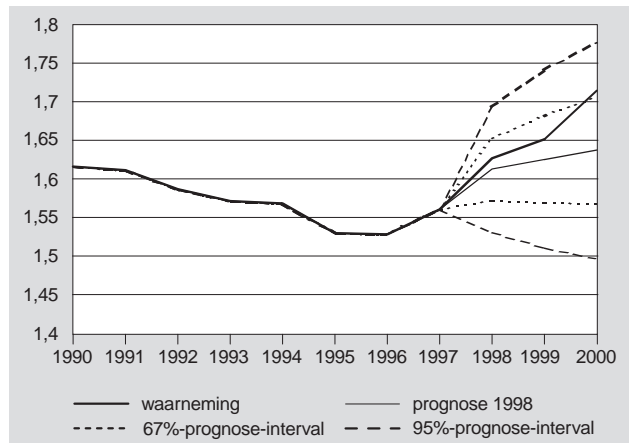
De veronderstellingen over de onzekerheidsmarge voor geboorte zijn gebaseerd op het onderscheid naar rangnummer. Hierbij worden uitspraken gedaan over de grenzen van het 95%-prognose-interval. Dat betekent dat de kans zeer klein wordt geacht – 2,5 procent – dat toekomstige generaties vrouwen gemiddeld meer kinderen zullen krijgen dan aangegeven door de bovengrens van het interval. Eveneens is de kans zeer klein dat ze minder kinderen zullen krijgen dan volgens de ondergrens.

De staat toont voor vrouwen geboren in 1945 het aandeel vrouwen met ten minste 1, 2, 3 en 4 of meer kinderen en het gemiddelde aantal kinderen dat ze hebben gekregen. Van deze vrouwen is 88 procent moeder geworden en is dus 12 procent kin-

Staat
Aandeel vrouwen met ten minste 1, 2, 3 en 4 of meer kinderen en het gemiddelde kindertal; prognose en 95%-prognose-interval volgens prognose 1998 en prognose 2000

Rangnummer	Cohort 1945		Cohort 2020				
	Waarneming	Prognose 1998			Prognose 2000		
		Ondergrens	Prognose	Bovengrens	Ondergrens	Prognose	Bovengrens
1	0,88	0,60	0,80	0,90	0,60	0,80	0,90
2	0,75	0,40	0,60	0,80	0,50	0,65	0,80
3	0,25	0,05	0,20	0,40	0,05	0,20	0,40
4+	0,12	0,05	0,10	0,20	0,05	0,10	0,20
Totaal	2,00	1,10	1,70	2,30	1,20	1,75	2,30

1. Totaal vruchtbaarheidscijfer (TFR), waarneming en prognose 1998

derloos gebleven. Gemiddeld kreeg deze generatie vrouwen twee kinderen. Daarnaast geeft de staat de prognose en het 95%-prognose-interval van het kindertal van vrouwen die in 2020 worden geboren volgens de oude en nieuwe prognose. De veronderstellingen over het 95%-prognose-interval van de nieuwe prognose komen in grote lijnen overeen met die uit de vorige prognose (De Beer en Alders, 1999a).

Eerste kind

De bovengrens van het 95%-interval voor het eerste kind is net als in de vorige prognose 0,90 kind. Minder dan 10 procent kinderloosheid is immers onwaarschijnlijk vanwege onvruchtbaarheid. Enerzijds zullen sommige vrouwen kinderloos blijven vanwege biologische onvruchtbaarheid. Daarnaast zullen niet alle vrouwen een partner kunnen vinden en zal ook relatieontbinding leiden tot onvruchtbaarheid.

Ook de ondergrens van 0,60 blijft ongewijzigd. Uit het OG98 blijkt immers dat de overgrote meerderheid van de vrouwen kinderen wenst (De Graaf en Steenhof, 1999). Dit geldt ook voor de allerjongste generaties vrouwen. Een kinderloosheid van meer dan 40 procent zal betekenen dat een aanzienlijk deel van deze vrouwen hun kinderwens niet kunnen realiseren. Bovendien blijkt uit de meest recente geboortecijfers dat vrouwen het krijgen van het eerste kind niet langer meer uitstellen. Dit maakt een kinderloosheid van 40 procent onwaarschijnlijk.

Tweede kind

De belangrijkste bijstelling in de prognose betreft de veronderstelling over het tweede kind. Uit het OG98 blijkt dat de meerderheid van de vrouwen die kinderen krijgt, kiest voor twee kinderen. Uit recente geboortecijfers blijkt bovendien dat vrouwen het eerste kind niet verder uitstellen. Dit vergroot de kans dat er ook een tweede kind wordt geboren (als de leeftijd bij de geboorte van het eerste kind verder zou stijgen, verkleint dat de kans dat er ook nog een tweede kind komt, bijvoorbeeld als gevolg van vruchtbaarheidsproblemen of doordat men zich te oud vindt worden). In de prognose wordt daarom verwacht dat 65 procent van de vrouwen twee of meer kinderen krijgt – tegen 60 procent volgens de vorige prognose – en dat 15 procent het bij één kind houdt. Het feit dat uit de nieuwe geboortecijfers blijkt dat het uitstel op zijn einde loopt, verkleint de onzekerheid omtrent de toekomstige ontwikkelingen voor het tweede kind. Daarom wordt de ondergrens verhoogd in vergelijking met de vorige prognose. Het lijkt niet waarschijnlijk dat meer dan de helft van de vrouwen kinderloos blijft of maar een kind krijgt. De bovengrens van 0,80 blijft ongewijzigd. Dit niveau is vergelijkbaar met dat van vrouwen uit de jaren dertig en impliceert dat een zeer groot deel van de vrouwen die kinderen krijgen minstens twee kinderen krijgt. Bedacht moet worden dat een aantal vrouwen helemaal geen kinderen zal krijgen. Daarnaast zal een deel van de vrouwen maar een kind krijgen, bijvoorbeeld omdat ze pas op hoge leeftijd hun eerste kind hebben gekregen of omdat door relatieontbinding de mogelijkheid ontbreekt om nog een tweede kind te krijgen.

Derde kind

Het prognose-interval voor het derde kind blijft ongewijzigd. In vergelijking met de overige rangnummers is de onzekerheid omtrent het derde kind relatief het grootst. Dit komt doordat het krijgen van een derde kind de meest vrije keus is. De meeste vrouwen willen kinderen, en dan het liefst twee. Het krijgen van een derde kind is veel minder gebonden aan normen en waarden. Om deze reden laten de vruchtbaarheidscijfers van het derde kind ook geen monotoon verloop zien. Terwijl voor de andere rangnummers sprake is van vrij stabiele trends, laten de cijfers voor rangnummer drie meer fluctuaties zien: een daling bij vrouwen geboren in de jaren dertig en de eerste helft van de jaren veertig, gevolgd door een stijging bij vrouwen uit de jaren vijftig, en daarna weer een daling bij vrouwen uit de jaren zestig.

Een bovengrens van 0,40 betekent dat 40 procent van de vrouwen minstens drie kinderen krijgt. Dit is hoog ook als men kijkt naar de situatie in een land als Zweden waar begin jaren negentig hoge vruchtbaarheidscijfers werden waargenomen als gevolg van het invoeren van een gunstige regeling voor ouderschapsverlof. De ondergrens van 0,05 kan nauwelijks lager en is historisch gezien ook laag.

4 of meer kinderen

De veronderstelde bovengrens van 0,20 voor vier of meer kinderen is gezien het verleden hoog. Vanwege de steeds hogere arbeidsparticipatie van vrouwen lijkt het onwaarschijnlijk dat veel vrouwen in de toekomst vier of meer kinderen zullen krijgen. Een mogelijke overweging om toch een hoog aandeel vierde kinderen te veronderstellen kan de groeiende allochtone bevolking zijn. De vruchtbaarheid van vierde en latere kinderen van allochtone vrouwen is immers relatief hoog. Dit effect zal echter klein zijn. Bovendien krijgen ook allochtone vrouwen steeds minder kinderen. De ondergrens blijft 0,05. Lager is onwaarschijnlijk, zeker omdat dit cijfer de optelsom is van rangnummers 4 en hoger.

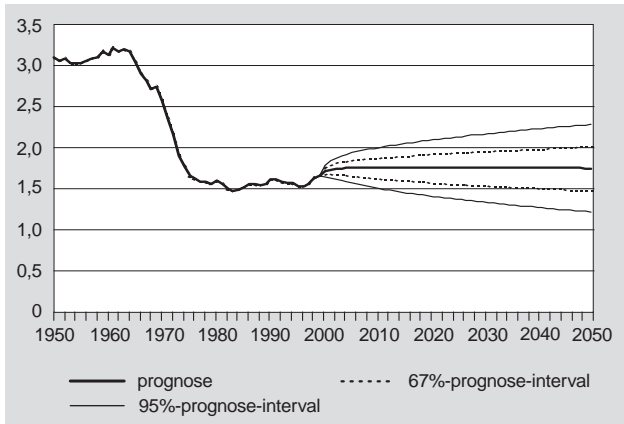
Totaal

Doordat het prognose-interval voor het tweede kind bijgesteld is, verandert ook het interval voor het totaal vruchtbaarheidscijfer. Omdat de prognose-intervallen voor de afzonderlijke rangnummers nagenoeg perfect gecorreleerd zijn, kunnen de intervallen van de afzonderlijke rangnummers opgeteld worden (De Beer en Alders, 1999a). Dit leidt tot een 95%-prognose-interval voor het gemiddelde kindertal dat loopt van 1,2 tot 2,3 kinderen per vrouw voor vrouwen geboren in 2020. De breedte van het interval is dus iets verkleind in vergelijking met de vorige prognose. Een hogere waarde dan 2,3 kinderen per vrouw impliceert dat het vruchtbaarheidsniveau van vrouwen die kort voor de oorlog zijn geboren weer bereikt zou worden. Vanwege de sterk veranderde levenssituatie van vrouwen – hoger opleidingsniveau, hogere arbeidsparticipatie, veranderde rol binnen het gezin – lijkt een dergelijk hoog kindertal voor nieuwe generaties vrouwen onwaarschijnlijk. Een lager kindertal dan 1,2 kinderen lijkt eveneens onwaarschijnlijk. Dit zou betekenen dat ofwel zeer veel vrouwen er niet in slagen het gewenste aantal kinderen te krijgen ofwel dat de attitude ten aanzien van kinderen krijgen drastisch verandert. Weliswaar vond in de jaren zestig en zeventig ook een sterke daling van de vruchtbaarheid plaats, maar toen betrof het een daling van het aantal derde en vierde kinderen. Een soortgelijke daling uitgaande van het huidige niveau betekent een meer fundamentele verandering. Het betekent niet dat vrouwen minder kinderen krijgen maar dat veel meer vrouwen helemaal geen kinderen krijgen.

Aangezien op de lange termijn wordt uitgegaan van constante vruchtbaarheidscijfers komt de onzekerheidsmarge voor het gemiddelde kindertal van vrouwen die worden geboren in 2020 overeen met de marge van de TFR in 2050. Verondersteld wordt dat de TFR in dit jaar normaal verdeeld is (De Beer en Alders, 1999b). Dit betekent dat de kans 95 procent is dat de TFR in 2050 tussen de 1,2 en 2,3 kinderen ligt. Het 67%-interval is twee keer zo smal en loopt van 1,5 tot 2,0 kinderen. Wat betreft de ontwikkeling in de tijd wordt verondersteld dat de breedte van de onzekerheidsmarge toeneemt met de wortel van de prognoseperiode. Als de prognose

seperiode vier keer zo lang wordt, verdubbelt de breedte van de onzekerheidsmarge. *Grafiek 2* laat het verloop zien van de prognose en het 67%- en 95%-prognose-interval gebaseerd op de bovenstaande veronderstellingen.

2. Totaal vruchtbaarheidscijfer (TFR), waarnemingen, prognose 2000 en 67%- en 95%-prognose-interval

Literatuur

Beer, J. de en M. Alders, 1999a, Onzekerheidsmarges voor geboorte, sterfte en migratie. *Maandstatistiek van de bevolking*, oktober 1999, blz. 18–27.

Beer, J. de en M. Alders, 1999b, Stochastische bevolkingsprognose. *Maandstatistiek van de bevolking*, oktober 1999, blz. 10–17.

Graaf, A. de en L. Steenhof, 1999, Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945–1979: uitkomsten van het Onderzoek Gezinsvorming 1998. *Maandstatistiek van de bevolking*, december 1999, blz. 21–36.

Jong, A., 2001a, Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen. *Maandstatistiek van de bevolking*, januari 2001, blz. 22–25.

Jong, A. de, 2001b, Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen en methodiek. *Maandstatistiek van de bevolking*, januari 2001, blz. 17–21.

Bevolkingsprognose 2000–2050: achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen

Andries de Jong

In de Bevolkingsprognose 2000–2050 zijn de vruchtbaarheidsveronderstellingen mede gebaseerd op verwachtingen van vrouwen over hun uiteindelijke gezinsgrootte. Uit het Onderzoek Gezinsvorming 1998 blijkt dat voor jonge vrouwen een uiteindelijk gemiddeld kindertal van 1,75 waarschijnlijk is. Tevens blijkt dat opleiding niet meer zo'n grote invloed heeft op het verwachte kindertal als vroeger. Kregen vroeger hoog opgeleide vrouwen minder kinderen dan laag opgeleide vrouwen, voor jonge generaties zullen de verschillen tussen laag en hoog opgeleide vrouwen naar verwachting gering zijn. Alhoewel allochtonen vaker een groot gezin hebben dan vrouwen die in Nederland zijn geboren, is de invloed op de geboorte toch beperkt. De vruchtbaarheidsverschillen tussen allochtone en autochtone vrouwen zijn in het recente verleden in een snel tempo afgenomen. Tevens blijkt de stijging van het aandeel allochtone vrouwen in de bevolking van Nederland weinig effect te hebben op de totale vruchtbaarheid. Binnen Europa neemt de vruchtbaarheid van Nederlandse vrouwen een middenpositie in. Uit internationale vergelijking blijkt dat het beleid door het verschaffen van voorzieningen voor kinderopvang het krijgen van kinderen kan stimuleren. Ook een goede economie lijkt een positief effect te hebben op de vruchtbaarheid, in ieder geval op de korte termijn.

1. Inleiding

Ten behoeve van de bevolkingsprognose worden veronderstellingen over vruchtbaarheid gebaseerd op diverse analyses. Een belangrijk element vormt de confrontatie van de vorige prognose met de waargenomen ontwikkelingen. Bovendien worden de nieuwe vruchtbaarheidscijfers (die bij de vorige prognose nog niet beschikbaar waren) in detail geanalyseerd om te beoordelen of er sprake is van nieuwe trends. Naast deze tijdreeksanalyses wordt bij het opstellen van de geboorteprognose ook rekening gehouden met andere gegevens en analyses. Bij het formuleren van de geboorteveronderstellingen in de Bevolkingsprognose 2000–2050 is gebruik gemaakt van gegevens uit het onderzoek gezinsvorming over verwachtingen van vrouwen over hun eigen kindertal. Ook is gekeken naar het effect van het opleidingsniveau op deze verwachtingen. Gezien de groeiende omvang van de groep allochtonen in de bevolking van Nederland is hun aandeel in de vruchtbaarheid nader geanalyseerd. Verder zijn internationale cijfers geanalyseerd.

Staat 1
Vrouwen naar verwacht uiteindelijk kindertal ¹⁾

Geboorteperiode	Leeftijd bij interview	Variant	Verdeling naar verwacht aantal kinderen				Aantal vrouwen	Gemiddeld kindertal per vrouw	
			0	1	2	3 of meer		gerealiseerd ²⁾	uiteindelijk
			%				abs.=100%		
1960-1964	(33–37 jaar)	minimum	20	13	43	24	870	1,63	1,81
1965-1969	(28–32 jaar)	minimum	22	12	45	21	862	0,98	1,72
1970-1974	(23–27 jaar)	minimum	20	13	45	22	776	0,35	1,77
1975-1979	(18–22 jaar)	minimum	20	10	51	18	621	0,05	1,75
1960-1964	(33–37 jaar)	maximum	11	10	42	38	870	1,63	2,27
1965-1969	(28–32 jaar)	maximum	8	7	45	40	862	0,98	2,36
1970-1974	(23–27 jaar)	maximum	5	7	51	37	776	0,35	2,37
1975-1979	(18–22 jaar)	maximum	3	5	60	31	621	0,05	2,33

¹⁾ Bron: Onderzoek Gezinsvorming 1998.

²⁾ Aantal kinderen dat vrouwen tot 1998 (al) hebben gekregen.

2. Verwacht kindertal

Een belangrijk ingrediënt van de geboorteprognose zijn verwachtingen van jonge vrouwen over hun eigen toekomstig kindertal. In het Onderzoek Gezinsvorming 1998 is – net als in de vorige onderzoeken gezinsvorming – aan vrouwen gevraagd hoeveel kinderen ze denken te krijgen. In het onderzoek van 1998 is de vraagstelling gewijzigd in de zin dat het nu veel meer 'trapsgewijs' gaat. Zo wordt in eerste instantie aan vrouwen gevraagd of ze verwachten in de toekomst nog kinderen te krijgen. Indien ja, dan wordt gevraagd of ze weten hoeveel kinderen ze zouden willen. Weten ze dit dan wordt gevraagd hoeveel kinderen ze verwachten nog te krijgen. Voor deze vrouwen is het duidelijk hoeveel kinderen ze nog verwachten en wat hun verwachte uiteindelijke kindertal zal zijn. Dit geldt minder voor vrouwen die wel kinderen verwachten te krijgen maar niet weten hoeveel kinderen ze zullen krijgen. Daarnaast zijn er vrouwen die in de toekomst verwachten misschien kinderen te krijgen en vrouwen die niet verwachten kinderen te krijgen maar hier niet zeker van zijn. Aan deze vrouwen is gevraagd hoeveel kinderen ze ten hoogste denken te krijgen. Voor de minimum variant van de geboorteverwachtingen is het aantal kinderen dat deze vrouwen in de toekomst zullen krijgen op nul gesteld terwijl voor de maximum variant het aantal kinderen dat ze ten hoogste denken te krijgen als uitgangspunt is genomen.

Voor de geboorteprognose wordt met name de minimum variant van de geboorteverwachtingen als uitgangspunt genomen. In vorige onderzoeken gezinsvorming is gebleken dat de realisatie meestal bij de verwachting achter bleef. Door onvruchtbaarheid, (echt)scheiding en het niet vinden van een partner kwamen de verwachtingen niet altijd uit. Deels kwamen de verwachtingen niet uit omdat in de vraagstelling minder rekening werd gehouden met onzekerheid over het toekomstig kindertal. In het verleden werden de verwachtingen daarom gecorrigeerd voordat ze in de prognose werden gebruikt.

De nieuwe vraagstelling beoogt beter aan te sluiten bij de uiteindelijke realisatie. Met name de minimum variant lijkt hierbij een goed uitgangspunt omdat deze beter rekening houdt met factoren waardoor de verwachte vruchtbaarheid in de praktijk niet wordt gerealiseerd. De maximum variant weerspiegelt in zekere zin de gewenste vruchtbaarheid, en met name bij jonge vrouwen die nog aan de aanvang van hun vruchtbaarheids carrière staan.

De vrouwen geboren tussen 1960 en 1964 waren 33 tot en met 37 jaar toen ze in het voorjaar van 1998 geïnterviewd werden. Hun gerealiseerde kindertal op dat moment bedroeg 1,6. In de minimum variant wordt verwacht dat het uiteindelijk kindertal nog op 1,8 zal uitkomen (*staat 1*). Waarschijnlijk zal dit met name door de jongere vrouwen in het cohort 1960–1964 gerealiseerd worden, aangezien tussen leeftijd 33 en 37 de vruchtbaarheidcijfers aanzienlijk dalen. Vrouwen geboren na 1965 zijn ten tijde van het interview veel minder ver in het proces van gezinsvorming waardoor het gerealiseerd kindertal aanzienlijk lager ligt. In de minimum variant van de geboorteverwachting is evenwel sprake van een duidelijke consensus: het gemiddeld kindertal ligt in de cohorten geboren tussen 1965–1969 en 1975–1979 rond de 1,75 kinderen per vrouw. Ook wat betreft het gewenste kindertal (de hoge variant van de geboorteverwachtingen) is er sprake van een grote stabiliteit: gemiddeld ligt het rond de 2,3 kinderen.

Wat betreft de verdeling naar kindertal is er sprake van een duidelijke overeenstemming tussen de geboortegeneraties. Volgens de minimum variant van de geboorteverwachtingen zal rond 20% van de vrouwen uiteindelijk kinderloos blijven. Tussen de 10 en 15% zal uiteindelijk een gezin met één kind krijgen. Rond 45% van de vrouwen zal terecht komen in het modale gezin met twee kinderen. Slechts 20% van de vrouwen zal een groot gezin met drie of meer kinderen krijgen.

Indien de verdeling naar kindertal volgens de minimum variant vergeleken wordt met die volgens de maximum variant van de geboorteverwachtingen, dan blijkt dat het percentage kinderloze vrouwen in geboortegeneratie 1960–1964 op rond 10 procent uitkomt, hetgeen zo'n 10 procentpunten lager is dan volgens de minimum variant. Alhoewel dit al laag lijkt is dit waarschijnlijk niet de gewenste kinderloosheid die waarschijnlijk rond de 5% ligt (dit percentage geldt voor vrouwen geboren tussen 1970 en 1979 die nog aan de start van het proces van gezinsvorming staan). Het grote gezin is volgens de maximum variant meer geliefd dan volgens de minimum variant: tussen de 30 en 40% van de vrouwen verwachten drie of meer kinderen te krijgen. Rond 50% van de vrouwen wenst het modale gezin met twee kinderen. De maximum variant van de geboorteverwachtingen levert samengevat relatief minder kinderloze vrouwen en relatief meer vrouwen met een groot gezin op.

3. Relatie tussen verwacht kindertal en opleidingsniveau

Steeds meer vrouwen participeren op de arbeidsmarkt en het moederschap is steeds minder een reden om te stoppen met wer-

ken. Stopte in de jaren zeventig nog driekwart van de vrouwen na de geboorte van een eerste kind, in de jaren negentig was dit teruggelopen naar eenderde (Steenhof, 2000). Het gestegen opleidingsniveau is een belangrijke drijfveer achter deze ontwikkeling. Van de vrouwen geboren in 1960 zat op 20-jarige leeftijd zo'n 20% in voltijdonderwijs tegen zo'n 40% van de vrouwen die tien jaar later zijn geboren. Naarmate een vrouw langer heeft doorgeleerd en hierdoor een hoger opleidingsniveau verwerft wordt de kans kleiner dat ze het werk opgeeft om full-time moeder te worden. Omdat het combineren van (kleine) kinderen en werken niet gemakkelijk is (kost tijd en geld) zou het kunnen dat hoog opgeleide vrouwen minder vaak moeder worden of genoeg nemen met een kleiner gezin. Aan de andere kant zou het kunnen dat juist hoog opgeleide vrouwen het zich financieel kunnen permitteren kinderopvang te betalen en hierdoor meer kinderen kunnen nemen dan laag opgeleide vrouwen.

In *staat 2* wordt het verwachte uiteindelijke kindertal per opleidingsniveau volgens de minimum variant gepresenteerd. In het oudste cohort 1960–1964 is een duidelijk verschil waarneembaar tussen laag opgeleide vrouwen en hoog opgeleide vrouwen: dit komt uit op 0,4 kind. In het jongste cohort is het verschil beduidend kleiner: minder dan 0,1 kind. Er is geen voor de hand liggende verklaring voor het teruglopen van dit verschil. Het is mogelijk dat hoger opgeleide vrouwen meer zijn gaan lijken op lager opgeleide vrouwen wat betreft het uiteindelijke kindertal. Hierbij kan het veranderende karakter van de groep hoog en laag opgeleide vrouwen een rol spelen. Vroeger vormden hoger opgeleide vrouwen een vrij selecte groep terwijl tegenwoordig juist lager opgeleide vrouwen de minderheid vertegenwoordigen.

Het lage uiteindelijke kindertal van hoog opgeleide vrouwen uit het cohort 1960–1964 kan deels te maken hebben met problemen om werken en kinderen te combineren. Bovendien werd vroeger van moeders niet verwacht dat ze bleven werken. Zo blijkt uit het Onderzoek Gezinsvorming 1982 dat minder dan de helft (namelijk 40 procent) van de vrouwen tussen de 20 en 40 jaar van mening waren dat een baan en kleine kinderen kunnen samen gaan, mits goede kinderopvang aanwezig is. In 1998 wordt het werken door moeders als de gewoonste zaak beschouwd: zeven op de tien vrouwen vindt dat het samen kan gaan. Hierdoor kunnen hoog opgeleide vrouwen uit het cohort 1960–1964 gekozen hebben voor een arbeidscarrière boven het moederschap. Tegenwoordig is de combinatie van werken en kinderen niet alleen geaccepteerd maar zijn er betere voorzieningen in de sfeer van kinderopvang getroffen om deze combinatie ook mogelijk te maken. Dit betekent dat hoger opgeleide vrouwen tegenwoordig meer kans hebben hun gewenste kindertal te realiseren. Terwijl hoger opgeleide

Staat 2
Vrouwen naar verwacht uiteindelijk kindertal¹⁾ per opleidingsniveau (minimum variant)

Geboorteperiode	Leeftijd bij interview	Verdeling naar verwacht aantal kinderen				Aantal vrouwen	Gemiddeld kindertal per vrouw	
		0	1	2	3 of meer		gerealiseerd ²⁾	uiteindelijk
		%				<i>abs.=100%</i>		
<i>laag opgeleide vrouwen</i>								
1960–1964	(33–37 jaar)	16	13	46	25	254	1,82	1,92
1965–1969	(28–32 jaar)	14	16	48	22	190	1,50	1,90
1970–1974	(23–27 jaar)	17	13	45	25	142	0,92	1,92
1975–1979	(18–22 jaar)	20	16	44	21	82	0,31	1,79
<i>middelbaar opgeleide vrouwen</i>								
1960–1964	(33–37 jaar)	17	13	46	23	381	1,66	1,85
1965–1969	(28–32 jaar)	23	12	45	21	410	1,00	1,69
1970–1974	(23–27 jaar)	18	16	48	18	340	0,31	1,69
1975–1979	(18–22 jaar)	18	10	56	16	348	0,02	1,76
<i>hoog opgeleide vrouwen</i>								
1960–1964	(33–37 jaar)	30	11	37	21	195	1,25	1,53
1965–1969	(28–32 jaar)	27	10	43	20	240	0,52	1,62
1970–1974	(23–27 jaar)	23	9	42	26	274	0,09	1,80
1975–1979	(18–22 jaar)	25	9	46	21	189	0,01	1,72

¹⁾ Bron: Onderzoek Gezinsvorming 1998.

²⁾ Aantal kinderen dat vrouwen tot 1998 (al) hebben gekregen.

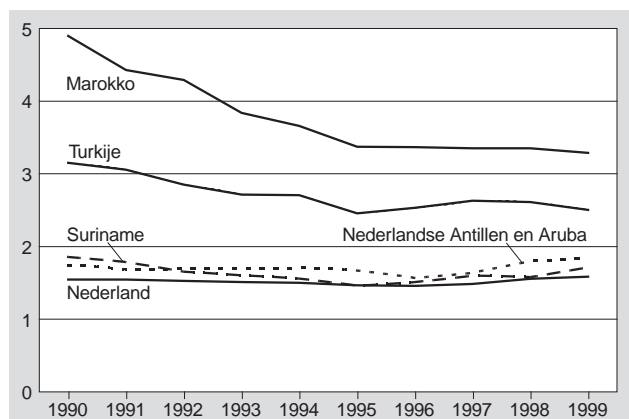
vrouwen tegenwoordig uitgaan van een uiteindelijk gemiddeld kindertal van 1,7 à 1,8 ligt dit voor lager opgeleide vrouwen op 1,8 à 1,9. Het is waarschijnlijk dat het uiteindelijke gemiddelde kindertal voor vrouwen ongeacht opleidingsniveau uit zal komen op een niveau dat hier tussen in ligt.

Ook wat betreft de verdeling naar kindertal zijn er duidelijke ontwikkelingen in de tijd waarneembaar die werken in de richting van een convergentie tussen laag en hoog opgeleide vrouwen. In het geboortecohort 1960–1964 ligt de kinderloosheid onder hoog opgeleide vrouwen met 30% twee keer zo hoog als onder laag opgeleide vrouwen. Voorts zijn er onder hoog opgeleiden minder vrouwen met het modale gezin van twee kinderen (rond 35%) dan onder laag opgeleide vrouwen (rond 45%). In de jongere cohorten vindt een duidelijke verschuiving plaats waardoor hoog en laag opgeleiden steeds meer op elkaar gaan lijken. Hierdoor blijven er marginale verschillen over: hoog opgeleide vrouwen kiezen er iets vaker voor om kinderloos te blijven waardoor er onder hen minder gezinnen met één kind voorkomen. Wat betreft het modale gezin en het grote gezin is er geen sprake meer van duidelijke verschillen tussen laag of hoog opgeleide vrouwen. Opvallend is evenwel dat middelbaar opgeleide vrouwen nog meer kiezen voor het modale gezin en minder vaak voor het grote gezin.

4. Allochtonen

De vruchtbaarheid van de totale groep in het buitenland geboren vrouwen ligt hoger dan die van in Nederland geboren vrouwen. Indien allochtone vrouwen van de eerste generatie nader uitgesplitst worden naar de etnische achtergrond dan blijken evenwel beduidende onderlinge verschillen.

1. Totaal leeftijdsspecifiek vruchtbaarheidscijfer naar geboorteland van de moeder, 1990–1999

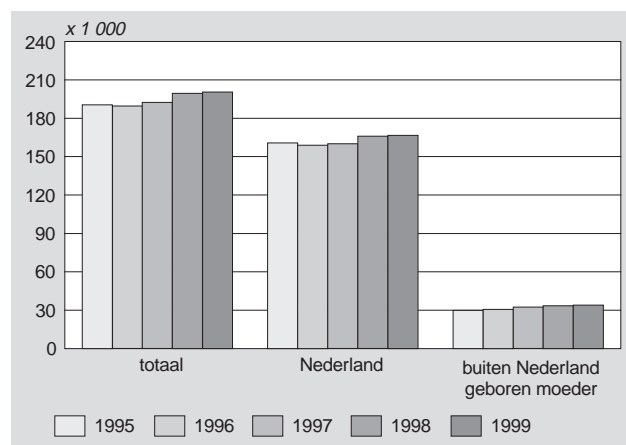

Grafiek 1 toont de ontwikkeling van de vruchtbaarheid voor autochtone en vier groepen allochtone vrouwen. Koplopers in de vruchtbaarheid zijn Marokkaanse vrouwen, gevolgd door Turkse vrouwen. Nederlandse, Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse vrouwen vormen min of meer een cluster alhoewel Nederlandse vrouwen doorgaans net op het laagste niveau zitten. Het is opvallend dat in de eerste helft van de jaren negentig de vruchtbaarheidsniveaus convergeerden maar dat in de tweede helft de onderlinge verschillen niet verder afnamen. Overigens is de interpretatie van het totaal leeftijdsspecifiek vruchtbaarheidscijfer zoals gepresenteerd in grafiek 1 niet zonder valkuilen. Het gaat om de vruchtbaarheid van in het buitenland geboren vrouwen die in Nederland wordt gerealiseerd. De groep in het buitenland geboren vrouwen is in de tijd zeker niet homogeen. Vroeger kwamen Turkse en Marokkaanse vrouwen hier vooral in het kader van gezinshereniging terwijl tegenwoordig de gezinsvorming een belangrijke rol speelt. Kort na de komst in Nederland krijgen veel vrouwen die in het kader van gezinsvorming hier gekomen zijn hun (eerste) kind en dit kan een opwaarts effect hebben op het totaal leeftijds-specifiek vruchtbaarheidscijfer. Voor een goede interpretatie van

de vruchtbaarheid van allochtone groepen is het daarom beter naar ontwikkelingen binnen geboortegeneraties te kijken. Uit de analyse van Alders (2000a) blijkt dat convergerende trends tussen de verschillende groepen allochtone vrouwen (eerste generatie) nog niet ten einde zijn gekomen. Wat betreft de tweede generatie allochtone vrouwen (die in Nederland zijn geboren uit ouders die buiten Nederland zijn geboren) lijken de vruchtbaarheidspatronen meer op die van de autochtonen dan op die de groep allochtone ouders waaruit ze geboren zijn (Alders, 2000a).

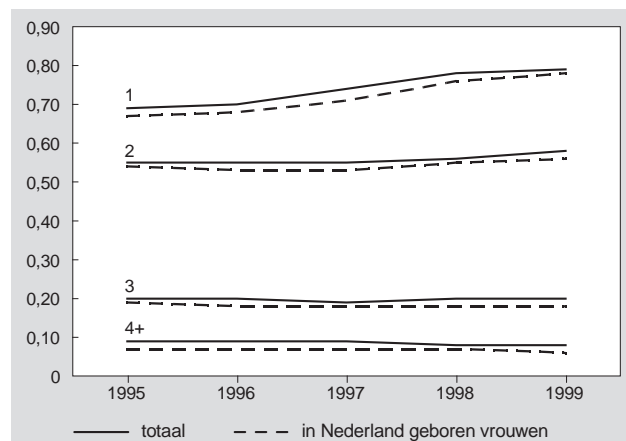
Ondanks de hogere vruchtbaarheid van allochtone vrouwen in vergelijking met autochtone vrouwen is het aandeel van geboren uit moeders die in het buitenland zijn geboren in het totaal van alle geboren nog relatief klein. In 1999 gaat het om 17% terwijl dit in 1995 16% bedroeg. In de stijging van het aantal geboren tussen 1995 en 1999 met rond 10 duizend is het aandeel van in Nederland geboren vrouwen 6 duizend tegen 4 duizend van vrouwen die in het buitenland zijn geboren (grafiek 2). Dit betekent dat de recente stijging in het aantal geboorten niet grotendeels het gevolg is van een groter aandeel allochtone vrouwen in de bevolking van Nederland.

2. Geboren naar geboorteland van de moeder, 1995–1999

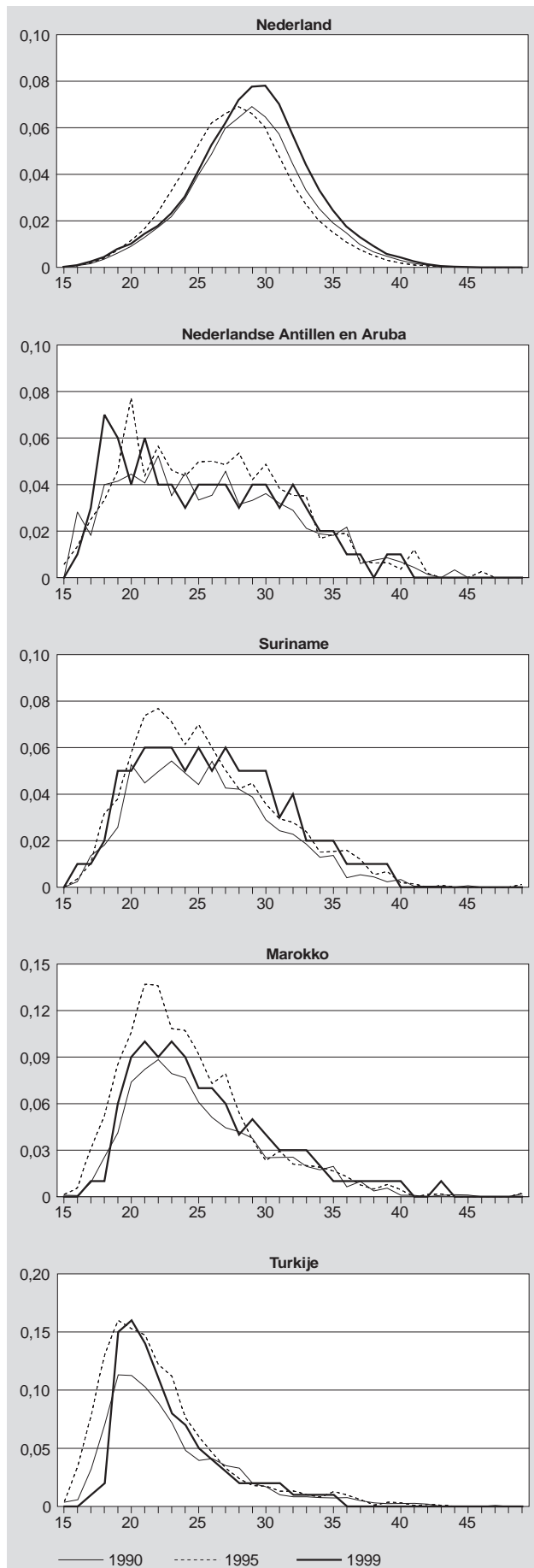
Uitgesplitst naar rangnummer blijkt de stijging in de vruchtbaarheid tussen 1995 en 1999 voornamelijk te hebben plaats gevonden bij eerste kinderen. Ook nu geldt dat de stijging niet (grotendeels) veroorzaakt is door de in het buitenland geboren vrouwen: de trend in de vruchtbaarheid is bij de in Nederland geboren vrouwen gelijk aan die van de totale groep vrouwen (grafiek 3). Het is zelfs zo dat het verschil tussen de totale groep vrouwen en de in Nederland geboren vrouwen licht aan het afnemen is.

3. Totaal leeftijdsspecifiek vruchtbaarheidscijfer naar rangnummer

Grafiek 4 gaat nader in op vruchtbaarheidsontwikkelingen bij het eerste kind voor verschillende groepen allochtone vrouwen en autochtone vrouwen. Tussen 1995 en 1999 zijn de leeftijds-specifieke

4. Leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers van het eerste kind naar geboorteland moeder, 1990, 1995 en 1999

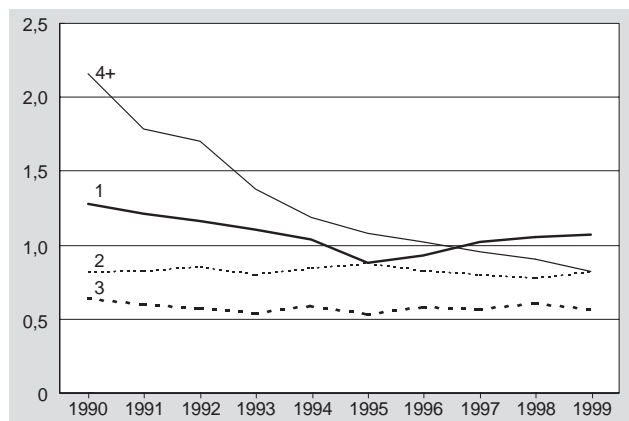
vruchtbaarheidscijfers van in Nederland geboren vrouwen gestegen over vrijwel de gehele leeftijdsrange. Het proces van het uitstellen van kinderen krijgen op jonge leeftijden, dat decennia lang op jonge leeftijden waarneembaar was, lijkt dus het eindpunt te hebben bereikt. Op hogere leeftijden is er een duidelijke stijging van de vruchtbaarheidscijfers zichtbaar, hetgeen aangeeft dat het proces van inhaal (van de uitgestelde vruchtbaarheid op jongere leeftijden) nog niet ten einde is gekomen. Ook de gunstige economische situatie in de tweede helft van de jaren negentig heeft waarschijnlijk invloed gehad op de stijging van de vruchtbaarheidscijfers. De sterke stijging op de leeftijden 27–29 tussen 1995 en 1999 is hierdoor waarschijnlijk (deels) veroorzaakt: dit zijn namelijk leeftijden die tussen 1990 en 1995 nog een dalende tendens kenden als gevolg van het proces van uitstel van kinderen krijgen. Dit betekent voor de stijging van de gemiddelde leeftijd bij geboorte van het eerste kind, die sinds 1975 zichtbaar is, dat het einde waarschijnlijk in zicht is. Door de gunstige economische situatie en betere voorzieningen om kinderen en werk te combineren is de 'noodzaak' om lang te wachten met het moederschap minder dringend. Mogelijk kan ook de berichtgeving over de nadelen van laat ouderschap (vruchtbaarheidsproblemen, gezondheidsrisico's voor moeder en kind) ertoe hebben geleid dat vrouwen minder geneigd zijn om de beslissing over ouderschap voor zich uit te schuiven.

Bij vrouwen die in de Nederlandse Antillen en Aruba zijn geboren lijken processen als uitstel en inhaal van kinderen krijgen geen belangrijke rol te spelen. Het meest opvallende is dat de vruchtbaarheid op jonge leeftijden al vrij hoog is en vanaf rond leeftijd 20 tot na leeftijd 30 op een ongeveer gelijk niveau blijft. Tussen 1990 en 1999 zijn er geen duidelijke trends in de vruchtbaarheid zichtbaar. Ook voor de vrouwen afkomstig uit Suriname geldt dat de vruchtbaarheid niet zo sterk rond bepaalde leeftijden is geconcentreerd als bij in Nederland geboren vrouwen, alhoewel het patroon iets meer gepiekt is dan bij Antilliaanse en Arubaanse vrouwen. In de eerste helft van de jaren negentig toen de economie in een neergaande fase zat, ging de vruchtbaarheid op vrijwel alle leeftijden omlaag. De economische opbloei in de tweede helft van de jaren negentig viel samen met een duidelijk stijging in de vruchtbaarheid van Surinaamse vrouwen.

Ook voor Marokkaanse en Turkse vrouwen geldt dit patroon van dalende vruchtbaarheidscijfers in de eerste helft van de jaren negentig gevolgd door stijgende cijfers in de tweede helft van de jaren negentig. In hoeverre deze ontwikkeling samen hangt met de economische conjunctuur is onduidelijk. In ieder geval is het waarschijnlijk dat het proces van gezinsvormende migratie de vruchtbaarheidscijfers beïnvloedt: jonge vrouwen komen om deze reden naar Nederland. Uit Alders (2000b) blijkt dat veel immigrerende vrouwen binnen een jaar na immigratie een kind krijgen. Het feit dat de vruchtbaarheid van Marokkaanse en Turkse vrouwen duidelijk is geconcentreerd rond jonge leeftijden (een piek rond leeftijd 20) wijst ook in deze richting. Dit betekent dat processen als uitstel en inhaal van de vruchtbaarheid, waarmee de vruchtbaarheidsontwikkeling van Nederlandse vrouwen kan worden verklaard, minder op vruchtbaarheidstrends van allochtone vrouwen van toepassing zijn.

De bijdrage van de vruchtbaarheid van allochtone vrouwen aan de toekomstige vruchtbaarheid is moeilijk in te schatten. Al eerder is ingegaan op het feit dat de komst van Turkse en Marokkaanse vrouwen naar Nederland steeds minder voortvloeit uit gezinshereniging en steeds meer uit gezinsvorming. Dit heeft duidelijke effecten op de mate waarin eerste, tweede, derde en vierde kinderen worden geboren. Het meest duidelijk is dit te zien bij Marokkaanse vrouwen (grafiek 5). De geboorte van vierde en volgende kinderen is in een snel tempo naar beneden gegaan in de eerste helft van de jaren negentig. Het proces van gezinshereniging liep naar zijn einde waardoor er steeds minder Marokkaanse vrouwen naar hun man in Nederland kwamen en hier hun gezin voltooiden. Hierdoor daalde de geboorte van kinderen van de hogere rangnummers. In de tweede helft van de jaren negentig is de daling beduidend afgezwakt. De gezinnen van de gezinsherenigers zullen inmiddels vrijwel compleet zijn en de gezinnen van de

5. Totaal leeftijdsspecifiek vruchtbaarheidscijfers naar rangnummer van Marokkaanse vrouwen

meeste gezinsvormers zitten nog in de fase van opbouw. De laatste groep vrouwen heeft na hun komst in Nederland al vrij snel een eerste kind gekregen. Deze vrouwen zullen in de toekomst geleidelijk in de fase van gezinsuitbreiding komen. Het traject dat ze zullen volgen is nu nog onduidelijk: zullen ze lijken op autochtone vrouwen, zullen ze de vruchtbaarheid van hun moeders willen evenaren of zullen ze de vruchtbaarheid van vrouwen uit het land waaruit ze afkomstig zijn weerspiegelen? De uitkomst van dit keuzeproces is nu nog onzeker. Toch ligt het voor de hand dat de vruchtbaarheid niet zo hoog zal uitkomen als die van hun moeders. Ten eerste daalt in de landen waaruit ze afkomstig zijn de vruchtbaarheid momenteel ook. Ten tweede lijkt een zekere invloed van contacten met autochtone vrouwen waarschijnlijk, hetgeen een remmende werking op de vruchtbaarheid zal hebben. Via school en werk zullen deze contacten tot stand komen en hierdoor zal het toch minder vanzelfsprekend zijn om een groot gezin te willen hebben. In ieder geval zal er een bewuste keuze gemaakt moeten worden en kan men zich niet meer automatisch spiegelen aan de omgeving zoals vroeger in het geboorteland het geval was.

Op basis van bovenstaande overwegingen lijkt het waarschijnlijk dat de bijdrage van vrouwen die in het buitenland zijn geboren aan de totale geboorte nog wel zal blijven stijgen maar dat deze stijging vrij matig zal zijn.

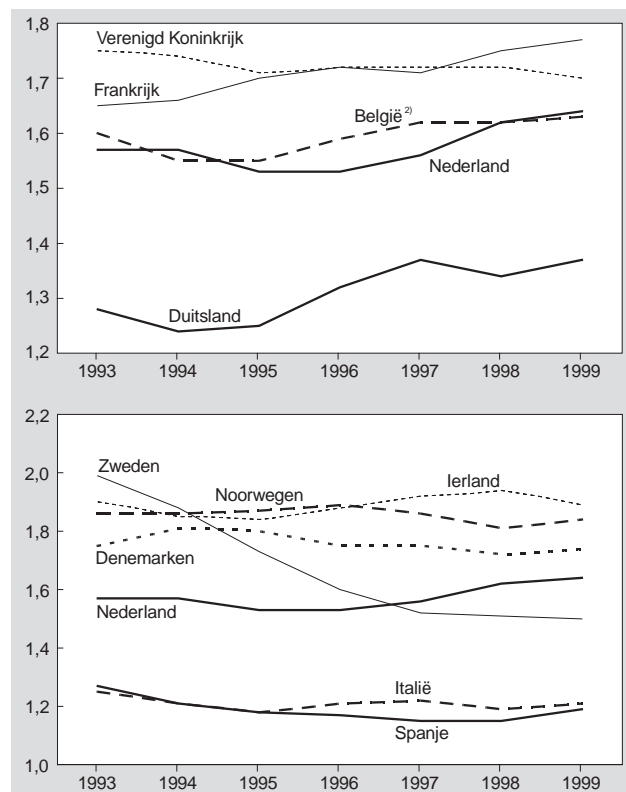
5. Internationale ontwikkelingen

De vruchtbaarheid van Nederland neemt in West-Europees perspectief een middenpositie in. Nederland blijft achter bij landen als Frankrijk, Ierland, het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen en Denemarken. Duidelijk lager scoren evenwel landen als Duitsland, Italië en Spanje. De lage vruchtbaarheid in deze landen valt te verklaren uit een combinatie van beperkte mogelijkheden voor kinderopvang, weerstanden om de traditionele rol van moeder te vervullen en krapte op de woningmarkt waardoor jonge volwassenen lang bij de ouders blijven wonen (De Jong, 1998). In de Scandinavische landen en Frankrijk is er meer oog geweest voor het creëren van mogelijkheden om het werken en kinderen te combineren. Het beleid heeft gezorgd voor gesubsidieerde kinderopvang, een belastingstelsel waarin man en vrouw apart belast worden en flexibele werktijden. De uitbreiding van de welvaartsstaat waardoor de dienstensector en de quartaire sector sterk groeide bood juist voor vrouwen de kans om te werken en tegelijkertijd dit te combineren met kinderen. In het begin van de jaren negentig stond Zweden bekend om de vele maatregelen die in dit kader getroffen waren. Hierdoor werd met name de komst van een tweede kind gestimuleerd. In de loop van de jaren negentig daalde het totaal vruchtbaarheidscijfer echter spectaculair van 2,0 in 1993 naar 1,5 in 1998. Economische problemen dwongen de overheid ertoe om te snoeien in de kostbare maatregelen. Bovendien hadden veel vrouwen inmiddels het gewenste kindertal gehaald (onder invloed

van de gunstige maatregelen) en hadden daarom geen intenties meer om nog meer kinderen te krijgen. Dit geeft aan dat de relatie tussen beleid en vruchtbaarheid niet eenduidig is. Op korte termijn is het mogelijk een sterke vruchtbaarheidsbevorderende impuls op te wekken. Echter als vrouwen hierdoor sneller dan zelf gepland kinderen krijgen zullen ze dit kind op latere leeftijd niet meer hoeven te krijgen en loopt de vruchtbaarheid op hogere leeftijden hierdoor terug. Toch is er ook nog een ander effect mogelijk: doordat ze vrij jong kinderen krijgen is er meer tijd om nog een kind te krijgen. Bovendien kan het beleid (bijvoorbeeld door goede kinderopvangvoorzieningen) bezwaren wegnemen die kleven aan het combineren van het moederschap van twee of drie kinderen met het werken. Kinderen kosten veel geld omdat ouders worden geacht kinderen zoveel mogelijk in staat te stellen zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. In de perceptie van ouders betekent dit al gauw: eigentijdse kleding, duur speelgoed, veel clubs, goede en dure opleidingen etc. In landen als Frankrijk en Noorwegen wordt dit onderkend en getracht de financiële nadelen van een 'groot' gezin te verlichten. Het is niet verwonderlijk dat de goede economische ontwikkeling in de tweede helft van de jaren negentig een stimulerend effect heeft op de vruchtbaarheid. Dit is niet alleen goed zichtbaar in Nederland maar ook in Ierland, dat tegenwoordig als een economische tijger kan worden aangemerkt. De sterk dalende trend in de vruchtbaarheid in laatstgenoemd land is sinds 1995 omgeslagen in een stijgende trend. Veel geëmigreerde lereren komen terug naar hun vaderland en in deze positieve atmosfeer wordt niet langer gewacht met het vormen van een gezin.

Voor Nederland geldt dat een combinatie van vrouwvriendelijke maatregelen in de werksfeer gekoppeld aan goede economische vooruitzichten (voor jongeren zal ook in de toekomst het perspectief om een baan te bemachtigen goed zijn) het nog verder uitstellen van kinderen krijgen niet meer nodig maken. Bovendien zullen financiële bezwaren om het gewenste kindertal ook te krijgen een minder grote rol dan in het verleden spelen.

6. Totaal leeftijdsspecifiek vruchtbaarheidscijfer van landen in Europa, 1993–1998¹⁾

¹⁾ Bron: Demographic statistics, Data 1960–99, Eurostat, 1999.

²⁾ Bron: Steunpunt Demografie, Vrije Universiteit Brussel.

Literatuur

Alders, Maarten, 2000a, Allochtone moeders in Nederland. Ontwikkeling in de longitudinale vruchtbaarheid van vrouwen uit Turkije, Marokko, Suriname en de Nederlandse Antillen en Aruba. Maandstatistiek van de bevolking, november 2000, blz. 12–21.

Alders, Maarten, 2000b, Kinderen krijgen over de landsgrenzen heen. Een analyse van het verband tussen migratie en vruchtbaarheid. Maandstatistiek van de bevolking, november 2000.

Jong, A.H. de, 1998, Fertility scenarios for the European Economic Area. Maandstatistiek van de bevolking, juli 1998, blz. 11–26.

Steenhof, L. 2000, Werkende moeders. Maandstatistiek van de bevolking, april 2000, blz. 17–23.

Bevolkingsprognose 2000–2050: waargenomen en toekomstige ontwikkelingen in de vruchtbaarheid

Liesbeth Steenhof en Andries de Jong

In de nieuwe bevolkingsprognose wordt verondersteld dat jonge generaties vrouwen gemiddeld 1,75 kind per vrouw zullen krijgen. In de vorige prognose lag dit cijfer nog op 1,7. Deze bijstelling naar boven hangt samen met het feit dat het aantal geboorten in 1999 en 2000 sterker is gestegen dan voorspeld en dat nu het einde van de daling van de vruchtbaarheid op jonge leeftijden in zicht is. Bij de vorige prognose was dat laatste veel minder duidelijk. Dit resulteerde in een lager kindertal omdat werd verondersteld dat de daling op jonge leeftijden niet volledig door een stijging op hogere leeftijden zou worden gecompenseerd. Dit speelt vooral bij tweede kinderen. In de vorige prognose werd een stijging verwacht van het aandeel van de vrouwen dat maar één kind krijgt, omdat werd aangenomen dat een deel van de vrouwen zo laat een eerste kind kreeg dat het niet waarschijnlijk was dat er tegen 40-jarige leeftijd nog een tweede kind zou volgen. Nu lijkt dat het uitstel van het eerste kind niet verder doorzet wordt ook aangenomen dat van de jongste generaties een groter deel ook een tweede kind krijgt. In de nieuwe prognose wordt verondersteld dat 65% van de jonge generaties vrouwen ten minste twee kinderen zullen krijgen tegen 60% in de vorige prognose. Volgens het Onderzoek Gezinsvorming 1998 correspondeert dit aandeel met de wens van de meeste vrouwen.

1. Inleiding

Bij het opstellen van de geboorteprognose vormt de analyse van (recente) vruchtbaarheidsontwikkelingen een belangrijk aspect. Enerzijds worden tijdreeksen van vruchtbaarheidscijfers nauwgezet bekeken, anderzijds wordt getracht vruchtbaarheidstrends in een breder perspectief te plaatsen door achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen te beschouwen. Een ander artikel in deze editie van de Maandstatistiek van de Bevolking belicht deze achtergronden (De Jong, 2001). Vervolgens worden in de geboorteprognose op basis van de analyse van de vruchtbaarheidsontwikkelingen veronderstellingen gemaakt over de mate waarin deze ontwikkelingen zich in de toekomst zullen voortzetten.

Ontwikkelingen in de vruchtbaarheid kunnen vanuit twee perspectieven worden geanalyseerd: op basis van gegevens over kalenderjaren dan wel geboortegeneraties vrouwen. De analyse van kalenderjaargegevens is vooral nuttig voor de analyse van ontwikkelingen op de korte termijn terwijl voor de lange termijn de generatiebenadering het meest geschikt is. Aangezien de geboorteprognose beoogt zowel de korte als lange termijn zo goed mogelijk te voorspellen moet bij het opstellen van de prognose met beide perspectieven rekening worden gehouden.

De bekendste maat voor het vruchtbaarheidsniveau in kalenderjaren is het totaal vruchtbaarheidscijfer. Dit cijfer kan worden geïnterpreteerd als het gemiddelde kindertal per vrouw van een fictieve groep vrouwen, voor wie de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers zouden gelden die in een bepaald kalenderjaar zijn gemeten. De bekendste maat van het vruchtbaarheidsniveau voor generaties is het uiteindelijke gemiddelde kindertal van geboortegeneraties vrouwen (vrouwen die in een bepaald jaar zijn geboren). Bij zowel de kalenderjaarbenadering als de geboortegeneratiebenadering kan een onderscheid worden gemaakt naar rangnummer van het geboren kind. In de prognose wordt de veronderstelling over het gemiddelde kindertal per vrouw gebaseerd op veronderstellingen over het aandeel vrouwen dat kinderloos blijft en de aandelen vrouwen die één, twee, drie en vier of meer kinderen krijgen.

Als de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers gedurende lange tijd niet zouden veranderen, dan zouden het totaal vruchtbaarheidscijfer en het uiteindelijke gemiddelde kindertal van generaties op den duur aan elkaar gelijk zijn. Omdat in de bevolkingsprognose voor de langere termijn wordt uitgegaan van constante vruchtbaarheidscijfers voor opeenvolgende jonge generaties, zal het totaal vruchtbaarheidscijfer zich op den duur ontwikkelen in de richting van het gemiddelde kindertal van die jonge generaties.

In dit artikel wordt eerst ingegaan op de monitoring van de vorige geboorteprognose en trends in de vruchtbaarheid van geboortegeneraties vrouwen. In het vervolg van dit artikel worden op basis van de uitkomsten van deze analyse in combinatie met vruchtbaarheidsachtergronden (zie De Jong, 2001), de veronderstellingen van de nieuwe geboorteprognose geformuleerd.

2. Monitoring: hoe goed was de geboorteprognose van 1998?

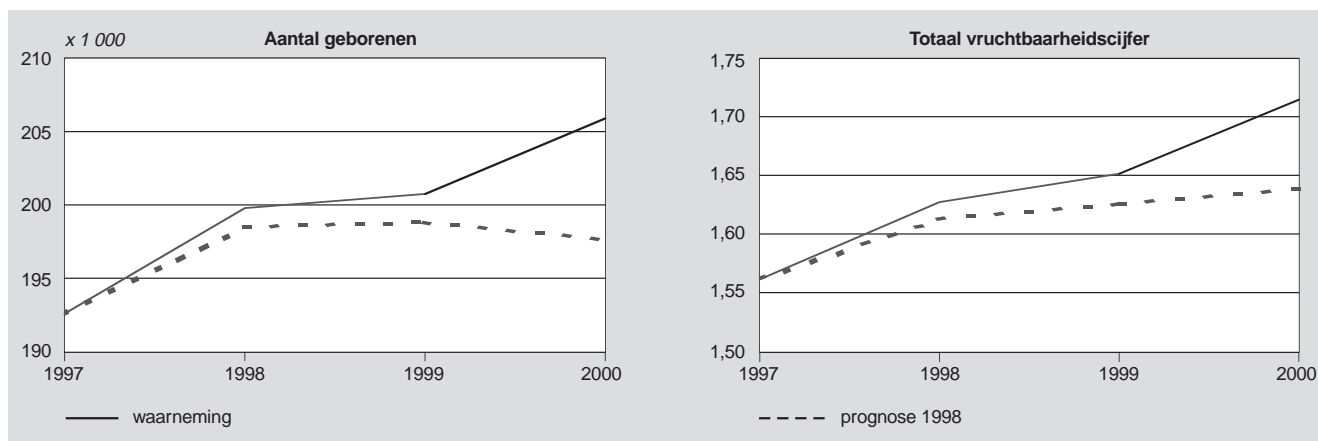
Het aantal geboorten in Nederland bereikte in 1983 een dieptepunt. In dat jaar werden 170 duizend kinderen geboren, beduidend minder dan de jaarlijkse aantallen in voorgaande decennia. Zo werden in de vijftiende eeuw na de Tweede Wereldoorlog gemiddeld 240 duizend kinderen per jaar geboren. Na het dieptepunt in 1983 nam het aantal geboorten weer toe tot meer dan 200 duizend aan het eind van de 20e eeuw.

In de bevolkingsprognoses die begin jaren negentig zijn uitgebracht, werd verwacht dat het aantal geboorten op korte termijn tot boven de 200 duizend zou toenemen. Deze verwachting was gebaseerd op de veronderstelling dat het totale vruchtbaarheidscijfer zou toenemen. Tot laat in de jaren negentig gebeurde dit echter niet. Het totaal vruchtbaarheidscijfer fluctueerde tussen 1,5 en 1,6. De veronderstelling over het gemiddelde kindertal per vrouw lag in de geboorteprognose van 1996 desondanks op 1,7 omdat aangenomen werd dat het verlies aan vruchtbaarheid door uitstel op jonge leeftijden gevolgd zou worden door een inhaal op hogere leeftijden. Vanwege de beperkte stijging van de vruchtbaarheid op hogere leeftijden in de jaren negentig werd een toename van het gemiddelde kindertal per vrouw tot een niveau van 1,8 (zoals in de prognose van 1994 nog werd verondersteld) niet haalbaar geacht. In de geboorteprognose van 1998 werd het niveau van 1,7 kinderen per vrouw gehandhaafd omdat de (stijging) van de vruchtbaarheid op hogere leeftijden te gering werd geacht om een hoger eindniveau te rechtvaardigen. Bovendien kwam het aantal geboorten nog steeds niet boven de 200 duizend uit.

Nadat de vorige prognose was opgesteld is het aantal geboorten flink gaan stijgen. In 1999 overschreed het aantal geboorten de grens van 200 duizend en in 2000 kwam het boven de 205 duizend uit. Bij het uitbrengen van de prognose in december 2000 is op basis van het aantal geboorten in de eerste 7 maanden van 2000 geschat dat er in dat jaar zo'n 206 duizend kinderen zijn geboren. De vorige prognose voorspelde evenwel een daling van het aantal geboorten naar 198 duizend in het jaar 2000 (*grafiek 1*). Voor het totaal vruchtbaarheidscijfer werd een lichte stijging naar 1,64 geprognosticeerd, terwijl de raming op basis van de maandcijfers (van 7 maanden) uitkomt op 1,72.

Het aantal geboorten is dus aanzienlijk sterker gestegen dan was verwacht in de vorige prognose. In *grafiek 2* is het aantal geborenen en het totaal vruchtbaarheidscijfer uitgesplitst naar rangnummer van het geboren kind. De grootste verschillen tussen

1. Aantal geborenen en totaal vruchtbaarheidscijfer: waarneming vergeleken met prognose 1998

waarneming en prognose doen zich voor bij de eerste en tweede kinderen. De zogenaamde periode-effecten kunnen deze verschillen ten dele verklaren. Hierbij kan gedacht worden aan de millenniumovergang: veel paren wilden mogelijk een kind bij de aanvang van het nieuwe millennium krijgen en hebben hierdoor eerder dan anders het geval zou zijn geweest hun eerste of tweede kind gekregen of juist tot 2000 gewacht met de komst van een baby. Deze verklaring lijkt echter weinig aannemelijk omdat het totale vruchtbaarheidscijfer al een paar jaar aan het stijgen is. De huidige hoogconjunctuur kan ook een rol spelen: bij veel vrouwen in de economie nemen paren sneller de beslissing een kind te willen krijgen (zie ook De Jong, 2001). Alhoewel periode-effecten een rol lijken te spelen bij de onverwacht hoge geboorteaantallen in de laatste jaren is het ook mogelijk dat er sprake is van structurele ontwikkelingen die de hoge geboortecijfers verklaren. In de volgende paragraaf wordt daarom naar de vruchtbaarheidsontwikkelingen in geboortegeneraties vrouwen gekeken.

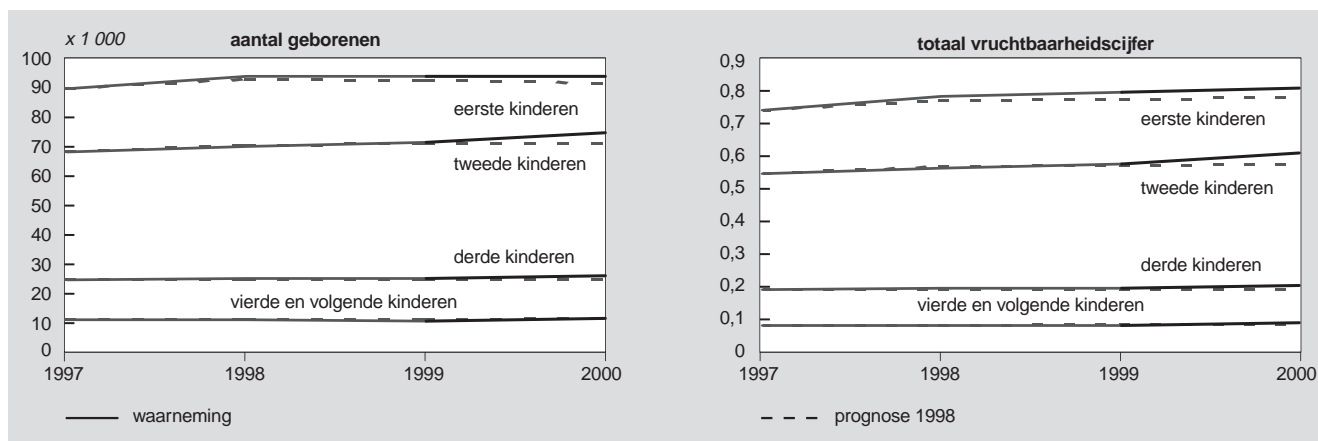
3. Vrouwen stellen het moederschap niet langer uit

Een groot voordeel van het volgen van geboortegeneraties in hun vruchtbaarheids carrière is dat hierdoor duidelijk wordt in hoeverre vrouwen op verschillende leeftijden ten minste één, twee, drie of vier meer kinderen hebben gekregen. Aan het totaal vruchtbaarheidscijfer per kalenderjaar uitgesplitst naar rangnummer kan een dergelijke interpretatie niet worden gegeven omdat hier een fictieve geboortegeneratie vrouwen wordt geanalyseerd. Het nadeel van het gebruiken van generatiecijfers is echter dat in het laatste waargenomen kalenderjaar verschillende geboortegeneraties nog niet alle vruchtbare leeftijden hebben doorlopen. Geboortegeneratie 1955 is in het laatste waargenomen kalenderjaar 2000 45 jaar oud en aan het einde van de vruchtbaarheids carrière. Vrouwen geboren in 1980 zijn 20 jaar oud in 2000 en staan nog aan het be-

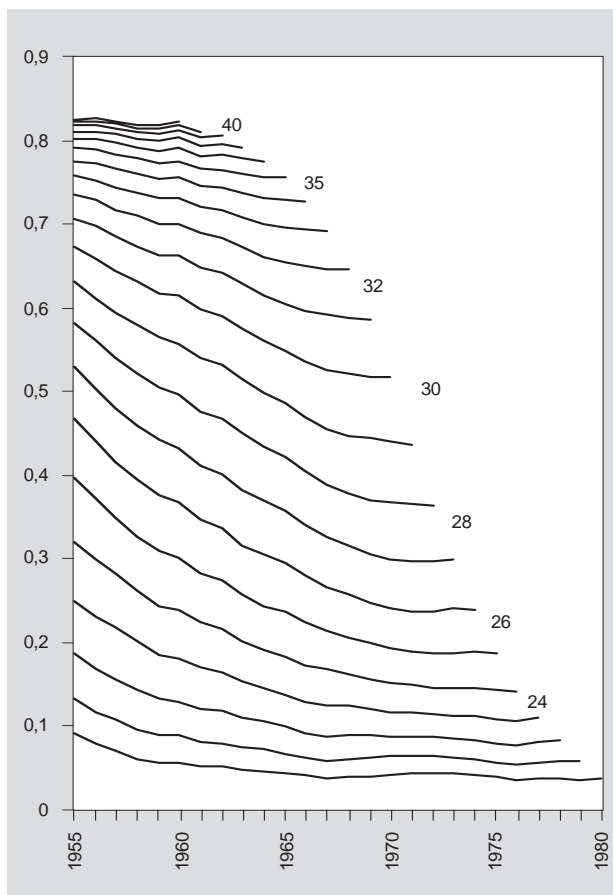
gin van het proces van gezinsvorming. In grafiek 3 wordt op verschillende leeftijden van de vrouw het aandeel vrouwen met ten minste één kind getoond voor vrouwen die tussen 1955 en 1980 zijn geboren. Op 40-jarige leeftijd is iets meer 80% van de vrouwen uit het midden van de jaren vijftig moeder geworden. Op 30-jarige leeftijd heeft van de vrouwen die rond 1970 zijn geboren iets meer dan de helft al een kind gekregen. In de geboortegeneraties van de jaren zeventig is niet langer op jonge leeftijden een daling van de vruchtbaarheid zichtbaar zoals in de generaties van de jaren vijftig en zestig het geval was. Het proces van het uitstellen van de vruchtbaarheid op jonge leeftijd lijkt hiermee het eindpunt te hebben bereikt. Terwijl in de geboortegeneraties 1955–1970 op lagere leeftijden de verschillen tussen de gecumuleerde vruchtbaarheidsniveaus afnemen, nemen door het proces van inhaal de verschillen op hogere leeftijden juist toe. Het feit dat op de hogere leeftijden de verschillen in de vruchtbaarheidscurven nog steeds aan het toenemen zijn, geeft aan dat het proces van inhaal nog steeds niet ten einde is. Het lijkt echter onwaarschijnlijk dat de geboortegeneraties van de jaren zeventig (en hierna) het niveau van de generaties van eind jaren vijftig zullen overtreffen. In hoeverre het vruchtbaarheidsverlies dat op de jonge leeftijden is opgelopen voor de volle honderd procent zal worden ingehaald op hogere leeftijden is onduidelijk. Op basis van deze analyse lijkt het waarschijnlijk dat het (maximale) aandeel vrouwen dat ten minste één kind zal krijgen in de geboortegeneraties van de jaren zeventig uit zal komen in de buurt van dat van de generaties van de jaren vijftig, namelijk rond de 80%.

Ook als gekeken wordt naar de ontwikkeling van de aandeel vrouwen met tenminste twee kinderen dan zijn de processen van uitstel en inhaal duidelijk zichtbaar (grafiek 4). Wederom geldt dat het proces van uitstel van kinderen krijgen in de geboortegeneraties van de jaren zeventig voltooid lijkt. Het proces van inhaal is nog volop aan de gang en lijkt in de laatste waargenomen genera-

2. Aantal geborenen en totaal vruchtbaarheidscijfer naar rangnummer: waarneming vergeleken met prognose 1998

3. Aandeel vrouwen met ten minste één kind naar leeftijd van de vrouw, geboortegeneraties 1955–1980

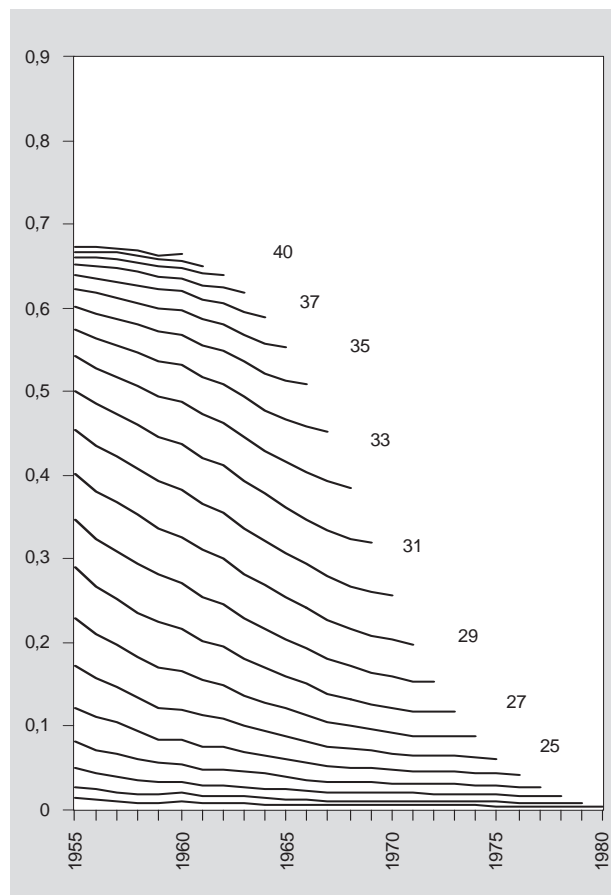

ties (en dus in de laatste paar kalenderjaren) nog aan kracht te winnen waardoor het aandeel vrouwen met twee kinderen op hogere leeftijden minder sterk daalt dan op jongere leeftijden. Van de geboortegeneraties van eind jaren vijftig heeft uiteindelijk bijna 70% ten minste twee kinderen gekregen. Gezien het feit dat het einde van het proces van inhaal nog niet in zicht lijkt, is het plausibel dat ook de cohorten van de jaren zeventig aan het einde van hun vruchtbaarheids carrière dicht bij deze waarde zullen uitkomen.

Ontwikkelingen in de geboorte van het eerste en tweede kind kunnen in eenzelfde kader van uitstel en inhaal worden geanalyseerd: uitstel van het tweede kind vloeit voort uit het uitstel van het eerste kind en min of meer hetzelfde geldt voor de inhaal. Dit komt doordat de meeste vrouwen die ooit moeder (willen) worden, streven naar een gezin met twee of meer kinderen. De Jong (2001) laat zien dat in de jongere generaties (geboren in de tweede helft van de jaren zeventig) slechts een klein percentage vrouwen een gezin met precies één kind verwacht, namelijk 10%. Dat dit percentage in werkelijkheid hoger kan uitkomen hangt samen met onvoorziene omstandigheden als biologische onvruchtbaarheid, het niet kunnen vinden van een partner en het (voortijdig) verbreken van de relatie.

Terwijl het min of meer vanzelfsprekend is dat na een eerste kind ook een tweede kind komt is het niet vanzelfsprekend dat er hierna ook een derde kind komt. Dit heeft tot gevolg dat ontwikkelingen in de geboorte van derde en vierde kinderen minder goed kunnen worden verklaard in termen van processen als uitstel en inhaal. Grote gezinnen vormen in Nederland steeds meer een uitzondering. Alhoewel nog zo'n 40% van de vrouwen een groot gezin (met drie of meer kinderen) wenst (De Jong, 2001), wordt dit in werkelijkheid bij lange na niet gerealiseerd. Met name de hoge kosten verbonden aan het hebben van een groot gezin (verhuizen naar een grote woning wordt meestal noodzakelijk) en de hoge leeftijd waarop men weer zwanger dient te worden spelen hierbij

4. Aandeel vrouwen met ten minste twee kinderen naar leeftijd van de vrouw, geboortegeneraties 1955–1980

een rol. Hierdoor lijkt de keuze om een groot gezin te krijgen een bewuste keuze, meer nog dan de keuze om moeder te worden.

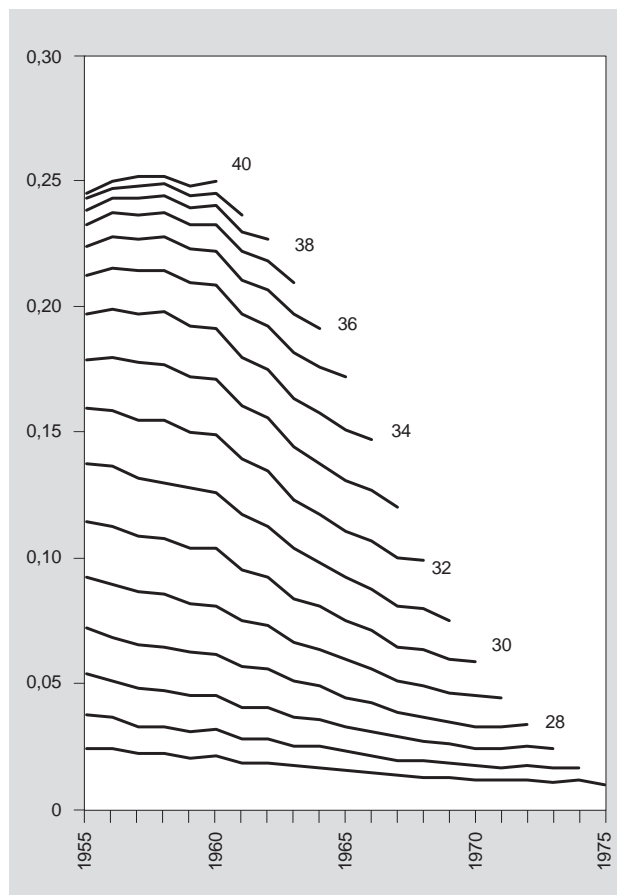
Grafiek 5 laat zien dat rond 25% van de vrouwen geboren in 1955 drie of meer kinderen heeft gekregen. De aandelen vrouwen met drie kinderen op verschillende leeftijden kennen een dalend verloop hetgeen duidt op voortgaande dalende populariteit van het grote gezin. Op basis hiervan lijkt het waarschijnlijk dat in jongere geboortegeneraties vrouwen het niveau van 25% niet gehaald gaat worden.

Per 100 vrouwen worden er iets meer dan 10 vierde en volgende kinderen geboren (grafiek 6). Het percentage vrouwen met uiteindelijk vier of meer kinderen ligt hierdoor beduidend lager dan het percentage vrouwen met tenminste drie kinderen. Op verschillende leeftijden is weer een dalende tendens zichtbaar, hoewel het om slechts enkele procentpunten gaat. Vooral bij de vruchtbaarheid van vierde en volgende kinderen gaat het om een zeer selecte groep van vrouwen die duidelijk kiezen voor een groot gezin. Het is waarschijnlijk dat de uiteindelijke vruchtbaarheid nog iets zal dalen waardoor het aantal vierde en volgende kinderen per 100 vrouwen rond 10 zal bedragen.

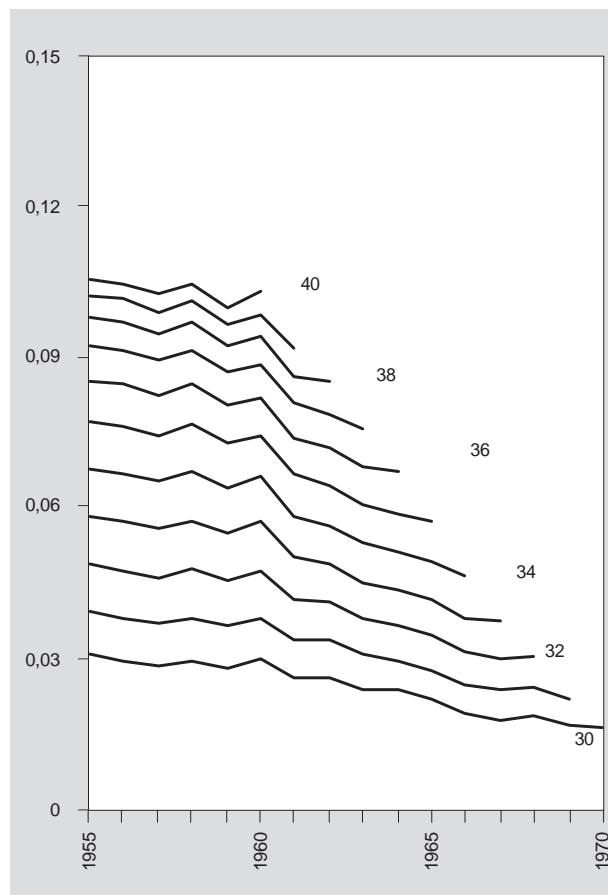
4. Veronderstellingen van de nieuwe geboorteprognose

In de geboorteprognose hebben de kernveronderstellingen betrekking op de percentages vrouwen die (ten minste) één, twee, drie en vier of meer kinderen krijgen. Het uitgangspunt bij de prognose is de veronderstelling dat de besluitvorming over het kinderen krijgen in fasen gebeurt. In eerste instantie is er de overweging wel of niet kinderen te krijgen. Als men een eerste kind heeft, volgt meestal binnen een jaar of twee de beslissing om een tweede kind te krijgen. Na het tweede kind wordt de vraag of een derde kind gewenst is door de meeste paren negatief beantwoord. Twee kinderen is normaal en slechts een minderheid besluit daarvan af te wijken.

5. Aandeel vrouwen met ten minste drie kinderen naar leeftijd van de vrouw, geboortegeneraties 1955–1975

6. Aantal vierde en volgende kinderen per vrouw naar leeftijd van de vrouw, geboortegeneraties 1955–1970

Bij het opstellen van de geboorteprognose wordt rekening gehouden met dit keuzeproces en om deze reden worden veronderstellingen geformuleerd per rangnummer van het kind. De veronderstellingen hebben bovendien betrekking op geboortegeneraties vrouwen. In de ontwikkeling van het totaal vruchtbaarheidscijfer (per kalenderjaar uitgesplitst naar rangnummer) komen namelijk niet alleen ontwikkelingen in het aantal kinderen dat vrouwen krijgen tot uitdrukking maar ook tempoverschillen in het kinderen krijgen. Indien geboortegeneraties vrouwen het kinderen krijgen uitstellen en later weer (voor 100%) inhalen dan laat het totaal vruchtbaarheidscijfer eerst een daling zien en vervolgens een stijging (zonder dat het gemiddelde kindertal per vrouw is gewijzigd). Om deze reden is het inzichtelijker om veronderstellingen op te stellen voor geboortegeneraties en bovendien apart veronderstellingen te formuleren voor het percentage vrouwen dat (ten minste) een, twee etc. kinderen krijgt en de gemiddelde leeftijd waarop men het eerste, tweede, etc. kind krijgt.

Het veronderstelde uiteindelijke gemiddelde kindertal per vrouw is derhalve opgebouwd uit de veronderstelde vruchtbaarheidsniveaus van de verschillende rangnummers. In het onderstaande wordt per rangnummer toegelicht wat de veronderstellingen voor de nieuwe prognose inhouden.

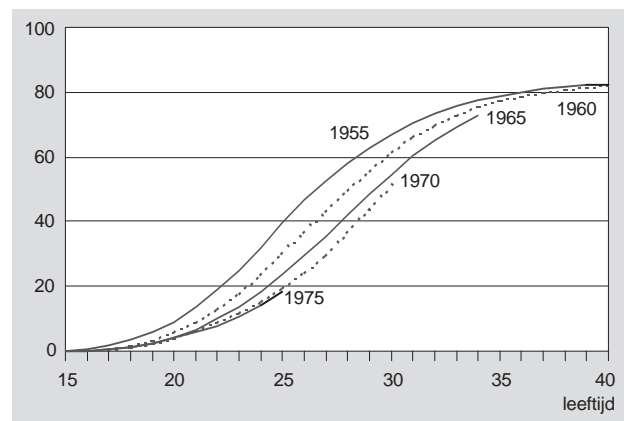
4.1 Geboorte van het eerste kind

In grafiek 7 wordt voor enkele geselecteerde geboortegeneraties vrouwen het aandeel vrouwen met een (of meer) kinderen op de verschillende vruchtbare leeftijden getoond. Alhoewel de vruchtbaarheid op lage leeftijden voor de geboortegeneraties 1960 en 1965 lager ligt dan die voor generatie 1955 lijkt het eindniveau op dezelfde hoogte uit te komen. Met andere woorden: de daling van de vruchtbaarheid op jonge leeftijden door het uitstellen van het moederschap wordt op hogere leeftijden weer bijna volledig goed gemaakt. Aangezien van de vrouwen uit generatie 1955 83% een

eerste kind heeft gekregen lijkt een dergelijk niveau ook voor generatie 1965 waarschijnlijk.

Vrouwen die in 1975 zijn geboren lijken de komst van een eerste kind niet verder uit te stellen (zie ook grafiek 3). Hierdoor ligt geboortegeneratie 1975 vrijwel in het spoor van geboortecohort 1970. Vrouwen geboren in 1970 zijn later begonnen met het moederschap dan vrouwen die eerder zijn geboren. Hoewel deze vrouwen nu bezig zijn met een inhaalslag moet nog een groot verschil overbrugd worden (zeker vergeleken met cohort 1955). Ondanks dat dit betekent dat op vrij hoge leeftijden (boven de dertig) nog een substantieel deel van de vruchtbaarheid gerealiseerd zal dienen te worden, wordt er in de prognose rekening mee gehouden dat de inhaal bijna of geheel op de volle 100% zal uitkomen. Dit betekent dat cohort 1970 en volgende cohorten dicht bij het eindniveau van cohort 1955 zullen uitkomen.

7. Percentage vrouwen met tenminste één kind voor enkele geboortegeneraties vrouwen

In het Onderzoek Gezinsvorming 1998 (OG'98) is aan vrouwen die geboren zijn tussen 1945 en 1979, gevraagd hoeveel kinderen ze verwachten te krijgen. Uit De Jong (2001) blijkt dat het percentage kinderloze vrouwen ongeveer vanaf geboortegeneratie 1970 constant op 20% ligt. Het percentage vrouwen met ten minste één kind blijft dus constant op 80. Een stijging van de kinderloosheid ligt in de toekomst niet voor de hand: de vruchtbaarheid van Nederland wordt (voor een groeiend deel) beïnvloed door die van de allochtone bevolkingsgroep en de kinderloosheid ligt onder hen lager dan onder autochtone vrouwen. In het verleden is de kinderloosheid (mede) gestegen door een groeiend aandeel hoger opgeleide vrouwen. Het combineren van kinderen en werken lag vroeger door het geringe aanbod van kinderopvangvoorzieningen nog moeilijk. Veel hoger opgeleide vrouwen stelden relatievorming en gezinsvorming uit en werden onvoorzien met kinderloosheid geconfronteerd door biologische onvruchtbaarheid of doordat ze geen partner hadden gevonden. Tegenwoordig zijn de mogelijkheden voor het combineren van het moederschap met een arbeids-carrière verbeterd en vrouwen hebben oog gekregen voor de gevaren van (erg) laat ouderschap. Ook de medische kennis is verbeterd waardoor het moederschap op hogere leeftijd vaak toch nog kan worden gerealiseerd. Door Steenhof en De Jong (2000) wordt het effect van medische technieken voor vrouwen van dertig jaar en ouder op rond 5 procentpunten geschat: zonder de tussenkomst van deze technieken zou 87% van de vrouwen die zwanger proberen te worden daadwerkelijk zwanger raken tegen 92% als het effect van medische behandelingen wordt meegenomen. Dit betekent dat de mogelijkheden voor hoger opgeleide vrouwen om hun gewenste kindertal te realiseren beter zijn dan vroeger. Het onderscheid laag en hoog opgeleid zal daarom minder betekenis hebben voor de realisatie van de gewenste vruchtbaarheid terwijl de gewenste vruchtbaarheid vrijwel gelijk ligt voor laag en hoog opgeleide vrouwen.

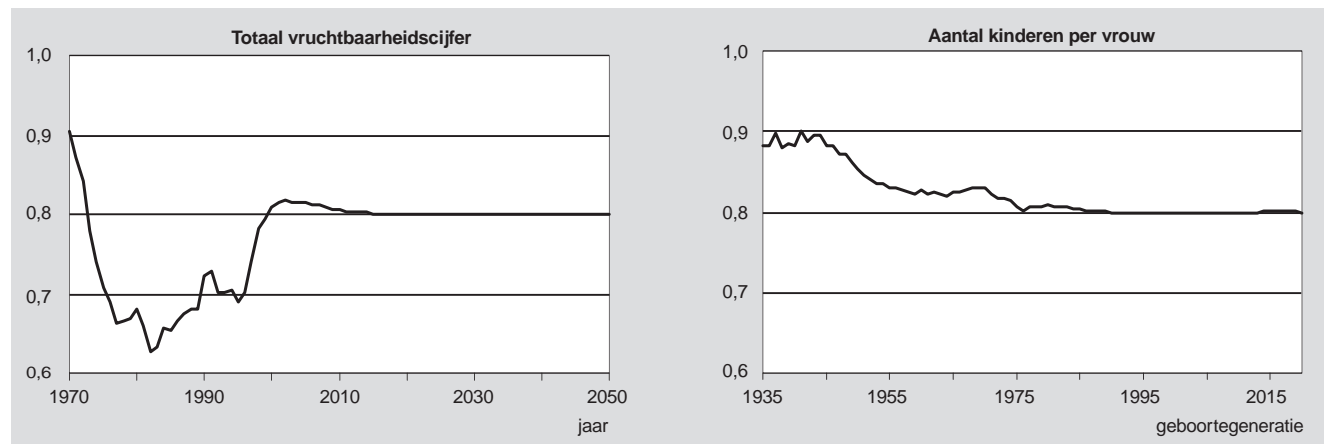
Op basis van het bovenstaande lijkt het waarschijnlijk dat zo'n 80% procent van de jonge generaties vrouwen ten minste één kind zal krijgen. Zowel de analyse van de waargenomen vruchtbaarheidscijfers (*grafiek 7*) als het percentage vrouwen dat verwacht kinderloos te blijven (volgens het Onderzoek Gezinsvorming 1998) wijst in deze richting. Mede door het effect van de medische technieken hoeft het uitstellen van het moederschap op jonge leeftijden niet te resulteren in veel lagere kansen om op hogere leeftijden alsnog moeder te worden. Dit is met name van belang voor hoger opgeleide vrouwen die door studie en werken later beginnen met de gezinsvorming.

Grafiek 8 laat zowel voor kalenderjaren als voor geboortegeneraties vrouwen de veronderstellingen van de nieuwe prognose zien wat betreft de vruchtbaarheid van het eerste kind. Vanaf ongeveer de generaties geboren in de jaren tachtig zal 80% moeder worden. Deze veronderstelling is hetzelfde als in de vorige prognose.

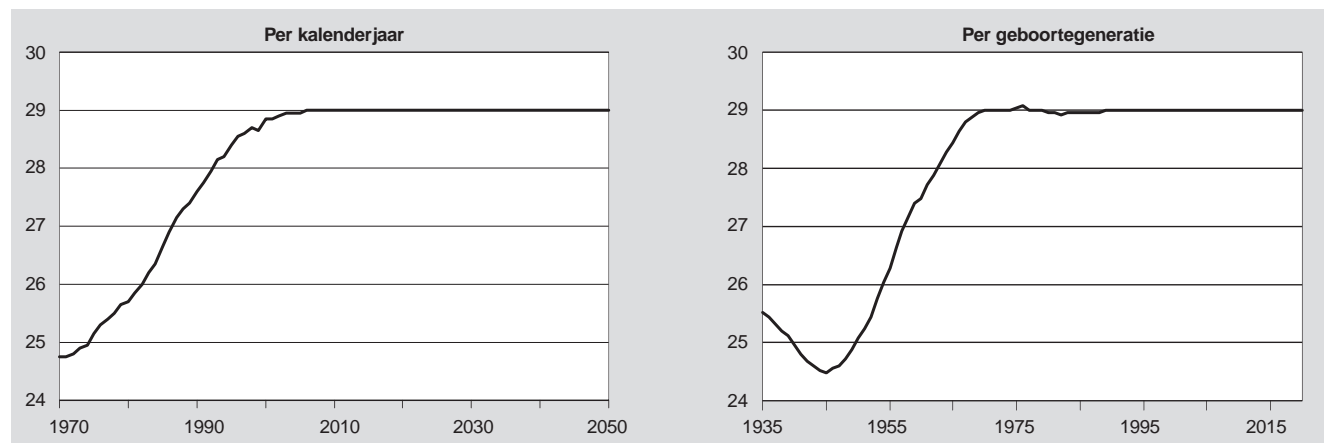
Ook de leeftijd waarop vrouwen moeder worden vormt een onderdeel van de geboorteprognose. Door het uitstellen van het moederschap is de gemiddelde leeftijd waarop vrouwen hun eerste kind kregen steeds hoger geworden (*grafiek 9*). Bij vrouwen geboren in de jaren zeventig lijkt het uitstel tot een einde te zijn gekomen waardoor de leeftijd waarop vrouwen moeder zullen worden zal gaan stabiliseren.

In 2000 zal de gemiddelde leeftijd waarop vrouwen voor het eerst moeder worden, uitkomen op 28,8 jaar. Gegeven het feit dat het proces van het uitstel van het moederschap vrijwel ten einde is gekomen zal de gemiddelde leeftijd bij de geboorte van het eerste kind niet meer veel verder stijgen. In de nieuwe prognose wordt verondersteld dat deze leeftijd op 29,0 jaar zal uitkomen. In de vorige prognose lag dit nog op 30,0 jaar omdat het einde van het proces van uitstel toen nog niet in zicht was.

8. Geboorte van het eerste kind, per kalenderjaar en geboortegeneratie vrouwen

9. Gemiddelde leeftijd van de moeder bij de geboorte van het eerste kind, per kalenderjaar en geboortegeneratie vrouwen

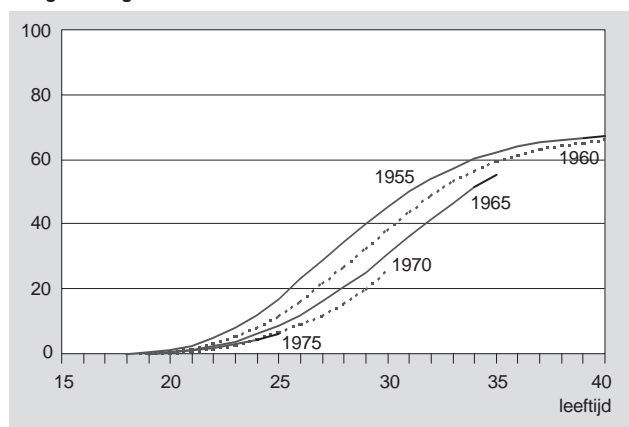
4.2 Geboorte van het tweede kind

Hiervoor is al toegelicht dat trends in de geboorte van het tweede kind voor een groot gedeelte een afspiegeling vormen van die van het eerste kind. Zo blijkt uit *grafiek 10* dat (op lage leeftijden) uitstel van een tweede kind na geboortegeneratie 1970 niet meer zichtbaar is, zoals dat ook het geval is voor eerste kinderen.

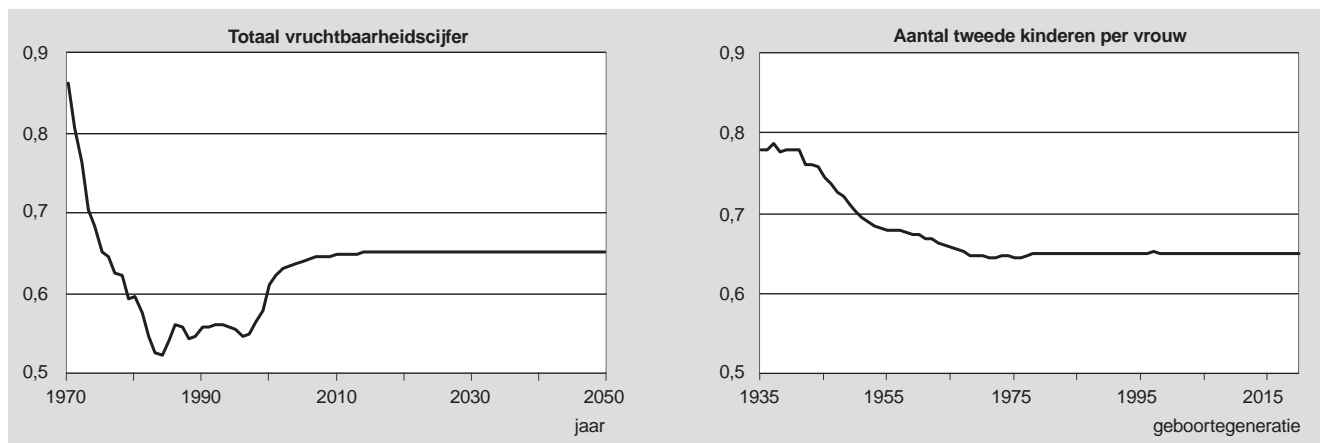
Uit *grafiek 10* kan niet worden afgeleid of jongere generaties het vruchtbaarheidverlies op jonge leeftijden ten opzichte van generatie 1955 volledig zullen compenseren, alhoewel generatie 1960 het verlies bijna volledig heeft ingehaald. Het lijkt erop dat generatie 1965 ook tot een vrijwel volledige inhaal zal komen en ook voor de jongere cohorten lijkt dit waarschijnlijk. Gegeven het feit dat deze inhaal op relatief hoge leeftijden van de vrouw zal moeten plaatsvinden wordt er in de prognose toch rekening gehouden met een beperkt vruchtbaarheidsverlies.

Het percentage vrouwen met één kind kan worden bepaald door het aandeel vrouwen met ten minste één kind en dat met ten minste twee kinderen van elkaar af te trekken. In *grafiek 11* is het percentage vrouwen met één kind per leeftijd van de vrouw weergegeven. Op jonge leeftijden stijgen de curven omdat op die leeftijden meer eerste dan tweede kinderen worden geboren. Op hogere leeftijden is het omgekeerde het geval. Als de meeste vrouwen hun tweede kind hebben gekregen (zo boven de 35) dan stabiliseert de curve. De grafiek laat zien dat het uiteindelijke percentage vrouwen met één kind in de cohorten na 1960 waarschijnlijk rond de 15% zal uitkomen. Ter vergelijking: in het Onderzoek Gezinsvorming 1998 hebben vrouwen zelf aangegeven dat tussen de 10 en 15% uiteindelijk slechts één kind zal krijgen (De Jong, 2001).

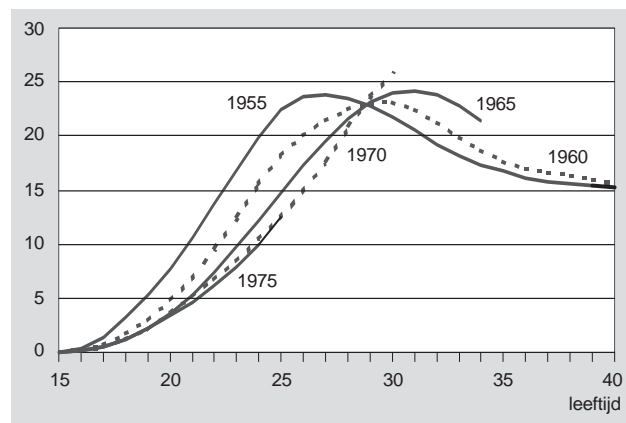
10. Percentage vrouwen met tenminste twee kinderen voor enkele geboortegeneraties vrouwen

12. Geboorte van het tweede kind, per kalenderjaar en geboortegeneratie vrouwen

11. Percentage vrouwen met één kind voor enkele geboortegeneraties vrouwen

In de nieuwe prognose wordt verondersteld dat in recente geboortegeneraties 65% van de vrouwen twee of meer kinderen zullen krijgen. Aangezien tevens verondersteld is dat 80% van de vrouwen ten minste één kind zal krijgen betekent dit dat 15% precies één kind zal krijgen. In de vorige prognose werd nog uitgegaan van een percentage vrouwen met twee of meer kinderen van 60%. In paragraaf 2 is uit de monitoring al naar voren gekomen dat in de realisatie de geboorte van het tweede kind sterker stijgt dan in de prognose werd verondersteld. Bovendien maakt de voortzettende (en zelfs sterker wordende) inhaal het plausibel dat een zeer groot gedeelte van het vruchtbaarheidsverlies dat door uitstel is ontstaan kan worden ingehaald.

Dit betekent dat het eindniveau van cohort 1955 met bijna 70% vrij dicht benaderd kan worden. De geboorteverwachtingen van vrouwen, volgens het Onderzoek Gezinsvorming 1998 wijzen in de richting van een niveau van 65%: 20% verwacht kinderloos te blijven en 15% verwacht niet meer dan één kind te krijgen. Dat betekent dat $100\% - 20\% - 15\% = 65\%$ minstens twee kinderen krijgt.

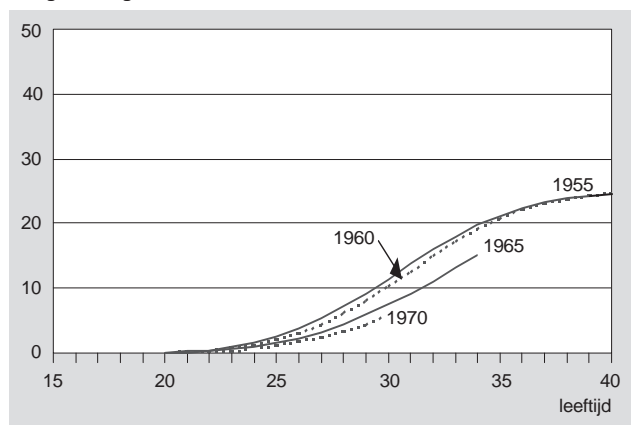
Grafiek 12 laat zien wat de veronderstellingen van de nieuwe prognose per kalenderjaar en per geboortegeneratie zijn. Het is opvallend dat de geboorte van tweede kinderen (in en) na 2000 nog behoorlijk toeneemt, in tegenstelling tot de geboorte van eerste kinderen. De reden is dat volgend op de sterke stijging van de geboorte van eerste kinderen in de afgelopen jaren er ook een bedeutende stijging van tweede kinderen zal zijn.

In 2000 ligt de gemiddelde leeftijd waarop vrouwen moeder worden van hun tweede kind op zo'n 31,3 jaar. Gezien de verwachte stabilisatie in het uitstel van (tweede) kinderen krijgen zal de gemiddelde leeftijd bij de geboorte van een tweede kind maar licht verder stijgen. In de nieuwe prognose wordt verwacht dat deze in de toekomst op 31,5 jaar zal liggen. In de vorige prognose werd nog verondersteld dat deze op 32 jaar zou uitkomen.

4.3 Geboorte van het derde kind

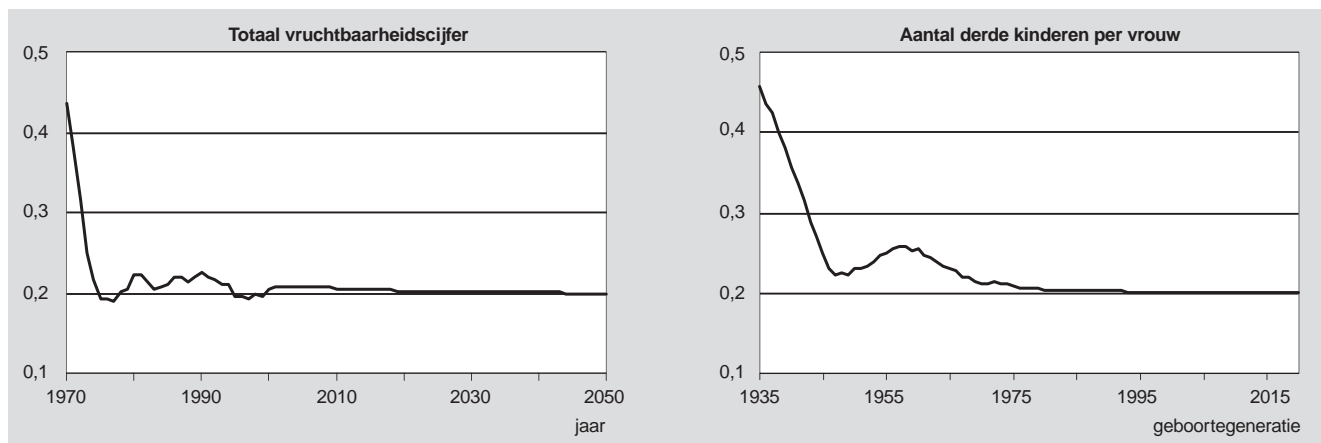
Van de vrouwen die een tweede kind krijgen, krijgen er slechts één op drie een derde kind. De geboorte van het derde kind ligt derhalve op een aanzienlijk lager niveau dan die van het eerste en tweede kind (grafiek 13). Geboortegeneratie vrouwen 1960 heeft hetzelfde eindniveau als geboortegeneratie vrouwen 1955. Opvallend is dat in generatie 1965 het aandeel vrouwen met ten minste drie kinderen op alle leeftijden duidelijk achterloopt bij generatie 1960. Er zijn ook geen tekenen dat dit verschil op hogere leeftijden kleiner zal worden. Volledige inhaal door jonge generaties van de opgelopen achterstand ten opzichte van generatie 1955 zou alleen nog kunnen plaatsvinden als een relatief groot deel van de vrouwen na hun veertigste nog een derde kind zouden krijgen. Dit lijkt evenwel onwaarschijnlijk omdat de risico's van zo'n late zwangerschap voor veel vrouwen waarschijnlijk niet zullen opwegen tegen de voordelen van een derde kind. Ze hebben immers al twee kinderen en dat zullen veel vrouwen genoeg vinden. Tussen generatie 1965 en 1970 lijkt er geen sprake meer te zijn van een verdere daling in de vruchtbaarheid: het percentage vrouwen met drie of meer kinderen ligt op dertigjarige leeftijd in generatie 1970 vrijwel even hoog als in generatie 1965.

13. Percentage vrouwen met tenminste drie kinderen voor enkele geboortegeneraties vrouwen

In de vorige prognose werd het percentage vrouwen met drie of meer kinderen op 20 gesteld. Uit het OG'98 blijkt dat van jonge cohorten zo'n 20% verwacht drie of meer kinderen te krijgen (De Jong, 2001). De gerealiseerde vruchtbaarheid loopt goed in spoor met de verwachte vruchtbaarheid zoals blijkt uit de monitoring (grafiek 2). Dit geeft derhalve ook geen aanleiding de veronderstelling over de geboorte van het derde kind aan te passen. Om deze reden wordt in de nieuwe geboorteprognose wederom aangenomen dat 20% van de jonge generaties vrouwen drie of meer kinderen zullen krijgen (grafiek 14). In tegenstelling tot de ontwik-

14. Geboorte van het derde kind, per kalenderjaar en geboortegeneratie vrouwen

kelingen bij eerste en tweede kinderen laat het percentage van de vrouwen dat drie (of meer) kinderen krijgt voor opeenvolgende generaties geen monotoon dalend verloop zien. Na een zeer sterke daling tussen generatie 1935 en 1945 is er een stijging bij de generaties die in de jaren vijftig zijn geboren. Bij de generaties die na 1960 zijn geboren doet zich vervolgens weer een daling voor.

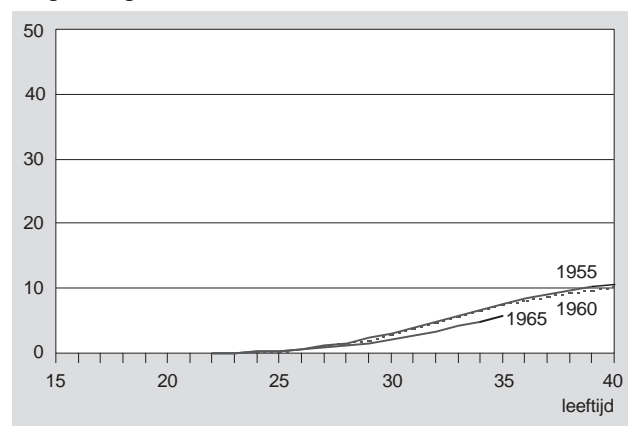
In 2000 ligt de gemiddelde leeftijd waarop vrouwen voor de derde keer moeder worden rond de 32,9 jaar. Deze leeftijd zal nog maar licht stijgen. De verwachte leeftijd waarop vrouwen in de toekomst moeder worden van hun derde kind is 33,0 jaar. In de vorige prognose lag deze nog op 34,0 jaar. Aangezien de gemiddelde leeftijden bij de geboorte van zowel eerste als tweede kinderen naar beneden zijn bijgesteld, is ook de gemiddelde leeftijd bij de geboorte van het derde kind naar beneden bijgesteld.

4.4 Geboorte van het vierde en volgende kind

Het vruchtbaarheidsniveau van vierde en volgende kinderen is gedaald van bijna 0,4 voor vrouwen die in het midden van de jaren dertig zijn geboren naar 0,1 voor vrouwen die in 1945 en later zijn geboren.

Bij de jongere geboortegeneraties vrouwen zijn er niet zo veel veranderingen (grafiek 15). Het eindniveau van generatie 1955 en generatie 1960 ligt net iets boven de 0,1 (per 100 vrouwen worden er dan 10 vierde of volgende kinderen geboren). De groep vrouwen die vier of meer kinderen krijgen is bij de generaties die na de oorlog zijn geboren een kleine selecte groep geworden. De verwachting is dat deze groep niet veel meer zal veranderen in de toekomst en dat daarom de vruchtbaarheid van vierde en volgende kinderen rond de 0,1 zal blijven liggen. Dit is hetzelfde niveau als in de vorige prognose was verondersteld.

15. Aantal vierde en volgende kinderen per 100 vrouwen voor enkele geboortegeneraties vrouwen

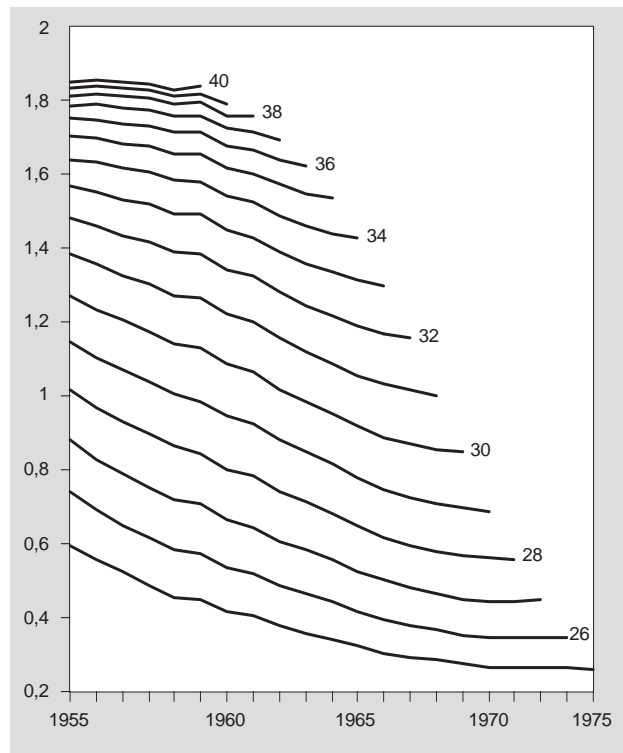

Onder bepaalde groepen van allochtone vrouwen, zoals Marokkaanse vrouwen (zie De Jong, 2001), komt het krijgen van vierde en volgende kinderen nog vrij veel voor. Weliswaar is de omvang van de groep allochtone vrouwen aan het groeien, maar daar staat tegenover dat bij allochtone vrouwen de vruchtbaarheid van vierde en volgende kinderen aan het dalen is. Op grond hiervan valt geen stijging van de geboorte van vierde en volgende kinderen te verwachten. De verwachte ontwikkeling volgens de vorige prognose komt vrijwel overeen met de gerealiseerde ontwikkeling (zie grafiek 2). Gezien bovenstaande wordt in de nieuwe prognose wederom verondersteld dat de vruchtbaarheid van vierde en volgende kind op 0,1 zal uitkomen (grafiek 16). De gemiddelde leeftijd waarop moeders vierde en volgende kinderen krijgen komt in 2000 uit op rond 34,8 jaar. In de prognose wordt verondersteld dat deze leeftijd in de toekomst licht zal stijgen naar 35,0 jaar. In de vorige prognose werd ook uitgegaan van deze gemiddelde leeftijd.

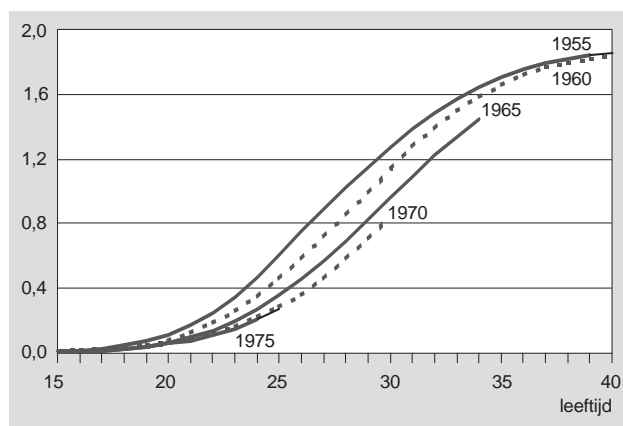
5. Gemiddeld kindertal in de nieuwe geboorteprognose

Het uiteindelijk gemiddelde kindertal per vrouw voor geboortegeneraties vrouwen kan worden berekend door de vruchtbaarheidsniveaus van eerste, tweede, derde en vierde en volgende kinderen te sommeren. Voor vrouwen die eind jaren vijftig zijn geboren ligt het gemiddelde kindertal net iets boven de 1,8 (grafiek 17). Omdat er wordt verwacht dat de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers op de lange termijn naar een constant niveau tenderen zal het gemiddelde kindertal van geboortegeneraties en het totaal vruchtbaarheidscijfer (van kalenderjaren) op den duur aan elkaar gelijk worden. Het uiteindelijke gemiddelde kindertal en tevens het totaal vruchtbaarheidscijfer zal volgens de nieuwe prognose uitkomen op 1,75. Er wordt dus in de nieuwe prognose verondersteld dat de inhaal van de uitgestelde vruchtbaarheid in de geboortegeneraties vrouwen van de jaren zestig en hierna bijna volledig zal zijn. Grafiek 18 laat zien dat generatie 1960 het verlies aan vruchtbaarheid op jonge leeftijden door uitstel ten opzichte van generatie 1955 vrijwel volledig heeft ingehaald. Ook generatie 1965 lijkt het merendeel van het verlies te gaan inhalen. In de vorige prognose werd nog verondersteld dat het gemiddelde kindertal in geboortegeneraties op termijn zou dalen naar 1,7. De reden voor het verschil met de vorige prognose is dat nu het einde van de daling van de vruchtbaarheid op jonge leeftijden in zicht is. Bij de vorige prognose was dat veel minder duidelijk. Voorts werd verondersteld dat de daling op jonge leeftijden niet volledig door een stijging op hogere leeftijden zou worden gecompenseerd, onder meer vanwege vruchtbaarheidsproblemen en (te) hoge leeftijd om opnieuw zwanger proberen te worden na jaren van uitstel. Dit resulteerde in een lager uiteindelijk gemiddeld kindertal bij de vorige prognose. Dit speelt vooral bij tweede kinderen. In de vorige prognose werd een stijging verwacht van het aandeel van de vrouwen dat maar één kind krijgt, omdat werd aangenomen dat een deel van de vrouwen zo laat een eerste kind kreeg dat het

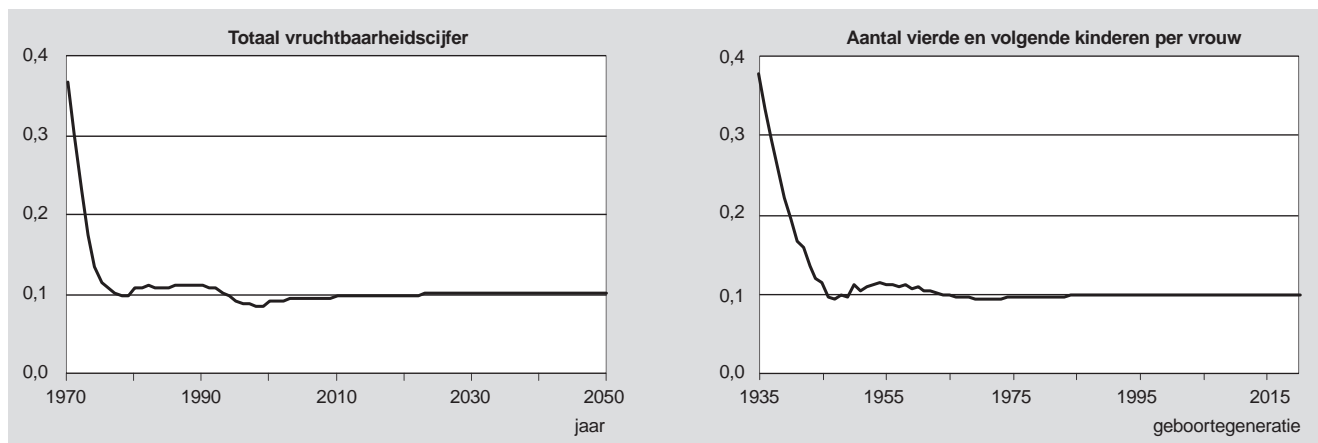
17. Gemiddeld kindertal naar leeftijd van de vrouw, geboortegeneraties 1955–1975

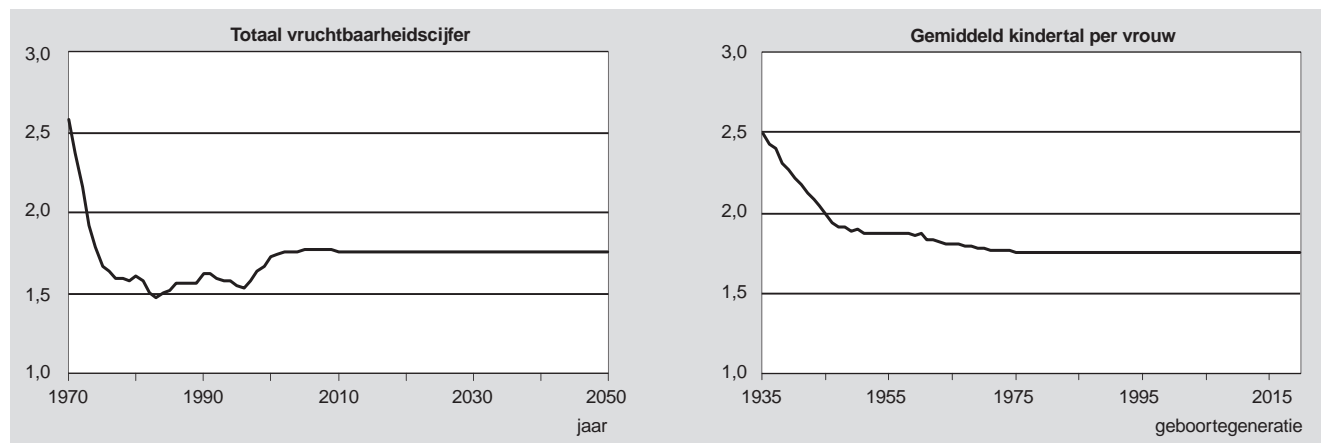
18. Gemiddeld kindertal per vrouw voor enkele geboortegeneraties vrouwen

16. Geboorte van het vierde kind en volgende kind, per kalenderjaar en geboortegeneratie vrouwen

19. Geboorte, per kalenderjaar en geboortegeneratie vrouwen

niet waarschijnlijk was dat er tegen 40-jarige leeftijd nog een tweede kind zou volgen. Nu lijkt dat het uitstel van het eerste kind niet verder doorzet wordt ook aangenomen dat van de jongste generaties een groter deel ook een tweede kind krijgt. Volgens het Onderzoek Gezinsvorming blijkt dit ook de wens van de meeste vrouwen te zijn (De Jong, 2001).

Grafiek 19 laat het gemiddelde kindertal en het totaal vruchtbaarheidscijfer volgens de nieuwe prognose zien. Tussen geboortegeneratie 1935 en 1945 is het gemiddelde kindertal per vrouw sterk gedaald als gevolg van de sterke daling van het aandeel grote gezinnen. Tussen geboortegeneratie 1945 en 1955 begon ook de vruchtbaarheid van tweede kinderen te dalen en trad een stijging van de kinderloosheid op. De vruchtbaarheid van het derde kind was evenwel aan het stijgen. Tussen geboortegeneratie 1955 en 1975 bleef het gemiddelde kindertal verder dalen doordat steeds minder vrouwen een eerste kind kregen (en tevens ook geen tweede kind). Al bij de analyse van de geboorte van het eerste kind is naar voren gekomen dat de gestegen onderwijsparticipatie van vrouwen en hiermee samenhangend problemen om het werken te combineren met kleine kinderen waarschijnlijk hieraan ten grondslag liggen.

In de nieuwe prognose wordt uitgegaan van een stabiele ontwikkeling in de generaties van de jaren zeventig en daarna. Ook het totaal vruchtbaarheidscijfer zal in de eerste helft van de 21e eeuw een stabiele ontwikkeling vertonen. De gezinsstructuur zal hiermee samenhangend ook een grote mate van stabiliteit vertonen. Eén op vijf vrouwen zal kinderloos blijven. Het kleine gezin met slechts één kind zal bij 15% van de vrouwen voorkomen. Het gezin met twee kinderen is het modale gezin dat bij 45% van de vrouwen zal worden aangetroffen. Het grote gezin met drie of meer kinderen vormt een duidelijke minderheid en komt slechts bij 20% van de vrouwen voor.

Literatuur

Jong, Andries de, 2001, Bevolkingsprognose 2000–2050: achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen. Maandstatistiek van de bevolking, februari 2001, blz. 39–44.

Steenhof, L. en A.H. de Jong, 2000, Afstel door uitstel: (kinder)loos alarm? Maandstatistiek van de bevolking, januari 2000, blz. 9–22.

Huishoudensstatistiek, 1 januari 2000

Technische toelichting

De Huishoudensstatistiek is gebaseerd op integrale gegevens afkomstig uit de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA). De GBA is een geautomatiseerd persoonsregistratiesysteem van de Nederlandse gemeenten, en in werking sinds 1 oktober 1994. In de Huishoudensstatistiek zijn gegevens opgenomen over (personen in) particuliere en institutionele huishoudens. In dit jaarcijfer zijn voorlopige cijfers per 1 januari 2000 gepresenteerd. Op Statline, de statistische databank van het CBS zullen op korte termijn naast 1 januari 2000-cijfers ook gegevens betrekking hebbend op de jaren 1995–1999 worden gepubliceerd.

De Huishoudensstatistiek is de opvolger van de Jaarlijkse Huishoudensstatistiek (JHS). De JHS heeft betrekking op gegevens over huishoudens in de periode 1988–1998. De JHS is gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB), een doorlopend steekproefonderzoek onder de Nederlandse bevolking waarin naast gegevens die met werken te maken hebben ook gegevens worden verzameld over de bevolking in particuliere huishoudens.

Zoals gezegd is de Huishoudensstatistiek gebaseerd op integrale gegevens afkomstig uit de GBA. De GBA bevat echter niet alle gegevens die noodzakelijk zijn om alle gewenste huishoudenstypen te kunnen afleiden. Voor de afleiding van huishoudens wordt gebruikt gemaakt van de in de GBA aanwezige adresinformatie. Van personen op een adres met een éénduidige relatie tot elkaar worden plaats in het huishouden en de huishoudenssamenstelling rechtstreeks afgeleid. Op ongeveer 93 procent van de adressen is dat het geval. Het gaat hier om personen die alleen op een adres wonen, gehuwde paren, al dan niet met kinderen, éénoudergezinnen, samenwonende broers en/of zussen, kortom iedereen die of alleen woont of een familierelatie heeft met alle overige op het adres aanwezige personen. Daarnaast zijn ook adressen waar 2 personen wonen die op eenzelfde datum op dat adres zijn komen wonen als éénduidig bestempeld. Zij worden ingedeeld bij de ongehuwd samenwoners. Ook de personen in instellingen en tehuizen worden éénduidig geïdentificeerd. Op de resterende 7 procent van de adressen is de huishoudenssamenstelling en plaats in het huishouden van de daar aanwezige personen geïmputeerd. Daarbij is gebruik gemaakt van de EBB. De EBB bevat gegevens over personen en huishoudens op adressen. Op basis van huishoudensinformatie afkomstig uit de EBB zijn voor een aantal adrestypen imputatiesleutels afgeleid. Adrestypen waar imputatiesleutels voor berekend zijn:

- 2 losse personen op een adres
- 3 losse personen op een adres
- 4 of meer losse personen op een adres
- 1 éénoudergezin en 1 losse persoon
- 1 gezin (met of zonder kinderen) en 1 losse persoon.

De kans op één huishouden op een adres waar twee losse (d.w.z. geen familierelatie hebbende) personen wonen is, om een voorbeeld te geven, bepaald aan de hand van de variabelen personen van hetzelfde/verschillend geslacht, stedelijkheid, verschil in leeftijd, gemiddelde leeftijd en aantal ongehuwden. Ongeveer 95 procent van de personen op deze adressen met twee losse personen is met behulp van deze sleutels tot een ongehuwd samenwonend paar bestempeld.

Een belangrijk pluspunt van de nieuwe methode is dat nu ook op microniveau consistentie bereikt wordt tussen de bevolkingsstatistiek en de huishoudensstatistiek. Dat heeft tot gevolg dat evenals bij bevolkingsstatistieken gegevens over huishoudens naar een

veelheid van kenmerken gepresenteerd kunnen worden: gegevens over huishoudens op gemeentelijk niveau, allochtone huishoudens, huishoudens naar grootte, huishoudens naar samenstelling, leeftijd, geslacht, burgerlijke staat enz. Al deze gegevens kunnen consistent met de bevolkingsgegevens gepresenteerd worden. Ook de bevolking in institutionele huishoudens is in de productiebestanden geïntegreerd. De JHS kon deze cijfers niet leveren, omdat de weging zich moest beperken tot een veel grovere indeling naar regio, leeftijd, etc. Er was evenmin consistentie tussen de huishoudensstatistiek en de statistiek 'Institutionele huishoudens'.

Ondanks de consistentie bij de Huishoudensstatistiek, moet men zich er wel van bewust zijn dat bij 13% van de huishoudens de huishoudenskenmerken 'slechts' imputaties zijn, die op grond van modellen zijn vervaardigd. Dit betekent dat de huishoudenskenmerken op micro-niveau niet juist hoeven te zijn. Tegenover dit nadeel staat een groot voordeel van betrouwbare en stabiele gegevens over huishoudens naar diverse kenmerken. De opgehoogde gegevens uit de JHS hadden grote steekproefmarges, waardoor resultaten van twee opeenvolgende jaren behoorlijke fluctuaties konden vertonen. Die zijn nu grotendeels verdwenen.

De gegevens in de Huishoudenstatistiek hebben betrekking op (de bevolking in) particuliere en institutionele huishoudens. Particuliere huishoudens bestaan uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte zijn gehuisvest en zelf in hun dagelijks onderhoud voorzien.

Een persoon in een éénpersoonshuishouden wordt aangemerkt als alleenstaand.

De leden van meerpersoonshuishoudens worden onderscheiden naar de positie die zij ten opzichte van een zogenaamde referentiepersoon¹⁾ innemen. Onderscheiden worden de posities thuiswonend kind, samenwonend en overig. Kinderen kunnen zowel eigen, pleeg-, stief- of adoptiekinderen zijn, ze wonen bij (één van) de ouder(s), en hebben zelf geen thuiswonende kinderen.

Samenwonend zijn personen die met een vaste partner gezamenlijk een huishouding voeren. Een persoon die geen partnerrelatie met de referentiepersoon heeft, daar ook geen kind van is en evenmin een kind van de eventuele partner van de referentiepersoon is, wordt 'overig' genoemd. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan een kostganger die bij een gezin inwoont. Ook twee broers die samen één huishouding vormen, behoren tot deze categorie. Ten slotte zijn er personen die met hun kinderen een huishouding voeren, en die niet met een vaste partner samenwonen. Het betreft hier de zogenaamde éénouders.

De bevolking in institutionele huishoudens bestaat uit personen voor wie in huisvesting en in dagelijkse levensbehoeften door derden bedrijfsmatig wordt voorzien. Het betreft onder meer personen in verzorgingshuizen, verpleeghuizen en psychiatrische inrichtingen. De gegevens worden afgeleid door middel van een koppeling van het bij het CBS aanwezige adressenregister van instellingen en tehuizen met de gegevens uit de GBA.

Behalve gegevens over personen worden ook gegevens over huishoudens als zodanig gepresenteerd. De indeling van het huishouden hangt af van de relaties van de huishoudensleden ten opzichte van de referentiepersoon. Het al dan niet gehuwd samenwonen en de aanwezigheid van kinderen spelen hier een rol. Een huishouden met één persoon is uiteraard een éénpersoonshuishouden. Daarnaast zijn huishoudens bestaande uit niet-gehuwde paren, niet-gehuwde paren met kinderen, echtparen en echtparen met kinderen te onderscheiden. Een huishouden be-

staande uit meerdere personen waarin de referentiepersoon geen partner en geen kinderen heeft, wordt getypeerd als 'overig'. Een referentiepersoon die niet samenwoont met een vaste partner, maar wel thuiswonende kinderen heeft, vormt een éénouderhuishouden.

Als twee paren/gezinnen één huishouden vormen, wordt het huishouden ingedeeld op basis van de samenstelling van het paar/gezin waarin de referentiepersoon voorkomt. Het andere gezin alsmede de eventuele kinderen daarvan vormen 'overige leden'. Het aantal 'overige personen' en, daarmee samenhangend, het aantal huishoudens waarin zij voorkomen, is klein.

Noot in de tekst

- 1) De referentiepersoon is een statistische entiteit bedoeld om huishoudenskenmerken aan te ontlenen. Als er sprake is van een paar dan wordt de man als referentiepersoon aangeduid. In geval van een paar van gelijk geslacht wordt de oudste van het paar referentiepersoon.

Tabel 1
Bevolking in huishoudens naar huishoudenspositie, leeftijd en geslacht, 1 januari 2000*

Leeftijdsgroep	Thuiswonend kind	Alleenstaand	Samenwonend				Eénouder	Overig	Institutioneel	Totaal
			zonder kind(eren)		met kind(eren)					
			niet-gehuwd	gehuwd	niet-gehuwd	gehuwd				
<i>x 1 000</i>										
Mannen										
0- 4	500							3	0	504
5- 9	508							3	1	512
10-14	484							3	3	490
15-19	434	24	5	0	0	0	0	7	5	475
20-24	289	104	51	9	4	6	0	17	4	483
25-29	125	158	149	60	20	65	0	15	4	595
30-34	48	144	105	82	39	237	2	10	5	672
35-39	27	116	51	54	38	367	4	8	5	670
40-44	17	93	31	44	27	383	9	6	5	614
45-49	11	77	24	69	17	354	12	6	5	575
50-54	7	70	23	175	10	274	12	7	4	583
55-59	3	52	16	223	4	121	6	8	3	436
60-64	1	45	13	227	2	56	4	8	3	358
65-69	0	41	9	212	1	29	3	7	3	305
70-74	0	37	7	171	0	15	2	6	4	242
75-80	0	35	5	121	0	8	2	4	6	181
80-84	0	23	3	54	0	3	1	2	7	93
85-89	0	14	1	18	0	1	1	1	8	44
90-94	0	4	0	3	0	0	0	0	4	12
95+	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2
Totaal	2 453	1 038	494	1 522	160	1 919	59	123	79	7 846
Vrouwen										
0- 4	476							3	0	480
5- 9	486							3	1	489
10-14	465							3	1	470
15-19	401	26	10	2	1	1	1	7	3	453
20-24	183	107	100	26	9	23	8	14	3	473
25-29	44	113	147	85	28	129	22	10	2	581
30-34	14	80	71	70	43	318	39	5	3	643
35-39	7	57	34	45	38	403	54	4	3	645
40-44	5	48	22	50	24	387	57	4	3	600
45-49	3	52	20	100	12	315	49	4	3	559
50-54	2	70	20	224	5	200	32	6	3	563
55-59	1	71	14	237	1	75	15	7	2	424
60-64	1	80	11	220	1	34	10	7	3	365
65-69	0	100	9	189	0	19	10	8	4	339
70-74	0	125	8	141	0	10	9	8	7	308
75-80	0	145	6	89	0	5	9	8	15	277
80-84	0	106	3	33	0	1	6	7	25	182
85-89	0	62	2	9	0	0	4	4	32	113
90-94	0	19	1	1	0	0	1	2	20	44
95+	0	3	0	0	0	0	0	0	6	10
Totaal	2 090	1 263	477	1 520	163	1 920	328	115	141	8 018

Tabel 2
Particuliere huishoudens naar grootte en samenstelling van het huishouden, 1 januari 2000*

	Totaal Total	Meerpersoonshuishouden			
		Met 2 personen	Met 3 personen	Met 4 personen	Met 5 of meer personen
<i>x 1 000</i>					
Eénpersoonshuishouden	2 301				
Meerpersoonshuishouden	4 518	2 238	1 378	1 427	931
Samenwonend paar zonder kind(eren) niet-gehuwd	485	483	2	0	0
gehuwd	1 521	1 496	18	5	2
Samenwonend paar met kind(eren) niet-gehuwd	161		88	56	17
gehuwd	1 920		659	846	414
Eénouderhuishouden	387	223	119	33	11
Overig	44	33	9	1	1
Totaal	6 819	2 238	1 378	1 427	931

Tabel 3
Particuliere huishoudens naar grootte van het huishouden en leeftijd van de referentiepersoon, 1 januari 2000*

	Totaal	Eénpersoons huishouden	Meerpersoonshuishouden			
			2 personen	3 personen	4 personen	5 of meer personen
<i>x 1 000</i>						
Totaal	6 819	2 301	2 235	894	942	446
jonger dan 20 jaar	60	50	7	2	0	0
20–24 jaar	297	211	69	12	3	2
25–29 jaar	590	271	219	62	28	9
30–34 jaar	728	225	202	137	122	43
35–39 jaar	742	173	126	119	217	106
40–44 jaar	692	140	103	96	223	130
45–49 jaar	656	129	126	120	186	95
50–54 jaar	668	140	226	152	108	41
55–59 jaar	510	123	254	88	34	12
60–64 jaar	438	125	250	47	12	4
65–69 jaar	407	141	231	28	5	2
70–74 jaar	371	162	190	16	2	1
75–79 jaar	327	179	138	9	1	0
80–84 jaar	197	129	64	4	0	0
85–89 jaar	102	76	24	1	0	0
90–94 jaar	29	23	5	0	0	0
95 jaar of ouder	5	4	1	0	0	0

Tabel 4
Particuliere huishoudens naar samenstelling en kindertal en leeftijd van de referentiepersoon, 1 januari 2000*

	Totaal	Eénpersoons huishouden	Meerpersoonshuishouden						
			gehuwde en niet gehuwde paren				eenouderhuishouden		overig
			0	1	2	3 of meer	1	2 of meer	
<i>x 1 000</i>									
Totaal	6 819	2 301	2 007	767	908	406	231	156	44
jonger dan 20 jaar	60	50	5	0	0	0	1	0	3
20–24 jaar	297	211	60	7	2	0	7	2	9
25–29 jaar	590	271	204	55	24	5	14	9	6
30–34 jaar	728	225	183	124	117	35	20	20	4
35–39 jaar	742	173	103	96	211	98	24	34	3
40–44 jaar	692	140	74	70	217	123	29	37	2
45–49 jaar	656	129	93	99	182	90	34	27	2
50–54 jaar	668	140	198	141	105	38	31	13	2
55–59 jaar	510	123	239	82	31	11	17	4	2
60–64 jaar	438	125	239	43	11	4	12	2	2
65–69 jaar	407	141	221	24	4	1	10	2	2
70–74 jaar	371	162	179	13	2	0	10	2	2
75–79 jaar	327	179	127	7	1	0	10	1	2
80–84 jaar	197	129	57	3	0	0	7	1	1
85–89 jaar	102	76	20	1	0	0	4	1	1
90–94 jaar	29	23	4	0	0	0	1	0	0
95 jaar of ouder	5	4	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 5
Meerpersoons particuliere huishoudens met kinderen naar kindertal en ontwikkelingsfase, 1 januari 2000*

	Totaal	Gehuwde paren			Ongehuwde paren			Eenouderhuishouden		
		1 kind	2 kinderen	3 of meer kinderen	1 kind	2 kinderen	3 of meer kinderen	1 kind	2 kinderen	3 of meer kinderen
<i>x 1 000</i>										
Totaal meerpersoons huishoudens met kinderen	2 468	677	852	390	90	56	16	231	115	41
Totaal huishoudens jongste kind 0–5 jaar	859	215	300	166	58	33	10	37	26	15
oudste kind 0–5 jaar	527	215	165	21	58	19	1	37	9	1
oudste kind 6–11 jaar	265		128	99		12	5		14	7
oudste kind 12–17 jaar	56		6	38		1	3		2	6
oudste kind 18–24 jaar	11		1	7		0	1		0	1
oudste kind 25 jaar of ouder	0		0	0		0	0		0	0
Totaal huishoudens jongste kind 6–11 jaar	538	61	226	137	13	14	4	34	34	15
oudste kind 6–11 jaar	262	61	115	16	13	7	1	34	14	2
oudste kind 12–17 jaar	232		105	90		6	3		18	10
oudste kind 18–24 jaar	42		6	29		1	1		2	4
oudste kind 25 jaar of ouder	2		0	1		0	0		0	0
Totaal huishoudens jongste kind 12–17 jaar	456	82	204	73	9	7	1	40	32	8
oudste kind 12–17 jaar	270	82	102	14	9	4	0	40	16	2
oudste kind 18–24 jaar	178		99	54		3	1		15	6
oudste kind 25 jaar of ouder	9		3	5		0	0		1	1
Totaal huishoudens jongste kind 18–24 jaar	381	184	108	13	8	2	0	49	15	2
oudste kind 18–24 jaar	342	184	81	7	8	2	0	49	11	1
oudste kind 25 jaar of ouder	39		27	6		0	0		4	1
Totaal huishoudens jongste kind 25 jaar of ouder	234	136	14	1	3	0	0	70	8	1

Maandcijfers

Monthly statistics

Technische toelichting

De gegevens over de *bevolking*, met uitzondering van asielzoekers, hebben betrekking op personen die in de basisadministratie (vóór 1 oktober 1994: het persoonsregister) van de Nederlandse gemeenten als ingezetene zijn opgenomen (de 'de jure' bevolking). In principe wordt iedereen die voor onbepaalde tijd in Nederland woonachtig is, opgenomen in de basisadministratie van de gemeente waar men woont resp. waar men de meeste malen overnacht (de gemeente van inschrijving of woongemeente). De gegevens van een individu vormen tezamen een *persoonslijst*.

Geborenen worden geteld naar de gemeente waar de moeder (eventueel de vader) als ingezetene is ingeschreven. *Overledenen* worden eveneens geteld naar de gemeente van inschrijving en niet naar de gemeente van overlijden.

De opgenomen gegevens over de *levendgeborenen* hebben betrekking op alle bij de gemeente aangegeven geborenen die enig teken van leven hebben vertoond, ongeacht de zwangerschapsduur. Daar waar levendgeborenen worden onderscheiden naar *rangnummer* wordt, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, bedoeld het rangnummer van de levendgeborene uit de moeder (en dus niet dat uit het bestaande huwelijk).

Een kind wordt *buitenechtelijk* genoemd als de moeder op het moment van bevalling niet gehuwd is of als ze uiterlijk 307 dagen vóór de bevalling niet nog gehuwd was.

Huwenden worden geteld naar de gemeente van inschrijving, en niet naar de gemeente van huwelijksvoltrekking. De gegevens over de *huwelijksluiting* zijn daarentegen wél geteld naar de gemeente waar de huwelijksvoltrekking voor de ambtenaar van de burgerlijke stand heeft plaatsgehad. De cijfers over huwelijksluitingen hebben betrekking op huwelijken waarvan ten minste één der huwelijkspartners als ingezetene in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente is opgenomen, ongeacht het land waar het huwelijk is gesloten.

Per 1 januari 1998 is in Nederland het *geregistreerd partnerschap* ingevoerd. De registratie van het partnerschap in de gemeentelijke basisadministratie (GBA) is mogelijk voor paren van gelijk en van verschillend geslacht.

Van echt scheidende personen zijn zij die actueel in de basisadministratie van een Nederlandse gemeente zijn opgenomen als de rechter het echtscheidingsvonnis uitspreekt. De datum van echtscheiding is de datum waarop dit vonnis bij de burgerlijke stand wordt ingeschreven. Voor huwelijken die in Nederland zijn gesloten is dat de burgerlijke stand in de gemeente waar het huwelijk werd voltrokken. Huwelijken die in het buitenland zijn gesloten en in Nederland zijn geregistreerd, kunnen in Nederland worden ontbonden door inschrijving van het echtscheidingsvonnis in het echtscheidingsregister van de gemeente 's-Gravenhage. De duur van het huwelijk is berekend als het verschil tussen het lopende jaar en het jaar waarin het huwelijk is gesloten.

De datum waarop een persoon het Nederlanderschap verwerft anders dan door geboorte (*wijziging van nationaliteit*) is de datum waarop het verzoek tot naturalisatie door H.M. de Koningin wordt ondertekend. Indien het Nederlanderschap door optie wordt verkregen geldt de datum waarop de Staatssecretaris van Justitie hieraan goedkeuring hecht. Verwerving van het Nederlanderschap door adoptie gaat in op de dag dat de persoonslijst met dit gegeven wordt geactualiseerd.

De statistiek van de *buitenlandse migratie* heeft betrekking op alle personen die aangifte doen van het feit dat zij zich in Nederland vestigen of Nederland verlaten.

Immigranten zijn zij voor wie de verwachte verblijfsduur in Nederland in het halfjaar volgend op de vestiging ten minste vier maanden bedraagt. Voor de emigratie geldt dat de verwachte verblijfsduur in het buitenland in het jaar volgend op het vertrek ten minste acht maanden bedraagt.

Onder *binnenlandse migratie* wordt verstaan iedere woonplaatswisseling binnen Nederland die leidt tot verandering van gemeente van inschrijving. Veranderingen van inschrijvingsgemeente die in verband met grenswijziging tussen, respectievelijk samenvoeging van, gemeenten in de bevolkingsadministratie worden geregistreerd, worden niet als binnenlandse migratie beschouwd. Het in de tabellen vermelde gezinsverband heeft betrekking op het gezinsverband ten tijde van de migratie. Personen behoren tot een zelfde gezin als zij op dezelfde dag verhuizen en zowel het oude als het nieuwe adres gemeenschappelijk is. Een persoon verhuist als *alleengaande* als er geen andere persoon is die op de zelfde dag van het desbetreffende oude naar het desbetreffende nieuwe adres verhuist. Verhuizingen binnen een gemeente behoren tot de statistiek van de *binnengemeentelijke verhuizingen*.

Administratieve correcties worden gevormd door de opnemingen in respectievelijk afvoeringen uit de gemeentelijke persoonsregisters anders dan door geboorte, sterfte, vestiging, vertrek of gemeente-grenswijzigingen. Het grootste deel van de administratieve correcties betreft de verwerking van of het vertrek van personen die deze gebeurtenis niet hebben gemeld bij de gemeentelijke autoriteiten of de hervestiging die daarna plaatsvindt.

Tot de *niet-Nederlanders* worden alle in Nederland woonachtige personen gerekend die niet (tevens) de Nederlandse nationaliteit bezitten. In de statistiek van de niet-Nederlanders komen evenwel de volgende categorieën personen niet voor:

- niet-Nederlanders die de intentie hebben zich in Nederland te vestigen voor een periode korter dan 120 dagen gedurende het komende halfjaar;
- niet-Nederlanders die in Nederland het recht van diplomatieke immuniteit bezitten;
- niet-Nederlanders die als NAVO-militair zijn gestationeerd, alsmede hun gezinsleden;
- staatloze personen van Zuidmolukse afkomst.

Aan personen die meer dan één nationaliteit bezitten, wordt in de statistiek slechts één nationaliteit toegekend. Daarbij wordt de volgende globale volgorde aangehouden: Nederlandse nationaliteit, West-Europese nationaliteit, andere Europese nationaliteit, niet-Europese nationaliteit. Voorbeeld: heeft iemand zowel de Nederlandse als de Marokkaanse nationaliteit, dan is deze persoon in de statistiek Nederlander. Heeft iemand de Franse, de Australische en de Vietnamese nationaliteit dan is deze persoon in de statistiek gerangschikt onder de Fransen.

Het aantal niet-Nederlanders in de gemeentelijke basisadministraties per 1 januari 1995 bleek 17 duizend lager te zijn dan berekend uit administratieve doormutering (= vorige stand + geboorte - sterfte + immigratie - emigratie + saldo wijzigingen van nationaliteit + administratieve correcties). Het uitgangspunt voor deze administratieve doormuteringen wordt gevormd door een aantal tellingen uit de toenmalige gemeentelijke bevolkingsregisters, waarvan die per 1 januari 1992 de laatste was.

Het genoemde aantal van 17 duizend is met ingang van 1 januari 1995 in de cijferreeks verwerkt. De (maandelijkse) aantallen over 1994 en eerdere jaren zijn niet aangepast.

Asielzoekers zijn mensen die om uiteenlopende redenen hun land hebben verlaten om in een ander land, bijvoorbeeld Nederland, bescherming of asiel te zoeken. Het aantal individuele asielaanvragen wordt geregistreerd door het Ministerie van Justitie, de bron voor de in de tabel vermelde cijfers. De asielzoekers in een bepaald jaar worden niet allen ook als immigrant in dat jaar geteld. Voor dat laatste is immers inschrijving in een gemeentelijke basisadministratie vereist. Asielzoekers worden niet direct na aankomst als immigrant ingeschreven in de gemeentelijke basisadministratie (GBA). Voor degenen die in de centrale opvang zitten, gebeurt dit pas als zij 'statushouder' zijn geworden, of langer dan een jaar in een opvangcentrum verblijven. Degenen die buiten de centrale opvang onderdak hebben, worden ingeschreven mits zij rechtmatig in Nederland verblijven. Nadat het CBS bericht van inschrijving in de GBA heeft ontvangen, wordt de (voormalige) asielzoeker als immigrant opgenomen.

De in de tabellen vermelde *leeftijd* is, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, het verschil tussen het kalenderjaar van de desbetreffende gebeurtenis en dat van geboorte. Deze keuze heeft overigens tot gevolg dat voor sommige demografische kenmerken, met name voor de leeftijd van de moeder bij de geboorte van haar kind, de ontwikkeling van de maandcijfers per leeftijdsgroep een grillig karakter heeft. Bestudering van dergelijke cijfers in onderlinge samenhang en over een wat langere periode is daarom aan te raden. Zie in dit verband het artikel *Het gebruik van 'leeftijd' in demografische maandcijfers*, dat is verschenen in de Maandstatistiek van de bevolking maart 1996, blz. 14–16.

De in deze publicatie opgenomen *verhoudingscijfers* die zijn uitgedrukt per 1 000 van de gemiddelde bevolking, zijn berekend door relatering van de mutatiegegevens aan de gemiddelde bevolking aanwezig in de periode gedurende welke de desbetreffende mutaties (geboorten, overlijdensgevallen e.d.) plaatsvonden. Hebben deze verhoudingscijfers betrekking op andere perioden dan gehele kalenderjaren (één of meerdere maanden) dan zijn de verkregen resultaten herleid tot jaarbasis. Hiertoe is als vermenigvuldigingsfactor de verhouding tussen het aantal dagen in dat jaar en het aantal dagen in die periode gehanteerd.

Seizoencorrectie elimineert het effect van de zich jaarlijks herhalende verschillen tussen opeenvolgende kalendermaanden. Na toepassing van seizoencorrectie kunnen cijfers van verschillende maanden onderling beter worden vergeleken. Daar de voor seizoeninvloeden gecorrigeerde cijfers onregelmatige fluctuaties bevatten, verdient het aanbeveling de ontwikkeling over een aantal maanden in beschouwing te nemen. Voor de seizoencorrectie is gebruik gemaakt van de Census-X11-methode.

Ten slotte wordt nog vermeld dat de gegevens betrekking hebbend op het huidige kalenderjaar steeds, en die op het voorgaande kalenderjaar veelal, een voorlopig karakter dragen. Bijzondere aandacht in dezen verdient de datum 1 oktober 1994, toen de Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA) operationeel werd. Aangezien de bevolkingsstatistieken vanaf die datum zijn gebaseerd op informatie uit de GBA kan niet worden uitgesloten dat veranderingen in de hoogte van de bevolkingscijfers deels samenhangen met de overgang op het nieuwe bevolkingsregistratiesysteem. In de Maandstatistiek van de bevolking van maart 1995, blz. 5, is hierop nader ingegaan. Met ingang van de Maandstatistiek van de bevolking van oktober 1998 wordt door middel van een voetnoot aangegeven welke cijfers een voorlopig karakter dragen en welke definitief zijn.

Technical explanation

The *population* figures (number of inhabitants) mentioned in this publication relate to the resident ('de jure') population who reside habitually in the Netherlands and who are recorded in the municipal population registers. In principle all those residing in the Netherlands indefinitely are entered in the population register of

the municipality where they usually live. Asylum seekers are an exception to this rule. They are registered either in course of time (in the year after one has filed a request for asylum for instance) or not at all (in case the request is refused for instance).

Births are recorded in the municipality of residence of the baby's mother (or occasionally father). *Deaths* are recorded in the municipality where the deceased lived at the time of death. These are therefore not necessarily the municipalities where the birth or death occurred.

The figures on *live births* include all live births irrespective of the duration of pregnancy. Wherever live births are distinguished by birth order they concern, unless explicitly stated otherwise, the birth order of all live births to the mother (and consequently not that of the present marriage).

A child regarded as *non-marital* if the mother was not married at time of delivery or 307 days before the delivery was.

The figures on *marrying persons* relate to the 'de jure' population. These figures are classified by marrying person's municipality of residence. The figures of marriages relate to the marriages contracted by inhabitants of the Netherlands, irrespective of the country where the marriage was contracted.

Since 1 January 1998 non-married couples of the same or opposite sex are allowed to have their *partnership* registered in the municipal population register.

Divorcing persons are those who are recorded in a municipal population register when the divorce is granted by court. The divorce date is the day when the divorce is registered by the local Registrar. Divorces are registered by the municipality where the marriage was contracted. However, if the marriage was contracted abroad the divorce is registered by the municipality of The Hague.

Usually *Dutch citizenship* is granted by the Queen. One obtains Dutch citizenship the day on which she signs the naturalization request. Obtaining Dutch nationality by option becomes effective when it is granted by the State Secretary of Justice. Obtaining Dutch nationality by adoption is valid when it is recorded in the municipal population register.

The *external migration* statistics relate to all individuals either arriving in or departing from the Netherlands, whose arrivals and departures result in entries in or removals from the Netherlands population registers. Immigrants are those who intend to stay in the Netherlands for two third of the subsequent six months, emigrants are those who intend to stay abroad for two third of the subsequent twelve months.

The Netherlands *internal migration* statistics cover changes of residence of the population which lead to a removal from one municipality to another, except for the changes caused by municipal border changes. The *family relationship* mentioned in the tables relates to the family relationship during the migration. Persons belong to the same family if they move on the same day and have the same old as well as new address. A person moves as an individual when there is no other person moving on the same day from the old to the new address. Changes of residence within a municipality are covered by the statistics of *intramunicipal changes of residence*.

Administrative corrections consist of entrances in and removals from the municipal population registers other than births, deaths, arrivals, departures or municipal border changes. The greater part of these administrative corrections relates to the processing of departures and arrivals of persons who did not notify the local authorities of these events.

The *non-Dutch population* residing in the Netherlands covers all persons holding other than Dutch passports with the exception of the following persons:

- non-Dutch nationals who intend to stay in the Netherlands for less than 120 days during the following six months
- non-Dutch nationals with diplomatic immunity in the Netherlands;
- non-Dutch NATO personnel as well as their families;
- stateless persons of Moluccan descent.

For those who have more than one nationality, only one nationality is recorded in the statistics, according to the following order: Dutch, Western European, other European, non-European nationality. If a person is both Dutch and Moroccan he/she is classified as Dutch. Someone who is French, Australian and Vietnamese is recorded as French.

The number of non-Dutch nationals on 1 January 1995 was 17 thousand lower than the number derived from the continuous population system (= number in preceding month + births - deaths + immigration - emigration + net changes of nationality + net corrections; see table 6). The (monthly) figures concerning 1994 and preceding years were not adjusted.

Asylum seekers are persons who for various reasons have left their own country in order to seek protection or asylum in another country, the Netherlands for instance. The number of individual requests for asylum is registered by the Ministry of Justice, the source of the figures mentioned in the table. Not every asylum seeker in a certain year is counted as an immigrant in that year. For the latter to be the case, registration in a municipal population register is required. Asylum seekers will only be registered either in course of time (in the year after one has filed a request for asylum for instance) or not at all (in case the request is refused for instance).

Unless stated otherwise, the age mentioned in the tables is the difference between the calendar year of the specific event and the year of birth. As a consequence of determining age in this

manner, interpreting age-specific monthly figures is sometimes difficult. It is advised to study these figures coherently over a longer period of time (see the article *The use of the age concept in monthly population figures*, which was published in the March 1996 edition of this periodical).

The *rates* in this publication expressed per 1,000 of the average population are calculated by relating the mutation data to the average population of the period in which the relevant mutations (births, deaths etc.) took place. When these rates relate to other periods than full calendar years (one or more months) the obtained results are converted to a yearly basis. For this purpose the proportion between the number of days in the year concerned and the number of days in the period concerned is taken as a multiplication factor.

Seasonal adjustment eliminates the effect of annually repeated differences between successive calendar months. After seasonal adjustment, figures for different months can be compared. Since seasonally adjusted series contain irregular fluctuations, it is recommended that the movement of the adjusted series be examined over a number of months. Seasonal adjustment is applied by using the Census-X11 method.

Finally it should be taken into account that the figures relating to the current calendar year have a provisional character. This also usually applies to the preceding calendar year. As the population statistics are based on a new system of population registration since 1 October 1994, it is possible that apparent changes in time series around that moment are (partly) caused by changing the system of registration.

As from the Monthly bulletin of population statistics of October 1998 the provisional data are indicated as such in a footnote.

Tabel 1
Stand en loop van de bevolking
Population stock and flow

	Levend- geborenen Live births	Overledenen Deaths	Buitenlandse migratie External migration		Saldo correcties ¹⁾ Net corrections ¹⁾	Totale be- volkings- groei ²⁾ Total population growth ²⁾	Aantal inwoners aan het eind van het jaar / de maand Number of inhabitants at the end of the year / month	Binnenlandse migratie Internal migration	Binnen- gemeente- lijke ver- huizingen Intra- municipal changes of residence
			Immigratie Immigration	Emigratie Emigration					
<i>absolute cijfers</i> <i>absolute figures</i>									
1996	189 521	137 561	108 749	65 325	-22 166	73 218	15 567 107	629 774	1 084 411
1997	192 443	135 783	109 860	62 218	-17 217	87 085	15 654 192	633 356	1 106 833
1998	199 408	137 482	122 407	60 441	-17 859	106 033	15 760 225	665 795	1 108 216
1999	200 445	140 487	119 151	59 023	-16 361	103 725	15 863 950	637 394	1 058 308
januari	16 218	13 145	9 330	4 680	-980	6 743	15 766 968	48 997	84 456
februari	15 191	12 334	8 386	3 886	-1 060	6 297	15 773 265	47 423	82 580
maart	16 818	13 153	9 767	4 669	-1 890	6 873	15 780 138	52 812	93 760
april	16 880	11 289	8 019	4 224	-1 171	8 215	15 788 353	47 390	86 528
mei	16 379	11 374	7 540	3 764	-1 061	7 720	15 796 073	45 667	83 896
juni	16 941	10 914	9 082	5 031	-1 575	8 503	15 804 576	52 133	92 845
juli	17 638	11 299	11 200	6 868	-981	9 690	15 814 266	62 499	97 089
augustus	17 713	11 284	13 008	6 143	-971	12 323	15 826 589	62 996	85 293
september	17 566	10 694	13 074	5 584	-1 562	12 800	15 839 389	59 807	84 579
oktober	16 691	11 077	10 194	4 894	-1 911	9 003	15 848 392	52 150	85 496
november	15 983	11 104	10 326	4 448	-2 015	8 742	15 857 134	52 230	89 906
december	16 427	12 820	9 225	4 832	-1 184	6 816	15 863 950	53 290	91 880
2000	206 606	140 543	132 857	61 225	-17 818	119 877	15 983 827	614 232	972 515
januari	17 068	14 916	10 036	4 733	-1 781	5 674	15 869 624	49 515	81 981
februari	16 605	11 775	10 250	4 208	-1 380	9 492	15 879 116	46 390	79 500
maart	17 442	11 607	9 966	4 686	-1 981	9 134	15 888 250	49 504	85 449
april	16 627	11 472	8 491	4 151	-1 534	7 961	15 896 211	42 216	74 483
mei	17 511	11 510	9 970	4 130	-1 530	10 311	15 906 522	49 657	86 128
juni	16 774	11 202	10 135	5 104	-1 356	9 247	15 915 769	46 644	78 608
juli	17 696	11 167	12 270	6 783	-1 439	10 577	15 926 346	58 057	85 335
augustus	18 314	10 960	14 834	6 663	-1 056	14 469	15 940 815	63 145	80 807
september	17 734	10 665	14 015	5 935	-1 480	13 669	15 954 484	56 981	77 276
oktober	17 156	11 561	12 611	5 313	-1 400	11 493	15 965 977	53 264	81 389
november	16 993	11 372	11 939	4 602	-1 862	11 096	15 977 073	50 878	81 642
december	16 686	12 336	8 340	4 917	-1 019	6 754	15 983 827	47 981	79 917
<i>per 1,000 of the average population</i>							<i>per km² land per sq. km of land area</i>	<i>per 1 000 van de gemiddelde bevolking per 1,000 of the average population</i>	
1996	12,2	8,9	7,0	4,2	-1,4	4,7	459	40,6	69,8
1997	12,3	8,7	7,0	4,0	-1,1	5,6	461	40,6	70,9
1998	12,7	8,8	7,8	3,8	-1,1	6,8	464	42,4	70,6
1999	12,7	8,9	7,5	3,7	-1,0	6,6	467	40,3	66,9
January	12,1	9,8	7,0	3,5	-0,7	5,0	465	36,6	63,1
February	12,6	10,2	6,9	3,2	-0,9	4,7	465	39,2	68,3
March	12,6	9,8	7,3	3,5	-1,4	5,1	465	39,4	70,0
April	13,0	8,7	6,2	3,3	-0,9	6,3	465	36,5	66,7
May	12,2	8,5	5,6	2,8	-0,8	5,8	465	34,0	62,6
June	13,0	8,4	7,0	3,9	-1,2	6,5	465	40,1	71,5
July	13,1	8,4	8,3	5,1	-0,7	7,2	466	46,5	72,3
August	13,2	8,4	9,7	4,6	-0,7	9,2	466	46,9	63,5
September	13,5	8,2	10,0	4,3	-1,2	9,8	466	46,0	65,0
October	12,4	8,2	7,6	3,6	-1,4	6,7	467	38,8	63,5
November	12,3	8,5	7,9	3,4	-1,5	6,7	467	40,1	69,0
December	12,2	9,5	6,8	3,6	-0,9	5,1	467	39,6	68,2
2000	13,0	8,8	8,3	3,8	-1,1	7,6	471	38,6	61,1
January	12,7	11,1	7,5	3,5	-1,3	4,2	468	36,8	61,0
februari	13,2	9,4	8,1	3,3	-1,1	7,1	468	36,9	63,2
March	13,0	8,6	7,4	3,5	-1,5	6,8	468	36,8	63,5
April	12,8	8,8	6,5	3,2	-1,2	6,1	468	32,4	57,2
May	13,0	8,5	7,4	3,1	-1,1	7,7	469	36,9	63,9
June	12,9	8,6	7,8	3,9	-1,0	7,1	469	35,8	60,3
July	13,1	8,3	9,1	5,0	-1,1	7,8	469	43,1	63,3
August	13,6	8,1	11,0	4,9	-0,8	10,7	470	46,8	59,9
September	13,6	8,2	10,7	4,5	-1,1	10,5	470	43,6	59,1
October	12,7	8,6	9,3	3,9	-1,0	8,5	470	39,4	60,2
November	13,0	8,7	9,1	3,5	-1,4	8,5	471	38,9	62,4
December	12,3	9,1	6,2	3,6	-0,8	5,0	471	35,4	59,0

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

¹⁾ Betreft administratieve opnemingen en administratieve afvoeringen (zie ook tabel 15), alsmede het verschil tussen het officieel vastgestelde en het berekende inwonertal.

²⁾ De relatieve bevolkingsgroei is uitgedrukt per 1 000 van de bevolking op 1 januari resp. op de eerste dag van de maand.

¹⁾ Administrative corrections (see table 15) and the difference between the official number of inhabitants and the estimate based on the continuous population system.

²⁾ The relative population growth is expressed per 1,000 of the population on 1 January, on the first day of the month resp.

Tabel 2
Loop van de bevolking per maand, voor seizoen gecorrigeerd per 1 000 van de gemiddelde bevolking
Population flow per month, seasonally adjusted per 1,000 of the average population

	Levendgeborenen Live births		Overledenen Deaths	Buitenlandse migratie External migration		Totale bevolkings- groei ¹⁾ Total population growth ¹⁾	Huwelijks- sluitingen Marriages	Binnenlandse migratie Internal migration
	Totaal Total	w.o. eerste kinderen of whom first children		Immigratie Immigration	Emigratie Emigration			
1999								
januari	12,3	5,6	8,9	7,5	3,7	6,3	5,5	40,6
februari	12,5	5,9	9,3	7,6	3,6	6,1	5,4	41,6
maart	12,7	6,0	9,2	7,6	3,7	5,8	5,6	40,5
april	13,0	6,1	8,7	7,4	3,7	6,9	5,4	40,1
mei	12,5	6,0	8,7	7,3	3,7	6,4	5,6	39,9
juni	12,8	6,0	8,8	7,2	3,8	6,2	5,5	40,0
juli	12,7	6,0	9,0	7,7	3,9	6,6	5,5	40,7
augustus	12,8	5,9	9,0	7,6	3,8	6,7	5,7	40,6
september	12,7	6,0	8,8	7,6	3,7	6,4	6,4	40,3
oktober	12,7	5,9	8,6	7,4	3,8	6,0	5,8	39,9
november	12,7	5,9	8,7	7,6	3,7	6,1	6,0	39,8
december	12,9	6,0	8,8	7,9	3,7	7,2	5,1	39,7
2000								
januari	13,0	6,1	10,1	8,0	3,7	5,8	5,8	40,4
februari	13,0	6,1	8,7	8,7	3,8	8,3	6,7	38,9
maart	13,0	6,1	8,0	7,9	3,7	7,7	5,2	38,1
april	12,9	6,0	8,8	8,4	3,8	7,5	5,6	38,4
mei	13,0	6,1	8,7	8,6	3,8	8,0	5,7	39,6
juni	12,7	5,9	9,0	8,4	3,8	7,2	5,4	36,3
juli	12,9	5,9	8,7	8,7	3,9	7,9	5,8	38,8
augustus	13,0	6,0	8,7	8,0	4,0	7,5	5,3	38,7
september	12,9	6,0	8,8	8,5	4,0	7,5	5,4	39,3
oktober	12,9	5,9	9,0	8,7	3,9	7,7	5,4	39,1
november	13,4	6,2	8,8	8,6	3,9	7,9	5,2	38,4
december	13,2	6,1	8,5	7,8	4,0	7,7	5,2	38,6

¹⁾ Inclusief saldo correcties, per 1 000 van de bevolking op de eerste dag van de maand.

¹⁾ Including net corrections, per 1,000 of the population on the first day of the month.

Tabel 3a
Stand en loop van de bevolking per provincie, november 2000
Population stock and flow per province, November 2000

	Levend- geborenen Live births	Overledenen Deaths	Binnenlandse migratie Internal migration		Buitenlandse migratie External migration		Totale bevolkings- groei ¹⁾ Total population growth ¹⁾	Aantal inwoners aan het eind van de maand Number of inhabitants at the end of the month	Huwelijks- sluitingen Marriages
			Vestiging Arrivals	Vertrek Departures	Immigratie Immigration	Emigratie Emigration			
<i>absolute cijfers</i> <i>absolute figures</i>									
Groningen	524	460	2 275	2 385	478	122	272	566 306	137
Friesland	631	426	2 020	2 107	497	81	503	628 963	159
Drenthe	446	378	1 513	1 426	324	105	386	474 039	122
Overijssel	1 287	812	2 810	2 813	548	220	756	1 085 114	322
Flevoland	411	127	1 523	1 005	300	69	1 006	327 972	74
Gelderland	2 039	1 380	5 857	5 857	1 005	379	1 195	1 933 231	571
Utrecht	1 366	691	4 913	4 649	595	338	976	1 116 960	310
Noord-Holland	2 774	1 840	7 795	8 181	2 355	726	1 534	2 533 906	701
Zuid-Holland	3 601	2 481	11 428	11 662	2 770	1 152	2 346	3 420 323	881
Zeeland	338	287	1 220	1 094	197	90	259	374 145	95
Noord-Brabant	2 533	1 577	6 114	5 961	1 327	717	1 618	2 374 389	603
Limburg	1 032	879	3 215	3 543	835	555	22	1 142 806	279
<i>per 1 000 van de gemiddelde bevolking</i> <i>per 1,000 of the average population</i>								<i>per km² land</i> <i>per sq. km</i> <i>of land area</i>	<i>per 1 000 van</i> <i>de gemiddelde</i> <i>bevolking</i> <i>per 1,000 of</i> <i>the average</i> <i>population</i>
Groningen	11,3	9,9	49,0	51,4	10,3	2,6	5,9	242	3,0
Friesland	12,2	8,3	39,2	40,9	9,6	1,6	9,8	187	3,1
Drenthe	11,5	9,7	39,0	36,7	8,3	2,7	9,9	179	3,1
Overijssel	14,5	9,1	31,6	31,6	6,2	2,5	8,5	325	3,6
Flevoland	15,3	4,7	56,7	37,4	11,2	2,6	37,5	230	2,8
Gelderland	12,9	8,7	37,0	37,0	6,3	2,4	7,5	387	3,6
Utrecht	14,9	7,6	53,7	50,8	6,5	3,7	10,7	822	3,4
Noord-Holland	13,4	8,9	37,5	39,4	11,3	3,5	7,4	953	3,4
Zuid-Holland	12,8	8,9	40,8	41,6	9,9	4,1	8,4	1 193	3,1
Zeeland	11,0	9,4	39,8	35,7	6,4	2,9	8,5	209	3,1
Noord-Brabant	13,0	8,1	31,4	30,6	6,8	3,7	8,3	481	3,1
Limburg	11,0	9,4	34,3	37,8	8,9	5,9	0,2	527	3,0

N.B. Alle cijfers in deze tabel zijn voorlopig.
All data in this table are provisional.

¹⁾ Inclusief saldo administratieve correcties; de relatieve bevolkingsgroei is uitgedrukt per 1 000 van de bevolking op de eerste dag van de maand.
¹⁾ Including net administrative corrections; the relative population growth is expressed per 1,000 of the population on the first day of the month.

Tabel 3b
Stand en loop van de bevolking per provincie, december 2000
Population stock and flow per province, December 2000

	Levend- geborenen Live births	Overledenen Deaths	Binnenlandse migratie Internal migration		Buitenlandse migratie External migration		Totale bevolkings- groei ¹⁾ Total population growth ¹⁾	Aantal inwoners aan het eind van de maand Number of inhabitants at the end of the month	Huwelijks- sluitingen Marriages
			Vestiging Arrivals	Vertrek Departures	Immigratie Immigration	Emigratie Emigration			
<i>absolute cijfers</i> <i>absolute figures</i>									
Groningen	543	500	1 938	2 025	328	115	119	566 480	146
Friesland	652	472	2 063	1 941	538	56	777	630 415	179
Drenthe	441	406	1 534	1 425	307	89	365	474 479	107
Overijssel	1 182	817	2 226	2 334	307	248	309	1 085 983	308
Flevoland	463	161	1 582	986	227	74	1 015	328 857	104
Gelderland	2 012	1 489	5 655	5 439	757	507	878	1 933 887	558
Utrecht	1 308	825	4 517	4 250	461	355	782	1 117 831	320
Noord-Holland	2 705	1 988	7 184	7 751	1 662	808	666	2 533 945	770
Zuid-Holland	3 605	2 748	10 779	11 504	2 042	1 221	816	3 420 287	955
Zeeland	360	316	1 157	1 047	184	101	226	374 875	114
Noord-Brabant	2 451	1 658	6 319	6 046	1 067	786	1 210	2 374 518	697
Limburg	964	956	3 027	3 233	460	557	-409	1 142 270	335
<i>per 1 000 van de gemiddelde bevolking</i> <i>per 1,000 of the average population</i>								<i>per km² land</i> <i>per sq. km</i> <i>of land area</i>	<i>per 1 000 van</i> <i>de gemiddelde</i> <i>bevolking</i> <i>per 1,000 of</i> <i>the average</i> <i>population</i>
Groningen	11,3	10,4	40,4	42,2	6,8	2,4	2,5	242	3,0
Friesland	12,2	8,8	38,7	36,4	10,1	1,0	14,6	188	3,4
Drenthe	11,0	10,1	38,2	35,5	7,6	2,2	9,1	179	2,7
Overijssel	12,9	8,9	24,2	25,4	3,3	2,7	3,4	326	3,3
Flevoland	16,6	5,8	56,9	35,5	8,2	2,7	36,6	231	3,7
Gelderland	12,3	9,1	34,5	33,2	4,6	3,1	5,4	387	3,4
Utrecht	13,8	8,7	47,7	44,9	4,9	3,8	8,3	823	3,4
Noord-Holland	12,6	9,3	33,5	36,1	7,7	3,8	3,1	953	3,6
Zuid-Holland	12,4	9,5	37,2	39,7	7,0	4,2	2,8	1 193	3,3
Zeeland	11,3	10,0	36,5	33,0	5,8	3,2	7,1	209	3,6
Noord-Brabant	12,2	8,2	31,4	30,1	5,3	3,9	6,0	481	3,5
Limburg	10,0	9,9	31,3	33,4	4,8	5,8	-4,2	527	3,5

N.B. Alle cijfers in deze tabel zijn voorlopig.
All data in this table are provisional.

¹⁾ Inclusief saldo administratieve correcties; de relatieve bevolkingsgroei is uitgedrukt per 1 000 van de bevolking op de eerste dag van de maand.
¹⁾ Including net administrative corrections; the relative population growth is expressed per 1,000 of the population on the first day of the month.

Tabel 4a
Stand en loop van de bevolking per gemeente met 100 000 of meer inwoners¹⁾, november 2000
Population stock and flow per municipality with 100,000 or more inhabitants¹⁾, November 2000

	Levend- geborenen Live births	Overledenen Deaths	Binnenlandse migratie Internal migration		Buitenlandse migratie External migration		Totale bevolkings- groei ²⁾ Total population growth ²⁾	Aantal inwoners aan het eind van de maand Number of inhabitants at the end of the month	Huwelijks- sluitingen Marriages
			Vestiging Arrivals	Vertrek Departures	Immigratie Immigration	Emigratie Emigration			
<i>absolute cijfers</i> <i>absolute figures</i>									
Almere	215	40	843	439	136	41	649	149 702	35
Amersfoort	172	72	460	390	61	47	169	127 828	33
Amsterdam	870	541	1 817	2 521	1 319	293	82	734 456	236
Apeldoorn	157	126	319	362	89	22	40	153 690	35
Arnhem	150	111	584	617	91	45	67	139 361	25
Breda	168	114	419	459	112	52	89	162 750	30
Dordrecht	134	102	347	419	77	44	-3	120 289	27
Ede	117	63	230	266	41	7	31	102 246	27
Eindhoven	251	181	680	644	205	134	161	203 287	38
Emmen	92	92	236	228	31	18	27	107 125	16
Enschede	152	112	348	402	114	39	62	149 844	42
's-Gravenhage	482	404	1 262	1 810	796	255	20	442 552	86
Groningen	156	111	858	849	180	65	154	174 558	36
Haarlem	166	103	428	523	119	51	36	148 728	36
Haarlemmermeer	116	69	486	293	57	26	276	113 432	15
's-Hertogenbosch	143	97	413	393	64	39	100	130 675	36
Leiden	98	59	461	520	95	67	-1	117 118	28
Maastricht	89	102	307	451	235	127	-72	122 398	30
Nijmegen	149	108	665	558	161	57	226	153 797	41
Rotterdam	636	499	1 734	1 836	767	250	542	594 899	174
Tilburg	212	137	508	423	112	60	170	195 460	48
Utrecht	286	155	1 366	1 332	192	124	80	233 854	66
Zaanstad	143	112	341	278	52	19	122	136 040	33
Zoetermeer	109	58	320	369	59	61	-2	110 170	16
Zwolle	129	76	395	335	64	29	130	106 828	41
<i>per 1 000 van de gemiddelde bevolking</i> <i>per 1,000 of the average population</i>								<i>per km² land</i> <i>per sq. km</i> <i>of land area</i>	<i>per 1 000 van</i> <i>de gemiddelde</i> <i>bevolking</i> <i>per 1,000 of</i> <i>the average</i> <i>population</i>
Almere	17,6	3,3	68,8	35,9	11,1	3,3	53,1	1 127	2,9
Amersfoort	16,4	6,9	43,9	37,2	5,8	4,5	16,2	2 283	3,2
Amsterdam	14,5	9,0	30,2	41,9	21,9	4,9	1,4	4 447	3,9
Apeldoorn	12,5	10,0	25,3	28,7	7,1	1,7	3,2	452	2,8
Arnhem	13,1	9,7	51,1	54,0	8,0	3,9	5,9	1 414	2,2
Breda	12,6	8,5	31,4	34,4	8,4	3,9	6,7	1 282	2,2
Dordrecht	13,6	10,3	35,2	42,5	7,8	4,5	-0,3	1 495	2,7
Ede	14,0	7,5	27,4	31,7	4,9	0,8	3,7	319	3,2
Eindhoven	15,1	10,9	40,8	38,7	12,3	8,0	9,7	2 328	2,3
Emmen	10,5	10,5	26,9	26,0	3,5	2,1	3,1	313	1,8
Enschede	12,4	9,1	28,3	32,7	9,3	3,2	5,1	1 068	3,4
's-Gravenhage	13,3	11,1	34,8	49,9	21,9	7,0	0,6	6 519	2,4
Groningen	10,9	7,8	60,0	59,4	12,6	4,5	10,8	2 198	2,5
Haarlem	13,6	8,5	35,1	42,9	9,8	4,2	3,0	5 021	3,0
Haarlemmermeer	12,5	7,4	52,3	31,6	6,1	2,8	29,8	629	1,6
's-Hertogenbosch	13,4	9,1	38,6	36,7	6,0	3,6	9,3	1 548	3,4
Leiden	10,2	6,1	48,0	54,2	9,9	7,0	-0,1	5 285	2,9
Maastricht	8,9	10,2	30,6	44,9	23,4	12,7	-7,2	2 144	3,0
Nijmegen	11,8	8,6	52,8	44,3	12,8	4,5	18,0	3 222	3,3
Rotterdam	13,0	10,2	35,6	37,7	15,7	5,1	11,1	2 867	3,6
Tilburg	13,2	8,6	31,7	26,4	7,0	3,7	10,6	1 665	3,0
Utrecht	14,9	8,1	71,3	69,5	10,0	6,5	4,2	3 807	3,4
Zaanstad	12,8	10,0	30,6	24,9	4,7	1,7	11,0	1 832	3,0
Zoetermeer	12,1	6,4	35,4	40,9	6,5	6,8	-0,2	3 078	1,8
Zwolle	14,7	8,7	45,1	38,3	7,3	3,3	14,9	1 120	4,7

N.B. Alle cijfers in deze tabel zijn voorlopig.
 All data in this table are provisional.

¹⁾ Op 1 januari 2000.

²⁾ Inclusief saldo administratieve correcties; de relatieve bevolkingsgroei is uitgedrukt per 1 000 van de bevolking op de eerste dag van de maand.

¹⁾ On 1 January 2000.

²⁾ Including net administrative corrections; the relative population growth is expressed per 1,000 of the population on the first day of the month.

Tabel 4b
Stand en loop van de bevolking per gemeente met 100 000 of meer inwoners¹⁾, december 2000
Population stock and flow per municipality with 100,000 or more inhabitants¹⁾, December 2000

	Levend- geborenen Live births	Overledenen Deaths	Binnenlandse migratie Internal migration		Buitenlandse migratie External migration		Totale bevolkings- groei ²⁾ Total population growth ²⁾	Aantal inwoners aan het eind van de maand Number of inhabitants at the end of the month	Huwelijks- sluitingen Marriages
			Vestiging Arrivals	Vertrek Departures	Immigratie Immigration	Emigratie Emigration			
<i>absolute cijfers</i> <i>absolute figures</i>									
Almere	217	65	894	429	87	34	652	150 384	47
Amersfoort	172	91	491	427	85	33	189	128 040	32
Amsterdam	893	572	1 613	2 196	853	282	-10	734 228	246
Apeldoorn	160	132	321	319	30	19	1	153 673	43
Arnhem	135	125	606	571	80	29	90	139 289	26
Breda	184	145	466	458	72	77	56	162 120	47
Dordrecht	118	105	278	391	71	31	-62	120 017	43
Ede	129	69	243	227	38	18	99	102 379	21
Eindhoven	218	147	657	636	185	75	180	203 394	43
Emmen	105	86	262	234	31	23	56	107 374	21
Enschede	124	108	329	333	93	76	33	150 434	47
's-Gravenhage	532	469	924	1 794	506	233	-500	442 128	102
Groningen	135	126	690	771	120	61	-50	174 250	39
Haarlem	170	142	353	663	96	51	-217	148 361	48
Haarlemmermeer	123	65	420	297	70	27	232	113 534	21
's-Hertogenbosch	131	93	379	370	65	37	71	130 525	42
Leiden	112	74	428	556	76	81	-155	116 992	26
Maastricht	89	96	298	404	91	109	-197	122 160	50
Nijmegen	130	106	468	521	106	96	-85	153 664	51
Rotterdam	678	577	1 563	1 878	503	275	30	595 072	149
Tilburg	198	162	461	474	94	86	-30	195 582	53
Utrecht	305	169	1 127	1 193	120	108	45	233 956	61
Zaanstad	128	113	247	282	48	18	3	136 091	36
Zoetermeer	104	54	343	339	51	21	74	110 160	17
Zwolle	137	71	375	272	38	18	192	106 993	33
<i>per 1 000 van de gemiddelde bevolking</i> <i>per 1,000 of the average population</i>								<i>per km² land</i> <i>per sq. km</i> <i>of land area</i>	<i>per 1 000 van</i> <i>de gemiddelde</i> <i>bevolking</i> <i>per 1,000 of</i> <i>the average</i> <i>population</i>
Almere	17,1	5,1	70,3	33,8	6,8	2,7	51,4	1 132	3,7
Amersfoort	15,9	8,4	45,3	39,4	7,8	3,0	17,5	2 287	3,0
Amsterdam	14,4	9,2	25,9	35,3	13,7	4,5	-0,2	4 446	4,0
Apeldoorn	12,3	10,1	24,7	24,5	2,3	1,5	0,1	452	3,3
Arnhem	11,4	10,6	51,4	48,4	6,8	2,5	7,6	1 413	2,2
Breda	13,4	10,6	33,9	33,4	5,2	5,6	4,1	1 277	3,4
Dordrecht	11,6	10,3	27,3	38,5	7,0	3,0	-6,1	1 492	4,2
Ede	14,9	8,0	28,0	26,2	4,4	2,1	11,4	320	2,4
Eindhoven	12,7	8,5	38,2	36,9	10,7	4,4	10,5	2 329	2,5
Emmen	11,5	9,5	28,8	25,7	3,4	2,5	6,2	314	2,3
Enschede	9,7	8,5	25,8	26,1	7,3	6,0	2,6	1 072	3,7
's-Gravenhage	14,2	12,5	24,7	47,9	13,5	6,2	-13,3	6 512	2,7
Groningen	9,1	8,5	46,7	52,2	8,1	4,1	-3,4	2 194	2,6
Haarlem	13,5	11,3	28,1	52,7	7,6	4,1	-17,2	5 009	3,8
Haarlemmermeer	12,8	6,8	43,7	30,9	7,3	2,8	24,2	630	2,2
's-Hertogenbosch	11,9	8,4	34,3	33,5	5,9	3,3	6,4	1 546	3,8
Leiden	11,3	7,5	43,2	56,1	7,7	8,2	-15,6	5 279	2,6
Maastricht	8,6	9,3	28,8	39,0	8,8	10,5	-19,0	2 139	4,8
Nijmegen	10,0	8,1	35,9	40,0	8,1	7,4	-6,5	3 219	3,9
Rotterdam	13,5	11,4	31,0	37,3	10,0	5,5	0,6	2 868	3,0
Tilburg	12,0	9,8	27,8	28,6	5,7	5,2	-1,8	1 666	3,2
Utrecht	15,4	8,5	56,9	60,2	6,1	5,5	2,3	3 809	3,1
Zaanstad	11,1	9,8	21,4	24,5	4,2	1,6	0,3	1 833	3,1
Zoetermeer	11,2	5,8	36,8	36,3	5,5	2,3	7,9	3 078	1,8
Zwolle	15,1	7,8	41,4	30,0	4,2	2,0	21,2	1 122	3,6

N.B. Alle cijfers in deze tabel zijn voorlopig.
All data in this table are provisional.

¹⁾ Op 1 januari 2000.

²⁾ Inclusief saldo administratieve correcties; de relatieve bevolkingsgroei is uitgedrukt per 1 000 van de bevolking op de eerste dag van de maand.

¹⁾ On 1 January 2000.

²⁾ Including net administrative corrections; the relative population growth is expressed per 1,000 of the population on the first day of the month.

Tabel 5a
Bevolking per gemeente, november 2000
Population per municipality, November 2000

Gemeente	Aantal inwoners aan het eind van de maand	Bevolkingsgroei sinds 1 januari		Municipality	Number of inhabitants at the end of the month	Total population growth since 1 January	
		absoluut	in % van de bevolking op 1 januari			absolute	in % of the population on 1 January
Aa en Hunze	25 077	253	1,02	Brummen	21 610	62	0,29
Aalburg	11 922	148	1,26	Brunssum	30 427	-37	-0,12
Aalsmeer	22 713	252	1,12	Bunnik	13 784	-132	-0,95
Aalten	18 773	74	0,40	Bunschoten	19 256	141	0,74
Ter Aar	9 074	0	0	Buren	25 228	238	0,95
Abcoude	8 487	5	0,06	Bussum	31 032	94	0,30
Achtkarspelen	28 013	2	0,01	Capelle aan den IJssel	65 066	815	1,27
Akersloot	5 050	143	2,91	Castricum	23 129	222	0,97
Alblasserdam	18 400	217	1,19	Coevorden	35 502	681	1,96
Albrandswaard	17 644	1 224	7,45	Cranendonck	20 282	4	0,02
Alkemade	14 382	-51	-0,35	Cromstrijen	12 771	-7	-0,05
Alkmaar	92 900	64	0,07	Cuijk	24 204	300	1,26
Almelo	66 895	632	0,95	Culemborg	25 165	397	1,60
Almere	149 702	6 937	4,86	Dalfsen	17 714	215	1,23
Alphen aan den Rijn	70 234	306	0,44	Dantumadeel	19 839	6	0,03
Alphen-Chaam	9 478	18	0,19	Delft	96 413	318	0,33
Ambt Delden	5 540	51	0,93	Delfzijl	28 975	-40	-0,14
Ambt Montfort	11 041	-12	-0,11	Denekamp	12 480	55	0,44
Ameland	3 543	55	1,58	Deurne	32 067	39	0,12
Amerongen	7 235	-59	-0,81	Deventer	85 077	1 121	1,34
Amersfoort	127 828	1 685	1,34	Didam	16 562	-39	-0,23
Amstelveen	77 580	-43	-0,06	Diemen	23 832	25	0,11
Amsterdam	734 456	3 168	0,43	Diepenheim	2 757	-16	-0,58
Andijk	6 372	4	0,06	Dinxperlo	8 581	-50	-0,58
Angerlo	4 888	42	0,87	Dirksland	8 197	26	0,32
Anna Paulowna	13 908	57	0,41	Dodewaard	4 521	76	1,71
Apeldoorn	153 690	429	0,28	Doesburg	11 522	88	0,77
Appingedam	12 406	99	0,80	Doetinchem	47 697	730	1,55
Arcen en Velden	9 036	-82	-0,90	Dongen	24 850	38	0,15
Arnhem	139 361	1 207	0,87	Dongeradeel	24 462	207	0,85
Assen	59 072	627	1,07	Doorn	10 115	147	1,47
Asten	15 774	-5	-0,03	Dordrecht	120 289	468	0,39
Avereest	15 367	81	0,53	Drechterland	10 033	155	1,57
Axel	12 288	123	1,01	Driebergen-Rijsenburg	18 309	-24	-0,13
Baarle-Nassau	6 308	116	1,87	Drimmelen	26 611	-32	-0,12
Baarn	24 530	22	0,09	Dronten	35 552	308	0,87
Barendrecht	30 811	1 963	6,80	Druuten	17 047	296	1,77
Barneveld	48 238	494	1,03	Duiven	25 589	407	1,62
Bathmen	5 218	25	0,48	Echt	19 253	227	1,19
Bedum	10 880	21	0,19	Echteld	6 752	47	0,70
Beek	17 239	89	0,52	Edam-Volendam	27 660	200	0,73
Beemster	8 436	24	0,29	Ede	102 246	546	0,54
Beesel	13 155	-3	-0,02	Eemnes	8 685	66	0,77
Belfeld	5 440	32	0,59	Eemsmond	16 747	315	1,92
Bellingwedde	9 734	185	1,94	Eersel	18 322	21	0,11
Bemmel	18 095	380	2,15	Egmond	11 360	-17	-0,15
Bennebroek	5 200	92	1,80	Eibergen	16 668	88	0,53
Bergambacht	9 278	69	0,75	Eijsden	12 066	-71	-0,58
Bergeijk	17 950	44	0,25	Eindhoven	203 287	1 559	0,77
Bergen (L)	13 425	63	0,47	Elburg	21 681	57	0,26
Bergen (NH)	13 798	62	0,45	Elst	16 717	-16	-0,10
Bergen op Zoom	65 316	212	0,33	Emmen	107 125	1 153	1,09
Bergh	18 430	68	0,37	Enkhuizen	17 009	63	0,37
Bergschenhoek	13 171	631	5,03	Enschede	149 844	339	0,23
Berkel en Rodenrijs	16 982	103	0,61	Epe	33 162	81	0,24
Bernheze	28 679	100	0,35	Ermelo	26 825	65	0,24
Bernisse	12 737	-17	-0,13	Etten-Leur	37 697	674	1,82
Best	26 795	851	3,28	Ferwerderadiel	8 801	48	0,55
Beuningen	25 441	19	0,07	Franekeradeel	20 318	145	0,72
Beverwijk	35 980	178	0,50	Gaasterlân-Sleat	10 172	59	0,58
het Bildt	10 251	84	0,83	Geertruidenberg	21 013	-126	-0,60
De Bilt	32 495	-167	-0,51	Geldermalsen	24 842	389	1,59
Binnenmaas	19 261	181	0,95	Geldrop	27 929	363	1,32
Bladel	18 995	-2	-0,01	Geleen	33 889	-163	-0,48
Blaricum	9 410	-115	-1,21	Gemert-Bakel	27 695	196	0,71
Bleiswijk	10 260	107	1,05	Gendringen	20 950	81	0,39
Bloemendaal	16 771	55	0,33	Gendt	7 274	35	0,48
Boarnsterhim	18 592	327	1,79	Genemuiden	9 421	245	2,67
Bodegraven	19 632	61	0,31	Gennep	16 810	-1	-0,01
Boekel	9 236	52	0,57	Giessenlanden	14 162	-16	-0,11
Ten Boer	7 398	165	2,28	Gilze en Rijen	24 560	319	1,32
Bolsward	9 303	42	0,45	Goedereede	11 244	30	0,27
Borculo	10 508	129	1,24	Goes	35 923	155	0,43
Borger-Odoorn	26 293	92	0,35	Goirle	22 390	87	0,39
Born	14 462	-90	-0,62	Goor	12 370	7	0,06
Borne	22 360	44	0,20	Gorinchem	33 877	275	0,82
Borsele	22 006	139	0,64	Gorssel	13 349	89	0,67
Boskoop	15 065	-41	-0,27	Gouda	71 818	-100	-0,14
Boxmeer	28 757	102	0,36	Graafstroom	9 577	38	0,40
Boxtel	29 244	-6	-0,02	Graft-De Rijp	6 396	95	1,51
Breda	162 750	2 135	1,33	Gramsbergen	6 499	16	0,25
Brederwiede	12 665	164	1,31	Grave	12 606	26	0,21
Breukelen	14 245	35	0,25	's-Graveland	9 277	17	0,18
Brielle	15 998	129	0,81	's-Gravendeel	8 746	21	0,24
Broekhuizen	1 905	-14	-0,73	's-Gravenhage	442 552	1 458	0,33

Tabel 5a
Bevolking per gemeente, november 2000 (vervolg)
Population per municipality, November 2000 (continued)

Gemeente	Aantal inwoners aan het eind van de maand	Bevolkingsgroei sinds 1 januari		Municipality	Number of inhabitants at the end of the month	Total population growth since 1 January	
		absoluut	in % van de bevolking op 1 januari			absolute	in % of the population on 1 January
's-Gravenzande	19 204	49	0,26	Leeuwarden	88 541	-346	1,02
Groenlo	9 117	29	0,32	Leeuwarderadeel	10 642	74	0,70
Groesbeek	19 348	179	0,93	Leiden	117 118	-73	-0,06
Groningen	174 558	1 419	0,82	Leiderdorp	26 096	817	3,23
Grootegast	11 817	50	0,42	Leidschendam	39 142	1 670	4,46
Grubbenvorst	6 963	97	1,41	Lelystad	64 633	1 535	2,43
Gulpen - Wittem	15 567	107	0,69	Lemsterland	12 725	115	0,91
Haaksbergen	24 111	226	0,95	Leusden	28 840	93	0,32
Haaren	14 084	102	0,73	Lichtenvoorde	19 194	86	0,45
Haarlem	148 728	244	0,16	Liemer	6 805	-53	-0,77
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	5 594	224	4,17	De Lier	11 227	37	0,33
Haarlemmermeer	113 432	2 277	2,05	Liesveld	9 573	12	0,13
Haelen	10 048	25	0,25	Limmen	6 563	48	0,74
Halderberge	29 533	-112	-0,38	Lingewaal	10 687	53	0,50
Den Ham	15 039	100	0,67	Lisse	21 989	47	0,21
Hardenberg	35 325	297	0,85	Lith	6 717	26	0,39
Harderwijk	40 088	343	0,86	Littenseradiel	10 727	202	1,92
Hardinxveld-Giessendam	17 817	57	0,32	Lochem	19 181	-8	-0,04
Haren	18 694	111	0,60	Loenen	8 409	-6	-0,07
Harenkarspel	15 118	187	1,25	Loon op Zand	22 886	69	0,30
Harlingen	15 431	5	0,03	Loosdrecht	8 754	-54	-0,61
Harmelen	7 894	-95	-1,19	Lopik	13 525	151	1,13
Hasselt	7 898	267	3,50	Loppersum	11 052	28	0,25
Hattem	11 645	8	0,07	Losser	22 777	182	0,81
Heel	8 307	-39	-0,47	Maarn	5 855	7	0,12
Heemskerk	36 049	128	0,36	Maarsse	40 402	-285	-0,70
Heemstede	25 925	46	0,18	Maartensdijk	9 578	19	0,20
Heerde	18 069	-61	-0,34	Maasbracht	13 681	21	0,15
Heerenveen	41 210	773	1,91	Maasbree	12 822	23	0,18
Heerhugowaard	45 393	1 147	2,59	Maasdonk	11 404	-7	-0,06
Heerjansdam	3 523	14	0,40	Maasdriel	23 348	303	1,31
Heerlen	95 081	-66	-0,07	Maasland	6 833	14	0,21
Heeze-Leende	15 307	-17	-0,11	Maassluis	33 001	-109	-0,33
Heiloo	21 911	160	0,74	Maastricht	122 398	328	0,27
Heino	7 921	64	0,81	Margraten	13 751	-34	-0,25
Helden	19 481	91	0,47	Markelo	7 284	50	0,69
Den Helder	59 767	326	0,55	De Marne	10 896	26	0,24
Hellendoorn	35 789	115	0,32	Marum	9 851	159	1,64
Hellevoetsluis	38 844	486	1,27	Medemblik	7 676	75	0,99
Helmond	80 808	710	0,89	Meerlo-Wanssum	7 671	125	1,66
Hendrik-Ido-Ambacht	21 142	156	0,74	Meerssen	20 254	-13	-0,06
Hengelo (Gld)	8 437	28	0,33	Meijel	5 785	51	0,89
Hengelo (O)	80 356	605	0,76	Menaldumadeel	14 028	173	1,25
's-Hertogenbosch	130 675	1 641	1,27	Menterwolde	12 500	-47	-0,37
Heteren	9 500	324	3,53	Meppel	30 027	375	1,26
Heumen	16 478	241	1,48	Middelburg	45 347	427	0,95
Heusden	42 959	180	0,42	Middelharnis	17 001	242	1,44
Heythuysen	12 084	55	0,46	Midden-Drenthe	32 879	485	1,50
Hillegom	20 887	223	1,08	Mierlo	10 212	32	0,31
Hilvarenbeek	14 809	180	1,23	Mill en Sint Hubert	11 088	-9	-0,08
Hilversum	82 527	350	0,43	Millingen aan de Rijn	5 864	-11	-0,19
Holten	8 872	40	0,45	Moerdijk	36 465	153	0,42
Hontenisse	7 966	43	0,54	Monster	20 186	-42	-0,21
Hoogeveen	52 761	-29	-0,05	Montfoort	13 302	-70	-0,52
Hoogezand-Sappemeer	33 220	167	0,51	Mook en Middelaar	7 962	129	1,65
Hoon	65 722	1 118	1,73	Moordrecht	7 908	216	2,81
Horst	19 682	98	0,50	Muiden	6 783	-25	-0,37
Houten	35 712	2 399	7,20	Naaldwijk	29 038	-54	-0,19
Huisen	15 768	-5	-0,03	Naarden	16 888	-118	-0,69
Huizen	42 080	-61	-0,14	Nederhorst den Berg	5 067	-56	-1,09
Hulst	19 715	168	0,86	Nederlek	14 891	82	0,55
Hummelo en Keppel	4 518	22	0,49	Nederweert	16 161	32	0,20
Hunsel	6 109	39	0,64	Neede	11 031	-19	-0,17
IJsselham	5 690	97	1,73	Neerijnen	11 395	138	1,23
IJsselmuiden	15 041	196	1,32	Niedorp	11 406	39	0,34
IJsselstein	30 822	2 108	7,34	Nieuw-Lekkerland	9 361	-8	-0,09
Jacobsvoude	10 677	-70	-0,65	Nieuwegein	62 551	-567	-0,90
Kampen	32 957	252	0,77	Nieuwerkerk aan den IJssel	21 612	450	2,13
Kapelle	11 399	225	2,01	Nieuwkoop	11 013	-57	-0,51
Katwijk	40 983	230	0,56	Nieuwleusen	8 384	23	0,28
Kerkrade	51 099	-359	-0,70	Nijefurd	10 908	39	0,36
Kessel	4 182	9	0,22	Nijkerk	36 734	419	1,15
Kesteren	10 848	48	0,44	Nijmegen	153 797	1 597	1,05
Kollumerland en Nieuwkruisland	13 203	69	0,53	Noord-Beveland	6 966	65	0,94
Korendijk	10 745	136	1,28	Noordenveld	30 905	165	0,54
Krimpen aan den IJssel	28 663	-42	-0,15	Noorder-Koggenland	10 441	26	0,25
Laarbeek	21 555	19	0,09	Noordoostpolder	43 830	708	1,64
Landerd	14 348	45	0,31	Noordwijk	24 637	-242	-0,97
Landgraaf	40 849	-160	-0,39	Noordwijkerhout	15 352	39	0,25
Landsmeer	10 246	-19	-0,19	Nootdorp	12 315	1 939	18,69
Langedijk	24 144	439	1,85	Nuene, Gerwen en Nederwetten	23 678	-105	-0,44
Laren	11 546	-34	-0,29	Nunspeet	26 165	16	0,06
Leek	19 033	226	1,20	Nuth	16 672	109	0,66
Leerdam	20 858	154	0,74	Obdam	6 434	10	0,16
Leersum	7 403	75	1,02	Oegstgeest	21 082	297	1,43

Tabel 5a
Bevolking per gemeente, november 2000 (vervolg)
Population per municipality, November 2000 (continued)

Gemeente	Aantal inwoners aan het eind van de maand	Bevolkingsgroei sinds 1 januari		Municipality	Number of inhabitants at the end of the month	Total population growth since 1 January	
		absoluut	in % van de bevolking op 1 januari			absolute	in % of the population on 1 January
Oirschot	17 723	40	0,23	Steenbergen	23 347	9	0,04
Oisterwijk	25 332	-33	-0,13	Steenderen	4 991	71	1,44
Oldebroek	22 595	221	0,99	Steenwijk	22 815	159	0,70
Oldenzaal	30 808	62	0,20	Stein	26 428	108	0,41
Olst	9 325	22	0,24	Strijen	9 445	-56	-0,59
Ommen	16 767	81	0,49	Susteren	13 064	-17	-0,13
Onderbanken	8 446	-39	-0,46	Swalmen	8 617	27	0,31
Oostburg	17 746	2	0,01	Tegelen	19 296	-30	-0,16
Oosterhout	52 758	467	0,89	Terneuzen	34 466	-73	-0,21
Oostflakkee	10 098	21	0,21	Terschelling	4 749	26	0,55
Ooststellingwerf	26 151	361	1,40	Texel	13 507	82	0,61
Oostzaan	8 906	-15	-0,17	Tholen	23 708	90	0,38
Ootmarsum	4 528	35	0,78	Thorn	2 596	5	0,19
Opmeer	11 030	182	1,68	Tiel	39 542	1 216	3,17
Opsterland	28 809	40	0,14	Tilburg	195 460	2 344	1,21
Oss	66 759	996	1,51	Tubbergen	20 012	74	0,37
Oud-Beijerland	22 395	-71	-0,32	Tynaarlo	31 706	198	0,63
Ouder-Amstel	12 948	164	1,28	Tytsjerksteradiel	31 050	13	0,04
Ouderkerk	8 085	-13	-0,16	Ubbergen	9 261	-3	-0,03
Oudewater	9 754	-35	-0,36	Uden	39 980	373	0,94
Papendrecht	30 053	359	1,21	Uitgeest	11 647	335	2,96
Pekela	13 347	-61	-0,45	Uithoorn	26 218	128	0,49
Pijnacker	23 300	896	4,00	Urk	16 034	315	2,00
Purmerend	72 021	1 737	2,47	Utrecht	233 854	187	0,08
Putten	22 893	196	0,86	Vaals	10 772	-49	-0,45
Raalte	28 497	203	0,72	Valburg	13 415	114	0,86
Ravenstein	8 521	33	0,39	Valkenburg	3 758	151	4,19
Reeuwijk	12 856	-43	-0,33	Valkenburg aan de Geul	17 888	9	0,05
Reiderland	6 984	5	0,07	Valkenswaard	31 018	-71	-0,23
Reimerswaal	20 704	180	0,88	Veendam	28 319	101	0,36
Renkum	32 254	99	0,31	Veenendaal	60 388	513	0,86
Renswoude	4 046	41	1,02	Veere	22 020	-49	-0,22
Reusel-De Mierden	12 452	18	0,14	Veghel	36 401	258	0,71
Rheden	44 416	103	0,23	Veldhoven	42 426	423	1,01
Rhenen	17 327	55	0,32	Velsen	67 028	475	0,71
Ridderkerk	46 623	-216	-0,46	Venhuizen	7 820	185	2,42
Rijnsburg	14 818	31	0,21	Venlo	65 484	620	0,96
Rijnwaarden	11 043	85	0,78	Venray	38 088	220	0,58
Rijnwoude	19 263	-55	-0,28	Vianen	19 268	38	0,20
Rijssen	26 399	186	0,71	Vlaardingen	73 671	136	0,18
Rijswijk	53 184	1 262	2,43	Vlagtwedde	16 389	22	0,13
Roerdalen	10 529	34	0,32	Vleuten-De Meern	21 981	1 823	9,04
Roermond	45 225	273	0,61	Vlieland	1 227	26	2,16
Roggel en Neer	8 427	40	0,48	Vlissingen	44 671	329	0,74
De Ronde Venen	34 217	15	0,04	Vlist	9 804	32	0,33
Roosendaal	76 652	1 495	1,99	Voerendaal	13 143	77	0,59
Rotterdam	594 899	2 226	0,38	Voorburg	38 660	164	0,43
Rozenburg	13 235	-113	-0,85	Voorhout	13 876	319	2,35
Rozendaal	1 492	70	4,92	Voorschoten	22 646	-16	-0,07
Rucphen	22 576	99	0,44	Voorst	23 663	-22	-0,09
Ruurlo	8 029	151	1,92	Vorden	8 469	3	0,04
Sas van Gent	8 610	-45	-0,52	Vriezenveen	19 895	-49	-0,25
Sassenheim	14 907	88	0,59	Vught	25 486	152	0,60
Schagen	17 118	-55	-0,32	Waalre	16 251	-9	-0,06
Scheemda	14 367	94	0,66	Waalwijk	45 252	-81	-0,18
Schermer	4 902	-11	-0,22	Waddinxveen	26 903	259	0,97
Scherpenzeel	9 142	52	0,57	Wageningen	33 792	352	1,05
Schiedam	76 172	583	0,77	Warmond	5 155	-83	-1,58
Schiermonnikoog	1 019	19	1,90	Warnsveld	9 117	184	2,06
Schijndel	22 891	233	1,03	Wassenaar	26 113	114	0,44
Schinnen	13 648	-79	-0,58	Wateringen	15 618	356	2,33
Schipluiden	11 119	302	2,79	Waterland	17 253	-136	-0,78
Schoonhoven	11 778	20	0,17	Weerselo	9 262	-8	-0,09
Schoorl	6 584	-39	-0,59	Weert	48 138	179	0,37
Schouwen-Duiveland	34 047	446	1,33	Weesp	18 135	24	0,13
Sevenum	7 235	-6	-0,08	Wehl	6 712	29	0,43
Simpelveld	11 518	-71	-0,61	Werkendam	26 093	135	0,52
Sint Anthonis	11 652	113	0,98	Wervershoof	8 484	27	0,32
Sint-Michiëlsgestel	27 830	146	0,53	West Maas en Waal	18 183	91	0,50
Sint-Oedenrode	17 113	128	0,75	Wester-Koggenland	13 574	160	1,19
Sittard	49 507	-293	-0,59	Westerveld	18 906	18	0,10
Skarsterlân	26 965	328	1,23	Westervoort	16 131	-94	-0,58
Sliedrecht	23 682	-21	-0,09	Weststellingwerf	25 248	258	1,03
Slochteren	14 886	56	0,38	Westvoorne	13 860	3	0,02
Sluis-Aardenburg	6 563	54	0,83	Wierden	23 427	35	0,15
Smallingerland	53 015	578	1,10	Wieringen	8 360	63	0,76
Sneek	32 150	514	1,62	Wieringermeer	12 297	40	0,33
Soest	44 565	314	0,71	Wijchen	38 367	255	0,67
Someren	18 454	177	0,97	Wijhe	7 688	49	0,64
Son en Breugel	14 806	89	0,60	Wijk bij Duurstede	23 157	78	0,34
Spijkernisse	74 035	957	1,31	Winschoten	18 697	101	0,54
Stad Delden	7 197	11	0,15	Winsum	14 014	100	0,72
Stadskanaal	33 428	331	1,00	Winterswijk	28 658	97	0,34
Staphorst	15 323	78	0,51	Wisch	19 604	-13	-0,07
Stede Broec	21 144	-35	-0,17	Woensdrecht	21 432	437	2,08

Tabel 5a
Bevolking per gemeente, november 2000 (slot)
Population per municipality, November 2000 (end)

Gemeente	Aantal inwoners aan het eind van de maand	Bevolkingsgroei sinds 1 januari		Municipality	Number of inhabitants at the end of the month	Total population growth since 1 January	
		absoluut	in % van de bevolking op 1 januari			absolute	in % of the population on 1 January
Woerden	38 892	797	2,09	Zelhem	11 184	-68	-0,60
Wognum	7 992	53	0,67	Zevenaar	26 243	-56	-0,21
De Wolden	23 786	215	0,91	Zevenhuizen-Moerkapelle	9 977	53	0,53
Wormerland	15 339	137	0,90	Zijpe	11 221	66	0,59
Woudenberg	11 009	95	0,87	Zoetermeer	110 170	229	0,21
Woudrichem	14 223	173	1,23	Zoeterwoude	8 686	7	0,08
Wünseradiel	11 927	123	1,04	Zuidhorn	18 114	27	0,15
Wymbritseradiel	15 944	98	0,62	Zundert	20 256	101	0,50
Zaanstad	136 040	278	0,20	Zutphen	35 727	562	1,60
Zaltbommel	25 684	139	0,54	Zwartsluis	4 692	31	0,67
Zandvoort	16 250	373	2,35	Zwijndrecht	41 411	-104	-0,25
Zederik	13 636	-61	-0,45	Zwolle	106 828	1 027	0,97
Zeevang	6 346	8	0,13				
Zeewolde	18 221	963	5,58				
Zeist	59 754	-266	-0,44				

N.B. Alle cijfers in deze tabel zijn voorlopig.
 All data in this table are provisional.

Tabel 5b
Bevolking per gemeente, december 2000
Population per municipality, December 2000

Gemeente	Aantal inwoners aan het eind van de maand	Bevolkingsgroei sinds 1 januari		Municipality	Number of inhabitants at the end of the month	Total population growth since 1 January	
		absoluut	in % van de bevolking op 1 januari			absolute	in % of the population on 1 January
Aa en Hunze	25 207	383	1,54	Brummen	21 603	55	0,26
Aalburg	11 930	156	1,32	Brunssum	30 361	-103	-0,34
Aalsmeer	22 667	206	0,92	Bunnik	13 779	-137	-0,98
Aalten	18 776	77	0,41	Bunschoten	19 259	144	0,75
Ter Aar	9 078	4	0,04	Buren	25 235	245	0,98
Abcoude	8 485	3	0,04	Bussum	31 044	106	0,34
Achtkarspelen	28 019	8	0,03	Capelle aan den IJssel	65 016	765	1,19
Akersloot	5 059	152	3,10	Castricum	23 129	222	0,97
Alblasserdam	18 414	231	1,27	Coevorden	35 506	685	1,97
Albrandswaard	17 761	1 341	8,17	Cranendonck	20 291	13	0,06
Alkemade	14 395	-38	-0,26	Cromstrijen	12 790	12	0,09
Alkmaar	92 978	142	0,15	Cuijk	24 237	333	1,39
Almelo	66 872	609	0,92	Culemborg	25 221	453	1,83
Almere	150 384	7 619	5,34	Dalfsen	17 707	208	1,19
Alphen aan den Rijn	70 164	236	0,34	Dantumadeel	19 851	18	0,09
Alphen-Chaam	9 486	26	0,27	Delft	96 197	102	0,11
Ambt Delden	5 525	36	0,66	Delfzijl	28 972	-43	-0,15
Ambt Montfort	11 037	-16	-0,14	Denekamp	12 466	41	0,33
Ameland	3 545	57	1,63	Deurne	32 043	15	0,05
Amerongen	7 222	-72	-0,99	Deventer	85 020	1 064	1,27
Amersfoort	128 040	1 897	1,50	Didam	16 602	1	0,01
Amstelveen	77 363	-260	-0,33	Diemen	23 827	20	0,08
Amsterdam	734 228	2 940	0,40	Diepenheim	2 753	-20	-0,72
Andijk	6 376	8	0,13	Dinxperlo	8 570	-61	-0,71
Angerlo	4 888	42	0,87	Dirksland	8 200	29	0,35
Anna Paulowna	13 930	79	0,57	Dodewaard	4 527	82	1,84
Apeldoorn	153 673	412	0,27	Doesburg	11 516	82	0,72
Appingedam	12 431	124	1,01	Doetinchem	47 722	755	1,61
Arcen en Velden	9 038	-80	-0,88	Dongen	24 848	36	0,15
Arnhem	139 289	1 135	0,82	Dongeradeel	24 733	478	1,97
Assen	59 041	596	1,02	Doorn	10 124	156	1,57
Asten	15 787	8	0,05	Dordrecht	120 017	196	0,16
Avereest	15 352	66	0,43	Drechterland	10 055	177	1,79
Axel	12 281	116	0,95	Driebergen-Rijsenburg	18 321	-12	-0,07
Baarle-Nassau	6 312	120	1,94	Drimmelen	26 614	-29	-0,11
Baarn	24 527	19	0,08	Dronten	35 570	326	0,92
Barendrecht	30 958	2 110	7,31	Druuten	17 055	304	1,81
Barneveld	48 298	554	1,16	Duiven	25 745	563	2,24
Bathmen	5 223	30	0,58	Echt	19 242	216	1,14
Bedum	10 880	21	0,19	Echteld	6 745	40	0,60
Beek	17 170	20	0,12	Edam-Volendam	27 684	224	0,82
Beemster	8 454	42	0,50	Ede	102 379	679	0,67
Beesel	13 192	34	0,26	Eemnes	8 657	38	0,44
Belfeld	5 441	33	0,61	Eemsmond	16 732	300	1,83
Bellingwedde	9 738	189	1,98	Eersel	18 300	-1	-0,01
Bemmel	18 095	380	2,15	Egmond	11 354	-23	-0,20
Bennebroek	5 227	119	2,33	Eibergen	16 694	114	0,69
Bergambacht	9 270	61	0,66	Eijsden	12 066	-71	-0,58
Bergeijk	17 969	63	0,35	Eindhoven	203 394	1 666	0,83
Bergen (L)	13 442	80	0,60	Elburg	21 686	62	0,29
Bergen (NH)	13 772	36	0,26	Elst	16 715	-18	-0,11
Bergen op Zoom	65 361	257	0,39	Emmen	107 374	1 402	1,32
Bergh	18 430	68	0,37	Enkhuizen	17 030	84	0,50
Bergschenhoek	13 203	663	5,29	Enschede	150 434	929	0,62
Berkel en Rodenrijs	16 975	96	0,57	Epe	33 153	72	0,22
Bernheze	28 668	89	0,31	Ermelo	26 776	16	0,06
Bernisse	12 729	-25	-0,20	Etten-Leur	37 781	758	2,05
Best	26 813	869	3,35	Ferwerderadiel	8 819	66	0,75
Beuningen	25 423	1	0,00	Franekeradeel	20 354	181	0,90
Beverwijk	35 947	145	0,41	Gaasterlân-Sleat	10 187	74	0,73
het Bildt	10 263	96	0,94	Geertruidenberg	20 994	-145	-0,69
De Bilt	32 477	-185	-0,57	Geldermalsen	24 853	400	1,64
Binnenmaas	19 237	157	0,82	Geldrop	27 995	429	1,56
Bladel	18 987	-10	-0,05	Geleen	33 904	-148	-0,43
Blaricum	9 376	-149	-1,56	Gemert-Bakel	27 676	177	0,64
Bleiswijk	10 260	107	1,05	Gendringen	20 937	68	0,33
Bloemendaal	16 810	94	0,56	Gendt	7 278	39	0,54
Boarnsterhim	18 579	314	1,72	Genemuiden	9 439	263	2,87
Bodegraven	19 625	54	0,28	Gennep	16 821	10	0,06
Boekel	9 230	46	0,50	Giessenlanden	14 179	1	0,01
Ten Boer	7 455	222	3,07	Gilze en Rijen	24 548	307	1,27
Bolsward	9 302	41	0,44	Goedereede	11 267	53	0,47
Borculo	10 501	122	1,18	Goes	35 954	186	0,52
Borger-Odoorn	26 304	103	0,39	Goirle	22 394	91	0,41
Born	14 481	-71	-0,49	Goor	12 357	-6	-0,05
Borne	22 358	42	0,19	Gorinchem	33 986	384	1,14
Borsele	22 006	139	0,64	Gorssel	13 369	109	0,82
Boskoop	15 087	-19	-0,13	Gouda	71 766	-152	-0,21
Boxmeer	28 911	256	0,89	Graafstroom	9 598	59	0,62
Boxtel	29 257	7	0,02	Graft-De Rijp	6 399	98	1,56
Breda	162 120	1 505	0,94	Gramsbergen	6 489	6	0,09
Brederwiede	12 659	158	1,26	Grave	12 628	48	0,38
Breukelen	14 252	42	0,30	's-Graveland	9 245	-15	-0,16
Brielle	15 968	99	0,62	's-Gravendeel	8 742	17	0,19
Broekhuizen	1 903	-16	-0,83	's-Gravenhage	442 128	1 034	0,23

Tabel 5b
Bevolking per gemeente, december 2000 (vervolg)
Population per municipality, December 2000 (continued)

Gemeente	Aantal inwoners aan het eind van de maand	Bevolkingsgroei sinds 1 januari		Municipality	Number of inhabitants at the end of the month	Total population growth since 1 January	
		absoluut	in % van de bevolking op 1 januari			absolute	in % of the population on 1 January
's-Gravenzande	19 181	26	0,14	Leeuwarden	89 242	355	0,93
Groenlo	9 117	29	0,32	Leeuwarderadeel	10 663	95	0,90
Groesbeek	19 369	200	1,04	Leiden	116 992	-199	-0,17
Groningen	174 250	1 111	0,64	Leiderdorp	26 168	889	3,52
Grootegast	11 882	115	0,98	Leidschendam	39 554	2 082	5,56
Grubbenvorst	6 953	87	1,27	Lelystad	64 632	1 534	2,43
Gulpen - Wittem	15 526	66	0,43	Lemsterland	12 740	130	1,03
Haaksbergen	24 133	248	1,04	Leusden	28 834	87	0,30
Haaren	14 089	107	0,77	Lichtenvoorde	19 226	118	0,62
Haarlem	148 361	-123	-0,08	Liemer	6 794	-64	-0,93
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	5 579	209	3,89	De Lier	11 194	4	0,04
Haarlemmermeer	113 534	2 379	2,14	Liesveld	9 579	18	0,19
Haelen	10 041	18	0,18	Limmen	6 562	47	0,72
Halderberge	29 498	-147	-0,50	Lingewaal	10 691	57	0,54
Den Ham	15 050	111	0,74	Lisse	22 007	65	0,30
Hardenberg	35 365	337	0,96	Lith	6 722	31	0,46
Harderwijk	40 157	412	1,04	Littenseradiel	10 734	209	1,99
Hardinxveld-Giessendam	17 810	50	0,28	Lochem	19 179	-10	-0,05
Haren	18 695	112	0,60	Loenen	8 388	-27	-0,32
Harenkarspel	15 140	209	1,40	Loon op Zand	22 899	82	0,36
Harlingen	15 430	4	0,03	Loosdrecht	8 741	-67	-0,76
Harmelen	7 885	-104	-1,30	Lopik	13 516	142	1,06
Hasselt	7 928	297	3,89	Loppersum	11 043	19	0,17
Hattem	11 663	26	0,22	Losser	22 793	198	0,88
Heel	8 293	-53	-0,64	Maarn	5 832	-16	-0,27
Heemskerk	36 066	145	0,40	Maarssen	40 395	-292	-0,72
Heemstede	25 971	92	0,36	Maartensdijk	9 573	14	0,15
Heerde	18 086	-44	-0,24	Maasbracht	13 700	40	0,29
Heerenveen	41 279	842	2,08	Maasbree	12 823	24	0,19
Heerhugowaard	45 548	1 302	2,94	Maasdonk	11 405	-6	-0,05
Heerjansdam	3 541	32	0,91	Maasdriel	23 353	308	1,34
Heerlen	95 125	-22	-0,02	Maasland	6 824	5	0,07
Heeze-Leende	15 285	-39	-0,25	Maassluis	32 978	-132	-0,40
Heiloo	21 896	145	0,67	Maastricht	122 160	90	0,07
Heino	7 916	59	0,75	Margraten	13 746	-39	-0,28
Helden	19 501	111	0,57	Markelo	7 272	38	0,53
Den Helder	59 770	329	0,55	De Marne	10 892	22	0,20
Hellendoorn	35 792	118	0,33	Marum	9 941	249	2,57
Hellevoetsluis	38 877	519	1,35	Medemblik	7 673	72	0,95
Helmond	80 925	827	1,03	Meerlo-Wanssum	7 672	126	1,67
Hendrik-Ido-Ambacht	21 172	186	0,89	Meerssen	20 244	-23	-0,11
Hengelo (Gld)	8 456	47	0,56	Meijel	5 788	54	0,94
Hengelo (O)	80 455	704	0,88	Menaldumadeel	14 135	280	2,02
's-Hertogenbosch	130 525	1 491	1,16	Menterwolde	12 560	13	0,10
Heteren	9 535	359	3,91	Meppel	30 040	388	1,31
Heumen	16 501	264	1,63	Middelburg	45 440	520	1,16
Heusden	42 928	149	0,35	Middelharnis	17 040	281	1,68
Heythuysen	12 106	77	0,64	Midden-Drenthe	32 814	420	1,30
Hillegom	20 847	183	0,89	Mierlo	10 212	32	0,31
Hilvarenbeek	14 809	180	1,23	Mill en Sint Hubert	11 092	-5	-0,05
Hilversum	82 725	548	0,67	Millingen aan de Rijn	5 869	-6	-0,10
Holten	8 886	54	0,61	Moerdijk	36 456	144	0,40
Hontenisse	7 972	49	0,62	Monster	20 194	-34	-0,17
Hoogeveen	52 780	-10	-0,02	Montfoort	13 287	-85	-0,64
Hoogezand-Sappemeer	33 240	187	0,57	Mook en Middelaar	7 959	126	1,61
Hoom	65 746	1 142	1,77	Moordrecht	7 927	235	3,06
Horst	19 639	55	0,28	Muiden	6 770	-38	-0,56
Houten	35 974	2 661	7,99	Naaldwijk	29 063	-29	-0,10
Huissen	15 742	-31	-0,20	Naarden	16 872	-134	-0,79
Huizen	42 091	-50	-0,12	Nederhorst den Berg	5 075	-48	-0,94
Hulst	19 694	147	0,75	Nederlek	14 894	85	0,57
Hummelo en Keppel	4 524	28	0,62	Nederweert	16 170	41	0,25
Hunsel	6 102	32	0,53	Neede	11 042	-8	-0,07
IJsselham	5 684	91	1,63	Neerijnen	11 389	132	1,17
IJsselmuiden	15 040	195	1,31	Niedorp	11 391	24	0,21
IJsselstein	30 923	2 209	7,69	Nieuw-Lekkerland	9 362	-7	-0,07
Jacobsvoude	10 680	-67	-0,62	Nieuwegein	62 538	-580	-0,92
Kampen	32 968	263	0,80	Nieuwerkerk aan den IJssel	21 654	492	2,32
Kapelle	11 444	270	2,42	Nieuwkoop	11 015	-55	-0,50
Katwijk	41 012	259	0,64	Nieuwleusen	8 384	23	0,28
Kerkrade	51 043	-415	-0,81	Nijefurd	10 890	21	0,19
Kessel	4 184	11	0,26	Nijkerk	36 728	413	1,14
Kesteren	10 870	70	0,65	Nijmegen	153 664	1 464	0,96
Kollumerland en Nieuwkruisland	13 199	65	0,49	Noord-Beveland	6 972	71	1,03
Korendijk	10 756	147	1,39	Noordenveld	30 953	213	0,69
Krimpen aan den IJssel	28 692	-13	-0,05	Noorder-Koggenland	10 458	43	0,41
Laarbeek	21 542	6	0,03	Noordoostpolder	43 842	720	1,67
Landerd	14 362	59	0,41	Noordwijk	24 654	-225	-0,90
Landgraaf	40 759	-250	-0,61	Noordwijkerhout	15 367	54	0,35
Landsmeer	10 236	-29	-0,28	Nootdorp	12 478	2 102	20,26
Langedijk	24 201	496	2,09	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	23 674	-109	-0,46
Laren	11 540	-40	-0,35	Nunspeet	26 141	-8	-0,03
Leek	19 014	207	1,10	Nuth	16 687	124	0,75
Leerdam	20 874	170	0,82	Obdam	6 451	27	0,42
Leersum	7 396	68	0,93	Oegstgeest	21 115	330	1,59

Tabel 5b
Bevolking per gemeente, december 2000 (vervolg)
Population per municipality, December 2000 (continued)

Gemeente	Aantal inwoners aan het eind van de maand	Bevolkingsgroei sinds 1 januari		Municipality	Number of inhabitants at the end of the month	Total population growth since 1 January	
		absoluut	in % van de bevolking op 1 januari			absolute	in % of the population on 1 January
Oirschot	17 699	16	0,09	Steenbergen	23 365	27	0,12
Oisterwijk	25 278	-87	-0,34	Steenderen	4 994	74	1,50
Oldebroek	22 646	272	1,22	Steenwijk	22 827	171	0,75
Oldenzaal	30 794	48	0,16	Stein	26 419	99	0,38
Olst	9 340	37	0,40	Strijen	9 410	-91	-0,96
Ommen	16 781	95	0,57	Susteren	13 051	-30	-0,23
Onderbanken	8 454	-31	-0,37	Swalmen	8 610	20	0,23
Oostburg	18 026	282	1,59	Tegelen	19 261	-65	-0,34
Oosterhout	52 739	448	0,86	Terneuzen	34 475	-64	-0,19
Oostflakkee	10 133	56	0,56	Terschelling	4 767	44	0,93
Ooststellingwerf	26 236	446	1,73	Texel	13 530	105	0,78
Oostzaan	8 910	-11	-0,12	Tholen	23 736	118	0,50
Ootmarsum	4 535	42	0,93	Thorn	2 602	11	0,42
Opmeer	11 038	190	1,75	Tiel	39 602	1 276	3,33
Opsterland	28 829	60	0,21	Tilburg	195 582	2 466	1,28
Oss	66 844	1 081	1,64	Tubbergen	20 022	84	0,42
Oud-Beijerland	22 385	-81	-0,36	Tynaarlo	31 748	240	0,76
Ouder-Amstel	12 988	204	1,60	Tytsjerksteradiel	31 062	25	0,08
Ouderkerk	8 106	8	0,10	Ubbergen	9 271	7	0,08
Oudewater	9 741	-48	-0,49	Uden	39 912	305	0,77
Papendrecht	30 094	400	1,35	Uitgeest	11 665	353	3,12
Pekela	13 355	-53	-0,40	Uithoorn	26 242	152	0,58
Pijnacker	23 465	1 061	4,74	Urk	16 059	340	2,16
Purmerend	72 127	1 843	2,62	Utrecht	233 956	289	0,12
Putten	22 891	194	0,85	Vaals	10 822	1	0,01
Raalte	28 483	189	0,67	Valburg	13 402	101	0,76
Ravenstein	8 520	32	0,38	Valkenburg	3 750	143	3,96
Reeuwijk	12 851	-48	-0,37	Valkenburg aan de Geul	17 888	9	0,05
Reiderland	7 008	29	0,42	Valkenswaard	31 007	-82	-0,26
Reimerswaal	20 729	205	1,00	Veendam	28 336	118	0,42
Renkum	32 254	99	0,31	Veenendaal	60 391	516	0,86
Renswoude	4 054	49	1,22	Veere	22 038	-31	-0,14
Reusel-De Mierden	12 459	25	0,20	Veghel	36 383	240	0,66
Rheden	44 401	88	0,20	Veldhoven	42 482	479	1,14
Rhenen	17 342	70	0,41	Velsen	66 956	403	0,61
Ridderkerk	46 543	-296	-0,63	Venhuizen	7 824	189	2,48
Rijnsburg	14 817	30	0,20	Venlo	65 501	637	0,98
Rijnwaarden	11 064	106	0,97	Venray	38 095	227	0,60
Rijnwoude	19 222	-96	-0,50	Vianen	19 264	34	0,18
Rijssen	26 420	207	0,79	Vlaardingen	73 665	130	0,18
Rijswijk	53 195	1 273	2,45	Vlagtwedde	16 404	37	0,23
Roerdalen	10 529	34	0,32	Vleuten-De Meern	22 041	1 883	9,34
Roermond	45 145	193	0,43	Vlieland	1 216	15	1,25
Roggel en Neer	8 431	44	0,52	Vlissingen	44 755	413	0,93
De Ronde Venen	34 210	8	0,02	Vliet	9 813	41	0,42
Roosendaal	76 759	1 602	2,13	Voerendaal	13 146	80	0,61
Rotterdam	595 072	2 399	0,40	Voorburg	38 663	167	0,43
Rozenburg	13 228	-120	-0,90	Voorhout	13 902	345	2,54
Rozendaal	1 502	80	5,63	Voorschoten	22 616	-46	-0,20
Rucphen	22 586	109	0,48	Voorst	23 715	30	0,13
Ruurlo	8 082	204	2,59	Vorden	8 463	-3	-0,04
Sas van Gent	8 593	-62	-0,72	Vriezenveen	19 870	-74	-0,37
Sassenheim	14 885	66	0,45	Vught	25 446	112	0,44
Schagen	17 127	-46	-0,27	Waalre	16 265	5	0,03
Scheemda	14 367	94	0,66	Waalwijk	45 270	-63	-0,14
Schermer	4 899	-14	-0,28	Waddinxveen	26 835	191	0,72
Scherpenzeel	9 136	46	0,51	Wageningen	33 825	385	1,15
Schiedam	76 098	509	0,67	Warmond	5 149	-89	-1,70
Schiermonnikoog	1 017	17	1,70	Warnsveld	9 135	202	2,26
Schijndel	22 967	309	1,36	Wassenaar	26 031	32	0,12
Schinnen	13 656	-71	-0,52	Wateringen	15 637	375	2,46
Schipluiden	11 113	296	2,74	Waterland	17 222	-167	-0,96
Schoonhoven	11 784	26	0,22	Weerselo	9 260	-10	-0,11
Schoorl	6 588	-35	-0,53	Weert	48 145	186	0,39
Schouwen-Duiveland	34 194	593	1,76	Weesp	18 102	-9	-0,05
Sevenum	7 232	-9	-0,12	Wehl	6 707	24	0,36
Simpelveld	11 496	-93	-0,80	Werkendam	26 116	158	0,61
Sint Anthonis	11 676	137	1,19	Wervershoof	8 476	19	0,22
Sint-Michielsgestel	27 830	146	0,53	West Maas en Waal	18 180	88	0,49
Sint-Oedenrode	17 083	98	0,58	Wester-Koggenland	13 574	160	1,19
Sittard	49 468	-332	-0,67	Westerveld	18 938	50	0,26
Skarsterlân	27 021	384	1,44	Westervoort	16 151	-74	-0,46
Sliedrecht	23 663	-40	-0,17	Weststellingwerf	25 250	260	1,04
Slochteren	14 870	40	0,27	Westvoorne	13 899	42	0,30
Sluis-Aardenburg	6 566	57	0,88	Wierden	23 443	51	0,22
Smallingerland	53 019	582	1,11	Wieringen	8 360	63	0,76
Sneek	32 140	504	1,59	Wieringermeer	12 314	57	0,47
Soest	44 636	385	0,87	Wijchen	38 431	319	0,84
Someren	18 446	169	0,92	Wijhe	7 680	41	0,54
Son en Breugel	14 815	98	0,67	Wijk bij Duurstede	23 147	68	0,29
Spijkernisse	73 850	772	1,06	Winschoten	18 784	188	1,01
Stad Delden	7 181	-5	-0,07	Winsum	14 008	94	0,68
Stadskanaal	33 524	427	1,29	Winterswijk	28 671	110	0,39
Staphorst	15 351	106	0,70	Wisch	19 586	-31	-0,16
Stede Broec	21 079	-100	-0,47	Woensdrecht	21 463	468	2,23

Tabel 5b
Bevolking per gemeente, december 2000 (slot)
Population per municipality, December 2000 (end)

Gemeente	Aantal inwoners aan het eind van de maand	Bevolkingsgroei sinds 1 januari		Municipality	Number of inhabitants at the end of the month	Total population growth since 1 January	
		absoluut	in % van de bevolking op 1 januari			absolute	in % of the population on 1 January
Woerden	39 034	939	2,46	Zelhem	11 194	-58	-0,52
Wognum	8 004	65	0,82	Zevenaar	26 180	-119	-0,45
De Wolden	23 774	203	0,86	Zevenhuizen-Moerkapelle	9 980	56	0,56
Wormerland	15 381	179	1,18	Zijpe	11 195	40	0,36
Woudenberg	11 027	113	1,04	Zoetermeer	110 160	219	0,20
Woudrichem	14 259	209	1,49	Zoeterwoude	8 682	3	0,03
Wûnseradiel	11 953	149	1,26	Zuidhorn	18 099	12	0,07
Wymbritseradiel	15 941	95	0,60	Zundert	20 270	115	0,57
Zaanstad	136 091	329	0,24	Zutphen	35 688	523	1,49
Zaltbommel	25 660	115	0,45	Zwartsluis	4 683	22	0,47
Zandvoort	16 306	429	2,70	Zwijndrecht	41 416	-99	-0,24
Zederik	13 606	-91	-0,66	Zwolle	106 993	1 192	1,13
Zeevang	6 337	-1	-0,02				
Zeewolde	18 370	1 112	6,44				
Zeist	59 827	-193	-0,32				

N.B. Alle cijfers in deze tabel zijn voorlopig.
All data in this table are provisional.

Tabel 6
Stand en loop van de niet-Nederlandse bevolking
Stock and flow of the non-Dutch population

	Levendgeborenen Live births		Overledenen Deaths	Buitenlandse migratie External migration		Saldo correcties Net corrections	Saldo wijzigingen van nationaliteit Net changes of nationality	Totale bevolkings- groei Total population growth	Aantal inwoners aan het eind van het jaar / de maand Number of inhabitants at the end of the year / month
	Totaal Total	w.o. eerste kinderen of whom first children		Immigratie Immigration	Emigratie Emigration				
1996	11 563	4 610	2 224	77 177	22 404	-27 107	-82 557	-45 552	679 869
1997	11 654	4 694	2 102	76 736	21 940	-6 435	-59 705	-1 792	678 077
1998	11 320	4 753	2 035	81 701	21 266	-26 341	-59 084	-15 705	662 372
1999	10 175	4 224	2 049	78 365	20 665	-14 637	-62 029	-10 840	651 532
januari	884	351	196	6 294	1 604	-916	-3 981	481	662 853
februari	828	319	168	5 903	1 337	-1 031	-6 311	-2 116	660 737
maart	856	346	182	6 747	1 748	-1 820	-6 604	-2 751	657 986
april	859	332	183	5 355	1 475	-950	-5 079	-1 473	656 513
mei	866	378	166	4 898	1 228	-858	-3 053	459	656 972
juni	915	382	153	5 598	2 068	-1 415	-6 739	-3 862	653 110
juli	937	389	179	6 242	2 560	-1 074	-4 104	-738	652 372
augustus	795	351	170	7 456	2 005	-1 016	-4 855	205	652 577
september	829	354	163	9 016	1 826	-1 276	-4 812	1 768	654 345
oktober	791	342	174	7 300	1 571	-1 504	-5 273	-431	653 914
november	802	350	147	7 351	1 415	-1 750	-4 780	61	653 975
december	813	330	168	6 205	1 828	-1 027	-6 438	-2 443	651 532
2000	10 095	4 377	2 062	91 370	20 729	-10 387	-50 038	18 249	669 781
januari	882	380	191	6 824	1 474	-982	-3 644	1 415	652 947
februari	881	374	165	7 625	1 474	-747	-5 682	438	653 385
maart	829	356	169	7 235	1 706	-1 120	-6 241	-1 172	652 213
april	826	352	182	5 894	1 390	-864	-3 821	463	652 676
mei	932	393	171	6 933	1 344	-1 047	-6 010	-707	651 969
juni	849	365	165	6 610	1 961	-824	-2 707	1 802	653 771
juli	826	353	169	6 971	2 486	-889	-3 354	899	654 670
augustus	816	355	167	8 913	2 173	-662	-3 844	2 883	657 553
september	873	402	161	10 095	1 871	-811	-3 924	4 201	661 754
oktober	772	323	189	9 387	1 762	-809	-4 349	3 050	664 804
november	778	344	158	9 115	1 461	-1 106	-4 597	2 571	667 375
december	831	380	175	5 768	1 627	-526	-1 865	2 406	669 781

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 7
Levendgeborenen naar legitimiteit en rangnummer (uit de moeder)
Live births by legitimacy and birth order (to the mother)

	Levendgeborenen / Live births						
	Totaal Total	w.v. / of whom				w.o. buitenechtelijk of whom non-marital	
		eerste kinderen first children	tweede kinderen second children	derde kinderen third children	vierde of volgende kinderen fourth or subsequent children	totaal total	w.o. eerste kinderen of whom first children
1996	189 521	85 792	68 334	24 631	10 764	32 192	20 492
1997	192 443	89 322	68 173	24 238	10 710	36 863	23 410
1998	199 408	93 876	69 877	24 970	10 685	41 439	26 691
1999	200 445	93 815	71 289	24 840	10 501	45 592	29 165
januari	16 218	7 620	5 746	1 994	858	3 483	2 251
februari	15 191	7 054	5 453	1 880	804	3 458	2 259
maart	16 818	7 642	6 132	2 156	888	3 824	2 418
april	16 880	7 721	6 118	2 122	919	3 696	2 349
mei	16 379	7 434	5 983	2 098	864	3 518	2 231
juni	16 941	7 709	6 232	2 112	888	3 814	2 348
juli	17 638	8 386	6 142	2 171	939	3 996	2 587
augustus	17 713	8 335	6 300	2 192	886	4 136	2 604
september	17 566	8 314	6 194	2 153	905	4 037	2 602
oktober	16 691	8 094	5 783	2 018	796	3 915	2 593
november	15 983	7 611	5 553	1 956	863	3 760	2 396
december	16 427	7 895	5 653	1 988	891	3 955	2 527
2000	206 606	96 109	73 916	25 645	10 936	51 842	32 732
januari	17 068	8 166	5 879	2 063	960	4 174	2 703
februari	16 605	7 680	6 034	2 005	886	4 129	2 615
maart	17 442	7 945	6 377	2 198	922	4 213	2 663
april	16 627	7 508	6 061	2 198	860	4 027	2 467
mei	17 511	7 733	6 550	2 266	962	4 248	2 598
juni	16 774	7 666	6 082	2 100	926	4 052	2 472
juli	17 696	8 129	6 459	2 188	920	4 423	2 752
augustus	18 314	8 581	6 568	2 258	907	4 681	2 978
september	17 734	8 413	6 205	2 198	918	4 546	2 956
oktober	17 156	8 121	6 049	2 061	925	4 416	2 785
november	16 993	8 111	5 936	2 078	868	4 442	2 815
december	16 686	8 056	5 716	2 032	882	4 491	2 928

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 8
Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder
Live births by age of the mother

	<20 jaar	20–24 years	25–29 jaar	30–34 jaar	35–39 jaar	40–44 jaar	45+ jaar	Totaal / Total
1996	1 857	16 760	61 129	77 057	28 740	3 796	182	189 521
1997	1 979	16 556	60 515	78 845	30 256	4 125	167	192 443
1998	2 038	16 330	61 191	82 702	32 531	4 451	165	199 408
1999	2 323	16 246	58 920	83 718	34 243	4 808	187	200 445
januari	127	1 155	4 421	6 974	3 023	492	26	16 218
februari	128	1 093	4 238	6 405	2 836	472	19	15 191
maart	155	1 228	4 777	7 082	3 071	491	14	16 818
april	167	1 261	4 776	7 185	3 036	431	24	16 880
mei	164	1 253	4 651	7 018	2 876	402	15	16 379
juni	152	1 352	4 878	7 135	3 027	385	12	16 941
juli	202	1 446	5 310	7 288	2 969	401	22	17 638
augustus	244	1 469	5 245	7 412	2 931	397	15	17 713
september	250	1 480	5 364	7 282	2 807	371	12	17 566
oktober	214	1 455	5 147	6 979	2 546	346	4	16 691
november	235	1 467	4 946	6 457	2 555	311	12	15 983
december	285	1 587	5 167	6 501	2 566	309	12	16 427
2000	2 509	17 443	57 313	87 185	36 722	5 247	187	206 606
januari	150	1 298	4 372	7 351	3 274	603	20	17 068
februari	155	1 280	4 296	7 045	3 320	486	23	16 605
maart	163	1 351	4 525	7 598	3 306	482	17	17 442
april	157	1 314	4 405	7 162	3 109	463	17	16 627
mei	181	1 441	4 653	7 494	3 271	457	14	17 511
juni	189	1 358	4 631	7 093	3 067	422	14	16 774
juli	244	1 424	4 928	7 593	3 089	400	18	17 696
augustus	220	1 573	5 267	7 693	3 140	408	13	18 314
september	261	1 568	5 077	7 386	3 036	395	11	17 734
oktober	235	1 590	5 074	7 113	2 744	388	12	17 156
november	265	1 583	5 024	6 987	2 721	397	16	16 993
december	289	1 663	5 061	6 670	2 645	346	12	16 686

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 9
Overledenen naar leeftijd en geslacht
Deaths by age and sex

	0–19 jaar		20–39 years		40–59 jaar		60–79 jaar		80–89 jaar		90+ jaar		Totaal / Total		w.o. beneden 1 jaar ¹⁾ of whom under 1 year of age ¹⁾	
	M	V	M	F	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
1996	1 125	800	2 115	1 167	8 365	5 276	33 896	22 029	18 749	26 064	4 758	13 217	69 008	68 553	615	471
1997	1 016	724	2 026	1 151	8 187	5 421	32 890	21 785	18 425	25 864	4 699	13 595	67 243	68 540	541	427
1998	1 103	692	1 901	1 035	8 340	5 520	33 343	21 962	18 598	26 028	4 924	14 036	68 209	69 273	498	472
1999	1 055	785	1 937	1 128	8 570	5 787	33 416	22 608	18 716	26 452	5 178	14 855	68 872	71 615	563	458
januari	92	65	168	105	749	520	2 938	1 990	1 851	2 459	606	1 602	6 404	6 741	47	40
februari	76	61	176	91	642	424	2 811	1 913	1 756	2 379	530	1 475	5 991	6 343	40	36
maart	80	73	141	97	746	508	3 061	2 008	1 870	2 481	583	1 505	6 481	6 672	47	49
april	75	58	154	98	702	433	2 768	1 774	1 523	2 109	412	1 183	5 634	5 655	48	38
mei	89	65	169	88	662	489	2 751	1 864	1 486	2 126	429	1 156	5 586	5 788	49	44
juni	91	63	164	90	706	450	2 678	1 771	1 386	2 049	355	1 111	5 380	5 534	48	33
juli	94	76	157	93	677	479	2 667	1 798	1 506	2 135	421	1 196	5 522	5 777	46	48
augustus	98	83	189	92	717	541	2 681	1 793	1 386	2 145	366	1 193	5 437	5 847	47	47
september	90	50	149	92	756	461	2 572	1 747	1 442	1 984	308	1 043	5 317	5 377	46	28
oktober	84	69	152	80	737	476	2 709	1 920	1 433	1 988	370	1 059	5 485	5 592	40	16
november	90	56	152	81	697	522	2 731	1 868	1 407	2 077	378	1 045	5 455	5 649	53	34
december	96	66	166	121	779	484	3 049	2 162	1 670	2 520	420	1 287	6 180	6 640	52	45
2000	1 082	789	1 837	1 087	8 808	5 854	32 731	22 129	19 339	27 077	4 985	14 825	68 782	71 761	548	444
januari	77	58	181	96	807	543	3 173	2 152	2 222	2 990	696	1 921	7 156	7 760	32	28
februari	81	55	118	97	660	444	2 659	1 795	1 738	2 276	479	1 373	5 735	6 040	40	27
maart	95	87	131	78	730	466	2 686	1 806	1 611	2 237	437	1 243	5 690	5 917	50	51
april	95	58	178	78	720	440	2 628	1 775	1 679	2 147	400	1 274	5 700	5 772	51	25
mei	98	63	155	81	758	499	2 638	1 805	1 586	2 234	401	1 192	5 636	5 874	50	33
juni	83	66	164	91	717	447	2 601	1 744	1 536	2 154	402	1 197	5 503	5 699	47	36
juli	101	75	147	89	707	490	2 734	1 812	1 459	2 124	351	1 078	5 499	5 668	50	46
augustus	92	80	170	89	724	497	2 522	1 734	1 441	2 160	358	1 093	5 307	5 653	45	45
september	88	66	147	98	728	472	2 508	1 786	1 402	2 007	334	1 029	5 207	5 458	46	41
oktober	103	51	163	112	744	520	2 840	1 893	1 490	2 151	367	1 127	5 707	5 854	49	35
november	65	63	145	96	745	520	2 792	1 809	1 481	2 203	375	1 078	5 603	5 769	32	38
december	104	67	138	82	768	516	2 950	2 018	1 694	2 394	385	1 220	6 039	6 297	56	39

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

¹⁾ Leeftijd op de laatste verjaardag.

¹⁾ Age at last birthday.

Tabel 10
Buitenlandse migratie naar leeftijd
External migration by age

	0-19 jaar		20-29 years		30-39 jaar		40-49 jaar		50+ jaar		Totaal / Total	
	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E
1996	31 283	14 954	34 542	16 705	24 796	16 597	10 087	8 336	8 041	8 733	108 749	65 325
1997	31 251	14 292	35 180	16 579	24 902	16 073	10 200	7 588	8 327	7 686	109 860	62 218
1998	34 493	13 695	39 038	15 934	28 394	15 842	11 503	7 422	8 979	7 548	122 407	60 441
1999	36 439	13 866	36 246	14 771	26 443	15 380	11 213	7 293	8 810	7 713	119 151	59 023
januari	2 540	1 004	2 908	1 198	2 221	1 327	887	548	774	603	9 330	4 680
februari	2 276	795	2 707	1 027	1 992	1 105	769	458	642	501	8 386	3 886
maart	2 803	937	2 931	1 179	2 338	1 289	904	620	791	644	9 767	4 669
april	2 314	836	2 291	1 017	1 989	1 219	788	500	637	652	8 019	4 224
mei	2 171	717	2 190	992	1 750	1 004	746	444	683	607	7 540	3 764
juni	2 808	1 110	2 537	1 266	2 097	1 347	914	616	726	692	9 082	5 031
juli	3 941	2 083	2 849	1 517	2 385	1 639	1 176	926	849	703	11 200	6 868
augustus	4 635	1 749	3 872	1 471	2 484	1 498	1 262	784	755	641	13 008	6 143
september	4 054	1 327	4 427	1 513	2 694	1 350	1 071	644	828	750	13 074	5 584
oktober	2 923	1 156	3 423	1 247	2 263	1 262	915	607	670	622	10 194	4 894
november	3 082	1 052	3 293	1 163	2 275	1 110	930	542	746	581	10 326	4 448
december	2 892	1 100	2 818	1 181	1 955	1 230	851	604	709	717	9 225	4 832
2000	39 827	14 814	40 935	14 889	29 889	16 024	12 809	7 974	9 397	7 524	132 857	61 225
januari	2 787	1 045	2 989	1 158	2 397	1 313	1 012	616	851	601	10 036	4 733
februari	2 883	871	3 246	1 085	2 443	1 221	971	493	707	538	10 250	4 208
maart	2 802	962	3 064	1 145	2 395	1 354	944	631	761	594	9 966	4 686
april	2 289	835	2 603	1 048	2 078	1 148	814	581	707	539	8 491	4 151
mei	2 763	803	2 973	1 056	2 464	1 176	913	529	857	566	9 970	4 130
juni	3 049	1 233	2 924	1 216	2 295	1 291	1 036	741	831	623	10 135	5 104
juli	4 308	2 078	3 157	1 474	2 584	1 628	1 353	956	868	647	12 270	6 783
augustus	5 180	2 035	4 450	1 481	2 840	1 628	1 523	870	841	649	14 834	6 663
september	4 151	1 440	4 899	1 682	2 897	1 458	1 221	657	847	698	14 015	5 935
oktober	3 690	1 298	4 147	1 372	2 846	1 340	1 134	631	794	672	12 611	5 313
november	3 417	1 032	3 978	1 113	2 712	1 181	1 132	594	700	682	11 939	4 602
december	2 508	1 182	2 505	1 059	1 938	1 286	756	675	633	715	8 340	4 917

N.B. I = Immigratie / Immigration.
E = Emigratie / Emigration.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 11
Buitenlandse migratie van Nederlanders naar land van geboorte
External migration of Dutch nationals by country of birth

	Totaal / Total		w.o. met land van geboorte / of whom with country of birth															
	I	E	Nederland The Netherlands		Duitsland Germany		Aruba ¹⁾ Aruba ¹⁾		Nederlandse Antillen Netherlands Antilles		Suriname Suriname		Verenigde Staten van Amerika United States of America		Indonesië Indonesia		Zuid-Afrika South-Africa	
			I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E
1996	31 572	42 921	21 171	34 118	638	541	81	26	3 736	2 440	909	911	312	219	510	562	234	157
1997	33 124	40 278	21 487	31 749	673	514	120	48	4 594	2 032	952	995	286	217	476	500	229	148
1998	40 706	39 175	24 584	30 844	783	488	149	50	7 252	1 847	1 375	905	324	203	594	428	373	148
1999	40 786	38 358	24 974	30 833	5 193	3 329	199	55	8 614	1 904	3 205	874	3 488	1 908	1 749	664	1 333	659
januari	3 036	3 076	2 042	2 481	472	279	14	8	477	149	285	90	293	116	129	53	164	69
februari	2 483	2 549	1 613	2 029	354	208	11	1	416	115	253	67	223	119	107	42	115	52
maart	3 020	2 921	1 921	2 365	481	297	15	6	525	146	279	67	292	139	121	44	135	54
april	2 664	2 749	1 764	2 190	373	302	8	3	425	134	226	63	201	96	89	54	107	49
mei	2 642	2 536	1 708	2 074	268	216	16	-	435	140	221	65	209	112	148	50	100	32
juni	3 484	2 963	2 174	2 381	391	331	9	6	647	164	259	52	240	280	151	57	103	52
juli	4 958	4 308	2 921	3 507	462	335	26	8	1 229	223	297	76	280	317	179	67	99	82
augustus	5 552	4 138	3 072	3 359	475	311	36	7	1 530	195	338	68	456	166	189	66	115	44
september	4 058	3 758	2 423	3 058	605	275	15	8	836	134	300	108	398	161	195	75	113	52
oktober	2 894	3 323	1 802	2 656	510	262	16	-	606	181	250	69	338	159	155	51	92	38
november	2 975	3 033	1 790	2 356	443	240	18	7	644	164	277	81	330	82	164	51	93	53
december	3 020	3 004	1 744	2 377	359	273	15	1	844	159	220	68	228	161	122	54	97	82
2000	132 857	61 225	23 818	32 761	5 150	3 369	267	77	9 901	1 792	3 601	794	3 538	1 797	1 931	629	1 331	504
januari	10 036	4 733	2 011	2 647	478	213	14	2	642	134	209	71	280	104	149	52	111	61
februari	10 250	4 208	1 614	2 241	411	231	10	7	460	123	269	59	306	103	142	34	138	47
maart	9 966	4 686	1 700	2 474	411	267	14	5	481	116	301	74	264	133	115	46	120	36
april	8 491	4 151	1 600	2 310	356	239	22	-	508	106	231	54	204	100	109	39	104	30
mei	9 970	4 130	1 867	2 248	365	202	19	3	604	149	303	71	245	101	138	46	106	16
juni	10 135	5 104	2 079	2 552	406	299	14	5	827	135	279	60	255	248	124	56	81	29
juli	12 270	6 783	2 878	3 519	341	362	48	9	1 560	159	329	80	341	332	186	63	77	39
augustus	14 834	6 663	3 073	3 642	523	322	32	15	1 747	184	443	72	524	201	225	70	137	48
september	14 015	5 935	2 083	3 200	591	333	27	6	1 078	195	366	59	360	126	261	57	123	42
oktober	12 611	5 313	1 780	2 808	517	320	25	4	781	188	342	81	327	113	193	63	119	47
november	11 939	4 602	1 648	2 435	456	284	17	18	618	171	321	65	255	103	183	52	103	36
december	8 340	4 917	1 485	2 685	295	297	25	3	595	132	208	48	177	133	106	51	112	73

N.B. I = Immigratie / Immigration.
E = Emigratie / Emigration.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

¹⁾ Betreft personen die zijn geboren in 1986 of later.
¹⁾ Only persons born in 1986 or thereafter.

Tabel 12
Buitenlandse migratie van Nederlanders naar land van herkomst resp. bestemming
 External migration of Dutch nationals by country of last residence, intended residence resp.

	Totaal / Total		w.o. uit resp. naar															
			EU-landen EU-countries				of whom from, to resp.				Aruba		Nederlandse Antillen Netherlands Antilles		Suriname		Verenigde Staten van Amerika United States of America	
	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E
1996	31 572	42 921	13 084	21 371	3 784	7 469	3 751	4 894	1 599	2 784	944	1 099	4 727	3 624	838	963	2 388	3 260
1997	33 124	40 278	13 190	19 663	3 856	5 904	3 782	4 343	1 608	3 026	1 040	1 102	5 795	3 254	882	1 102	2 281	3 040
1998	40 706	39 175	14 660	19 794	3 973	5 961	4 136	3 822	2 000	3 264	1 303	1 013	8 873	2 767	1 380	967	2 431	3 314
1999	40 786	38 358	14 011	20 032	3 713	5 779	3 700	4 014	2 165	3 153	1 468	902	10 028	2 916	1 324	690	2 458	3 146
januari	3 036	3 076	1 255	1 574	313	452	353	311	182	257	81	77	539	213	76	68	205	230
februari	2 483	2 549	963	1 375	263	392	249	286	148	235	64	39	483	157	75	44	166	219
maart	3 020	2 921	1 113	1 614	308	443	305	308	165	233	94	56	605	192	93	62	168	207
april	2 664	2 749	1 039	1 492	287	413	260	234	174	258	76	58	512	197	101	51	183	226
mei	2 642	2 536	911	1 345	268	369	247	326	136	159	80	75	499	193	99	43	163	249
juni	3 484	2 963	1 127	1 520	287	427	319	341	165	181	91	77	774	274	132	41	238	241
juli	4 958	4 308	1 421	2 045	351	519	387	451	261	322	196	150	1 647	461	114	46	262	434
augustus	5 552	4 138	1 558	2 071	382	612	407	381	277	379	368	117	1 663	313	212	55	340	364
september	4 058	3 758	1 477	2 008	376	567	331	371	259	380	147	73	934	216	156	97	236	285
oktober	2 894	3 323	1 084	1 684	306	493	301	335	152	276	89	50	710	251	101	60	148	279
november	2 975	3 033	1 090	1 634	283	508	274	358	130	232	89	84	729	218	98	71	190	199
december	3 020	3 004	973	1 670	289	584	267	312	116	241	93	46	933	231	67	52	159	213
2000	132 857	61 225	35 797	32 902	5 753	8 010	8 436	7 656	7 817	6 143	1 825	965	11 266	2 693	3 433	773	5 872	5 356
januari	10 036	4 733	3 130	2 426	569	639	801	552	568	458	88	58	727	199	212	68	465	470
februari	10 250	4 208	2 818	2 223	428	510	631	518	582	380	77	44	526	172	262	59	490	316
maart	9 966	4 686	2 776	2 474	497	621	672	561	595	385	103	62	541	140	299	70	430	395
april	8 491	4 151	2 338	2 289	387	578	546	505	511	403	82	49	601	151	219	45	351	341
mei	9 970	4 130	2 638	2 273	440	561	617	540	608	333	77	64	700	211	309	61	445	355
juni	10 135	5 104	2 627	2 640	431	660	640	619	616	474	109	105	978	311	252	66	480	534
juli	12 270	6 783	2 900	3 485	519	804	677	790	664	687	395	142	1 868	348	254	81	619	777
augustus	14 834	6 663	3 788	3 464	608	822	844	741	946	777	408	120	1 907	323	435	69	856	636
september	14 015	5 935	3 819	3 361	586	778	870	771	777	704	166	103	1 207	235	351	67	549	454
oktober	12 611	5 313	3 376	2 821	449	655	786	679	747	558	122	86	853	244	327	77	499	386
november	11 939	4 602	3 379	2 587	467	653	790	657	760	461	99	80	690	184	311	65	391	308
december	8 340	4 917	2 208	2 859	372	729	562	723	443	523	99	52	668	175	202	45	297	384

N.B. I = Immigratie / Immigration.
 E = Emigratie / Emigration.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 13
Buitenlandse migratie van niet-Nederlanders naar land van geboorte
 External migration of non-Dutch nationals by country of birth

	Totaal / Total		w.o. met land van geboorte / of whom with country of birth															
			Duitsland Germany		(voormalig) Joegoslavië (former) Yugoslavia		Turkije Turkey		Verenigd Koninkrijk United Kingdom		Suriname Suriname		Verenigde Staten van Amerika United States of America		Iran Iran		Marokko Morocco	
	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E
1996	77 177	22 404	4 988	3 150	3 609	472	6 024	1 338	4 161	2 334	2 734	332	2 820	1 493	2 788	126	4 402	941
1997	76 736	21 940	4 875	2 820	1 790	468	6 066	1 048	4 154	2 198	2 603	321	2 865	1 701	1 658	143	4 728	756
1998	81 701	21 266	4 682	2 871	1 614	349	5 141	843	4 147	2 152	3 228	246	3 084	1 655	1 106	99	5 305	539
1999	78 365	20 665	4 457	2 811	4 050	500	4 441	631	4 446	2 038	1 825	173	3 118	1 701	1 101	91	4 423	469
januari	6 294	1 604	403	234	106	23	347	54	357	149	209	24	259	103	77	10	317	47
februari	5 903	1 337	321	175	177	26	378	54	348	135	171	17	200	105	76	5	362	46
maart	6 747	1 748	407	254	169	30	437	65	392	184	168	9	258	123	93	16	423	46
april	5 355	1 475	315	260	177	28	272	58	317	165	128	5	185	88	62	12	358	31
mei	4 898	1 228	213	170	186	33	292	49	283	123	120	16	193	97	64	7	318	35
juni	5 598	2 068	336	285	424	40	302	56	308	179	130	13	203	259	79	2	307	39
juli	6 242	2 560	391	291	735	47	291	67	359	284	135	14	242	278	66	3	258	51
augustus	7 456	2 005	386	256	443	42	432	45	435	206	170	12	401	150	99	8	426	32
september	9 016	1 826	524	233	486	72	451	50	515	155	145	24	354	142	116	5	494	40
oktober	7 300	1 571	451	224	380	51	388	41	420	165	144	16	311	139	133	11	354	31
november	7 351	1 415	395	197	402	52	427	53	423	122	160	15	301	71	116	6	439	39
december	6 205	1 828	315	232	365	56	424	39	289	171	145	8	211	146	120	6	367	32
2000	91 370	20 729	4 533	2 877	4 698	675	5 038	589	5 150	1 990	2 102	170	3 176	1 574	1 676	76	4 236	380
januari	6 824	1 474	419	170	406	61	401	33	386	167	118	16	253	90	96	7	357	39
februari	7 625	1 474	367	193	503	31	430	30	379	145	177	14	284	90	138	2	465	20
maart	7 235	1 706	341	234	404	45	454	31	416	145	177	12	240	118	140	8	385	29
april	5 894	1 390	320	210	248	52	334	56	328	156	141	14	186	90	96	2	388	25
mei	6 933	1 344	323	181	393	72	408	42	426	127	175	15	202	92	131	3	336	22
juni	6 610	1 961	363	258	375	47	272	44	386	192	131	10	226	233	95	10	345	28
juli	6 971	2 486	293	304	388	59	316	44	387	212	163	30	304	290	129	20	241	29
augustus	8 913	2 173	453	269	316	117	527	51	551	214	227	11	481	166	128	6	481	28
september	10 095	1 871	521	279	461	58	525	68	518	195	230	12	315	111	195	5	483	33
oktober	9 387	1 762	468	281	455	35	503	78	526	168	222	12	296	100	204	5	360	54
november	9 115	1 461	413	246	494	69	474	59	553	133	212	11	231	83	223	3	240	38
december	5 768	1 627	252	252	255	29	394	53	294	136	129	13	158	111	101	5	155	35

N.B. I = Immigratie / Immigration.
 E = Emigratie / Emigration.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 14
Buitenlandse migratie van niet-Nederlanders naar land van nationaliteit
External migration of non-Dutch nationals by country of nationality

	Totaal / Total		w.o. / of which															
			Duitsland Germany		(voormalig) Joegoslavië (former) Yugoslavia		Turkije Turkey		Verenigd Koninkrijk United Kingdom		Suriname Suriname		Verenigde Staten van Amerika United States of America		Marokko Morocco		Somalië Somalia	
	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E	I	E
1996	77 177	22 404	5 049	3 359	2 034	423	6 175	1 537	4 727	2 837	2 731	331	3 030	1 647	4 477	1 121	1 272	71
1997	76 736	21 940	4 908	2 994	1 000	427	6 093	1 184	4 691	2 659	2 569	323	3 061	1 846	4 753	898	353	42
1998	81 701	21 266	4 746	3 047	1 158	319	5 120	930	4 741	2 617	3 200	255	3 274	1 789	5 310	602	285	36
1999	78 365	20 665	4 491	2 995	1 441	387	4 215	686	5 018	2 468	1 802	172	3 343	1 836	4 427	500	182	32
januari	6 294	1 604	400	248	72	17	334	59	396	185	208	24	290	108	317	51	21	3
februari	5 903	1 337	330	182	74	24	372	58	388	165	170	18	211	117	369	45	17	3
maart	6 747	1 748	416	263	97	29	403	70	447	215	168	10	275	136	432	50	15	1
april	5 355	1 475	322	277	74	30	275	61	354	201	127	5	191	95	360	30	22	4
mei	4 898	1 228	220	183	81	27	285	52	325	158	118	16	208	110	318	42	12	-
juni	5 598	2 068	331	291	130	38	283	60	356	208	127	12	215	280	312	39	6	4
juli	6 242	2 560	385	309	238	47	291	68	408	358	132	13	268	293	265	58	15	1
augustus	7 456	2 005	407	272	152	40	409	52	488	239	165	12	417	163	432	32	22	1
september	9 016	1 826	542	261	135	54	417	59	579	187	145	24	399	150	486	44	21	7
oktober	7 300	1 571	452	240	107	26	359	45	488	190	141	18	321	153	349	34	15	1
november	7 351	1 415	387	210	143	26	392	64	464	162	160	13	325	75	419	38	8	1
december	6 205	1 828	299	259	138	29	395	38	325	200	141	7	223	156	368	37	8	6
2000	91 370	20 729	4 855	3 219	1 392	354	4 517	627	5 855	2 363	2 067	167	3 365	1 747	4 160	404	137	15
januari	6 824	1 474	446	185	145	25	390	34	429	194	119	17	272	100	355	42	8	3
februari	7 625	1 474	401	224	111	20	396	35	431	179	176	13	300	100	459	23	14	1
maart	7 235	1 706	364	261	150	26	416	39	462	170	173	12	253	123	380	31	5	1
april	5 894	1 390	319	236	87	38	318	60	381	183	143	13	198	96	384	23	13	1
mei	6 933	1 344	377	208	99	23	368	41	487	150	174	14	211	100	330	20	12	1
juni	6 610	1 961	377	280	98	28	241	45	439	226	134	10	236	255	339	24	17	-
juli	6 971	2 486	324	338	89	20	247	52	453	257	154	30	331	328	237	30	11	1
augustus	8 913	2 173	491	310	112	57	487	50	607	269	225	10	503	187	478	38	7	1
september	10 095	1 871	534	316	152	26	478	69	587	212	220	12	336	127	483	30	3	2
oktober	9 387	1 762	501	293	102	31	463	88	603	203	217	12	300	125	344	66	11	2
november	9 115	1 461	445	270	153	41	392	65	635	154	205	12	252	86	219	38	27	1
december	5 768	1 627	276	298	94	19	321	49	341	166	127	12	173	120	152	39	9	1

N.B. I = Immigratie / Immigration.
E = Emigratie / Emigration.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 15
Administratieve correcties m.b.t. Nederlanders en niet-Nederlanders naar land van geboorte
Administrative corrections concerning Dutch nationals and non-Dutch nationals by country of birth

	Totaal / Total		w.v. / of whom															
			Nederlanders / Dutch nationals								Niet-Nederlanders / Non-Dutch nationals							
			Totaal		w.o. met geboorteland						Total		of whom with country of birth					
	O	A	O	A	Nederland The Netherlands		Nederlandse Antillen + Aruba Netherlands Antilles + Aruba		Suriname Suriname				Turkije Turkey		Verenigd Koninkrijk United Kingdom		Marokko Morocco	
				O	A	O	A	O	A	O	A	O	A	O	A	O	A	
1996	14 181	40 801	9 991	16 616	7 450	11 470	493	1 300	999	1 440	4 190	24 185	619	2 969	182	2 541	788	2 019
1997	14 866	34 966	10 637	18 131	7 796	12 194	575	1 408	1 069	1 621	4 229	16 835	596	1 682	162	1 472	759	1 416
1998	16 379	35 227	12 572	18 475	9 055	12 422	724	1 211	1 276	1 647	3 807	16 752	442	1 298	139	1 713	676	1 335
1999	17 235	36 991	13 868	21 995	9 802	14 552	849	1 536	1 402	1 900	3 367	14 996	379	1 078	131	1 485	633	1 261
januari	1 431	2 699	1 140	1 680	829	1 112	64	109	125	153	291	1 019	28	69	9	90	46	97
februari	1 424	2 747	1 155	1 659	852	1 097	61	117	98	141	269	1 088	30	85	7	104	60	131
maart	1 619	3 797	1 280	2 012	886	1 287	73	145	133	179	339	1 785	33	127	14	184	58	143
april	1 352	2 802	1 059	1 754	739	1 141	85	113	110	178	293	1 048	29	107	10	99	64	91
mei	1 216	2 565	969	1 636	680	1 072	57	108	83	159	247	929	30	70	14	97	43	81
juni	1 554	3 408	1 238	1 968	879	1 368	65	122	142	146	316	1 440	40	114	14	197	73	112
juli	1 461	2 730	1 221	1 637	868	1 074	92	136	114	124	240	1 093	23	105	14	109	46	103
augustus	1 358	2 617	1 113	1 565	785	1 024	56	115	122	145	245	1 052	26	65	2	99	35	87
september	1 492	3 333	1 189	2 016	828	1 305	68	159	123	185	303	1 317	30	104	12	98	52	109
oktober	1 395	3 594	1 110	2 114	780	1 464	67	141	109	146	285	1 480	34	66	14	164	55	84
november	1 531	3 825	1 251	2 155	868	1 397	87	149	136	202	280	1 670	36	97	8	143	52	122
december	1 402	2 874	1 143	1 799	808	1 211	74	122	107	142	259	1 075	40	69	13	101	49	101
2000	18 744	36 562	14 835	22 266	10 314	14 722	1 016	1 593	1 392	1 748	3 909	14 296	638	727	148	1 274	751	1 132
januari	1 640	3 421	1 305	2 104	921	1 404	71	147	127	176	335	1 317	64	65	10	112	72	93
februari	1 639	3 019	1 295	1 928	912	1 280	93	139	122	150	344	1 091	67	72	10	97	66	102
maart	1 722	3 703	1 359	2 220	967	1 467	84	153	137	164	363	1 483	74	74	14	133	83	114
april	1 408	2 942	1 100	1 770	768	1 173	76	114	87	142	308	1 172	69	59	16	103	43	109
mei	1 731	3 261	1 361	1 844	918	1 215	115	143	126	120	370	1 417	60	74	11	123	74	93
juni	1 391	2 747	1 128	1 660	784	1 107	82	123	107	144	263	1 087	51	45	9	107	46	83
juli	1 593	3 032	1 267	1 817	913	1 157	80	170	105	149	326	1 215	49	54	20	88	53	101
augustus	1 686	2 742	1 371	1 765	955	1 179	88	106	141	144	315	977	42	52	16	92	56	81
september	1 596	3 076	1 255	1 924	875	1 269	98	138	107	167	341	1 152	48	54	9	108	64	86
oktober	1 637	3 037	1 288	1 879	840	1 255	93	138	140	145	349	1 158	50	68	12	104	81	107
november	1 566	3 428	1 219	1 975	841	1 295	79	144	108	161	347	1 453	42	63	11	128	64	101
december	1 135	2 154	887	1 380	620	921	57	78	85	86	248	774	22	47	10	79	49	62

N.B. O = Opnemingen / Entries.
A = Afvoeringen / Removals.

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 16
Huwelijkssluitingen, partnerschapsregistraties en huwelijksontbindingen
Marriages, registrations of partnership and dissolutions of marriage

	Huwelijkssluitingen Marriages	Partnerschapsregistraties Registrations of partnership				Huwelijksontbindingen Dissolutions of marriage			
		Totaal Total	waarvan tussen / of which among			Totaal Total	waarvan door / of which by		
			twee mannen two males	man en vrouw male and female	twee vrouwen two females		overlijden man death of husband	overlijden vrouw death of wife	echtscheiding divorce
<i>absolute cijfers</i> <i>absolute figures</i>									
1996	85 140					94 140	42 032	17 237	34 871
1997	85 059					91 704	40 942	17 022	33 740
1998	86 956	4 626	1 686	1 616	1 324	90 773	40 999	17 315	32 459
1999	89 428	3 256	897	1 495	864	92 464	41 145	17 748	33 571
januari	3 109	191	46	91	54	8 168	3 798	1 589	2 781
februari	3 414	201	63	92	46	7 574	3 524	1 495	2 555
maart	4 600	275	68	139	68	8 635	3 826	1 603	3 206
april	6 462	245	64	107	74	7 300	3 383	1 347	2 570
mei	10 812	284	88	117	79	7 209	3 359	1 440	2 410
juni	11 065	331	95	135	101	7 832	3 211	1 426	3 195
juli	9 259	288	78	125	85	7 473	3 301	1 436	2 736
augustus	9 635	282	65	140	77	7 480	3 280	1 457	2 743
september	14 075	320	108	108	104	7 526	3 220	1 372	2 934
oktober	7 347	253	63	125	65	7 455	3 308	1 479	2 668
november	4 720	269	76	137	56	7 618	3 239	1 472	2 907
december	4 930	317	83	179	55	8 194	3 696	1 632	2 866
2000	88 034	2 922	815	1 322	785	93 301	41 146	17 928	34 227
januari	3 094	195	53	107	35	8 926	4 142	1 806	2 978
februari	4 487	215	55	103	57	7 721	3 371	1 475	2 875
maart	4 623	232	44	129	59	8 167	3 483	1 459	3 225
april	6 221	213	72	87	54	7 440	3 452	1 477	2 511
mei	11 333	313	104	118	91	8 011	3 330	1 489	3 192
juni	11 527	296	89	121	86	7 333	3 297	1 375	2 661
juli	8 799	241	64	108	69	7 720	3 361	1 459	2 900
augustus	9 830	254	70	99	85	7 496	3 175	1 431	2 890
september	12 552	276	85	108	83	7 502	3 195	1 466	2 841
oktober	6 503	225	67	98	60	7 848	3 347	1 508	2 993
november	4 315	239	64	127	48	7 822	3 410	1 436	2 976
december	4 750	223	48	117	58	7 315	3 583	1 547	2 185
<i>per 1 000 van de gemiddelde bevolking</i> <i>per 1,000 of the average population</i>									
1996	5,5					6,1	2,7	1,1	2,2
1997	5,4					5,9	2,6	1,1	2,2
1998	5,5	0,3	0,1	0,1	0,1	5,8	2,6	1,1	2,1
1999	5,7	0,2	0,1	0,1	0,1	5,8	2,6	1,1	2,1
januari	2,3	0,1	0	0,1	0	6,1	2,8	1,2	2,1
februari	2,8	0,2	0,1	0,1	0	6,3	2,9	1,2	2,1
maart	3,4	0,2	0,1	0,1	0,1	6,4	2,9	1,2	2,4
april	5,0	0,2	0	0,1	0,1	5,6	2,6	1,0	2,0
mei	8,1	0,2	0,1	0,1	0,1	5,4	2,5	1,1	1,8
juni	8,5	0,3	0,1	0,1	0,1	6,0	2,5	1,1	2,5
juli	6,9	0,2	0,1	0,1	0,1	5,6	2,5	1,1	2,0
augustus	7,2	0,2	0	0,1	0,1	5,6	2,4	1,1	2,0
september	10,8	0,2	0,1	0,1	0,1	5,8	2,5	1,1	2,3
oktober	5,5	0,2	0	0,1	0	5,5	2,5	1,1	2,0
november	3,6	0,2	0,1	0,1	0	5,8	2,5	1,1	2,2
december	3,7	0,2	0,1	0,1	0	6,1	2,7	1,2	2,1
2000	5,5	0,2	0,1	0,1	0,0	5,9	2,6	1,1	2,1
januari	2,3	0,1	0,0	0,1	0,0	6,6	3,1	1,3	2,2
februari	3,7	0,2	0,0	0,1	0,0	6,3	2,8	1,2	2,4
maart	3,4	0,2	0,0	0,1	0,0	6,1	2,6	1,1	2,4
april	4,8	0,2	0,1	0,1	0,0	5,7	2,6	1,1	1,9
mei	8,4	0,2	0,1	0,1	0,1	5,9	2,5	1,1	2,4
juni	8,8	0,2	0,1	0,1	0,1	5,6	2,5	1,1	2,0
juli	6,5	0,2	0,0	0,1	0,1	5,7	2,5	1,1	2,1
augustus	7,3	0,2	0,1	0,1	0,1	5,5	2,3	1,1	2,1
september	9,6	0,2	0,1	0,1	0,1	5,7	2,4	1,1	2,2
oktober	4,8	0,2	0,0	0,1	0,0	5,8	2,5	1,1	2,2
november	3,3	0,2	0,0	0,1	0,0	6,0	2,6	1,1	2,3
december	3,5	0,2	0,0	0,1	0,0	5,4	2,6	1,1	1,6

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 17
Huwenden woonachtig in Nederland naar leeftijd en geslacht
Marrying persons residing in the Netherlands by age and sex

	<20 jaar		20-24 years		25-29 jaar		30-34 jaar		35-39 jaar		40+ jaar		Totaal / Total	
	M	V	M	F	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
1996	225	1 315	6 826	16 046	29 112	31 918	23 147	16 710	9 833	6 420	13 229	8 586	82 372	80 995
1997	188	1 240	5 999	14 654	28 221	31 967	23 839	17 394	10 278	6 749	14 021	9 497	82 546	81 501
1998	199	1 251	5 696	13 791	27 317	32 036	24 844	18 175	10 799	7 290	15 230	10 372	84 085	82 915
1999	183	1 295	5 742	13 844	26 359	31 629	26 516	19 640	11 732	7 885	15 767	10 540	86 299	84 833
januari	2	47	202	387	697	814	863	698	459	336	740	494	2 963	2 776
februari	5	60	217	470	778	905	967	788	557	406	738	480	3 262	3 109
maart	7	52	302	672	1 193	1 373	1 241	1 021	629	485	1 040	713	4 412	4 316
april	8	65	369	901	1 782	2 134	1 943	1 561	912	599	1 237	871	6 251	6 131
mei	12	100	545	1 562	3 455	4 276	3 467	2 497	1 372	937	1 742	1 136	10 593	10 508
juni	11	108	640	1 731	3 656	4 440	3 475	2 468	1 392	875	1 685	1 113	10 859	10 735
juli	33	208	686	1 637	2 772	3 176	2 609	1 930	1 203	740	1 395	886	8 698	8 577
augustus	36	220	705	1 628	2 819	3 334	2 850	1 991	1 197	746	1 369	850	8 976	8 769
september	18	136	841	2 228	4 740	5 822	4 437	3 012	1 760	1 122	2 001	1 317	13 797	13 637
oktober	20	100	511	1 151	2 126	2 588	2 189	1 616	936	607	1 383	962	7 165	7 024
november	16	114	382	779	1 227	1 388	1 192	1 007	649	440	1 072	776	4 538	4 504
december	15	85	342	698	1 114	1 379	1 283	1 051	666	592	1 365	942	4 785	4 747
2000	212	1 273	5 565	13 380	23 779	29 055	26 059	19 788	12 330	8 051	16 583	11 173	84 528	82 720
januari	11	39	190	429	642	734	786	637	517	326	738	492	2 884	2 657
februari	8	58	241	577	1 009	1 169	1 254	1 051	700	532	1 052	731	4 264	4 118
maart	7	58	285	634	1 030	1 215	1 262	1 018	704	496	1 121	775	4 409	4 196
april	11	63	378	904	1 606	1 965	1 850	1 437	940	617	1 215	844	6 000	5 830
mei	13	93	540	1 529	3 277	4 142	3 692	2 783	1 535	1 009	2 041	1 391	11 098	10 947
juni	10	119	724	1 892	3 577	4 375	3 628	2 586	1 577	930	1 805	1 228	11 321	11 130
juli	37	231	631	1 484	2 344	2 834	2 502	1 801	1 240	727	1 397	909	8 151	7 986
augustus	45	214	689	1 585	2 705	3 237	2 855	2 072	1 257	814	1 512	950	9 063	8 872
september	15	114	752	1 948	3 860	4 862	4 060	2 954	1 666	1 021	1 932	1 251	12 285	12 150
oktober	26	116	472	1 037	1 694	2 060	1 856	1 466	865	574	1 373	922	6 286	6 175
november	17	88	358	740	996	1 131	1 096	909	598	478	1 081	734	4 146	4 080
december	12	80	305	621	1 039	1 331	1 218	1 074	731	527	1 316	946	4 621	4 579

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 18
Huwenden woonachtig in Nederland naar voorgaande burgerlijke staat en geslacht
Marrying persons residing in the Netherlands by previous marital status and sex

	Ongehuwd / Never married		Verweduwd / Widowed		Gescheiden van echt / Divorced		Totaal / Total	
	M	V	M	F	M	V	M	V
1996	66 413	66 355	1 387	1 069	14 572	13 571	82 372	80 995
1997	66 145	66 223	1 625	1 474	14 776	13 804	82 546	81 501
1998	66 762	67 007	1 967	1 749	15 356	14 159	84 085	82 915
1999	69 288	69 128	1 756	1 424	15 255	14 281	86 299	84 833
januari	2 172	2 058	84	74	707	644	2 963	2 776
februari	2 411	2 305	101	65	750	739	3 262	3 109
maart	3 326	3 247	111	96	975	973	4 412	4 316
april	4 957	4 890	138	119	1 156	1 122	6 251	6 131
mei	8 848	8 897	206	145	1 539	1 466	10 593	10 508
juni	9 104	9 139	196	152	1 559	1 444	10 859	10 735
juli	7 050	7 115	136	97	1 512	1 365	8 698	8 577
augustus	7 413	7 338	115	100	1 448	1 331	8 976	8 769
september	11 580	11 686	200	187	2 017	1 764	13 797	13 637
oktober	5 705	5 652	200	117	1 260	1 255	7 165	7 024
november	3 355	3 397	140	140	1 043	967	4 538	4 504
december	3 367	3 404	129	132	1 289	1 211	4 785	4 747
2000	66 920	66 727	1 809	1 441	15 799	14 552	84 528	82 720
januari	2 060	1 953	70	66	754	638	2 884	2 657
februari	3 155	3 034	109	96	1 000	988	4 264	4 118
maart	3 230	3 148	142	108	1 037	940	4 409	4 196
april	4 705	4 653	137	101	1 158	1 076	6 000	5 830
mei	9 094	9 038	235	181	1 769	1 728	11 098	10 947
juni	9 443	9 439	174	125	1 704	1 566	11 321	11 130
juli	6 513	6 560	145	94	1 493	1 332	8 151	7 986
augustus	7 361	7 396	147	105	1 555	1 371	9 063	8 872
september	10 221	10 312	235	185	1 829	1 653	12 285	12 150
oktober	4 869	4 880	145	121	1 272	1 174	6 286	6 175
november	3 025	3 045	112	112	1 009	923	4 146	4 080
december	3 244	3 269	158	147	1 219	1 163	4 621	4 579

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 19
Van echt scheidende personen woonachtig in Nederland naar leeftijd en geslacht
Divorcing persons residing in the Netherlands by age and sex

	15-29		30-34		35-39		40-44		45-49		50+		Totaal / Total	
	M	V	M	F	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
1996	3 509	6 560	6 402	7 073	6 460	6 521	5 596	5 259	4 507	3 927	5 935	4 110	32 409	33 450
1997	3 015	5 902	6 151	6 789	6 376	6 510	5 437	5 171	4 424	3 805	5 936	4 146	31 339	32 323
1998	2 575	5 313	5 451	6 389	6 263	6 331	5 407	5 244	4 383	3 602	6 208	4 144	30 287	31 023
1999	2 433	5 003	5 347	6 735	6 703	6 898	5 793	5 542	4 615	3 750	6 518	4 360	31 409	32 288
januari	175	376	411	568	591	583	474	461	414	329	533	361	2 598	2 678
februari	175	375	408	521	499	523	444	406	350	307	508	352	2 384	2 484
maart	196	452	475	649	634	631	565	564	461	346	654	452	2 985	3 094
april	192	360	374	504	526	533	432	427	362	296	541	352	2 427	2 472
mei	180	342	372	472	498	502	418	404	313	254	481	326	2 262	2 300
juni	232	462	519	613	625	661	554	524	431	380	628	438	2 989	3 078
juli	187	424	457	549	565	557	477	446	348	315	527	334	2 561	2 625
augustus	208	424	429	511	547	601	489	452	384	310	515	340	2 572	2 638
september	219	447	489	608	581	613	493	463	398	323	547	361	2 727	2 815
oktober	216	425	450	554	496	530	466	442	361	289	503	317	2 492	2 557
november	215	460	472	596	595	592	512	512	411	292	517	348	2 722	2 800
december	238	456	491	590	546	572	469	441	382	309	564	379	2 690	2 747
2000	2 213	4 729	5 642	6 761	6 818	7 172	6 113	5 762	4 790	4 033	6 713	4 445	32 289	32 902
januari	159	373	453	570	616	620	520	519	431	386	617	403	2 796	2 871
februari	162	357	441	573	551	586	551	520	400	346	586	377	2 691	2 759
maart	211	468	478	616	682	655	560	528	420	385	680	451	3 031	3 103
april	164	356	419	495	509	535	419	416	345	279	487	329	2 343	2 410
mei	200	432	509	589	616	674	546	550	465	349	658	457	2 994	3 051
juni	197	369	428	512	500	555	489	452	373	322	496	328	2 483	2 538
juli	174	389	501	565	582	591	481	480	419	376	564	376	2 721	2 777
augustus	213	432	487	573	571	622	539	469	395	315	525	354	2 730	2 765
september	192	397	462	589	561	598	543	477	395	316	542	339	2 695	2 716
oktober	197	425	516	603	585	644	539	483	422	330	555	376	2 814	2 861
november	188	429	555	622	606	627	515	484	413	354	532	350	2 809	2 866
december	156	302	393	454	439	465	411	384	312	275	471	305	2 182	2 185

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 20
Van echt scheidende personen woonachtig in Nederland naar duur van het huwelijk en geslacht
Divorcing persons residing in the Netherlands by duration of marriage and sex

	0-4 jaar		5-9 years		10-14 jaar		15-19 jaar		20-24 jaar		25+ jaar		Totaal / Total	
	M	V	M	F	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
1996	7 507	7 785	9 158	9 445	4 587	4 729	3 558	3 668	3 340	3 432	4 259	4 391	32 409	33 450
1997	6 731	6 950	9 050	9 383	4 804	4 937	3 592	3 658	3 092	3 180	4 070	4 215	31 339	32 323
1998	6 110	6 248	8 484	8 740	4 900	5 000	3 511	3 592	3 122	3 192	4 160	4 251	30 287	31 023
1999	6 060	6 188	8 494	8 822	5 510	5 640	3 799	3 906	3 162	3 232	4 384	4 500	31 409	32 288
januari	433	447	754	791	470	468	308	319	271	275	362	378	2 598	2 678
februari	424	439	656	699	419	430	298	309	238	246	349	361	2 384	2 484
maart	489	502	823	855	546	567	368	381	335	349	424	440	2 985	3 094
april	452	456	672	688	411	422	280	286	248	251	364	369	2 427	2 472
mei	400	398	605	622	419	425	287	293	216	220	335	342	2 262	2 300
juni	522	546	804	840	541	550	369	374	328	338	425	430	2 989	3 078
juli	476	477	712	736	460	470	322	334	240	242	351	366	2 561	2 625
augustus	549	561	668	692	437	449	323	324	252	256	343	356	2 572	2 638
september	555	559	767	804	485	496	298	312	253	263	369	381	2 727	2 815
oktober	537	552	665	679	416	434	299	311	228	230	347	351	2 492	2 557
november	581	596	720	752	451	468	365	369	268	270	337	345	2 722	2 800
december	642	655	648	664	455	461	282	294	285	292	378	381	2 690	2 747
2000	6 637	6 724	8 093	8 265	5 905	6 031	3 879	3 947	3 274	3 339	4 500	4 596	32 289	32 902
januari	467	483	718	740	564	567	347	361	276	285	424	435	2 796	2 871
februari	485	492	673	705	502	510	330	335	312	312	389	405	2 691	2 759
maart	554	569	803	815	560	575	364	372	292	301	458	471	3 031	3 103
april	472	489	626	640	435	445	273	281	218	230	319	325	2 343	2 410
mei	585	587	713	741	575	585	368	375	304	304	449	459	2 994	3 051
juni	536	546	613	634	440	453	294	302	265	266	334	337	2 483	2 538
juli	574	567	709	725	463	478	320	334	275	290	380	383	2 721	2 777
augustus	625	637	660	656	503	519	310	316	262	271	370	366	2 730	2 765
september	583	581	630	639	511	517	334	334	274	268	363	377	2 695	2 716
oktober	647	655	729	731	481	501	343	335	273	279	341	360	2 814	2 861
november	659	668	684	702	489	499	322	328	284	294	371	375	2 809	2 866
december	450	450	535	537	382	382	274	274	239	239	302	303	2 182	2 185

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 21
In Nederland woonachtige personen die, anders dan door geboorte, het Nederlandschap hebben verkregen naar voorgaand land van nationaliteit
Persons living in the Netherlands who, other than by birth, obtained the Dutch nationality by previous country of nationality

	Totaal Total	w.o. / of whom									
		België Belgium	Duitsland Germany	China China	Kaapverdië Cape Verde	Marokko Morocco	Pakistan Pakistan	Suriname Suriname	Turkije Turkey	Verenigd Koninkrijk United Kingdom	Viëtnam Vietnam
1996	82 817	287	776	1 394	426	15 598	630	4 445	30 704	1 174	1 334
1997	59 957	183	567	975	291	10 478	296	3 019	21 189	912	779
1998	59 262	200	558	800	230	11 252	287	2 991	13 484	578	575
1999	62 157	189	580	977	304	14 217	277	3 194	5 214	453	338
januari	3 987	10	43	46	14	967	13	160	413	30	12
februari	6 327	16	35	57	22	1 330	28	292	582	44	31
maart	6 614	31	40	101	12	1 601	19	282	539	60	34
april	5 093	14	38	61	12	1 078	22	289	422	41	27
mei	3 075	2	27	80	23	638	10	231	315	16	20
juni	6 753	18	59	91	47	1 498	21	406	550	43	30
juli	4 108	10	43	110	27	834	26	200	388	26	25
augustus	4 871	22	72	86	30	1 001	24	204	351	35	30
september	4 824	10	42	104	21	1 020	30	241	410	36	29
oktober	5 283	17	67	79	28	1 195	25	282	407	46	34
november	4 782	16	46	74	24	1 049	31	275	350	37	34
december	6 440	23	68	88	44	2 006	28	332	487	39	32
2000	50 191	175	522	1 001	241	13 485	237	2 014	4 737	383	207
januari	3 656	11	33	73	19	948	19	130	293	37	11
februari	5 686	19	36	103	26	1 782	20	224	464	36	27
maart	6 245	12	58	113	29	1 855	21	204	573	53	18
april	3 825	22	44	67	11	1 097	7	176	358	27	12
mei	6 020	16	42	98	27	1 587	37	193	575	56	27
juni	2 713	12	29	60	21	676	20	110	303	17	26
juli	3 361	5	30	78	14	892	12	126	274	25	17
augustus	3 862	23	80	80	10	1 025	26	145	354	36	19
september	3 950	12	44	85	26	833	15	235	461	27	18
oktober	4 375	14	50	120	28	1 018	32	207	476	31	15
november	4 621	20	60	83	24	1 124	20	170	425	28	15
december	1 877	9	16	41	6	648	8	94	181	10	2

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 22
Verhuisde personen binnen Nederland naar leeftijd
Persons who moved house within the Netherlands by age

	Totaal Total							w.v. / of which							Totaal
	0-19 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50-64 jaar	65+ jaar	Totaal	Binnen gemeenten Within municipalities							
								0-19 years	20-29 years	30-39 years	40-49 years	50-64 years	65+ years		
1996	369 546	595 226	339 030	160 463	121 365	128 555	1 714 185	236 293	355 953	215 589	105 274	78 824	92 478	1 084 411	
1997	381 064	593 491	348 510	162 244	126 670	128 210	1 740 189	244 568	356 368	221 972	107 839	82 739	93 347	1 106 833	
1998	396 232	598 375	356 012	166 331	131 132	125 929	1 774 011	249 777	349 559	223 271	109 581	84 845	91 183	1 108 216	
1999	384 602	547 039	347 566	161 032	130 375	125 088	1 695 702	241 182	322 564	214 542	105 082	83 423	91 515	1 058 308	
januari	27 538	44 490	29 080	12 639	9 945	9 761	133 453	18 018	26 610	17 965	8 385	6 378	7 100	84 456	
februari	26 642	44 239	27 097	11 959	9 890	10 176	130 003	17 515	26 268	16 856	8 022	6 509	7 410	82 580	
maart	30 324	49 081	30 372	13 793	11 472	11 530	146 572	20 153	29 379	19 090	9 275	7 473	8 390	93 760	
april	28 343	42 595	28 294	12 755	11 000	10 931	133 918	19 137	25 861	17 727	8 629	7 098	8 076	86 528	
mei	28 114	41 080	27 068	12 633	10 402	10 266	129 563	19 018	25 122	16 966	8 493	6 699	7 598	83 896	
juni	32 371	46 994	30 020	13 958	10 934	10 701	144 978	21 380	28 374	18 934	9 271	7 006	7 880	92 845	
juli	38 749	49 088	32 773	16 126	11 879	10 973	159 588	22 882	28 830	19 857	9 961	7 474	8 085	97 089	
augustus	37 871	47 385	29 781	14 032	10 171	9 049	148 289	19 837	26 568	17 495	8 477	6 315	6 601	85 293	
september	35 944	47 920	27 240	12 777	10 367	10 138	144 386	19 796	26 518	16 475	8 038	6 404	7 348	84 579	
oktober	31 986	44 090	27 458	12 958	10 810	10 344	137 646	20 173	25 653	16 899	8 431	6 865	7 475	85 496	
november	32 980	44 755	28 619	13 469	11 521	10 792	142 136	21 358	26 469	17 846	8 924	7 328	7 981	89 906	
december	33 740	45 322	29 764	13 933	11 984	10 427	145 170	21 915	26 912	18 432	9 176	7 874	7 571	91 880	
2000	358 926	498 706	330 203	152 940	124 969	121 003	1 586 747	220 478	289 010	198 433	97 371	78 863	88 360	972 515	
januari	27 214	43 299	28 567	12 732	9 894	9 790	131 496	17 527	25 249	17 485	8 213	6 353	7 154	81 981	
februari	25 987	41 211	26 821	11 807	9 561	10 503	125 890	16 928	24 373	16 412	7 815	6 172	7 800	79 500	
maart	28 016	42 903	29 051	12 898	10 696	11 389	134 953	18 287	25 684	17 638	8 411	6 988	8 441	85 449	
april	24 500	35 745	24 927	11 396	10 013	10 118	116 699	16 371	21 430	15 226	7 504	6 474	7 478	74 483	
mei	29 491	41 568	28 899	13 368	11 461	10 998	135 785	19 329	24 972	17 686	8 718	7 352	8 071	86 128	
juni	28 248	39 032	26 308	12 338	9 929	9 397	125 252	18 187	23 144	16 027	7 958	6 363	6 929	78 608	
juli	34 678	43 722	29 541	14 446	11 087	9 918	143 392	20 054	25 039	17 349	8 847	6 873	7 173	85 335	
augustus	36 585	44 798	29 128	13 963	10 312	9 166	143 952	18 886	24 398	16 681	8 139	6 244	6 459	80 807	
september	33 180	44 260	25 980	12 022	9 553	9 262	134 257	17 961	24 266	15 154	7 383	5 790	6 722	77 276	
oktober	31 394	42 699	27 196	12 639	10 395	10 330	134 653	19 141	24 190	16 331	8 016	6 367	7 344	81 389	
november	30 324	41 679	26 886	12 326	10 763	10 542	132 520	19 064	24 050	16 258	7 897	6 734	7 639	81 642	
december	29 309	37 790	26 899	13 005	11 305	9 590	127 898	18 743	22 215	16 186	8 470	7 153	7 150	79 917	
w.v. / of which															
Binnenlandse migratie / Internal migration															
w.v. / of which															
Binnen provincies / Intraprovincial							Tussen provincies / Interprovincial								
	0-19 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50-64 jaar	65+ jaar	Totaal	0-19 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50-64 jaar	65+ jaar	Totaal	
1996	73 377	135 762	75 186	34 863	26 476	24 062	369 720	59 882	103 511	48 255	20 326	16 065	12 015	260 054	
1997	73 771	132 932	76 337	33 801	27 126	23 128	367 101	62 719	104 191	50 201	20 604	16 805	11 735	266 255	
1998	78 859	136 273	79 867	35 735	28 956	23 055	382 745	67 596	112 543	52 874	21 015	17 331	11 691	283 050	
1999	77 531	125 804	80 596	34 925	29 199	22 677	370 732	65 889	98 671	52 428	21 025	17 753	10 896	266 662	
januari	5 618	10 163	6 753	2 698	2 221	1 812	29 265	3 902	7 717	4 362	1 556	1 346	849	19 732	
februari	5 385	10 027	6 144	2 515	2 143	1 886	28 100	3 742	7 944	4 097	1 422	1 238	880	19 323	
maart	5 995	11 151	6 826	2 914	2 504	2 155	31 545	4 176	8 551	4 456	1 604	1 495	985	21 267	
april	5 621	9 771	6 480	2 696	2 478	1 946	28 992	3 585	6 963	4 087	1 430	1 424	909	18 398	
mei	5 420	9 329	6 156	2 655	2 300	1 761	27 621	3 676	6 629	3 946	1 485	1 403	907	18 046	
juni	6 294	10 677	6 788	2 958	2 456	1 859	31 032	4 697	7 943	4 298	1 729	1 472	962	21 101	
juli	8 158	11 138	7 747	3 680	2 718	1 868	35 309	7 709	9 120	5 169	2 485	1 687	1 020	27 190	
augustus	7 890	10 917	7 150	3 073	2 300	1 628	32 958	10 144	9 900	5 136	2 482	1 556	820	30 038	
september	7 255	10 976	6 364	2 872	2 441	1 862	31 770	8 893	10 426	4 401	1 867	1 522	928	28 037	
oktober	6 437	10 449	6 434	2 801	2 454	1 949	30 524	5 376	7 988	4 125	1 726	1 491	920	21 626	
november	6 638	10 597	6 724	3 002	2 565	1 976	31 502	4 984	7 689	4 049	1 543	1 628	835	20 728	
december	6 820	10 609	7 030	3 061	2 619	1 975	32 114	5 005	7 801	4 302	1 696	1 491	881	21 176	
2000	74 951	118 121	79 901	34 642	29 156	22 390	359 161	63 497	91 575	51 869	20 927	16 950	10 253	255 071	
januari	5 739	10 200	6 800	2 871	2 257	1 781	29 648	3 948	7 850	4 282	1 648	1 284	855	19 867	
februari	5 174	9 457	6 250	2 573	2 180	1 860	27 494	3 885	7 381	4 159	1 419	1 209	843	18 896	
maart	5 873	10 077	7 019	2 930	2 399	2 005	30 303	3 856	7 142	4 394	1 557	1 309	943	19 201	
april	4 918	8 312	6 004	2 515	2 278	1 807	25 834	3 211	6 003	3 697	1 377	1 261	833	16 382	
mei	6 048	9 855	6 920	3 028	2 661	2 027	30 539	4 114	6 741	4 293	1 622	1 448	900	19 118	
juni	5 859	9 282	6 305	2 755	2 152	1 665	28 018	4 202	6 606	3 976	1 625	1 414	803	18 626	
juli	7 485	10 382	7 195	3 214	2 636	1 862	32 774	7 139	8 301	4 997	2 385	1 578	883	25 283	
augustus	7 854	10 894	7 217	3 284	2 488	1 860	33 597	9 845	9 506	5 230	2 540	1 580	847	29 548	
september	7 114	10 260	6 598	2 878	2 358	1 730	30 938	8 105	9 734	4 228	1 761	1 405	810	26 043	
oktober	6 554	10 203	6 575	2 853	2 492	2 065	30 742	5 699	8 306	4 290	1 770	1 536	921	22 522	
november	6 259	10 108	6 548	2 863	2 595	2 008	30 381	5 001	7 521	4 080	1 566	1 434	895	20 497	
december	6 074	9 091	6 470	2 878	2 660	1 720	28 893	4 492	6 484	4 243	1 657	1 492	720	19 088	

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Tabel 23
Verhuisde personen binnen Nederland naar plaats in het gezin ten tijde van de verhuizing
Persons who moved house within the Netherlands by family relationship at the time of the move

	Totaal Total						w.v. / of which					
	Totaal Total	Echtpaar eventueel met kinderen Husband- wife family with children	Man met kind Man with child	Vrouw met kind Female with child	Samen- wonend eventueel met kind Cohabiting possibly with child	Niet in gezins- verband levend persoon Non-family person	Binnen gemeenten Within municipalities					
							Totaal Total	Echtpaar eventueel met kinderen Husband- wife family with children	Man met kind Man with child	Vrouw met kind Female with child	Samen- wonend eventueel met kind Cohabiting possibly with child	Niet in gezins- verband levend persoon Non-family person
1996	1 714 185	589 350	13 492	137 516	26 080	947 747	1 084 411	404 715	9 076	96 120	18 063	556 437
1997	1 740 189	598 956	13 304	146 409	30 797	950 723	1 106 833	415 094	9 170	102 168	21 143	559 258
1998	1 774 011	598 951	13 520	150 518	34 777	976 245	1 108 216	408 429	9 151	104 718	23 585	562 333
1999	1 695 702	566 263	13 685	149 559	36 715	929 480	1 058 308	384 390	9 417	102 963	24 267	537 271
januari	133 453	41 868	1 079	11 823	2 810	75 873	84 456	29 089	773	8 186	1 854	44 554
februari	130 003	41 659	964	11 365	2 499	73 516	82 580	28 939	702	7 883	1 689	43 367
maart	146 572	47 523	1 059	12 911	3 052	82 027	93 760	33 250	739	9 180	1 998	48 593
april	133 918	45 390	989	11 754	3 010	72 775	86 528	31 827	687	8 381	2 031	43 602
mei	129 563	44 800	1 171	10 834	3 069	69 689	83 896	31 240	868	7 754	2 116	41 918
juni	144 978	48 000	1 185	12 825	3 011	79 957	92 845	33 351	859	9 067	1 941	47 627
juli	159 588	57 474	1 422	14 293	3 734	82 665	97 089	36 976	943	9 410	2 428	47 332
augustus	148 289	49 468	1 259	13 098	3 179	81 285	85 293	30 669	782	8 265	2 037	43 540
september	144 386	43 285	1 082	12 817	2 892	84 310	84 579	28 596	704	8 510	1 931	44 838
oktober	137 646	46 031	1 074	12 328	2 997	75 216	85 496	30 974	722	8 493	2 050	43 257
november	142 136	48 884	1 137	12 883	3 080	76 152	89 906	34 043	790	8 851	1 946	44 276
december	145 170	51 881	1 264	12 628	3 382	76 015	91 880	35 436	848	8 983	2 246	44 367
2000	1 586 747	513 482	13 892	144 147	36 961	878 265	972 515	340 012	9 313	97 502	23 738	501 950
januari	131 496	40 021	910	12 362	2 922	75 281	81 981	27 313	641	8 281	1 987	43 759
februari	125 890	38 364	1 106	11 246	2 710	72 464	79 500	26 409	788	7 864	1 835	42 604
maart	134 953	42 726	1 198	12 204	2 890	75 935	85 449	28 930	855	8 538	1 892	45 234
april	116 699	38 797	1 075	10 321	2 679	63 827	74 483	26 720	739	7 235	1 783	38 006
mei	135 785	46 044	1 226	12 172	3 229	73 114	86 128	31 344	805	8 401	2 068	43 510
juni	125 252	41 936	1 223	11 210	3 205	67 678	78 608	28 222	894	7 820	2 045	39 627
juli	143 392	50 327	1 313	13 157	3 363	75 232	85 335	31 416	795	8 535	2 110	42 479
augustus	143 952	46 218	1 194	13 434	3 541	79 565	80 807	27 705	705	8 331	2 194	41 872
september	134 257	38 883	1 147	12 230	2 881	79 116	77 276	24 846	716	7 983	1 780	41 951
oktober	134 653	42 263	1 157	12 169	3 129	75 935	81 389	28 215	762	8 120	1 988	42 304
november	132 520	41 581	1 198	12 399	3 206	74 136	81 642	27 930	843	8 576	1 985	42 308
december	127 898	46 322	1 145	11 243	3 206	65 982	79 917	30 962	770	7 818	2 071	38 296
w.v. / of which												
Binnenlandse migratie / internal migration												
w.v. / of which												
Binnen provincies / intraprovincial						Tussen provincies / interprovincial						
	Totaal Total	Echtpaar eventueel met kinderen Husband- wife family with children	Man met kind Man with child	Vrouw met kind Female with child	Samen- wonend eventueel met kind Cohabiting possibly with child	Niet in gezins- verband levend persoon Non-family person	Totaal Total	Echtpaar eventueel met kinderen Husband- wife family with children	Man met kind Man with child	Vrouw met kind Female with child	Samen- wonend eventueel met kind Cohabiting possibly with child	Niet in gezins- verband levend persoon Non-family person
1996	369 720	114 930	2 814	24 522	5 146	222 308	260 054	69 705	1 602	16 874	2 871	169 002
1997	367 101	112 893	2 591	25 714	6 044	219 859	266 255	70 969	1 543	18 527	3 610	171 606
1998	382 745	117 222	2 837	26 967	7 044	228 675	283 050	73 300	1 532	18 833	4 148	185 237
1999	370 732	112 068	2 767	27 823	7 923	220 151	266 662	69 805	1 501	18 773	4 525	172 058
januari	29 265	8 112	216	2 191	599	18 147	19 732	4 667	90	1 446	357	13 172
februari	28 100	8 004	171	2 150	501	17 274	19 323	4 716	91	1 332	309	12 875
maart	31 545	9 013	213	2 320	679	19 320	21 267	5 260	107	1 411	375	14 114
april	28 992	8 652	198	2 095	645	17 402	18 398	4 911	104	1 278	334	11 771
mei	27 621	8 618	194	1 870	589	16 350	18 046	4 942	109	1 210	364	11 421
juni	31 032	9 242	217	2 191	668	18 714	21 101	5 407	109	1 567	402	13 616
juli	35 309	11 804	303	2 781	847	19 574	27 190	8 694	176	2 102	459	15 759
augustus	32 958	10 337	276	2 725	712	18 908	30 038	8 462	201	2 108	430	18 837
september	31 770	8 721	235	2 499	616	19 699	28 037	5 968	143	1 808	345	19 773
oktober	30 524	9 455	221	2 261	582	18 005	21 626	5 602	131	1 574	365	13 954
november	31 502	9 552	222	2 476	771	18 481	20 728	5 289	125	1 556	363	13 395
december	32 114	10 558	301	2 264	714	18 277	21 176	5 887	115	1 381	422	13 371
2000	359 161	106 526	2 981	27 657	8 261	213 736	255 071	66 944	1 598	18 988	4 962	162 579
januari	29 648	8 096	196	2 483	618	18 255	19 867	4 612	73	1 598	317	13 267
februari	27 494	7 475	222	1 945	552	17 300	18 896	4 480	96	1 437	323	12 560
maart	30 303	8 899	253	2 295	639	18 217	19 201	4 897	90	1 371	359	12 484
april	25 834	7 743	226	1 856	567	15 442	16 382	4 334	110	1 230	329	10 379
mei	30 539	9 271	291	2 320	747	17 910	19 118	5 429	130	1 451	414	11 694
juni	28 018	8 500	214	2 076	762	16 466	18 626	5 214	115	1 314	398	11 585
juli	32 774	10 688	318	2 622	782	18 364	25 283	8 223	200	2 000	471	14 389
augustus	33 597	10 290	265	2 865	772	19 405	29 548	8 223	224	2 238	575	18 288
september	30 938	8 611	260	2 444	670	18 953	26 043	5 426	171	1 803	431	18 212
oktober	30 742	8 577	250	2 321	736	18 858	22 522	5 471	145	1 728	405	14 773
november	30 381	8 774	231	2 319	710	18 347	20 497	4 877	124	1 504	511	13 481
december	28 893	9 602	255	2 111	706	16 219	19 088	5 758	120	1 314	429	11 467

N.B. De cijfers die betrekking hebben op 1999 en eerder, zijn definitief. De overige cijfers zijn voorlopig.
 Data up to and including 1999 are definitive. Other data are provisional.

Inhoudsopgave februari 1996–februari 2001

Contents February 1996–February 2001

	Aflevering	Bladzijde		Aflevering	Bladzijde
1. BEVOLKINGSSTRUCTUUR EN -ONTWIKKELING					
<i>Artikelen</i>					
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie van niet-Nederlanders 1980–1995	februari	1996	4		
– Het gebruik van 'leeftijd' in demografische maancijfers	maart	1996	14–16		
– Confrontatie van de resultaten van de structuurtelling 1 januari 1995 met die verkregen langs administratieve weg	oktober	1996	10–22		
– Demografie van Nederland 1995	december	1996	8–23		
– Bevolkingsontwikkeling in 1996: toename immigratie	maart	1997	6–10		
– Bevolking naar leeftijd en geslacht, 1 januari 1996 en de bevolking volgens de overlevingstafel, 1991–1995	mei	1997	4		
– Demografie van Nederland 1996	november	1997	6–22		
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1997	december	1997	4		
– Meer dan duizend mensen van honderd jaar of ouder	december	1997	6– 8		
– Bevolkingsontwikkeling in 1997: stijging bevolkingsgroei	maart	1998	8–13		
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie, 1980–1998	september	1998	6		
– Demografie van Nederland 1997	december	1998	8–24		
– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	maart	1999	6		
– Demografische ontwikkelingen en collectieve uitgaven	maart	1999	9–12		
– Bevolkingsgroei 1998: veel geboorten, veel immigranten	maart	1999	13–19		
– Geboorte, sterfte, immi- en emigratie in de jaren negentig	september	1999	6		
– Hoeveel mensen maken voor de tweede keer een eeuwwisseling mee?	november	1999	10–11		
– Bevolkingsontwikkeling 1900–2100	december	1999	9–16		
– Dutch population statistics based on population register data	februari	2000	9–15		
– Demografie van Nederland 1999	maart	2000	9–33		
– Geregistreerd partnerschap en burgerlijke staat: toepassing in de bevolkingsstatistiek	mei	2000	10–13		
– Caleidoscoop van de moderne levensloop	juni	2000	10–17		
<i>Jaarcijfers</i>					
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1995	maart	1996	17–20		
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1996	augustus	1996	13–16		
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1997	augustus	1997	17–20		
– Demografische kerncijfers, 1985–1996	september	1997	13–18		
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1998	augustus	1998	21–24		
– Demografische kerncijfers, 1990–1997	december	1998	53–58		
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 1999	juni	1999	29–32		
– Demografische kerncijfers, 1990–1998	januari	2000	29–34		
– Bevolking van Nederland naar burgerlijke staat, geslacht en leeftijd, 1 januari 2000	augustus	2000	19–22		
– Demografische kerncijfers, 1990–1999	januari	2001	26–30		
2. BEVOLKING NAAR REGIO					
<i>Artikelen</i>					
– Drenthe en Zeeland in trek bij ouderen	augustus	1996	6		
– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari	1998	6		
– Regionale verschillen in bevolking	maart	1998	14–25		
<i>Jaarcijfers</i>					
– Bevolking per gemeente naar provincie, 1 januari 1996	maart	1996	21–26		
– Bevolking van Nederland naar enkele regionale en categorale indelingen naar geslacht en leeftijd, 1 januari 1995	maart	1996	27–30		
– Demografische cijfers per provincie, 1990–1995	april	1996	13–24		
– Loop van de bevolking naar enkele regionale en categorale indelingen, 1994	april	1996	25–34		
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1995	april	1996	35–44		
– Bevolking van Nederland naar enkele regionale en categorale indelingen naar geslacht en leeftijd, 1 januari 1996	september	1996	9–12		
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1996	september	1996	23–31		
– Bevolking per gemeente naar provincie, 1 januari 1997	januari	1997	77–82		
– Loop van de bevolking naar enkele regionale en categorale indelingen, 1995	februari	1997	11–20		
– Demografische cijfers per provincie, 1991–1996	maart	1997	52–64		
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1996	april	1997	12–29		
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1997	december	1997	40–47		
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	december	1997	48–66		
– Bevolking per gemeente naar provincie, 1 januari 1998	januari	1998	20–24		
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per provincie en landsdeel	februari	1998	12–15		
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeentegroep naar stedelijkheid gemeenten	februari	1998	16–17		
– Stand van de bevolking op 1 januari 1997 en loop van de bevolking in 1996, per gemeentegroep naar inwonertal	februari	1998	18–25		
– Demografische cijfers per provincie, 1992–1997	april	1998	19–31		
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1998	juli	1998	27–35		
– Bevolking naar geslacht per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1998	december	1998	59–77		
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per provincie en landsdeel	december	1998	78–81		
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeentegroep naar stedelijkheid gemeenten	december	1998	82–83		
– Stand van de bevolking op 1 januari 1998 en loop van de bevolking in 1997, per gemeentegroep naar inwonertal	december	1998	84–91		
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 1999	januari	1999	20–24		
– Demografische cijfers per provincie, 1993–1998	april	1999	41–54		
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 1999	juli	1999	19–26		
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2000 (berekende cijfers)	januari	2000	35–39		
– Demografische cijfers per provincie, 1994–1999	februari	2000	29–42		
– Stand van de bevolking op 1 januari 1999 en loop van de bevolking in 1998, regionale cijfers	februari	2000	43–55		
– Leeftijdsopbouw per gemeente, 1 januari 2000	november	2000	35–43		
– Demografische cijfers per provincie, 1995–2000	januari	2001	31–42		
– Bevolking per gemeente naar provincie 1 januari 2001 (berekende cijfers)	januari	2001	43–47		
– Stand van de bevolking op 1 januari 2000 en loop van de bevolking in 1999, regionale cijfers	januari	2001	48–59		
3. BEVOLKING NAAR NATIONALITEIT EN GEBORTELAND					
<i>Artikelen</i>					
– In Nederland geboren en naar geboorteland van de ouders, 1995	juni	1996	4		
– Gemengde huwelijken lopen vaker stuk	juni	1996	6		
– Niet-Nederlanders en in het buitenland geboren Nederlanders, 1 januari 1995	juni	1996	11–17		
– Emigratie en afvoeringen naar leeftijd, geboorteland en gemeente, 1995	september	1996	4		
– Inter- en intragemeentelijke verhuizingen naar geboorteland, 1995	december	1996	4		
– Eerste en tweede generatie Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen naar jaar van huwelijksluiting, 1996	april	1997	4		
– In Indonesië of het voormalig Nederlands-Indië geboren bevolking	april	1997	6–10		
– Eerste en tweede generatie Turken en Marokkanen naar leeftijd en nationaliteit, 1996	juli	1997	4		
– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus	1997	4		
– Regionale spreiding van Antillianen en Arubanen, 1997	februari	1998	6		

Inhoudsopgave februari 1996–februari 2001
Contents February 1996–February 2001

	Aflevering	Bladzijde		Aflevering	Bladzijde
– Antillianen en Arubanen naar jaar van laatste vestiging, leeftijd bij laatste vestiging en verband tussen huwelijk en vestiging	mei 1998	6	– In Nederland geboren en naar geboorteland van de ouders, 1995	juni 1996	4
– Chinezen in Nederland, 1 januari 1997	mei 1998	8– 11	– Prognose van het aantal geboren en in 1995 volgens de bevolkingsprognoses vanaf 1965	november 1996	4
– Personen met dubbele nationaliteit	april 1999	6	– (Buiten-)echtelijke levendgeborenen naar leeftijd van de moeder, 1965 en 1995	maart 1997	4
– Allochtonen in Nederland: vijf grote groepen	april 1999	9– 19	– Worden er steeds minder jongens geboren?	april 1997	11
– Naar geboorteland gemengde echt)paren	juli 1999	6	– Meeste kinderen in zomer geboren	mei 1997	6– 9
– Allochtonen in Nederland: vluchtelingen en asielzoekers	juli 1999	10– 18	– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief	mei 1997	28–36
– Allochtonen in Nederland: westers/niet-westers, 1999	november 1999	6– 7	– Buitenechtelijke vruchtbaarheid naar geboorteland van de moeder	juni 1997	6–11
– Joegoslaven in Nederland, 1 januari 1999	februari 2000	6	– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie)	augustus 1997	10
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart 2000	34– 43	– Achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen	oktober 1997	12–24
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	mei 2000	6– 7	– Geboorteontwikkeling en consumentenvertrouwen: een econometrische analyse	november 1997	23–27
– Aantallen allochtonen volgens verschillende definities	mei 2000	14– 17	– Veel vrouwen kampen met vruchtbaarheidsproblemen	februari 1998	6– 7
– Main trends in the labour force in the European Union	oktober 2000	9– 16	– Kenmerken van moeders bij geboorte van het eerste kind	maart 1998	6
<i>Jaarcijfers</i>			– Sterke daling aantal tienermoeders	mei 1998	12–13
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1995	mei 1996	35– 43	– Vruchtbaarheid van in het buitenland geboren vrouwen	juli 1998	8–10
– Stand en loop van de Niet-Nederlandse bevolking in Nederland, 1995	mei 1996	44– 47	– Geboortenregeling 1998	december 1998	25–29
– Bevolking per gemeente naar geboorteland resp. Geboorteland ouders, 1 januari 1995	augustus 1996	17– 35	– Echterlijke en buitenechtelijke levendgeborenen, 1960–1999	januari 1999	6
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, 1 januari 1995	september 1996	13– 22	– Fertility of foreign-born women in the Netherlands	november 1999	12–14
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, per provincie en in de vier grote gemeenten, 1 januari 1995	november 1996	11– 22	– TFR naar leeftijd en geboorteland, 1990–1998	december 1999	6
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, 1 januari 1996	januari 1997	22– 30	– Afstel door uitstel: (kinder)loos alarm?	januari 2000	9–22
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, per provincie en in de vier grote gemeenten, 1 januari 1996	januari 1997	31– 42	– Aantal tienermoeders toch weer gestegen	januari 2000	23–25
– Bevolking per gemeente naar geboorteland resp. Geboorteland ouders, 1 januari 1996	januari 1997	43– 61	– Sex-ratio, Nederlanders en allochtonen	maart 2000	6
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1996	februari 1997	21– 29	– Krijgen allochtonen vrouwen van de tweede generatie minder kinderen dan de moeder	oktober 2000	17–24
– Demografische cijfers betreffende de Surinaamse en Antilliaanse + Arubaanse bevolking in Nederland, 1991–1995	maart 1997	90– 94	– Vruchtbaarheid van allochtonen vrouwen	november 2000	9–11
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, 1 januari 1997	december 1997	67– 75	– Allochtone moeders in Nederland	november 2000	12–21
– Bevolking naar geboorteland en geboorteland van de ouders, per provincie en in de vier grote gemeenten, 1 januari 1997	december 1997	76– 88	– Kinderen krijgen over de landsgrenzen heen	november 2000	22–26
– Bevolking per gemeente naar geboorteland resp. Geboorteland ouders, 1 januari 1997	december 1997	89–107	– Jonge moeders zijn steeds ouder	november 2000	27–31
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1997	december 1997	108–116	– Werkende moeders in de komende twintig jaar	november 2000	32–34
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1997	maart 1998	26– 33	– Aantal tienermoeders weer toegenomen	februari 2001	4– 5
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeenten, 1 januari 1997	maart 1998	34– 45	<i>Jaarcijfers</i>		
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1997	maart 1998	46– 54	– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1994	juni 1996	18–27
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1997	juni 1998	17– 28	– Geboorte, 1991–1995	december 1996	46–55
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1998	oktober 1998	28– 35	– Geboorte per gemeente naar provincie, 1994–1995	mei 1997	37–54
– Allochtonen in Nederland volgens de beperkte definitie, 1 januari 1998	november 1998	24– 31	– Geboorte, 1992–1996	november 1997	28–38
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per provincie en de vier grote gemeenten, 1 januari 1998	november 1998	32– 44	– Geboorte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	25–34
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per gemeente, 1 januari 1998	november 1998	45– 52	– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1996	februari 1998	26–34
– Allochtonen volgens de beperkte definitie per viercijferig Postcodegebied, 1 januari 1998	april 1999	55– 66	– Geboorte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	25–33
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 1999	augustus 1999	15– 23	– Geboorte, 1993–1997	februari 1999	15–24
– Allochtonen, 1 januari 1999	december 1999	48–115	– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1997	maart 1999	20–28
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 1999	juli 2000	16– 43	– Geboorte, 1994–1998	november 1999	35–44
– Allochtonen, 1 januari 2000	september 2000	22– 85	– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1998	februari 2000	56–64
– Inwoners en allochtonen per viercijferig postcodegebied, 1 januari 2000	november 2000	44– 71	– Geboorte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	24–33
– Niet-Nederlanders per gemeente, 1 januari 2000	december 2000	13– 21	– Geboorte, 1995–1999	oktober 2000	25–34
			– Levendgeborenen naar leeftijd van de moeder per gemeente, 1999	november 2000	72–80
			– Geboorte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	22–31
4. GEBOORTE			5. STERFTE EN LEVENSVERWACHTING		
<i>Artikelen</i>			<i>Artikelen</i>		
– Effect opleiding partner op kindertal neemt af	mei 1996	18–26	– Overledenen: leeftijd, achterblijvende minderjarige kinderen, (duur van) burgerlijke staat, 1995	mei 1996	4
			– Hoge sterfte in winter 1995/1996	juni 1996	7–10
			– Sterfte: trends, achtergronden en prognose	mei 1997	10–17
			– Sterfte in relatie tot warmte, kou en griep	november 1997	4
			– Periode-overlevingstafels naar geslacht en leeftijd, 1991–1995	januari 1998	8–13
			– Veel sterfgevallen in maart en april 1998	augustus 1998	8– 9
			– Seizoenspatronen in de sterfte	mei 1999	6
			– Ruim 2000 extra overledenen in januari 2000	april 2000	9–10
			– Zelfdoding in Nederland	april 2000	11–16
			– Sterfte in de jaren negentig	februari 2001	6– 9
			<i>Jaarcijfers</i>		
			– Overlevingstafels, 1994 en 1990–1994	mei 1996	30–34
			– Sterfte, 1991–1995	december 1996	56–61

Inhoudsopgave februari 1996–februari 2001 (vervolg)
Contents February 1996–February 2001 (continued)

	Aflevering	Bladzijde
– Overlevingstafels, 1995 en 1991–1995	januari 1997	72–76
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1994–1995	april 1997	30–46
– Sterfte, 1992–1996	november 1997	39–45
– Overlevingstafels, 1996 en 1992–1996	november 1997	46–50
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	35–43
– Doodgeborenen, 1995 en 1996	februari 1998	35–36
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	34–42
– Sterfte, 1993–1997	februari 1999	25–31
– Overlevingstafels, 1997 en 1993–1997	maart 1999	29–33
– Doodgeborenen, 1997	maart 1999	34
– Overlevingstafels, 1998 en 1994–1998	september 1999	19–23
– Sterfte, 1994–1998	november 1999	45–53
– Doodgeborenen, 1998	november 1999	54–55
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	34–42
– Sterfte naar doodsoorzaak, 1998	april 2000	58–63
– Doodgeborenen, 1999	oktober 2000	35–36
– Sterfte, 1995–1999	oktober 2000	37–44
– Overlevingstafels, 1999 en 1995–1999	november 2000	81–85
– Sterfte per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	32–40

6. BINNENLANDSE MIGRATIE EN VERHUIZINGEN
Artikelen

– Suburbanisatie in de regio Rotterdam en Amsterdam, 1995	augustus 1996	4
– Inter- en intragemeentelijke verhuizingen naar geboorteland, 1995	december 1996	4
– Grootstedelijke migratie in historisch perspectief	januari 1997	13–15
– Migratiestromen van en naar Rotterdamse wijken	januari 1997	16–20
– Verhuizingen van Marokkanen, Turken, Antillianen en Surinamers naar leeftijd, 1996	augustus 1997	4
– Verhuizingen naar leeftijd, gezinsverband en periode van het jaar 1995–1997	oktober 1998	6
– Twintigers verhuizen het verst en het vaakst	december 1998	30–35
– Verhuizingen in de vier grote steden, 1997	mei 1999	9–17
– Migratie en vergrijzing in de 21 ^e eeuw	februari 2000	24–28
– Binnenlands verhuisgedrag van allochtonen	maart 2000	34–43

Jaarcijfers

– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1995	september 1996	32–41
– Verhuizingen in Nederland, 1990–1994	oktober 1996	27–30
– Binnenlandse migratie, 1991–1995	december 1996	24–29
– Verhuizingen in Nederland, 1991–1995	december 1996	42–45
– Binnenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	35–40
– Verhuizingen in Nederland, 1992–1996	oktober 1997	41–44
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	44–53
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1997	september 1998	25–28
– Binnenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	29–34
– Verhuizingen in Nederland, 1993–1997	september 1998	35–38
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	43–51
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1998	september 1999	24–33
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1996–1998	oktober 1999	37–40
– Binnenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	41–46
– Verhuizingen in Nederland, 1994–1998	oktober 1999	47–50
– Binnenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	23–28
– Verhuizingen in Nederland, 1995–1999	augustus 2000	29–32
– Verhuizingen per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	41–50
– Binnengemeentelijke verhuizingen, 1995–1999	januari 2001	60–62

7. BUITENLANDSE MIGRATIE
Artikelen

– De toegenomen betekenis van de administratieve correcties	maart 1996	6– 7
– Scherpe daling aantal asiolverzoeken in 1995	mei 1996	6–14
– Emigratie en afvoeringen naar leeftijd, geboorteland en gemeente, 1995	september 1996	4
– Immigratie kan vergrijzing niet tegenhouden	november 1996	9
– Daling aantal asiolverzoeken zet door in 1996	juni 1997	12–18
– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25–34
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14–16
– Kenmerken van naar België emigrerende personen	april 1998	6
– Welk effect heeft het immigratiebeleid?	augustus 1998	10–12

	Aflevering	Bladzijde
– Gezinshereniging en gezinsvorming onder asielmigranten	september 1998	8– 16
– Immi- en emigratie naar België en Duitsland, 1980–1996	oktober 1998	4
– Asielverzoeken, 1993–1997	november 1998	6
– Immigratie en asielaanvragen, 1996–1998	februari 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6
– Buitenlandse migratie van Nederlanders met geboorteland Nederlandse Antillen of Aruba naar geslacht en leeftijd, 1986–1999	januari 2000	6
– Immigratie van geëmigreerde Nederlanders	april 2000	6
– De nieuwe gastarbeider: manager uit de VS of informaticus uit India	september 2000	9– 12
– Waarom komen immigranten naar Nederland?	januari 2001	4– 7
– Gezinshereniging van asielenmigranten nog gering	januari 2001	8– 14

Jaarcijfers

– Asielverzoeken	juni 1996	28– 30
– Buitenlandse migratie, 1991–1995	december 1996	30– 37
– Administratieve correcties, 1991–1995	december 1996	38– 41
– Asielverzoeken, 1992–1996	augustus 1997	21– 24
– Buitenlandse migratie, 1992–1996	oktober 1997	45– 52
– Administratieve correcties, 1992–1996	oktober 1997	53– 56
– Buitenlandse migratie, 1993–1997	september 1998	39– 48
– Administratieve correcties, 1993–1997	september 1998	49– 52
– Asielverzoeken, 1993–1997	oktober 1998	36– 40
– Buitenlandse migratie, 1994–1998	oktober 1999	51– 60
– Administratieve correcties, 1994–1998	oktober 1999	61– 64
– Asielverzoeken, 1994–1998	december 1999	116–120
– Buitenlandse migratie, 1995–1999	augustus 2000	33– 42
– Administratieve correcties, 1995–1999	augustus 2000	43– 46

8. HUWELIJKSSLUITING, RELATIEVORMING EN -ONTBINDING
Artikelen

– Echtscheidingen: leeftijd, geslacht, huwelijksduur, betrokken minderjarige kinderen en leeftijdsverschil partners, 1995	maart 1996	4
– Gemengde huwelijken lopen vaker stuk	juni 1996	6
– De invloed van echtscheiding van de ouders op relaties van jongeren	augustus 1996	7– 12
– Samenwoners van gelijk geslacht	oktober 1996	23– 26
– Turkse en Marokkaanse huwelijksmigranten	oktober 1997	25– 34
– Eerste huwelijken, naar generatie, kalenderjaar, leeftijdsgroep en geslacht, 1950–1996	januari 1998	6
– Geregistreerd partnerschap naar leeftijd, eerste maanden 1998	juli 1998	6
– Hertrouwende weduwen en weduwnaars, 1950–1997	augustus 1998	6
– Naar geboorteland gemengde huwelijken	augustus 1998	13– 15
– Belangstelling voor geregistreerd partnerschap groter dan verwacht	oktober 1998	8– 10
– Trouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999	8– 16
– Naar geboorteland gemengde echtparen	juli 1999	6
– Verband tussen huwelijk en vestiging in Nederland	augustus 1999	6
– Huwelijk en geregistreerd partnerschap, 1998	oktober 1999	6
– Verschillen in echtscheidingscijfers tussen Nederlandse gemeenten: een verklaring vanuit sociologisch en demografisch perspectief	november 1999	15– 24
– Cross-cultural marriages	december 1999	17– 20
– Glad to live alone or happier together	februari 2000	16– 23
– Weer samenwonen na scheiding of verduwing	februari 2001	17– 20

Jaarcijfers

– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1990–1994	februari 1996	18– 19
– Huwelijksluitingen, 1991–1995	december 1996	62– 67
– Echtscheidingen, 1991–1995	december 1996	68– 75
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1994–1995	juni 1997	28– 59
– Huwelijksluitingen, 1992–1996	november 1997	51– 56
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1992–1996	november 1997	57– 58
– Echtscheidingen, 1992–1996	november 1997	59– 66
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1996	januari 1998	54– 70
– Huwelijksluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1997	januari 1999	52– 65
– Huwelijksluitingen, 1993–1997	februari 1999	32– 38
– Echtscheidingen, 1993–1997	februari 1999	39– 47
– Door huwelijksluiting gewettigde kinderen, 1993–1997	mei 1999	18– 20

Inhoudsopgave februari 1996–februari 2001 (vervolg)
Contents February 1996–February 2001 (continued)

	Aflevering	Bladzijde
– Huwelijkssluitingen, 1994–1998	november 1999	56–62
– Echtscheidingen, 1994–1998	november 1999	63–72
– Huwelijkssluiting en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1998	april 2000	43–57
– Huwelijkssluitingen, 1995–1999	oktober 2000	45–50
– Echtscheidingen, 1995–1999	oktober 2000	51–59
– Huwelijkssluitingen en -ontbinding per gemeente naar provincie, 1999	december 2000	51–63
9. WIJZIGINGEN VAN NATIONALITEIT		
<i>Artikelen</i>		
– In 1995 recordaantal naturalisaties	mei 1996	15–17
– Verkrijging Nederlandschap door Turken, Marokkanen en Surinamers naar verblijfsduur en leeftijd	februari 1997	4
– Wijzigingen van nationaliteit, 1999	september 1998	17–24
– Aantal wijzigingen van nationaliteit sterk toegenomen in de jaren negentig	september 2000	13–21
<i>Jaarcijfers</i>		
– Wijzigingen van nationaliteit, 1995	december 1996	76–82
– Wijzigingen van nationaliteit, 1996	november 1997	67–73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1997	april 1999	67–73
– Wijzigingen van nationaliteit, 1998	september 1999	34–40
– Wijzigingen van nationaliteit, 1999	september 2000	86–93
10. HUISHOUDENS EN GEZINNEN		
<i>Artikelen</i>		
– Het verborgen gezin	maart 1996	8–13
– Institutionele huishoudens, 1 januari 1995	september 1996	6– 8
– Samenwoners van gelijk geslacht	oktober 1996	23–26
– Kinderen en hun stiefouders	maart 1997	11
– Vrouwen met een hoog inkomen blijven vaker kinderloos	december 1997	32–38
– Institutionele huishoudens, 1 januari 1997	mei 1998	14–17
– Meer vrouwen krijgen maar één kind	november 1998	8–11
– Relatie- en gezinsvorming in Nederland en Noorwegen	november 1998	12–23
– Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945–1979; Uitkomsten van het Onderzoek		
– Gezinsvorming 1998	december 1999	21–36
– Werkende moeders	april 2000	17–23
– Gezinnen met kinderen naar allochtoniteit	mei 2000	6– 7
– Huishoudens, 1960–1998	juni 2000	6
– Veranderingen in huishoudenspositie tussen 1988 en 1989	december 2000	10–12
– Uit het ouderlijk huis, 1998–2000	januari 2001	15–16
– Huishoudens 1995–2000: eerste resultaten van de vernieuwde huishoudensstatistiek	februari 2001	10–12
– Nieuwe huishoudensstatistiek: vergelijking met de oude statistiek	februari 2001	13–16
– Weer samenwonen na scheiding of verdeduwing	februari 2001	17–20
– Uit huis... en dan	februari 2001	21–22
– Boemerangkinderen	februari 2001	23
– 'Repartnering': weer samenwonen na een relatieontbinding	februari 2001	28–30
<i>Jaarcijfers</i>		
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1995	juli 1996	36–40
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1996	oktober 1996	31–47
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek naar enkele regionale en categorale indelingen, 1995	oktober 1996	48–58
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1996	juli 1997	30–41
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1996	augustus 1997	25
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1997	januari 1998	71–87
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1997	maart 1998	55–65
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1997	mei 1998	23–34
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1998	oktober 1998	41–57
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1998	oktober 1998	58–67
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1998	juli 1999	27
– Jaarlijkse Huishoudensstatistiek, 1998	november 1999	73–86
– Personen en gezinnen per provincie, 1 januari 1999	maart 2000	44–54
– Personen en gezinnen per gemeente, 1 januari 1999	maart 2000	55–71

	Aflevering	Bladzijde
– Bevolking in institutionele huishoudens, 1 januari 1999	mei 2000	18
– Huishoudensstatistiek, 1 januari 2000	februari 2001	54–57
11. PROGNOSES EN SCENARIO'S		
<i>Artikelen</i>		
– Toekomstige huishoudensontwikkeling: demografie of gedrag?	april 1996	6–10
– Prognose van remigratie	oktober 1996	6– 9
– Prognose van het aantal geboren in 1995 volgens de bevolkingsprognoses vanaf 1965	november 1996	4
– Bevolkingsprognose 1996: minder bevolkingsgroei, meer vergrijzing	januari 1997	6–12
– Drie scenarios van de bevolking, huishoudens, opleiding en arbeidsaanbod	februari 1997	6–10
– Internationale migratie: recente ontwikkelingen, achtergronden en veronderstellingen over de toekomst	maart 1997	12–29
– Allochtonenprognose 1996–2015	maart 1997	30–46
– Nationale huishoudensprognose 1996: steeds minder paren zijn gehuwd	mei 1997	18–27
– Drie scenario's van het arbeidsaanbod voor de komende 25 jaar	juni 1997	19–23
– Nationale Huishoudensprognose 1996: sterke groei eenpersoonshuishoudens	juli 1997	6–14
– Vruchtbaarheid: trends en prognose	juli 1997	15–25
– Stijging arbeidsdeelname kan lasten van vergrijzing beperken	augustus 1997	6– 9
– Prognose van leerlingen- en studenten-aantallen	augustus 1997	11–16
– Nationale Huishoudensprognose 1996: uitstel van gezinsvorming	september 1997	6–12
– Demografische prognoses en mobiliteit van personen	oktober 1997	6–11
– Population scenarios for the European Economic Area: components of population growth	december 1997	9–16
– Population scenarios for the European Union: regional scenarios	december 1997	17–31
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari 1998	14–16
– Bevolkingsprognose 1997–2003: meer geboorten	januari 1998	17–19
– Population scenarios for the European Union: regional scenarios (rectification)	februari 1997	11
– Kansverdeling van de bevolkingsprognose	april 1998	8–11
– Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg	april 1998	12–18
– De toepassing van demografische prognoses in het volkshuisvestingsbeleid	mei 1998	18–22
– Korte termijn raming van geboorte, sterfte, immi- en emigratie	juni 1998	6
– Analysis and projection of national and regional mortality for countries of the European Economic Area	juni 1998	8–16
– Fertility scenarios for the European Economic Area	juli 1998	11–26
– Schatting van het toekomstige aantal hulpbehoevende ouderen met behulp van een micromodelbevolking	augustus 1998	16–20
– Geboorte, sterfte, migratiesaldo en groei, 1945–2020	december 1998	6
– Household Scenarios for the European Union		
– International migration scenarios for the European Economic Area	december 1998	36–49
– Effect on the economy on international migration flows	december 1998	50–52
– Bevolkingsprognose 1998–2050	januari 1999	8–19
– Veronderstellingen over het toekomstige aantal asielzoekers	februari 1999	8–14
– Kinderen en jeugdigen, 1970–2020	maart 1999	6
– Allochtonenprognose 1998–2015	april 1999	20–36
– Relatie tussen demografische prognoses en overheidsbeleid	april 1999	37–40
– Trouwen en scheiden: lichte restauratie op komst	juni 1999	8–16
– Nationale Huishoudensprognose 1998: aantal huishoudens blijft tot 2035 stijgen	juni 1999	17–28
– Labour force scenarios for the European Union	september 1999	9–18
– Stochastische bevolkingsprognose	oktober 1999	10–17
– Onzekerheidsmarges voor geboorte, sterfte en migratie	oktober 1999	18–27
– Kansverdeling van de toekomstige bevolking, 1998–2050	oktober 1999	28–36
– Stochastische huishoudensprognose 1998–2050	november 1999	25–34
– Migratieprognose 1998–2050	december 1999	38–47

Inhoudsopgave februari 1996–februari 2001 (slot)

Contents February 1996–February 2001 (end)

	Aflevering	Bladzijde		Aflevering	Bladzijde
– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari	2000	26– 28		
– Nationale Huishoudensprognose: 'grotere' huishoudens groeien niet meer	juli	2000	10– 15		
– Bevolkingsprognose 2000–2050: veronderstellingen en methodiek	januari	2001	17– 21		
– Bevolkingsprognose 2000–2050: bevolking groeit tot 18 miljoen	januari	2001	22– 25		
– Nederland vergrijst en ontgroent. Hoe zeker is dat? Resultaten uit de bevolkingsprognose 2000–2050	februari	2001	24– 27		
– Bevolkingsprognose 2000–2050: kansverdeling van de toekomstige bevolking	februari	2001	31– 35		
– Bevolkingsprognose 2000–2050: onzekerheidsmarge voor geboorte	februari	2001	36– 38		
– Bevolkingsprognose 2000–2050: achtergronden van vruchtbaarheidsontwikkelingen	februari	2001	39– 44		
– Bevolkingsprognose 2000–2050: waargenomen en toekomstige ontwikkelingen in de vruchtbaarheid	februari	2001	45– 53		
<i>Jaarcijfers</i>					
– Population scenarios for the countries of the EEA	juli	1996	31– 35		
– Bevolkingsprognose 1996–2050	januari	1997	62– 72		
– Uitkomsten Alloctonenprognose 1996–2015	maart	1997	65– 89		
– Uitkomsten Huishoudensprognose 1996	juli	1997	42– 50		
– Population scenarios for the countries of the European Union: regional scenarios	december	1997	117–125		
– Bevolkingsprognose 1997–2003	januari	1998	88– 91		
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1997	maart	1998	66– 75		
– Bevolkingsprognose 1998–2050	januari	1999	66– 75		
– Alloctonenprognose 1998–2015	april	1999	74– 88		
– Uitkomsten Huishoudensprognose 1998	juni	1999	33– 41		
– Bevolkingsprognoses op gemeentelijk niveau volgens het PRIMOS-model 1999	december	1999	121–130		
– Bevolkingsprognose 1999–2005	januari	2000	40– 42		
– Uitkomsten Huishoudensprognose, huishoudens naar grootte, 1998–2050	juli	2000	44– 52		
– Bevolkingsprognose 2000–2050	januari	2001	63– 71		
12. INTERNATIONAAL					
<i>Artikelen</i>					
– Migratie in de landen van de Europese Economische Ruimte	februari	1996	10– 15		
– Bevolkingsgroei Europa het sterkst in het noorden, afname in het oosten	februari	1996	16– 17		
– Nederlanders over de grens	mei	1996	27– 29		
– National population scenarios for countries of the European Economic Area	juli	1996	6–19		
– An evaluation of recent population scenarios for the EEA and Switzerland	juli	1996	20–30		
– Nederland minder vergrijst dan andere West-Europese landen	november	1996	6– 8		
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief	mei	1997	28–36		
– Buitenechtelijke geboorten: Nederland in Europees perspectief (rectificatie)	augustus	1997	10		
<i>Jaarcijfers</i>					
– Nederland internationaal gezien, 1960–1995	februari	1996	20–28		
– Nederland internationaal gezien, 1960–1996	juli	1997	51–56		
13. POLITIEK EN BESTUUR					
<i>Artikelen</i>					
– 1 januari 1996: Nederland telt nog 625 gemeenten	februari	1996	6– 9		
– Tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen, 29 november 1995	april	1996	11–12		
– 1 januari 1997: Nederland telt nog 572 gemeenten	maart	1997	47–51		
– Tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen, 13 en 27 november 1996	juni	1997	24–28		
– Uitslagen van de uitgestelde gemeenteraadsverkiezingen van 28 oktober, 18 en 25 november 1998 en tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 1999	augustus	1999	9–14		
<i>Jaarcijfers</i>					
14. BEVOLKINGSSTATISTIEK DIVERSEN					
<i>Artikelen</i>					
– Demografie en sociale zekerheid	juli	1997	26–29		
– Prognose van leerlingen- en studenten-aantallen	augustus	1997	11–16		
– De Immigratie- en Naturalisatie Dienst en demografische prognoses	januari	1998	14–16		
– Demografisch gedrag en opleidingsniveau	februari	1998	8– 9		
– Demografische projecties van gezondheid en gezondheidszorg	april	1998	12–18		
– Zelfdoding in Nederland	april	2000	11–16		
– Werkende moeders	april	2000	17–23		
– Caleidoscoop van de moderne levensloop	juni	2000	10–17		
– Leefstijl en demografisch gedrag	augustus	2000	9–18		